

UNIVERZITA MATEJA BELA V BANSKEJ BYSTRICI
EKONOMICKÁ FAKULTA

KONCEPT KREATÍVNEHO MESTA A JEHO APLIKÁCIA
V SLOVENSKÝCH PODMIENKACH
DIZERTAČNÁ PRÁCA

770503eb-07c5-4342-a7a7-3968f12e01e4

**UNIVERZITA MATEJA BELA V BANSKEJ BYSTRICI
EKONOMICKÁ FAKULTA**

**KONCEPT KREATÍVNEHO MESTA A JEHO APLIKÁCIA V
SLOVENSKÝCH PODMIENKACH**

Dizertačná práca

770503eb-07c5-4342-a7a7-3968f12e01e4

Študijný program: verejná ekonomika a politika

Študijný odbor: verejná ekonomika a služby

Pracovisko: Katedra verejnej ekonomiky a regionálneho rozvoja

Školiteľ dizertačnej práce: doc. Ing. Anna Vaňová, PhD.

Banská Bystrica, 2016

Ing. Andrea Miškovičová

ZADANIE ZÁVEREČNEJ PRÁCE

Meno a priezvisko študenta: Ing. Andrea Miškovičová
Študijný program: Verejná ekonomika a politika (Jednoodborové štúdium, doktorandské III. st., denná forma)
Študijný odbor: verejná ekonomika a služby
Typ záverečnej práce: Doktorandská záverečná práca
Jazyk záverečnej práce: slovenský
Sekundárny jazyk: anglický

Názov: Koncept kreatívneho mesta a jeho aplikácia v slovenských podmienkach

Anotácia: Konkurencia medzi mestami vytvára tlak na hľadanie konkurenčných výhod. Za významný nástroj konkurencieschopnosti sú považované predovšetkým inovácie. Motorom inovácií je kreativita. V tomto zmysle vznikli nové koncepty, ktoré považujú kreativitu za prostriedok pre dosiahnutie cieľov rozvoja územia - kreatívne mesto (Landry, Bianchini), kreatívna trieda (Florida), kreatívne odvetvia. Koncept kreatívneho mesta kladie pri hľadaní možností rozvoja dôraz na inovatívne riešenia predovšetkým prostredníctvom mäkkej infraštruktúry, kreatívnej triedy a sieťovania. Cieľom práce je na základe teoretických poznatkov o koncepte kreatívnych miest preskúmať súčasný stav jeho uplatňovania a dopadov na rozvoj mesta, komparovať domáce a zahraničné prístupy a navrhnúť postupy aplikácie vhodné pre mestá na Slovensku.

Školiteľ: doc. Ing. Anna Vaňová, PhD.
Katedra: KVEaRR-EF - Katedra verejnej ekonomiky a regionálneho rozvoja
Vedúci katedry: Ing. Katarína Vitálišová, PhD.
Dátum zadania: 10.09.2013

Dátum schválenia smerovej katedry: 30.05.2016 prof. Ing. Helena Kuvíková, PhD.
garant študijného odboru

ABSTRAKT (V SLOVENSKOM JAZYKU)

MIŠKOVIČOVÁ, Andrea, Ing.: Koncept kreatívneho mesta a jeho aplikácia v slovenských podmienkach. [Dizertačná práca] / Andrea Miškovičová. – Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici. Ekonomická fakulta; Katedra verejnej ekonomiky a regionálneho rozvoja. – Vedúca: doc. Ing. Anna Vaňová, PhD. – Stupeň odbornej kvalifikácie: Philosophiae doctor. – Banská Bystrica : Ekonomická fakulta UMB, 2016. 187 s.

Vedeckým cieľom dizertačnej práce je na základe teoretických poznatkov a praktických skúseností z domova a zo zahraničia preskúmať koncept kreatívneho mesta, identifikovať jeho vlastnosti, popísať vzťah so sociálno-ekonomickým rozvojom a navrhnúť možnosti jeho aplikácie v podmienkach Slovenskej republiky. Predmetom skúmania je koncept kreatívneho mesta, objektom sú na základe vytvoreného teoretického rámca okresy Slovenskej republiky. Pri napĺňaní cieľov dizertačnej práce boli použité viaceré vedecko-výskumné metódy – historicko-logická metóda, obsahovo-kauzálna analýza, metóda komparácie, vedecká abstrakcia, syntéza, metóda merania, metódy indukcie a dedukcie, metóda analógie. Výskumné otázky a hypotéza boli overované deskriptívnou štatistikou, regresnou analýzou, Spearmanovým koeficientom poradovej korelácie, normalizáciou hodnôt kritérií, metódou TOPSIS, kompozitným indexom. Dizertačná práca sa zameriava na vyhodnotenie výsledkov analýzy sekundárnych údajov za účelom identifikácie silných a slabých stránok v oblasti kreatívneho potenciálu okresov Slovenskej republiky, analýzy vývoja ich poradia a výkonnosti v rámci dosiahnutej úrovne kreatívneho potenciálu. Na základe syntézy teoretických východísk a dosiahnutých výsledkov výskumu prezentuje dizertačná práca vedeckú diskusiu ku skúmaným oblastiam, ako aj návrhy pre praktickú a akademickú sféru. Vytvorený teoretický a metodologický rámec skúmania problematiky kreatívneho mesta v podmienkach Slovenskej republiky spolu s výsledkami výskumu predstavujú najhodnotnejšie prínosy dizertačnej práce. Výsledky dizertačnej práce poskytujú zaujímavé podnety pre ďalší výskum problematiky kreatívneho mesta v našich podmienkach.

Kľúčové slová: Sociálno-ekonomický rozvoj. Kreatívne mesto. Multikriteriálna analýza. TOPSIS. Kompozitný index.

ABSTRACT (V ANGLICKOM JAZYKU)

MIŠKOVIČOVÁ, Andrea, Ing.: The concept of creative city and its application in Slovakia. [Doctoral thesis] / Andrea Miškovičová. – Matej Bel University in Banská Bystrica. Faculty of economics; Department of public economics and regional development. – Supervisor: doc. Ing. Anna Vaňová, PhD. – Qualification degree: Philosophiae doctor. – Banská Bystrica : Faculty of economics MBU, 2016, 187 p.

The scientific objective of the thesis is based on theoretical knowledge and practical experience from home and abroad to examine the concept of creative city, identify its characteristics, describe its relationship with socio-economic development and suggest suitable possibilities for its application in the Slovak Republic. The subject of investigation is the creative city concept; objects are, based on created theoretical framework, districts of the Slovak Republic. To meet the dissertation objectives have been used a number of scientific research methods - historical and logical methods, content-causal analysis, comparative method, scientific abstractions, synthesis, method of measurement, methods of induction and deduction, the method of analogy. The research questions and hypothesis were verified by descriptive statistics, regression analysis, Spearman's rank correlation coefficient, values of the criteria normalization, TOPSIS method, composite index. Dissertation focuses on the evaluation of the results of the analysis of secondary data to identify strengths and weaknesses in the creative potential of the districts of Slovak Republic, analyze the development of their rank and performance within the achieved level of creative potential. Based on a synthesis of theoretical assumptions and the research results presented, dissertation opens a scientific discussion of the study areas, as well as suggestions for practical sphere and academia. Created a theoretical and methodological framework for examining the topic of creative city in Slovak Republic with the results of the research are the most valuable benefits of dissertation. Results of dissertation provide interesting ideas for further research in the topic of creative city in our country.

Key words: Socio-economic development. Creative city. Multicriteria analysis. TOPSIS. Composite index

PREDHOVOR

Koncept kreatívneho mesta je považovaný za nový, udržateľný nástroj podpory rozvoja území, nakoľko v sebe spája ekonomické, sociálne, environmentálne a kultúrne aspekty rozvoja. Základnou myšlienkou konceptu je poznanie dostupného potenciálu, problémov a špecifik územia, ako aj poznanie potrieb ekonomických subjektov, ktoré v ňom pôsobia. Faktory, ktoré implementáciu tohto konceptu ovplyvňujú sú kreativita, kultúra a schopnosť kooperácie medzi lokálnymi ekonomickými subjektmi vo vnútri aj mimo konkrétneho územia. Dizertačná práca je z tohto dôvodu zameraná na preskúmanie konceptu z teoretického hľadiska, a následne identifikuje možnosti jeho využitia v podmienkach Slovenskej republiky.

Vedeckým cieľom dizertačnej práce je na základe teoretických poznatkov a praktických skúseností z domova a zo zahraničia preskúmať koncept kreatívneho mesta, identifikovať jeho vlastnosti, popísať vzťah so sociálno-ekonomickým rozvojom a navrhnúť možnosti jeho aplikácie v podmienkach Slovenskej republiky. Predmetom práce je koncept kreatívneho mesta, a objektom práce sú, vzhľadom na vytvorený teoretický rámec skúmanej problematiky, okresy Slovenskej republiky.

Pri spracovaní dizertačnej práce sme narazili na niekoľko problémov súvisiacich najmä s analýzou konceptu kreatívneho mesta v našich podmienkach. Najzásadnejším problémom je dostupnosť sekundárnych údajov za malé územné jednotky, ktoré predstavujú objekt nášho skúmania. Z teoretického hľadiska považujeme za najväčší problém často vágne vymedzenie konceptu kreatívneho mesta.

Za cenné rady, pripomienky, usmerňovanie a trpezlivosť pri písaní dizertačnej práce ďakujem predovšetkým vedúcej práce doc. Ing. Anne Vaňovej, PhD. Za odborné konzultácie ďakujem členom katedry kvantitatívnych metód a informačných systémov EF UMB, RNDr. Pavlovi Kráľovi, PhD. a Ing. Viere Roháčovej, PhD. Za poskytnutie konzultácie a softvéru nevyhnutného na vypracovanie dizertačnej práce ďakujem prodekanovi pre vedu a výskum Provozně ekonomické fakulty České zemědělské univerzity v Prahe, doc. Ing. Milanovi Houškovi, PhD. Napokon ďakujem mjr. JUDr. Mariánovi Mikovi z Prezídia policajného zboru Ministerstva vnútra Slovenskej republiky za poskytnuté údaje o vývoji kriminality na Slovensku.

OBSAH

Abstrakt (v slovenskom jazyku)	0
Abstract (v anglickom jazyku).....	2
Predhovor	3
Obsah.....	4
Zoznam tabuliek, grafov a schém.....	6
Zoznam skratiek.....	9
1. Úvod do problematiky	11
2. Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí	13
2.1. Vymedzenie sociálno-ekonomického rozvoja.....	14
2.2. Nové vnímanie kreativity	19
2.3. Kreatívna ekonomika	22
2.4. Kreatívne mesto	24
2.4.1. Podpora produkčného milieua v kreatívnom meste	30
2.4.2. Podpora spotrebiteľského milieua v kreatívnom meste.....	37
2.5. Komparácia prístupov k identifikácii kľúčových indikátorov rozvoja území.....	43
2.6. Kreatívne mesto a jeho stratégie	46
3. Cieľ, materiál a metodika skúmania.....	54
3.1. Cieľ práce, výskumné otázky a hypotézy	54
3.2. Materiál a metódy skúmania	57
3.2.1. Spôsob získavania dát	58
3.3. Metodika hodnotenia možností aplikácie konceptu kreatívneho mesta.....	63
3.4. Metodický postup riešenia dizertačnej práce	68
4. Výsledky a diskusia.....	69
4.1. Analýza kreatívneho potenciálu okresov Slovenskej republiky a identifikácia ich silných a slabých stránok v tejto oblasti.....	70
4.2. Ranking okresov Slovenskej republiky z hľadiska ich kreatívneho potenciálu	89
4.3. Analýza výkonnosti okresov v oblasti implementácie konceptu kreatívneho mesta a jeho vplyvu na sociálno-ekonomický rozvoj	103
4.4. Diskusia	116
4.5. Návrhy a odporúčania	119
5. TEORETICKÉ A PRAKTICKÉ PRÍNOSY DIZERTAČNEJ PRÁCE	127
5.1. Teoretické prínosy dizertačnej práce	127

5.2. Praktické prínosy dizertačnej práce	129
Záver.....	132
Summary.....	135
Zoznam použitej literatúry.....	138
Prílohy	148

ZOZNAM TABULIEK, GRAFOV A SCHÉM

Tabuľka 1 Staré a nové paradigmy rozvoja územia	17
Tabuľka 2 Prehľad vývojových štádií marketingu územia	18
Tabuľka 3 3T index kreativity podľa Richarda Floridu	40
Tabuľka 4 Analytický rámec vlastností produkčného a spotrebiteľského miliea kreatívneho mesta	42
Tabuľka 5 Porovnanie indikátorov rozvoja územia.....	44
Tabuľka 6 Typológia prístupov k rozvojovým stratégiám založených na kreativite	49
Tabuľka 7 Kriteriaálna matica skúmania kreatívneho potenciálu okresov Slovenskej republiky.....	59
Tabuľka 8 Vývoj najsilnejších a najslabších stránok kreatívneho potenciálu okresu Bratislava I – V	73
Tabuľka 9 Vývoj najsilnejších a najslabších stránok kreatívneho potenciálu okresov TSK	75
Tabuľka 10 Vývoj najsilnejších a najslabších stránok kreatívneho potenciálu okresov TNSK	77
Tabuľka 11 Vývoj najsilnejších a najslabších stránok kreatívneho potenciálu okresov NSK	79
Tabuľka 12 Vývoj najsilnejších a najslabších stránok kreatívneho potenciálu okresov ZSK	81
Tabuľka 13 Vývoj najsilnejších a najslabších stránok okresov BBSK.....	83
Tabuľka 14 Vývoj najsilnejších a najslabších stránok kreatívneho potenciálu okresov PSK	85
Tabuľka 15 Vývoj najsilnejších a najslabších stránok kreatívneho potenciálu okresov KSK	87
Tabuľka 16 Váhy skúmaných kritérií za použitia metódy postupného rozvrhu váh	90
Tabuľka 17 Okresy s najnižšou vzdialenosťou od ideálneho variantu v rámci kritérií kreatívneho mesta	93
Tabuľka 18 Okresy s najvyššou vzdialenosťou od ideálneho variantu v rámci kritérií kreatívneho mesta	94
Tabuľka 19 Ranking skúmaných okresov Slovenskej republiky z hľadiska ich kreatívneho potenciálu	96

Tabuľka 20 Vyhodnotenia testovania hlavnej hypotézy podľa Spearmanovho koeficientu poradovej korelácie	115
--	-----

Graf 1 Potenciálne silné a slabé stránky kreatívneho potenciálu okresu Bratislava I – V..	72
Graf 2 Potenciálne silné a slabé stránky kreatívneho potenciálu okresov Trnavského samosprávneho kraja	74
Graf 3 Potenciálne silné a slabé stránky kreatívneho potenciálu okresov Trenčianskeho samosprávneho kraja	76
Graf 4 Potenciálne silné a slabé stránky kreatívneho potenciálu okresov Nitrianskeho samosprávneho kraja	78
Graf 5 Potenciálne silné a slabé stránky kreatívneho potenciálu okresov Žilinského samosprávneho kraja	80
Graf 6 Potenciálne silné a slabé stránky kreatívneho potenciálu okresov Banskobystrického samosprávneho kraja	82
Graf 7 Potenciálne silné a slabé stránky kreatívneho potenciálu okresov Prešovského samosprávneho kraja	84
Graf 8 Potenciálne silné a slabé stránky kreatívneho potenciálu okresov Košického samosprávneho kraja	86
Graf 9 Vývoj poradia okresov Trnavského samosprávneho kraja	98
Graf 10 Vývoj poradia okresov Trenčianskeho samosprávneho kraja	98
Graf 11 Vývoj poradia okresov Nitrianskeho samosprávneho kraja	99
Graf 12 Vývoj poradia okresov Žilinského samosprávneho kraja.....	99
Graf 13 Vývoj poradia okresov Banskobystrického samosprávneho kraja.....	100
Graf 14 Vývoj poradia okresov Prešovského samosprávneho kraja.....	100
Graf 15 Vývoj poradia okresov košického samosprávneho kraja.....	101
Graf 16 Vývoj kompozitného indexu a sub-indexov kreatívneho mesta v okrese Bratislava I – V.....	104
Graf 17 Vývoj kompozitného indexu a sub-indexov kreatívneho mesta v okresoch Trnavského samosprávneho kraja	105
Graf 18 Vývoj kompozitného indexu a sub-indexov kreatívneho mesta v okresoch Trenčianskeho samosprávneho kraja.....	106
Graf 19 Vývoj kompozitného indexu a sub-indexov kreatívneho mesta v okresoch Nitrianskeho samosprávneho kraja	107

Graf 20 Vývoj kompozitného indexu a sub-indexov kreatívneho mesta v okresoch Žilinského samosprávneho kraja	109
Graf 21 Vývoj kompozitného indexu a sub-indexov kreatívneho mesta v okresoch Banskobystrického samosprávneho kraja	110
Graf 22 Vývoj kompozitného indexu a sub-indexov kreatívneho mesta v okresoch Prešovského samosprávneho kraja	111
Graf 23 Vývoj kompozitného indexu a sub-indexov kreatívneho mesta v okresoch Košického samosprávneho kraja	112
Graf 24 Vývoj kompozitného indexu a sub-indexov kreatívneho mesta v Slovenskej republike	113
 Schéma 1 Postup spracovania dát z kritériálnej matice kreatívneho potenciálu okresov	63

ZOZNAM SKRATIEK

B - bezpečnosť	MP – Medzinárodné podniky
BA – Bratislava I-V	MT - Martin
BB – Banská Bystrica	NR - Nitra
BBSK – Banskobystrický samosprávny kraj	NS – Neziskové subjekty
BJ - Bardejov	NSK – Nitriansky samosprávny kraj
BR - Brezno	NZ – Nové Zámky
BSK – Bratislavský samosprávny kraj	OCN – Obyvatelia cudzej národnosti
CA - Čadca	OECD – Organisation for Economic Co-operation and development
DCMS – Department for culture, media and sport	PB – Považská Bystrica
DK – Dolný Kubín	PD - Prievidza
DS – Dunajská Streda	PO - Prešov
EK – Európska komisia	PP - Poprad
EU – Európska únia	PSK – Prešovský samosprávny kraj
EZL – Emisie znečisťujúcich látok	PZI – Priame zahraničné investície
GA - Galanta	RK - Ružomberok
HE - Humenné	RS – Rimavská Sobota
IS – Index starnutia	RV - Rožňava
K - Kriminalita	SE - Senica
KE – Košice I - IV	SK - Svidník
KI – Kultúrna infraštruktúra	SL – Stará Ľubovňa
KKP – Kultúrny a kreatívny priemysel	SN – Spišská Nová Ves
KN - Komárno	TAktiv. – Turistická aktivita
KS – Košice - okolie	TAtrakt. – Turistická atraktivita
KSK – Košický samosprávny kraj	TN - Trenčín
LC - Lučenec	TNSK – Trenčiansky samosprávny kraj
LM – Liptovský Mikuláš	TO - Topoľčany
LV - Levice	TOPSIS – Technique for Order Preference by Similarity to Ideal Solution
M - Migrácia	TSK – Trnavský samosprávny kraj
MI - Michalovce	TT - Trnava

TV - Trebišov

UNCTAD – United Nations Conference
on Trade and Development

UNESCO – United Nations Educational,
Scientific and Cultural Organization

VT – Vranov nad Topľou

VVI – Vedecko-výskumná infraštruktúra

WHO – World Health Organization

ZA - Žilina

ZH – Žiar nad Hronom

ZP – Zahraničné podniky

ZSK – Žilinský samosprávny kraj

ZV - Zvolen

1. ÚVOD DO PROBLEMATIKY

V priebehu posledných desaťročí prešli mestá rôznymi ekonomickými, politickými, demografickými, sociálnymi a kultúrnymi zmenami, ktoré výrazne ovplyvnili ich súčasný stav. Nedostatok pracovných miest, odlev ľudského kapitálu, sústredovanie aktivít mimo centier miest, znečisťovanie životného prostredia, to sú len niektoré z problémov, ktorým musia v súčasnosti čeliť rôzne územia po celom svete. Všetky tieto problémy zároveň spôsobujú spomaľovanie ich sociálno-ekonomického rozvoja. Je preto nevyhnutné, aby si relevantné subjekty uvedomili, že pod vplyvom uvedených skutočností budú musieť hľadať nové spôsoby podpory miestneho rozvoja, aby tak zabezpečili prosperitu nielen obyvateľom konkrétneho mesta, ale v konečnom dôsledku aj príslušnému územiu, ktorého sú bezprostrednou súčasťou.

Podľa teórie decentralizácie, určité kompetencie by mali byť zabezpečované na takej územnej úrovni, resp. jednotke, ktorá dokáže najúčinnnejšie a najefektívnejšie uspokojovať špecifické potreby a záujmy občanov. Na základe tejto skutočnosti považujeme za dôležité podporovať a uplatňovať endogénny prístup k rozvoju území. To znamená, že sociálno-ekonomický rozvoj konkrétneho územia je potrebné organizovať a riadiť na základe identifikácie a mobilizácie miestneho potenciálu a zdrojov, vrátane podpory spolupráce medzi jednotlivými subjektmi verejného, súkromného a dobrovoľníckeho, resp. komunitného sektora.

V súvislosti s uvedenými skutočnosťami sa od 80. rokov 20. storočia pozornosť praktikov aj akademikov sústreďuje na skúmanie vplyvu kreativity, kultúry, technológií, vedecko-výskumných a vzdelávacích inštitúcií na územný rozvoj, a to pri uplatňovaní holistického a endogénneho prístupu či laterálneho myslenia. Táto zmena v myslení viedla k vytvoreniu (relatívne) nového nástroja, resp. teórie podpory rozvoja území – konceptu kreatívneho mesta.

Kreatívne mesto je zvyčajne považované za súčasť alebo podobu ďalšieho konceptu – kreatívnej ekonomiky. Rovnako táto je vnímaná ako súčasť štátnej, regionálnej a lokálnej ekonomiky, orientovaná na podporu ľudskej kreativity, kultúry, umenia, symbolickej hodnoty a inovácií, ako nových progresívnych zdrojov rozvoja. Uvedené prvky sú zhmotnené v odvetviach tzv. kreatívneho priemyslu, tvoriaceho jadro kreatívnej ekonomiky. Na základe štúdia odbornej a vedeckej literatúry považujeme jednoznačné

vymedzenie pojmu kreatívne mesto za relatívne náročné pre jeho multidisciplinárny charakter.

Koncept kreatívneho mesta je založený najmä na identifikácii a mobilizácii miestneho potenciálu a poznaní miestnych špecifik za účelom zabezpečenia prosperity obyvateľom konkrétneho územia, ako aj vytvorenia atraktívneho a udržateľného miesta pre život, prácu alebo návštevu. Práve z tohto dôvodu považujeme koncept kreatívneho mesta za jednu z možností organizácie a riadenia miestneho sociálno-ekonomického rozvoja na základe už spomínaného endogénneho princípu, ktorého význam si uvedomuje aj Európska únia v jej novej Kohéznej politike pre roky 2014-2020.

Predmetom skúmania predkladanej práce je koncept kreatívneho mesta, predstavujúci nástroj podpory rozvoja území založený na endogénnom princípe. Keďže vo väčšine dostupnej literatúry sa stretávame s jeho nedostatočným vymedzením, považujeme za dôležité tento koncept dôkladne a kriticky preskúmať a identifikovať jeho základné charakteristiky, prvky a nástroje, ako aj kritériá, ktoré vedú k podpore miestneho sociálno-ekonomického rozvoja.

Vzhľadom na mnohé obmedzenia vyplývajúce z dostupnosti sekundárnych údajov potrebných na naplnenie cieľov dizertačnej práce sme sa rozhodli ako **objekt** skúmania stanoviť okresy Slovenskej republiky. Na základe štúdia odbornej a vedeckej literatúry sme zhodnotili, že takto postavený objekt skúmania nenarušuje teóriu kreatívneho mesta, a rešpektuje aj nové trendy v oblasti kľúčových územných jednotiek ako motorov rozvoja. Základný súbor predstavuje 79 okresov.

Dizertačná práca je súčasťou projektu VEGA 1/0680/14 Kreatívne odvetvia ako zdroj kľúčových nehmotných aktív verejného sektora v kontexte inovácií a inteligentného rastu.

2. SÚČASNÝ STAV RIEŠENEJ PROBLEMATIKY DOMA A V ZAHRANIČÍ

Pojem kreatívne mesto bol prvý krát oficiálne použitý v súvislosti s podporou rozvoja území v roku 1988 na austrálskej konferencii s názvom *Creative City* organizovanej vládny orgánom na podporu umeleckého sektora Australia Council, mestom Melbourne, Ministerstvom plánovania a životného prostredia štátu Viktória, a ďalšími organizáciami (Landry, 2005; Makogon, Khadzhynov, 2010). Aj keď sa s jeho myšlienkou stretávame už v šesťdesiatych rokoch dvadsiateho storočia (napríklad v práci Jane Jacobs), až v priebehu posledných dvoch desaťročí sa tento pojem etabloval v teórii rozvoja území.

V úvode kapitoly preto najskôr vymedzujeme rozvoj území vo všeobecnej rovine, a následne s prepojením na jeho sociálny a ekonomický aspekt. Okrem toho sa venujeme komparácii prístupov k rozvoju územia a identifikujeme zmeny v ich základných prvkoch, čím zadefinujeme miesto konceptu kreatívneho mesta v týchto teóriách.

Keďže kreatívne mesto je relatívne novým pojmom, často vymedzovaným vágne, v našich podmienkach si ešte nezískal prílišnú pozornosť širokej verejnosti, akademikov a praktikov, i keď v súčasnosti sa tento trend mení. V slovenskej a českej vedeckej a odbornej literatúre sa stretávame s jeho vymedzením prevažne na základe prác priekopníkov v tejto oblasti – Charlesa Landryho (*The Creative City: A Toolkit for Urban Innovators*, 2000) a Richarda Floridu (*The Rise of the Creative Class*, 2002). Z pohľadu zahraničných autorov predstavuje kreatívne mesto najčastejšie jeden z možných prístupov ku kreatívnej ekonomike alebo nástroj na priťahovanie tzv. kreatívnej triedy. Na základe štúdií vedeckej a odbornej literatúry sa s týmito názormi stotožňujeme len čiastočne a zastávame názor, že kreatívne mesto je kombináciou oboch prístupov, na ktoré nemožno hľadiť oddelene.

Za účelom potvrdenia nášho názoru považujeme za dôležité pred vymedzením konceptu kreatívneho mesta v prvom rade preskúmať a popísať pojem kreativita, opäť zo všeobecného hľadiska, a napokon s jeho prepojením na novovytvorené koncepty rozvoja území. Takto vytvoríme podklad pre skúmanie a vyhodnotenia kreatívnej ekonomiky, ktorá predstavuje základný kameň konceptu kreatívneho mesta.

Pre skúmanie konceptu kreatívneho mesta je nevyhnutné najskôr vymedziť pojem územia a následne mesto. Aj tento prvok totiž prechádzal rôznymi vývojovými štádiami

a zabezpečoval rôzne funkcie v oblasti podpory rozvoja nielen svojho – administratívne ohraničeného - územia, ale postupom času aj širšieho okolia s ďalšími priľahlými municipalitami. Následne prechádzame k vymedzeniu samotného konceptu kreatívneho mesta a popisu dvoch základných prístupov k jeho funkciám a postaveniu v oblasti rozvoja územia.

Pre účely dizertačnej práce, ako aj pre komplexnejšie vymedzenie konceptu kreatívneho mesta, v ďalšej časti kapitoly komparujeme tri prístupy k vymedzeniu ukazovateľov rozvoja územia, reprezentujúce zároveň zmenu vo vnímaní dôležitosti endogénnych, exogénnych, hmotných a nehmotných prvkov rozvoja.

V závere kapitoly poskytujeme prehľad prístupov k formulácii stratégií kreatívneho mesta, ktoré dotvárajú teoretický rámec skúmania predmetnej problematiky v našich podmienkach.

Už v tomto bode výskumu si myslíme, že kreatívne mesto nie je jednoduché vymedziť, najmä pre jeho multidisciplinárny charakter. Stretávame sa s ním v súvislosti s územným plánovaním, urbanizmom či architektúrou. Na základe štúdia odbornej a vedeckej literatúry sa mu v predkladanej práci budeme venovať ako nástroju sociálno-ekonomického rozvoja území. Cieľom predkladanej práce nie je zamietnutie ani potvrdenie významu konceptu kreatívneho mesta, ale skôr jeho vymedzenie ako potenciálne užitočného a zaujímavého spôsobu podpory rozvoja území Slovenskej republiky.

2.1. Vymedzenie sociálno-ekonomického rozvoja

Územia po celom svete pôsobia na trhu území, kde súťažia o investície, kvalitný ľudský kapitál, turistov a podnikateľské subjekty podporujúce vznik a implementáciu inovácií, ktoré prispievajú k miestnemu sociálno-ekonomickému rozvoju. Popri vybavenosti tvrdou a mäkkou infraštruktúrou, ktorou konkrétne územie disponuje, a jej kvalite, sa v súčasnosti považujú za dôležité zdroje konkurenčnej výhody a rozvoja tiež nehmotné prvky, ako napr. kreativita, diverzita, autenticita, symbolická hodnota (Romein, Trip, 2009), predstavujúce výsledok poznania a využívania miestneho potenciálu a špecifických daností. Podpora rozvoja území tak vo všeobecnosti predstavuje systematické využívanie a zlepšovanie dostupných prvkov – potenciálu územia.

Miestny – endogénny - potenciál je veľmi dôležitou zložkou pokroku území a zvyčajne je rozdelený do nasledovných kategórií: *ekonomický a technický* (napr. tvrdá

a mäkká infraštruktúra, odvetvová a sektorová štruktúra miestnej ekonomiky); *sociálno-demografický a kultúrny* (napr. demografické indikátory, sociálna štruktúra, kultúra); *prírodný a geografický* (napr. kvalita životného prostredia, voda, pôda, nerastné suroviny); *urbanistický*. Miestny potenciál možno považovať za katalyzátor sociálno-ekonomického rozvoja a jeho jednotlivé zložky za dôležité lokalizačné faktory pre nové podniky alebo obyvateľov (Výrostová, 2010).

V súčasnosti je toto tradičné zloženie doplnené o nové kategórie *inovačného a kreatívneho* potenciálu, pozostávajúce najmä z nehmotných prvkov, ktoré sa stávajú čoraz dôležitejšími lokalizačnými faktormi, ako aj zdrojmi sociálno-ekonomického rozvoja (Čapková, et al., 2011; Vaňová, 2006). Podrobnejšej identifikácii kreatívneho potenciálu územia sa venujeme v podkapitole 2.5. na 43.

Sociálno-ekonomický rozvoj vo všeobecnosti stojí na predpoklade, že samosprávy disponujú inštitúciami (vychádzajúc z princípov decentralizácie a subsidiarity) schopnými tento proces nielen iniciovať, ale aj riadiť a podporovať, a to pri rešpektovaní miestnych špecifik a požiadaviek rôznych subjektov. Toto tvrdenie potvrdzuje Šebová (2009, s.57), ktorá zhrnula poznatky o ekonomickom rozvoji nasledovne: „v lokálnom ekonomickom rozvoji na Slovensku zohráva kľúčovú úlohu lokálna vláda ako iniciátor rozvojových procesov v území založených na využití vnútorných zdrojov lokality“. Okrem toho autorka tvrdí, že lokálny ekonomický rozvoj významne ovplyvňujú *programovací* (tvorba strategických plánov) a *participatívny* (podpora spolupráce medzi všetkými subjektmi pôsobiacimi v meste, vrátane obyvateľov) princíp, s čím sa stotožňujeme. Schopnosť miestnych verejných predstaviteľov komunikovať s ostatnými subjektmi pôsobiacimi v území, ako aj mimo neho, a reagovať na ich pripomienky, potreby a požiadavky považujeme za kľúčový bod formulácie a realizácie miestnej rozvojovej stratégie¹.

O miestnom ekonomickom rozvoji v našich podmienkach píše Čapková (2004, s. 12), ktorá ho vníma ako „stratégiu, v rámci ktorej sa miestni predstavitelia a inštitúcie pokúšajú čo najlepšie využiť miestne zdroje na zachovanie a tvorbu pracovných príležitostí, ako aj posilnenie a podporu podnikateľských aktivít“. Aj z nasledovnej formulácie vyplýva dôležitosť uplatňovania endogénneho prístupu k riadeniu miestneho

¹Na druhej strane Moroni (2011) tvrdí, že v kreatívnom meste sú to jeho obyvatelia, resp. celý súkromný a komunitný sektor, od ktorých má vychádzať kreativita a iniciatíva, nie verejné inštitúcie. Ich hlavnou úlohou je vytvárať vhodné podmienky pre slobodné a kreatívne konanie. Rovnako ako uplatňovanie endogénneho princípu v miestnom rozvoji, aj kreatívne mesto je prístup riadený zdola nahor, nie naopak.

rozvoja. Ten sa vyznačuje dôkladným poznaním a využívaním dostupných endogénnych zdrojov mesta (najmä ľudského kapitálu a inovačných kapacít) a ich vhodným doplnením exogénnymi zdrojmi (určitý stupeň intervencií a viacúrovňového riadenia) s cieľom zabezpečiť rozvoj a rast konkrétneho územia, vyúsťujúceho do zvyšovania blahobytu aj na (celo)štátnej úrovni (Barca, 2009; Tomaney, 2010).

Uvedené názory na miestny ekonomický rozvoj potvrdzuje Svetová banka, ktorá za jeho hlavný prínos považuje podporu spolupráce medzi subjektmi verejného, súkromného a neziskového sektora s miestnymi komunitami, s cieľom zlepšovania stavu miestnej ekonomiky, zvyšovania konkurencieschopnosti a udržateľného rastu územia (The World Bank, 2011).

V oblasti problematiky (regionálneho) rozvoja je všeobecne známy fakt, že rozvoj je širší pojem, než rast. Rozvoj vyjadruje stav konkrétneho územia nielen v kvantitatívnych (súvisiacich s ekonomickým rastom), ale najmä v kvalitatívnych ukazovateľoch. Práve z tohto dôvodu sa v práci venujeme sociálno-ekonomickému rozvoju (Maier, Tödtling, 1998).

Sociálny rozvoj, ako jeden zo základných pilierov udržateľného rozvoja, rieši otázky chudoby, sociálnej exklúzie, izolovanosti a zraniteľnosti určitých skupín obyvateľstva. Zjednodušene povedané, ľudí s ich potrebami stavia na prvé miesto (The World Bank, 2014). V spojení s ekonomickým rozvojom tak hovoríme o sociálno-ekonomickom rozvoji, ktorý „súvisí s kvalitou života v území, a teda so všetkými oblasťami, ktoré ho tvoria, vrátane takých, ako je napr. zdravotníctvo, bývanie, životné prostredie, vzdelanie, sociálna štruktúra, a ktoré môže do veľkej miery formovať alebo ovplyvňovať ekonomika“ (Čapková, 2004, s. 14).

Podľa Európskej komisie (2011) je sociálno-ekonomický rozvoj nenahradiiteľnou súčasťou udržateľného rozvoja, pretože výrazne ovplyvňuje dlhodobý blahobyt všetkých ekonomických subjektov pôsobiacich v konkrétnom území. Je to dané najmä skutočnosťou, že popri ekonomickom je v ňom zahrnutý aj environmentálny a sociálny aspekt rozvoja území (v súčasnosti doplnený o štvrtý – kultúrny – aspekt. Pozri strany 35 až 37). Riadenie sociálno-ekonomického rozvoja by malo viesť k vytvoreniu inovatívne, environmentálne a kultúrne založenej ekonomiky, ktorá je schopná poskytnúť dobré podmienky pre život a prácu v konkrétnom území.

Keďže rozvoj ako taký je „hodnotovo orientovaný pojem“ (Maier, Tödtling, 1998, s. 41), ktorý je vo všeobecnosti ťažko definovateľný, v tejto súvislosti budeme pod

sociálno-ekonomickým rozvojom rozumieť súbor (medzi)národne porovnateľných kvalitatívnych a kvantitatívnych ukazovateľov, reprezentujúcich aktuálny a prognózujúcich budúci stav konkrétneho územia. Sociálno-ekonomickým rozvojom ďalej rozumieme vytváranie takých podmienok pre život, prácu a aktivitu v území, ktoré povedú k zlepšovaniu životných podmienok všetkých skupín miestneho obyvateľstva, a to pri maximálne a efektívne využívanom vnútornom potenciály, zdrojov (endogénnych, exogénnych) a spolupráce medzi subjektmi pôsobiacimi v území.

Jednotlivé teórie, resp. prístupy k rozvoju území sa v priebehu desaťročí neustále menili, či už v oblasti preferencií využívania zdrojov, miery zodpovednosti jednotlivých (miestnych, regionálnych, štátnych) riadiacich inštitúcií, cieľov a nástrojov. Vychádza to najmä zo skutočnosti neustáleho vývoja ľudskej spoločnosti, premeny hospodárskej štruktúry, preferencií spotrebiteľov a podnikateľov alebo výskytu nových problémov vyplývajúcich z procesu globalizácie, demografických a štrukturálnych zmien. Prehľad základných rozdielov medzi starými a novými prístupmi k rozvoju území vypracovalo OECD, ako ho znázorňuje nasledovná tabuľka 1.

Tabuľka 1 Staré a nové paradigmy rozvoja území

PRVKY JEDNOTLIVÝCH PARADIGIEM	Staré paradigmy	Nové paradigmy
Ciele	dočasná kompenzácia nevýhod menej rozvinutých regiónov	využívanie doposiaľ neidentifikovaného a nevyužívaného potenciálu všetkých regiónov, vedúceho k posilneniu regionálnej konkurencieschopnosti
Intervencie	správne jednotky	funkčné ekonomické oblasti
Stratégie	sektorový prístup	integrované rozvojové stratégie
Nástroje	dotácie a štátna pomoc	kombinácia mäkkého a tvrdého kapitálu (kapitál, trh práce, podnikateľské prostredie, sociálny kapitál, siete)
Aktéri	centrálna vláda	rôzne úrovne vlády

Prameň: vlastné spracovanie podľa OECD (2009)

Jednotlivé prístupy k rozvoju územia (staré alebo nové) vychádzali a prispôbovali sa skutočnosti, že mestá a regióny sú súčasťou širšieho trhu území, čo logicky vyúsťovalo do konkurenčného boja o investície, ľudské zdroje a lokalizáciu podnikov. Rôzne územia sa preto od ostatných vždy snažili niečím odlíšiť, a to najmä na základe svojho potenciálu a špecifik, aby tak mohli dosahovať vlastné stanovené ekonomické, politické a sociálne ciele. Aj keď takto nebol vždy definovaný, súčasťou manažmentu územia sa stal

marketing. Vďaka marketingu území si relevantné subjekty plánovania rozvoja nielenže uvedomujú a rešpektujú existenciu konkurenčných území, ale dokážu na ich ponuku aj adekvátne reagovať, napr. využívaním dostupných, špecifických miestnych zdrojov tak, aby vyhovel aktuálnym požiadavkám dopytu (Kavaratzis, Ashworth, 2008).

Rovnako ako prístupy k rozvoju, marketing území rovnako prešiel niekoľkými vývojovými štádiami, ako je znázornené v nasledovnej tabuľke 2. Kým od 17. storočia bolo hlavným cieľom najmä čo najrýchlejšie osídliť voľné priestranstvá, a následne rozvíjať obchod s nehnuteľnosťami (pôda a budovy), od 20. storočia, kedy sa rozvíja marketing územia, sa mestskí plánovači a iné subjekty orientovali na úplne iné ciele (Kavaratzis, Ashworth, 2008). Jednotlivé fázy vývoja marketingu územia sa od seba odlišovali predovšetkým prioritami v oblasti ekonomickej špecializácie, cieľových segmentov a využívania hmotných či nehmotných zdrojov na dosiahnutie stanovených cieľov alebo uspokojenie dopytu. Poznanie jednotlivých štádií vývoja marketingu územia spolu s prehľadom starých a nových paradigiem rozvoja území považujeme za významnú pomôcku pre spracovanie nasledovných častí práce, najmä pre vymedzenie konceptu kreatívneho mesta.

Tabuľka 2 Prehľad vývojových štádií marketingu územia

Obdobie	Fáza	Ciele a charakteristika
1930 - 1970	Predaj priemyselných priestorov	Priťahovanie priemyselných odvetví, ktoré budú generovať pracovné miesta vo výrobe.
80. roky 20. storočia	Predaj miest	Ponúkať a predávať na trhu určité prvky tvoriace mesto. V tejto fáze sa už uplatňujú nástroje jednoduchšej prezentácie mesta a jeho prvkov.
90. roky 20. storočia	Marketing ako nástroj plánovania	Priťahovanie investícií a turistov do územia, pričom sa berú na vedomie potreby miestneho obyvateľstva. Najdôležitejšími cieľmi je rozvoj fyzickej infraštruktúry, podpora spolupráce subjektov verejného a súkromného sektora, zlepšovanie prvkov kvality života.
	Zmena imidžu	Zmena nepriaznivého alebo zlepšenie neutrálneho imidžu územia.
	Predaj post-industriálnych sídiel	Miestna regenerácia a nahrádzanie starých zdrojov bohatstva – reakcia na silnú konkurenciu ostatných území.
Od roku 2000	Branding sídiel	Poznanie potrieb miestnych podnikov a obyvateľov, prezentácia atraktívneho externého imidžu.
	Marketing ako spôsob komunikácie	Vytváranie a riadenie emocionálnych a psychologických asociácií s územím – sústredenie na komunikačný aspekt marketingu.

Prameň: vlastné spracovanie podľa Kavaratzis, Ashworth, 2008.

Prepojenie medzi štádiami vývoja marketingu územia a vývojom súčasnej podoby konceptu kreatívneho mesta je zrejmé, čomu sa venujeme v nasledujúcej podkapitole dizertačnej práce. Rovnako ako marketing územia, aj kreatívne mesto je orientované na dopyt. Snaží sa vytvárať priaznivé podmienky miestneho (územného) rozvoja prostredníctvom identifikácie svojho potenciálu a potrieb cieľových segmentov, vrátane miestneho obyvateľstva, ich efektívneho a účinného využívania s ohľadom na budovanie pozitívneho imidžu ako dovnútra, tak aj navonok, orientuje sa na podporu nových podnikateľských aktivít v meste, využíva dostupnú infraštruktúru a vystavané prostredie, vytvára alebo zlepšuje podmienky pre život a prácu.

2.2. Nové vnímanie kreativity

O tom, že kreativitu už nemožno ďalej vnímať len v kontexte psychológie, ale hlavne ako, v podstate neobmedzený, výrobný faktor komplementárny k tradičným (práca, pôda, kapitál), ktorým disponuje vo väčšej, či menšej miere každý človek, svedčia práce viacerých autorov a organizácií (napr. Landry, Bianchini, 1995; Howkins, 2001; Florida, 2004; KEA, 2006; Luknič, 2008; Kloudová, 2010b; Mikuláščík, 2010b; UNCTAD, 2010; Franková, 2011).

V súvislosti s rozvojom území sa o kreativite začalo viac hovoriť až od polovice 90. rokov 20. storočia. Dovtedy sa rôzne subjekty verejného, súkromného a neziskového sektora venovali skôr prvkom ako kultúra, kultúrne plánovanie, kultúrne zdroje, kultúrny priemysel alebo umenie v procese podpory miestneho rozvoja (Landry, 2005). Aj napriek tomu, že v súčasnosti hovoríme o kreatívnych konceptoch alebo podpore kreativity, neznamena to, že oblasť kultúry sa dostáva do úzadia. Práve naopak, kreativita v tomto kontexte je pojem široký, zahŕňajúci v sebe aj kultúrnu dimenziu. Túto problematiku rozoberáme v časti práce Postavenie kultúry v kreatívnej ekonomike a kreatívnom meste na strane 35.

O kreativite možno vo všeobecnosti povedať, že je to základná a prirodzená psychologická, či intelligenčná výbava jednotlivca, pričom ňou, v rôznej miere, disponuje každý človek. Amabile (1988, In Borrup, 2010) chápe kreativitu ako príležitosť k produkcii nových a užitočných myšlienok, McCoy a Evans (2002, In Borrup, 2010) v nej zas vidia potenciál na originálne, inovatívne a nové riešenie rôznorodých problémov. Kreativita má základ v originalite, v nových nápadoch a myšlienkach a prejavuje sa tzv. na

zelenej lúke – začína v podstate z ničoho, pričom vychádza z individuality jednotlivcov (Costa, Seixas, Roldao, 2009). Na druhej strane „inovácia má začiatok v už objavených produktoch či procesoch“ (Luknič, 2008, s. 30), a teda pojmy kreativita a inovácia nemôžeme považovať za synonymá.

Zaujímavý pohľad na kreativitu (ako psychologickú vlastnosť alebo schopnosť) nachádzame v práci Edwarda de Bono (1995), priekopníka v oblasti laterálneho (nekonvenčného, inovatívneho, nelogického) myslenia. Ten, na rozdiel od iných autorov, považuje ľudskú kreativitu za neprirodzený proces. Tvrdí, že náš mozog je zvyknutý vytvárať, ako aj používať určité typické, rutinné vzorce, čo je jeho prirodzený stav. Na druhej strane kreativita predstavuje myslenie a konanie mimo konvenčných hraníc, ktoré dokonca možno trénovať², a teda znamená stav neprirodzený. Myslíme si, že práve takéto nekonvenčné uvažovanie a konanie vedie k vytváraniu priaznivých podmienok pre sociálno-ekonomický rozvoj území pomocou konceptu kreatívneho mesta, resp. vytvára vhodné podmienky pre jeho implementáciu.

Týmto sa dostávame k aktuálnejšiemu vymedzeniu kreativity - v kontexte nových prístupov k rozvoju území. Podľa správy Konferencie Spojených národov pre obchod a rozvoj (UNCTAD) *The Creative Economy Report 2010* rozlišujeme tri druhy kreativity: *umeleckú*, ktorá svoje originálne nápady prezentuje prostredníctvom obrazu, textu alebo zvuku; *vedeckú*, vyznačujúcu sa zvedavosťou, chuťou experimentovať; a *ekonomickú*, ktorá svojimi činnosťami smeruje k získaniu konkurenčnej výhody v konkrétnej oblasti pôsobenia. Neoddeliteľnou súčasťou každej z uvedených druhov kreativity je kreativita *technologická*, ktorá tak dotvára systém kreativity jednotlivca, fungujúci ako jeden celok (UNCTAD, 2010). Podľa tejto správy možno kreativitu tiež vnímať ako nástroj používania nápadov na produkciu ďalších, nových nápadov. Pojem kreativita sa dnes už neskloňuje len v súvislosti s umením a kultúrou, ale aj s ekonomikou, kde figuruje ako čoraz viac vyhľadávaný výrobný faktor, nástroj rozvoja a prvok konkurenčnej výhody území.

Howkins (2007) vníma kreativitu v dvoch úrovniach – na prvej úrovni je *kreativita osobná*, ktorú možno nájsť všade, s charakteristikami a vlastnosťami ako sme ich tu už vymedzili; na druhej úrovni sa už nachádza *kreativita ekonomická*, teda taká, ktorá generuje určitý produkt alebo obchodovateľnú myšlienku s ekonomickými dôsledkami.

² Asi najznámejšia technika laterálneho myslenia je de Bonov systém šiestich mysliacich klobúkov – pozri napr. DE BONO, E. 1995. Serious Creativity. In *The Journal for Quality and Participation*, roč. 18, 1995, číslo 5. ISSN 1040-9602, s. 12-18; DE BONO, E. 1997. *Šest klobouků*. Praha : Argo, 1997. 192 s. ISBN 80-7203-128-7

Howkins pri tomto vymedzení kreativity narážal najmä na potrebu integrácie odvetví kreatívneho priemyslu do (miestnej, regionálnej) ekonomiky, pre ich priaznivý vplyv na ekonomické ukazovatele.

V kontexte kreatívneho mesta je kreativita považovaná za významný zdroj konkurenčnej výhody a sociálno-ekonomického rozvoja (Landry, 2007; Makogon, Khadzhynov, 2010; Baycan, et al., 2011) najmä preto, že ňou disponujú predstavitelia všetkých subjektov pôsobiacich v území – inputy, a výsledky jej aktívneho využívania sú viditeľné v outputoch kreatívneho priemyslu, ako aj v procesoch a aktivitách súvisiacich s podporou rozvoja územia a zlepšovania kvality jeho vybavenosti, potrebnej pre rôznorodé subjekty. Zhrnutie významu kreativity pre rozvoj území ponúka Camilleri (2010):

1. kreativita je považovaná za zdroj ekonomického úspechu – vyplýva to zo skutočnosti, že práve talentovaní, kreatívni, vzdelaní ľudia sú vyhľadávaným výrobným faktorom, pričom čoraz viac nahrádzajú zložky tvrdej infraštruktúry v procese rozhodovania o lokalizácii podnikov;
2. kreativita má priaznivý vplyv na súčasnú a budúcu situáciu v území – je všeobecne známe, že v súčasnosti žije viac ako polovica obyvateľstva sveta v mestách, a podľa Svetovej zdravotníckej organizácie (WHO, 2014) má tento trend pokračovať aj naďalej, s predpokladom, že v roku 2030 bude každý šiesty človek z desiatich žiť v meste. Súvisí to prevažne s prechodom od tradičnej (agrárnej hospodárskej štruktúry) po modernú (ekonomika služieb, znalostná ekonomika, kreatívna ekonomika) spoločnosť, ako aj so zmenou možností a preferencií obyvateľstva. Landry (2007) tvrdí, že v súčasnosti je jednou z možných odpovedí pre mestá a regióny (ako aj pre jednotlivcov), ktoré musia čeliť sprievodným problémom týchto procesov, využívanie nových nástrojov, ako napr. kreativity, kultúry alebo laterálneho myslenia, na formuláciu nových, kreatívnych riešení. Takýto kreatívny prístup k riešeniu novo vzniknutých problémov by mal viesť k zlepšovaniu kvality života, ako aj k podpore sociálno-ekonomického rozvoja.

Odlišný – kritickejší - pohľad na kreativitu v kontexte kreatívneho mesta má Chatterton (2000). Tvrdí, že kreativita sa stáva, podobne ako pojem udržateľnosť, len akousi formulkou, ktorú v posledných rokoch počuť z úst populistických a alibistických verejných činiteľov tak často, až stráca na význame a dôveryhodnosti. Okrem toho považuje za dôležité zvážiť hranice kreativity, mieru jej prijateľnosti spoločnosťou a jej prepojenie s „... etikou, hodnotami, demokraciou ...“ (Chatterton, 2000, s. 395). Autor totiž

zastáva názor, že kreativita môže mať často podobu nedemokratického, spoločensky neakceptovateľného a netolerantného správania určitých jedincov³ voči zvyšku spoločnosti, resp. ostatným obyvateľom konkrétneho územia.

Ako vidieť, existuje viacero pohľadov na kreativitu v kontexte kreatívneho mesta (alebo všeobecne). Zaujímavý pohľad na kreativitu ako faktor podpory miestneho rozvoja prináša Pratt (2011), ktorý tvrdí, že akákoľvek snaha o jednoznačné vymedzenie kreativity v súvislosti so skúmaným konceptom je zbytočná. Podľa neho by sme totiž kreativitu miest mali vnímať relatívne, to znamená definovať ju individuálne pre konkrétne územie na základe jeho špecifik a potenciálu, ktorým disponuje. Dopĺňame, že relatívne vymedzenie kreativity sa týka aj realizovaných aktivít smerujúcich k podpore rozvoja územia.

Na základe štúdia vedeckej a odbornej literatúry konštatujeme, že kreativitu územia môžeme vyjadriť aj prostredníctvom vzťahov a miery spolupráce medzi pôsobiacimi subjektmi, miery angažovanosti miestnej komunity (alebo komunit), ochoty riešiť aktuálne miestne problémy a hľadania ich nových, kreatívnych riešení. Taktiež považujeme za nevyhnutné zdôrazniť skutočnosť, že kreativitu by sme nemali vnímať ako nový výrobný faktor, nahrádzajúci tradičné (ako to vidí napr. Florida), ale ako faktor, ktorý bol vždy prítomný v procese akéhokoľvek vývoja a rozvoja ľudskej spoločnosti, a vždy bol zdrojom ekonomického rastu (Moroni, 2011).

2.3. Kreatívna ekonomika

Kreatívna ekonomika sa začala rozvíjať koncom deväťdesiatych rokov 20. storočia a jej vznik a pôsobenie možno považovať za ďalší prirodzený vývojový stupeň spoločnosti, smerujúcej od tradičnej, cez industriálnu, až po spoločnosť modernú. Každé z uvedených vývojových štádií spoločnosti sa vyznačovalo iným druhom hospodárskej štruktúry, a teda aj inými preferenciami v oblasti využívania dostupných zdrojov, používanej techniky a výrobných technológií, ale aj rozdielnymi požiadavkami spotrebiteľov.

Neustálu potrebu po nových znalostiach, vedomostiach, technickom pokroku a spôsoboch výroby a riadenia, ale aj chuť po iných, netradičných a estetických produktoch, považujeme za hnaciu silu tvorivosti a inovácií, na ktorých stojí koncept

³ Vo svojom článku Chatterton uvádza príklad graffiti a squattingu (obývania opustených budov rôznymi jedincami bez platenia nájomného, daní a pod.) – oba príklady môžu na jednej strane vyvolať dojem kreatívneho, nového využívania určitých – opustených, schátraných, starých – priestorov, avšak na druhej strane upozorňuje na častý nesúhlas s takýmto konaním zo strany ostatných obyvateľov mesta či polície.

kreatívnej ekonomiky. Najžiadanejšou špecifickou formou výrobného faktora práce sa tak v súčasnosti popri pôde, kapitále a pracovnej sile ako takej, stáva práve kreativita jednotlivca či jeho schopnosť tvoriť inovácie.

Podľa Floridu (2004) koncept kreatívnej ekonomiky po prvýkrát spomenul vo svojom článku Peter Coy, ekonomický reportér amerického týždenníka Business Week, ktorý píše: „V ekonomike založenej viac na nápadoch ako na fyzickom kapitále je možnosť úspechu, ... väčšia. To preto, že nápady, rovnako ako baktérie, sú nákazlivé. Môžu sa rozšíriť na obrovské populácie zdanlivo cez noc. V kreatívnej ekonomike najdôležitejším duševným vlastníctvom nie je software, alebo hudba, či filmy. Je to vec v hlavách zamestnancov“ (Coy, 2000).

Samotný pojem kreatívna ekonomika spopularizoval až John Howkins v roku 2001, a to vydaním svojej knihy *The Creative Economy. How People Make Money from Ideas*. Tu Howkins (2007) uvádza, že v súčasnosti popri ostatných výrobných faktoroch zohrávajú čoraz dôležitejšiu úlohu ľudská kreativita a talent, ako aj schopnosť transformovať nekonvenčné a inovatívne nápady do nových tovarov a služieb. Kreatívnu ekonomiku tak Howkins vníma ako odvetvia kreatívneho priemyslu, ktoré definuje na princípe duševného vlastníctva a rozdeľuje do štyroch hlavných skupín: odvetvia autorského práva, patentového práva, ochrany známky a dizajnu.

Podľa definície UNCTAD (2010) predstavuje kreatívna ekonomika sektor schopný na jednej strane tvoriť príjmy podnikov, a na strane druhej nové pracovné miesta. Podľa Organizácie je kreatívna ekonomika vyvíjajúci sa koncept podporujúci kultúrnu rozmanitosť, sociálnu inklúziu a rozvoj ľudského kapitálu.

Podľa Floridu (2012) spočíva význam kreatívnej ekonomiky v umení predat kreativitu, ktorá je prítomná všade. Kreatívna ekonomika tak vytvára nové priemyselné odvetvia tam, kde predtým neboli, napr. vo vede, výskume alebo v umení.

Kreatívna ekonomika sa v pomerne krátkom období stala celosvetovým fenoménom, ktorý si od roku 2011 postupne buduje svoju pozíciu aj v Slovenskej republike. V dokumente Ministerstva kultúry Slovenskej republiky s názvom *Východiská koncepcie na podporu kultúrneho a kreatívneho priemyslu v Slovenskej republike* je kreatívna ekonomika vymedzená ako „ekonomika, ktorá okrem tradičných (vyčerpatelných) zdrojov cielene využíva zdroj ľudskej kreativity, akceptuje inštitúty kreatívneho priemyslu, kreatívnej triedy, či kreatívnych miest, pričom neoddeliteľnou podmienkou jej rozvoja je sloboda“ (Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky, 2011, s. 3).

V odbornej a vedeckej literatúre sa nestretneme s jednotným vymedzením kreatívnej ekonomiky. Najvšeobecnejšie ju môžeme charakterizovať ako systematické spájanie kreativity, kultúry, inovácií, technológií a ekonomiky ako takej, reprezentovanej novým priemyslom – kreatívnym a kultúrnym. Kreatívna ekonomika je schopná generovať zisk pre ekonomické subjekty, ako aj vytvárať nové pracovné miesta. Jej charakteristickým znakom je, že skôr ako hmotné výrobné faktory využíva vo výrobnom procese kreativitu a tvorivosť ľudí. Podľa autorky Fonseca Reis (2008) predstavuje kreatívna ekonomika rozhranie medzi ekonomikou, kultúrou a technológiou, pričom jej produkty sú charakteristické kreatívnym obsahom a kultúrnou hodnotou.

Aj napriek tomu, že kreatívna ekonomika je mladší koncept ako kreatívne mesto, z historického hľadiska sa teší väčšej popularite. Florida (2004) tvrdí, že aby sa územie mohlo rozvíjať, musí v prvom rade podporovať vznik kreatívnej ekonomiky. Najperspektívnejšie územia v tejto oblasti potom identifikoval prostredníctvom súboru špecifických indikátorov tvoriacich 3T index kreativity (pozri strana 40). Z hľadiska vývoja teórií rozvoja území však takéto nazeranie na problematiku nie je správne, keďže kreatívna ekonomika je vnímaná len ako jeden z mnohých prvkov rozvoja území v modernej dobe. Nemôžeme však ignorovať skutočnosť, že až vďaka rozšíreniu záujmu o kreatívnu ekonomiku sa do popredia opäť dostáva aj koncept kreatívneho mesta.

2.4. Kreatívne mesto

V úvode kapitoly sme uviedli, že ešte pred vymedzením samotného konceptu kreatívneho mesta je dôležité definovať súvisiace pojmy – územie a mesto. V odbornej a vedeckej literatúre sa stretávame s rôznymi vymedzeniami územia. Vo všeobecnosti môžeme za územie považovať priestorovú štruktúru, „ktorá je v určitom čase vymedzená polohou, veľkosťou, hodnotou a spôsobom ohraničenia, v ktorej sa vzájomné vzťahy medzi živou a neživou prírodou, obyvateľstvom, sídelnou štruktúrou, výrobným a dopravným systémom, hmotnými a abstraktnými charakteristikami tak vzájomne podmieňujú, že tvoria vyšší systém, nadradený týmto nižším systémom“ (Vaňová, 2006, s.13-14). Územím tak môžeme rozumieť celý štát, regióny (v našich podmienkach napr. okresy, vyššie územné celky, mikro-regióny, euro-regióny) a municipality.

Medzi základné charakteristiky municipality patrí vlastné, ohraničené územie, existencia volených orgánov a výkon miestnej samosprávy na určitom ohraničenom území

(Švantnerová, Kožiak, 2005). V podmienkach Slovenskej republiky tak za municipality označujeme obce a mestá, čo potvrdzuje definícia obce podľa zákona č. 369/90 Zb.: „Obec je samostatný územný samosprávny a správny celok Slovenskej republiky; združuje osoby, ktoré majú na jej území trvalý pobyt. Obec je právnickou osobou, ktorá za podmienok ustanovených zákonom samostatne hospodári s vlastným majetkom a s vlastnými príjmami. Základnou úlohou obce pri výkone samosprávy je starostlivosť o všestranný rozvoj jej územia a o potreby jej obyvateľov.“ (Zákon SNR č. 369/90 Zb. O obecnom zriadení, § 1, ods. (1) a (2)).

Mesto plní spravidla rovnaké funkcie ako obec, rozoznávame však určité znaky, ktoré mesto od obce odlišujú. Národná rada Slovenskej republiky, napríklad, môže vyhlásiť za mestá tie obce, ktoré predstavujú hospodárske, kultúrne, administratívne, turistické centrá, disponujú potenciálom kúpeľného mesta, zabezpečujú verejné služby aj pre okolité obce, disponujú dopravnými spojeniami s inými obcami, alebo sú (aspoň čiastočne) charakteristické mestskou zástavbou. Ďalším kritériom vyhlásenia obce za mesto je počet obyvateľov, ten sa však nemusí dodržať v prípade, že daná obec disponuje aspoň jedným z predošlých kritérií (Zákon SNR č. 369/90 Zb. O obecnom zriadení).

Z predchádzajúceho textu je zrejmé, že mestá sa od obcí líšia v určitých znakoch. Za základné charakteristiky miest v Európe v stredoveku a novoveku, ktoré však (vo väčšej alebo menšej miere) platia aj pre mestá súčasnosti, sú najmä rozvinutejší obchod, spoločenská deľba práce, funkcia komunikačného priesečníka blízkeho okolia mesta, budovanie vzťahov s vidiekom (najmä v oblasti súdnictva, verejnej správy, vzdelávania, kultúry, obrany, dopravy, náboženstva), meštianska spoločnosť bola v porovnaní s vidieckou vždy lepšie informovaná, mala lepšie a rozmanitejšie možnosti spoločenského vyžitia, a teda ju charakterizoval aj rýchlejší prebiehajúci technologický pokrok (Teichová, et al., 1968; Munck, 2002; Mundy, 2008).

Okrem uvedeného možno mesto súčasnosti charakterizovať koncentráciou nepoľnohospodárskych aktivít a sídiel, diferencovaným využívaním pôdy, rozdelením na časti plniace špecifické funkcie (priemysel, bývanie, obchod, a i.), rozsiahlejšími a rôznorodejšími možnosťami trávenia voľného času, vrátane kultúrnej a športovej vybavenosti (Francová, 2004).

Mesto preto považujeme za presne administratívne ohraničené územie, ktoré tvorí súbor hmotného a nehmotného potenciálu, vyznačuje sa väčším stupňom urbanizácie, koncentráciou ekonomických aktivít alebo typickou mestskou zástavbou (väčší podiel

industriálnych a výškových budov). Zároveň plní funkciu centra vzdelávania, pracovných a voľno-časových príležitostí pre iné, okolité municipality.

Nijkamp, et al. (2010) vidí v mestách kľúč k budúcemu rozvoju krajín, pretože ich považuje za centrá rozvoja ľudstva a podnikania. Zároveň však zastáva názor, že mestá v súčasnej spoločnosti už nefungujú samostatne, ale predstavujú centrum riadenia rozvoja aj mimo svojich administratívnych hraníc. Takéto zoskupenie autor označuje mestské regióny (urban regions). Tie považuje za hnaciu silu konkurencieschopnosti a rozvoja, pretože stelesňujú zoskupenie vedomostí, ľudského a sociálneho kapitálu, a kreatívnych aktivít.

S pojmom mestské regióny sa stretávame už v práci Parreho (2004), ktorý ich vymedzuje ako polycentrické. Tieto územia charakterizuje ako „súbor susediacich ale priestorovo oddelených urbánnych centier, existujúcich ako určitý identifikovateľný subjekt“ (Parr, 2004, s. 231). Vo svojej práci však priznáva, že pojem polycentrické mestské regióny (polycentric urban regions) je v teórii vymedzený vágne, čo spôsobuje jeho uplatňovanie v rôznych súvislostiach. Identifikuje však jeho tri základné charakteristiky: (1) polycentrické mestské regióny sú určitou formou regiónu; (2) majú potenciál vysokej ekonomickej výkonnosti; (3) predstavujú vhodný organizačný rámec pre zásahy verejnej politiky.

Tento trend v oblasti identifikácie územných jednotiek schopných efektívnejšie pristupovať k rozvoju si uvedomuje aj Európska únia. V aktuálnej Kohéznej politike 2014 – 2020 vyjadruje názor, že za účelom podpory sociálneho, environmentálneho a ekonomického rozvoja je nevyhnutné prijať tzv. integrovaný prístup. Podľa EÚ je dôležité vytvárať a rozvíjať medzisektorovú spoluprácu v rámci konkrétneho zoskupenia municipalít, vyznačujúcich sa určitými spoločnými znakmi, funkciami a problémami, pričom toto zoskupenie nemusí mať charakter administratívnej jednotky plniacej samosprávnu funkciu. Iniciátorom tzv. integrovanej stratégie rozvoja území je mesto, ktoré stojí v centre implementácie integrovaného prístupu pre podporu rozvoja (Urbact, 2014).

Keďže koncept kreatívneho mesta sa vyvíjal v rámci krajín s odlišným územným usporiadaním a veľkosťou miest ako na Slovensku, jeho implementácia tak často ovplyvňovala aj okrajové mestské časti, než len centrálnu oblasť⁴. V kombinácii

⁴Mestá, v rámci ktorých sa implementácia tohto konceptu skúmala, majú charakter metropol, zložených z viacerých mestských častí, na čele ktorých stojí volený predstaviteľ a disponuje určitým objemom samosprávnych kompetencií. Príkladom je aj mesto Barcelona, ktorá svoju pozíciu hostujúceho mesta Olympijských hier v roku 1992 využila okrem iného aj na regeneráciu najchudobnejších mestských častí

s predchádzajúcim zistením, že mestá ako také nefungujú v procese rozvoja izolovane, ale sú spravidla súčasťou širšieho územia, v ktorom sa spolu s ostatnými municipalitami podieľajú na tomto procese, budeme pod pojmom kreatívne mesto v podmienkach Slovenskej republiky rozumieť širší územný priestor než len mesto vymedzené administratívnymi hranicami. Okrem toho v našich podmienkach najviac zodpovedá teórii (polycentrických) mestských regiónov a požiadavkám integrovaného prístupu k rozvoju územia okresu, ako druhej najmensej administratívnej jednotky krajiny. Z predchádzajúcich zistení vyplýva, že okresy, v centre ktorých stojí konkrétne (okresné) mesto, tak predstavujú efektívnejší nástroj na podporu endogénneho rozvoja tohto územia a následne aj krajiny.

Multidisciplinárny charakter konceptu kreatívneho mesta neumožňuje jeho jednoduché vymedzenie. Niektorí autori ho definujú prostredníctvom kreatívneho priemyslu, resp. kreatívnej ekonomiky (Evans, 2009; Flew, 2010; Chapain, Comunian, 2010; Booyens, Molotja, Phiri, 2011, a i.), iní cez kreatívnu triedu (Clifton, Cooke, 2009; Chantelot, Pérès, Virol, 2011; Gordon, 2013; a i.). V tejto časti práce sa venujeme skúmaniu a vymedzeniu oboch prístupov, pričom zohľadňujeme poznatky o kreativite a kreatívnej ekonomike.

Rovnako ako v prípade marketingu územia, koncept kreatívneho mesta, aj keď takto nebol pomenovaný, je prítomný v každej ére ľudstva. Rozdielny je len spôsob, akým sa využíva ľudská kreativita v prospech rozvoja územia. Sir Peter Hall (In Hospers, 2003) rozlišuje z historického hľadiska tieto štyri podoby kreatívneho mesta:

1. technologicko-inovatívne – spájajú sa s technologickým rozvojom alebo technologickou revolúciou. Príkladmi môžu byť mestá ako Detroit (rozvoj automobilového priemyslu H. Forda), Manchester (textilný priemysel), Glasgow (stavba lodí) alebo aktuálnejší príklad Silicon Valley (IT);
2. kultúrno-intelektuálne – spájané s významnou úlohou umenia v akejkoľvek podobe (scénické alebo vizuálne) a univerzít. Do tejto kategórie môžeme zaradiť mestá ako Atény, Florencia, Viedeň, Berlín, Dublin, Amsterdam;
3. kultúrno-technologické – predstavuje vzájomné prepojenie prvých dvoch typov kreatívneho mesta, kde kultúra a technológie sú považované za komplementárne. Príkladom môžu byť slávny Hollywood a jeho ázijský náprotivok Bollywood ako centrá filmového umenia, Amsterdam a Rotterdam ako centrá modernej architektúry a kultúry;

mesta. Mesto má spolu 1,63 milióna obyvateľov v rámci 10 mestských distriktov, riadených členmi mestskej rady a disponujúcimi určitými samosprávnymi kompetenciami.

4. technologicko-organizačné – tieto územia sú kreatívne najmä v schopnosti subjektov v nich pôsobiacich hľadať a implementovať nové riešenia rôznorodých miestnych problémov, pričom kľúčovým subjektom by mali byť predstavitelia miestnej samosprávy.

Je dôležité si uvedomiť, že tieto podoby kreatívneho mesta boli, na jednej strane, typické pre konkrétne obdobie vývoja spoločnosti, no na druhej strane si vedia nájsť svoje uplatnenie aj v súčasnosti, keďže každá krajina sveta (a teda aj územné jednotky ju tvoriace) sa vyznačuje rozdielnym stupňom rozvinutosti, rôznorodým potenciálom či rozdielnymi rozvojovými cieľmi. Rovnako treba zdôrazniť skutočnosť, že nebyť ľudskej kreativity, žiadny progres vo vývoji ľudskej spoločnosti by nebol možný.

V súvislosti s podporou sociálno-ekonomického rozvoja území definujú kreatívne mesto autori Steward a Kuska (2008). Tí ho vnímajú ako nástroj zabezpečujúci trvalú udržateľnosť území a definujú ho na základe piatich oblastí udržateľnosti: *environmentálna* – zabezpečovanie čistého ovzdušia, vody, pôdy, vytváranie dostupných zelených a rekreačných priestranstiev, rôznorodé ekologické služby (napr. ekologická edukácia); *sociálno-kultúrna* – prostredie rešpektujúce kultúrnu, etnickú a náboženskú rozmanitosť, bezpečné a dostupné bývanie, zdravotná starostlivosť, vzdelávanie, priestory podporujúce kreativitu (napr. kreatívne inkubátory, kultúrne štvrte); *technologická* – podpora rozvoja a implementácie pre mesto relevantných a dostupných technológií, napr. v oblasti ekológie, dopravy, dopravnej infraštruktúry, výstavby alebo dizajnu vystavaného územia; *ekonomická* – podpora uspokojovania požiadaviek trhu (nielen lokálneho) prostredníctvom miestnych podnikateľov; *oblasť verejnej politiky* – vytváranie a implementácia pravidiel a regulácií rozvoja a udržania kreatívneho mesta sa musia diať v otvorenom, transparentnom a participatívnom prostredí.

Uvedené princípy udržateľnosti kreatívneho mesta môžeme považovať za argumenty pre zváženie implementácie tohto konceptu, resp. za vymedzenie jeho priaznivých efektov pre akékoľvek územie. Z jednotlivých oblastí udržateľnosti totiž vyplýva, že kreatívne mesto bude mať dopad na rôznorodé oblasti života v území, a že ovplyvní život, prácu a konanie všetkých subjektov v ňom pôsobiacich. Spill-over⁵ efekt z podpory uvedených oblastí udržateľnosti je zrejmy.

⁵Spillover efekt môžeme vo všeobecnosti vymedziť ako nepriamy vplyv (externality) odvetví kreatívneho a kultúrneho priemyslu na ostatné odvetvia, jednotlivcov a skupiny pôsobiace v meste. Podľa Košického Master plánu kreatívnej ekonomiky (2013) sa jedná o spillover-y v znalostiach (nápady vzniknuté v rámci kreatívnych a kultúrnych odvetví sa uplatňujú aj mimo tieto odvetvia bez kompenzácie), v produktoch

Kritickejší pohľad na udržateľnosť kreatívneho mesta ponúkajú autorky Kagan a Hahn (2011). Vychádzajú z názoru, že koncept kreatívneho mesta, ktorý sa vyvinul ako reakcia na zmenu aktuálnej spoločenskej situácie v rôznych oblastiach (ekonomická, politická, kultúrna, sociálna, environmentálna, ...), reflektuje čoraz viac individualistický prístup spoločnosti k riešeniu z nej vyplývajúcich (a iných) problémov. Takýto prístup spoločnosti je v literatúre považovaný za neudržateľný, pretože každý člen spoločnosti sleduje v prvom rade svoje vlastné potreby, ktoré bude uspokojovať vždy prioritne. Rovnako problematickým sa stáva charakteristika súčasnej spoločnosti ako spoločnosti vyznačujúcej sa vysokou nadspotrebou a plytvaním. Uvedené autorky tu vidia paralelu s konceptom kreatívneho mesta prevažne v oblasti snahy o prilákovanie kreatívnej triedy, kedy sa (predovšetkým) miestni verejní predstavitelia sústreďujú na zabezpečovanie takých služieb a infraštruktúry, ktorá nemusí vždy odrážať potreby a požiadavky miestneho obyvateľstva.

V súvislosti s aktivitami mesta na prilákovanie kreatívnej triedy vidia problém tiež kanadskí aktivisti vystupujúci pod skupinovým názvom Creative Class Struggle. Tí tvrdia, že kreatívne mesto sa často krát stáva nástrojom podpory nerovnosti medzi rôznymi skupinami obyvateľstva v území, pretože primárne podporuje fungovanie a vznik nových (najmä umeleckých a kreatívnych) odvetví v meste na úkor tých ostatných, tradičných, vyznačuje sa obrovskými, netransparentnými investíciami do kvázi kreatívnych riešení (často krát vymyslených) miestnych problémov, a pod. (Creative Class Struggle, 2009). Z ich práce je viditeľné nazeranie na kreatívne mesto čisto z hľadiska prilákovania tzv. kreatívnej triedy, čo považujeme za mylné, keďže tento koncept by mal primárne riešiť potreby miestnych ekonomických subjektov. Uvedená skupina však týmto poukazuje aj na skutočnosť, že koncept kreatívneho mesta sa v niektorých prípadoch naozaj stáva len populistickým ťahom miestnych politikov, čo môže vyúsťovať do už spomenutých dôsledkov.

Aby mohlo byť kreatívne mesto udržateľné, je nevyhnutné, aby subjekty pôsobiace v procese plánovania a realizácie rozvoja predovšetkým rešpektovali miestne špecifiká a status jednotlivých subjektov zaangažovaných do tohto procesu ako rovnocenných partnerov, disponujúcich určitým stupňom autonómie. Rovnako je dôležité nazerať na predstaviteľov kreatívneho priemyslu (kreatívny ľudský kapitál) ako na katalyzátor alebo sprostredkovateľov kreatívneho rozvojového procesu, a nie ako na jeho výhradných

(kreatívne tovary a služby zvýšia dopyt po komplementárnych produktoch iných odvetví) a v sieťovaní (prítomnosť kreatívnych a kultúrnych odvetví v meste prospieva aj ostatným podnikom v iných odvetviach).

pôvodcov (Kagan, Hahn, 2011). V kreatívnom meste by si totiž relevantné subjekty mali uvedomiť, že nositeľom kreativity je prakticky ktokoľvek s invenčným nápadom, nekonvenčným myslením alebo kreatívnym prístupom k rôznym situáciám, a následne schopnosťou transformovať tieto nápady a myšlienky do reálnych riešení, nielen umelci alebo subjekty priamo napojené na kreatívny a kultúrny priemysel alebo tzv. kreatívna trieda (UNCTAD, 2010).

Už sme v predošlom texte naznačili rôzne prístupy k vymedzeniu a úlohám kreatívneho mesta pre miestnu ekonomiku. Na základe štúdia vedeckej a odbornej literatúry sa stotožňujeme s autormi Romeinom a Tripom (2009), ktorí rozlišujú dva základné prístupy ku kreatívnemu mestu, a to buď prostredníctvom *produkčného* alebo *spotrebiteľského milieu*, ktoré zároveň predstavujú dva názorové tábory na vymedzenie tohto pojmu.

2.4.1. Podpora produkčného milieu v kreatívnom meste

Tento prístup je, na jednej strane, orientovaný na podporu vytvárania medzisektorových *klastrov*, či už v rámci konkrétneho mesta, alebo mimo jeho hraníc, alebo dokonca mimo hraníc regiónu alebo štátu, a na strane druhej na podporu odvetví kreatívneho a kultúrneho priemyslu.

Klastre sú dôležitou súčasťou produkčného milieu - prostredia, pretože sú považované za generátor inovácií, keďže predstavujú miesto, kde sa inovatívne myšlienky a procesy rodia, presúvajú a implementujú. Okrem toho sú klastre, ako alternatívna forma medzisektorovej spolupráce, považované za jeden zo základných faktorov kreatívneho mesta (Romein, Trip, 2009).

O tom, že zoskupovanie podnikov v rámci určitých odvetví – klastrovanie – má priaznivý vplyv nielen na podniky samotné, ale aj na územie, v ktorom kooperujú, spomenul vo svojej práci pred viac ako storočím už Alfred Marshall (Flew, 2010). Teória klastrov vo všeobecnosti vychádza zo skutočnosti, že konkurenčnú výhodu podniku, alebo územia tvoria jednak interné, lokálne faktory, ale aj faktory externé, vrátane existencie konkurentov v odvetví, ale aj mimo neho (Buček, et al., 2008).

Z uvedeného možno vyvodiť tri základné charakteristiky klastrov, či už kreatívnych alebo priemyselných, ktoré sú: vysoká miera spolupráce (pričom sa nevylučuje ani

konkurenčný boj); existencia formálnych alebo neformálnych vzťahov medzi spolupracujúcimi subjektmi; rovnocenné postavenie partnerov (Jusková, 2009).

Ďalšiu charakteristiku klastrov (vychádzajúc z Marshalla) ponúka Porter (1998, s. 78), ktorý píše, že klastre sú „geografickou koncentráciou vzájomne prepojených podnikov a inštitúcií v konkrétnom odvetví“. Klastre podľa neho zahŕňajú dodávateľov rôznych surovín, služieb, prípadne infraštruktúry, rozširujú distribučné cesty k zákazníkom, ale aj výrobcom v podobnom odvetví. Mnoho z nich zahŕňa tiež inštitúcie verejnej správy a rôzne iné organizácie, napr. univerzity, vedecké a výskumné centrá, atď. (Porter, 1998).

O klastroch v rámci kreatívnej ekonomiky hovoríme ako o kreatívnych, spájajúcich subjekty, ktoré sú na jednej strane schopné vytvárať pracovné miesta, a na strane druhej sú producentom kreatívnych a kultúrnych produktov, a hnacou silou rozvoja území. Okrem podnikateľských subjektov sú súčasťou kreatívnych klastrov aj predstavitelia samospráv, ale aj neziskový, dobrovoľnícky sektor.

Účastníkov kreatívnych klastrov rozdeľujeme na skupinu *komerčnú*, kam (v kontexte kreatívnej ekonomiky) patria predstavitelia kreatívneho a kultúrneho priemyslu sledujúci vlastné podnikateľské ciele, a na skupinu *podporných inštitúcií*, ktoré sú napojené najmä na verejný sektor a verejné financie, ako napr. knižnice, divadlá, univerzity (Kloudová, 2010b). V rámci konceptu kreatívneho mesta sa tvorba kreatívnych klastrov neobmedzuje len na účasť kreatívnej triedy, resp. spájanie subjektov kreatívneho priemyslu, ale počíta s predstaviteľmi akéhokoľvek odvetvia v rámci súkromného, alebo neziskového sektora – preto o kreatívnych klastroch hovoríme ako o medzisektorových.

Spoločnou črtou kreatívnych klastrov je snaha o „zoskupovania kultúrnych aktivít, kultúrnych organizácií, produkciu, spotrebu, experimentovanie či prezentáciu kultúry“ (Zlatá, 2011). Rovnako spolupráca v rámci kreatívnych klastrov bude predstavovať výhody pre všetky zúčastnené subjekty. Ako píše vo svojom článku Zlatá (2011), pre samosprávy sa jedná najmä o výhody v oblasti „regenerácie urbánneho priestoru, udržania lokálnej kreatívnej ekonomiky, propagácie mesta a jeho osobitostí, revitalizácie umenia a kultúry, uchovania kultúrneho dedičstva a stimulovania lokálnej kultúrnej demokracie a diverzity“. Pre kreatívnu triedu, resp. pre kreatívne ľudské zdroje je zasa účasť v takýchto klastroch možnosťou ich kreatívnej a kultúrnej realizácie (Zlatá, 2011).

Podľa nášho názoru kreatívne klastre nemožno charakterizovať len ako zoskupenie kultúrnych organizácií. Z predchádzajúceho textu vyplýva, že subjektmi v kreatívnom klastri sú zástupcovia rôznych odvetví kreatívneho a kultúrneho priemyslu, teda sem

môžeme zaradiť aj technologické a inovačné odvetvia (napr. Silicon Valley), a i., ktorým sa venujeme v nasledujúcom texte.

Druhou oblasťou záujmu tohto prístupu orientovaného na produkčné milieu územia je podpora *kreatívneho a kultúrneho priemyslu*, pričom hlavným cieľom je vytvoriť z ich odvetví prirodzenú súčasť miestnej ekonomiky. Vymedzeniu kreatívneho mesta a jeho úlohy v kontexte podpory produkčného milieu sa venujú viacerí autori, ako napr. Evans, 2009; Flew, 2010; Chapain, Comunian, 2010; Romein, Trip, 2009; Storper, 2010; Rivas, 2011.

Úloha odvetví kreatívneho a kultúrneho priemyslu pri podpore sociálno-ekonomického rozvoja spočíva najmä v skutočnosti, že tieto sú považované za hnaciu silu rozvoja miestnych, regionálnych a následne aj národných ekonomík, v čom sa, okrem spomínaných autorov, zhodujú viaceré medzinárodné organizácie, napr. KEA, UNCTAD, UNESCO, EUROPEAN COMMISSION. V roku 2009, napríklad, bolo v týchto odvetviach zamestnaných 6,4 milióna obyvateľov v rámci 30 krajín Európy, pričom najvyšší ročný nárast zamestnanosti v kreatívnych a kultúrnych odvetviach medzi rokmi 2003-2009 bol okrem iných krajín zaznamenaný aj v Slovenskej republike - 25,60% (European Commission, 2011).

Odvetvia kreatívneho a kultúrneho priemyslu sa do popredia záujmu dostávajú v súvislosti s neustálou zmenou preferencií obyvateľstva, ktoré k svojmu životu už nevyhľadáva len praktické, funkčné tovary a služby, ale čoraz viac túži po určitej symbolickej hodnote, ktorá odráža jeho sociálny status, presvedčenie, hodnoty alebo úroveň vzdelania (BOP Consulting, 2010). Kreatívny a kultúrny priemysel ako jadro kreatívnej ekonomiky reflektujú skutočnosť, že kreatívni a tvoriví ľudia s novými, invenčnými nápadmi, myšlienkami a riešeniami tu vždy boli a budú prítomní, rovnako ako aj ľudia, ktorí budú za ich nápady ochotní platiť (Newbiggin, 2010).

Pri kreatívnom priemysle sa opäť stretávame s náročnosťou a nejednoznačnosťou vymedzenia tohto pojmu. Ten totiž „v sebe významovo zahŕňa, že ide o viacero oblastí a zároveň postihuje požiadavku spoločnosti na zmenu vnímania pojmu priemysel, ktorý je dnes chápaný len z pohľadu čistej charakteristiky výroby. V tomto kontexte treba priemysel vnímať ako exploatačný reťazec, ktorý vzniká už vytváraním podmienok pre tvorivú činnosť, následne zahŕňa tvorivú činnosť, výrobu, reprodukciu, prezentáciu, reprezentáciu vrátane exportu, uchovávanie, archiváciu a obnovu (redizajn)“ (Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky, 2011, s. 10).

Kreatívny priemysel vo všeobecnosti predstavuje prienik medzi umením, kultúrou, podnikaním a technológiami, pričom zahŕňa aktivity súvisiace s dizajnom, výrobou a distribúciou tovarov a služieb, ktoré ako hlavný vstupný kapitál využívajú práve ľudskú kreativitu (Bobirca, Draghici, 2011).

Podľa organizácie UNCTAD (2010) boli odvetvia kreatívneho a kultúrneho priemyslu (ďalej KKP) prvý krát identifikované ako hnacie sily ekonomického rozvoja v roku 1994, kedy (v tom čase) austrálske Ministerstvo komunikácie a umenia (dnes známe ako Úrad pre umenie) vydal správu *Creative Nation: Commonwealth Support for the Arts*, ktorá predstavovala jednak úplne prvú kultúrnu politiku v Austrálii, a jednak prvý oficiálny dokument, ktorý identifikoval za hnacie sily rozvoja kreativitu a kultúru.

Ďalší dôležitý medzník formovania tohto nového, progresívneho priemyslu a jeho odvetví predstavoval rok 1997, kedy bol v Spojenom kráľovstve vytvorený Odbor kultúry, médií a športu (Department for Culture, Media and Sport - DCMS). Táto iniciatíva je považovaná za základný kameň prijatia myšlienky kreatívneho priemyslu v Spojenom kráľovstve, a v súčasnosti sa jej metodológia uplatňuje v rôznych krajinách sveta, vrátane Slovenskej republiky⁶. Následne na to, v roku 1998 DCMS vytvorilo dokument, v ktorom sa pokúšalo definovať a merať kreatívny priemysel v Spojenom kráľovstve. Tento dokument sa viackrát aktualizoval, pričom posledná správa vyšla v roku 2014. V priebehu rokov prešli prehodnotením aj odvetvia spadajúce do kreatívneho a kultúrneho priemyslu, ako je znázornené v prílohe 1.

Okrem DCMS modelu kreatívneho a kultúrneho priemyslu existuje množstvo ďalších známych prístupov, z ktorých vyberáme: Howkinsov model odvetví autorsko-právneho priemyslu (2001); Throsbyho model koncentrických kruhov (2001); Hesmondhalghov model symbolického textu (2002); model WIPO odvetví duševného vlastníctva (2002); model KEA (2006); model UNESCO (2009). Uvedené prístupy sú bližšie popísané v prílohách 2 až 5.

Slovenský model kreatívneho a kultúrneho priemyslu podľa dokumentu Ministerstva kultúry z roku 2011 by mal zahŕňať nasledovné odvetvia – architektúra, divadlo, dizajn, film a video, hardvér a súvisiace služby, podporné služby (umelecké a eventové agentúry, poradenské spoločnosti, a i.), hudba, IKT, komunikačné médiá, kultúrne a prírodné dedičstvo, literatúra a knižný trh, módnny priemysel, multimediálny

⁶ Treba však podotknúť, že sa nejedná o žiadnu oficiálnu metodiku identifikácie a merania úrovne KKP, ako skôr o príspevok rôznych organizácií (v našom prípade napr. Slovenská inovačná a energetická agentúra - SIEA)

priemysel, pamäťové inštitúcie, reklamný priemysel, remeslá, softvér, trh s umením, vizuálne umenie a zábavný priemysel. Aj napriek tomu, že existuje takéto vymedzenie kreatívneho priemyslu na Slovensku, v dostupných štatistikách nie je možné vyčíslit' napr. zamestnanosť v týchto odvetviach, keďže každé z týchto odvetví v sebe zahŕňa niekoľko súvisiacich odvetví.

Práve z dôvodu aktuálnosti danej témy a snahy vypracovať vlastnú metodiku, vyhlásilo Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky v roku 2013 výzvu na vypracovanie Správy o stave a potenciáli kreatívneho priemyslu na Slovensku, ktorú vyhrala firma Neulogy, a. s., špecializujúca sa na komplexné riešenia a služby pre výskumno-vývojové inštitúcie (Neulogy, 2007). Správa vyšla v apríli roku 2014 a pracuje s vymedzením kreatívneho a kultúrneho priemyslu podľa MK SR z roku 2011. Uvedená Správa môže v budúcnosti poslúžiť ako významná pomôcka pre ďalší výskum kreatívneho priemyslu na Slovensku, obsahuje totiž údaje identifikujúce zdrojovú základňu KKP na Slovensku, ďalej vymedzuje potenciál na rozvoj v rámci jednotlivých odvetví KKP a obsahuje tiež stratégiu rozvoja KKP na Slovensku.

Okrem toho, v marci roku 2014 vydala Slovenská inovačná a energetická agentúra dokument *Možnosti rozvoja kreatívneho priemyslu na Slovensku*, ktorý predstavuje prvú (termínom vydania predstihli správu Neulogy) snahu o vymedzenie a kvantifikáciu kreatívneho a kultúrneho priemyslu v našich podmienkach. Autori prevzali na spracovanie tohto dokumentu britskú metodológiu DCMS z roku 2014⁷.

Oba spomínané domáce dokumenty považujeme za dôkaz o narastajúcom záujme rôznych subjektov (zo súkromného aj verejného sektora) o výskum kreatívnej ekonomiky a mapovania kreatívneho a kultúrneho priemyslu v podmienkach Slovenskej republiky.

Okrem kreatívneho priemyslu je súčasťou kreatívnej ekonomiky aj spomínaný kultúrny priemysel, pričom tieto dva pojmy nemôžeme považovať za synonymá. Kultúrny priemysel produkuje tovary a služby kultúrneho charakteru, teda sú to rôzne formy umenia a kultúry, ale aj kultúrne dedičstvo jednotlivých krajín (Kloudová, 2010b). V tomto bode považujeme za dôležité stručne objasniť postavenie kultúry nielen v kreatívnej ekonomike, ale aj v kreatívnom meste, keďže v oboch prípadoch predstavuje základný stavebný kameň.

⁷ Vybrané zistenia SIEA: v roku 2010 podiel kreatívneho priemyslu na celkovom priemysle predstavoval 3,8%, odvetvovo najväčší podiel – 36,3% - má oblasť Reklamy a marketingu; celkovo 48,7% celkovej priemyselnej produkcie v roku 2010 pochádzalo práve z kreatívneho a kultúrneho priemyslu; 53,6% z celkového počtu zamestnancov kreatívneho a kultúrneho priemyslu tvoria živnostníci (Balog, et al., 2014).

Postavenie kultúry v kreatívnej ekonomike a kreatívnom meste

Vymedziť kultúru jednoznačne je takmer rovnako náročné, ako je to v prípade kreatívnej ekonomiky a kreatívneho mesta, čo vyplýva najmä z jej subjektívneho charakteru (Forson, Janrattanagul, Carsamer, 2013). Vo všeobecnosti pod pojmom kultúra môžeme rozumieť verejnú službu, spotrebný tovar alebo, v najširšom zmysle, prvok umožňujúci nám vnímať a rozlišovať jednotlivé národy na základe ich zvykov, tradícií, histórie, náboženstva, postojov, atď.

V prvej polovici 20. storočia kultúra nebola vnímaná ako niečo, čo by mohlo prispievať k ekonomickému rozvoju. V období 30. a 40. rokov 20. storočia bola kultúra vo vzťahu k ekonomike považovaná za nástroj podpory kapitalizmu, v tých časoch teda nie veľmi pozitívne. Ich vzájomný vzťah bol popisovaný nasledovne: „kultúra a ekonomika sú vnímané ako vzájomne nepriateľské, každá je riadená vlastnou logikou, natoľko nespojiteľnou s druhou, že snahou o ich vzájomné zbližovanie bude vždy jedna z nich trpieť“ (UNESCO, 2013a, s. 20). Podľa UNESCO (2013a) sa takýto negatívny pohľad na vzájomný vzťah týchto údajne nezlučiteľných prvkov začal meniť až od 80. rokov 20. storočia, kedy sa dostáva do povedomia akademikov a politikov. V súčasnosti je už zohľadnenie kultúrneho aspektu pri formulácii rozvojových stratégií bežnou praxou v mnohých krajinách a mestách sveta (Medellín, Barcelona, Rotterdam, Vilnius, Essen, Pécs, a i.).

V kontexte sociálno-ekonomického rozvoja definuje UNESCO (2014) kultúru nasledovne: „Kultúra je to, kto sme a čo utvára našu identitu. Kultúra prispieva k znižovaniu chudoby a dláždí cestu pre ľudský a spravodlivý rozvoj. Žiadny rozvoj bez nej nemôže byť udržateľný. Zaradenie kultúry do centra rozvojových stratégií predstavuje základnú investíciu do budúcnosti sveta a predpoklady pre úspešné globalizačné procesy, ktoré berú do úvahy princípy kultúrnej diverzity“.

Z hľadiska jej prepojenosti s konceptom kreatívneho mesta definuje kultúru KEA - európska výskumná a poradenská spoločnosť, orientovaná na podporu, poradenstvo a výskum v oblasti kreatívneho a kultúrneho priemyslu. Táto organizácia aktívne spolupracuje s Európskou komisiou a Európskym parlamentom, predstaviteľmi rôznych krajín, a ďalšími subjektmi verejného, súkromného a neziskového sektora, a vo svojej práci sa venuje prioritne vymedzeniu možností podpory kultúry, ako nástroja rozvoja území. V jednom zo svojich dokumentov uvádza: „Kultúra a inovácie sú v súčasnosti rozhodujúcim

„mäkkým lokalizačným“ faktorom, pomáhajúcim územiám priťahovať investície, podporovať kreatívny talent, rozvoj cestovného ruchu a sociálnej súdržnosti, a tým prispievať k miestnemu rozvoju“ (2010, s. 4).

O dôležitom postavení kultúry v rámci podpory rozvoja území svedčia aj viaceré iniciatívy Európskej únie. V roku 2007 vznikol európsky *Kultúrny program na roky 2007-2013*, ktorého cieľom bolo pomocou rozpočtu 400 miliónov eur podporovať projekty a aktivity chrániace a propagujúce kultúrnu diverzitu a kultúrne dedičstvo miest členských krajín (European Commission, 2014b). Od tohto roku taktiež Európsky štatistický úrad vydáva štúdiu *Kultúrne štatistiky*, v ktorých mapuje kultúru s jej prepojením na vybrané sociálno-ekonomické ukazovatele členských krajínach EÚ, ako napríklad kultúrny priemysel, zamestnanosť v kultúrnych odvetviach, spotrebu kultúrnych tovarov a služieb, export kultúrnych tovarov a služieb. Naposledy však vyšla takáto štúdia v roku 2011, pričom sumarizuje údaje za rok 2009.

Po ukončení Kultúrneho programu 2007-2013 Európska únia spúšťa od roku 2014 nový projekt na podporu jednotlivcov alebo skupín pracujúcich v oblasti kultúry, filmu, divadla, literatúry – *Kreatívna Európa 2014*, s Programom pre kultúrne a kreatívne odvetvia 2014-2020. Pri napĺňaní cieľov tohto Programu sa v nasledujúcich siedmich rokoch prerozdedia finančné prostriedky v celkovej hodnote 1,46 miliárd eur (European Commission, 2014a).

Vzťah kultúry a kreativity je takmer rovnako komplexný, ako vymedzenie oboch týchto pojmov. Na základe predchádzajúcich zistení hodnotíme, že kreativita je jednou zo súčastí kultúry, avšak nemôže s ňou byť bezvýhradne a za každých okolností spájaná. Kultúra sa totiž dotýka aj natoľko abstraktných oblastí života, ako sú tradície, zvyky, hodnoty, viera. Práve z tohto dôvodu si treba uvedomiť, že niektoré prvky kultúry dokonca môžu kreativitu potláčať. Nemožno však popierať skutočnosť, že bez kreativity by nebolo kultúry – či už v podobe spotrebného tovaru, odvetví kreatívneho priemyslu alebo kultúrneho dedičstva (KEA, 2009). Keďže kultúra ani kreativita nie sú statické prvky, ale vyvíjajú sa v čase a priestore, je úplne prirodzené, že sa okolo nich v súčasnosti vytvára viacero konceptov podporujúcich rozvoj území, akými sú kreatívne mesto a kreatívna ekonomika, zhmotnená v odvetviach kreatívneho a kultúrneho priemyslu.

Primárnou úlohou kultúrneho priemyslu nie je dosahovanie zisku pre jeho producenta, často krát je to totiž subjekt neziskového alebo verejného sektora, ale najmä odovzdanie určitej správy spotrebiteľovi, alebo jeho symbolický význam, ktorý je súčasťou

jeho obsahu. Kultúrny priemysel sa samozrejme nezaobíde bez určitej dávky kreativity, no jeho nosnou charakteristikou je kultúra, preto ho považujeme za podmnožinu kreatívneho priemyslu. Pre porovnanie, tvorba softvéru alebo počítačovej hry je čisto otázkou kreativity, avšak pri tvorbe divadelného predstavenia hrá významnú úlohu kreativita aj kultúra (Throsby, 2008).

Na kreatívny priemysel je preto nutné nazerať ako na vzájomnú a nevyhnutnú kombináciu kreativity a kultúry, ktoré sa navzájom ovplyvňujú a predstavujú hnaciu silu rozvoja kreatívnej ekonomiky v konkrétnom priestore, v meste, regióne alebo štáte. Kultúrny priemysel, na rozdiel od kreatívneho, sa však vyznačuje zvýšenou citlivosťou na zásahy z verejného sektora – jeho odvetvia sú v našich podmienkach totiž vo veľkej miere závislé od veľkosti balíka verejných financií určených na jeho podporu, ako aj od schopnosti zvyšovať kultúrne povedomie medzi občanmi.

2.4.2. Podpora spotrebiteľského milieua v kreatívnom meste

Tento prístup je zameraný na podporu aktivít a infraštruktúry, ktoré zvyšujú atraktivitu územia, a to nielen pre subjekty z vonkajšieho prostredia (pracovná sila, investori, turisti, ...), ale aj pre miestne obyvateľstvo a podnikateľské subjekty. Atraktivitu spotrebiteľského prostredia kreatívneho mesta okrem celkového vzhl'adu, atmosféry alebo imidžu územia dotvára aj rozmanitosť kultúrnej infraštruktúry, možnosť športového vyžitia (indoor a outdoor), organizácia rôznych riadených podujatí (eventov), dostupnosť barov, kaviarní a reštaurácií alebo možnosti ďalšieho vzdelávania. Dôležitou súčasťou spotrebiteľského prostredia kreatívneho mesta je tiež environmentálny aspekt – počet parkov, hluk, kvalita ovzdušia a podobne (Romein, Trip, 2009).

Úloha kreatívneho mesta pri rozvoji alebo udržiavaní spotrebiteľského milieua je v odbornej a vedeckej literatúre často stotožňovaná s myšlienkou, že v súčasnosti práca nasleduje ľudí (*jobs follow people*), ktorej asi najväčším propagátorom je Richard Florida v rámci jeho teórie kreatívnej triedy. Ústrednou myšlienkou tohto tvrdenia je podľa viacerých autorov (Florida, 2004; Clifton, Cooke, 2009; Chantelot, Pérès, Virol, 2011; Gordon, 2013; a i.) schopnosť atraktívneho prostredia prilákať a udržať nový, kvalitný, vzdelaný ľudský kapitál – kreatívnu triedu - z vonkajšieho prostredia, a tak prispievať k jeho ďalšiemu rozvoju, napr. k vzniku nových pracovných miest (nie je však jasné, či len

v odvetviach KKP, alebo aj v ostatných odvetviach ekonomiky vybraného územia) a priťahovaniu ďalších takýchto jedincov.

S touto myšlienkou súhlasíme len čiastočne. Ďalej v práci uvádzame, že mäkké lokalizačné faktory, ako sú napríklad faktory kvality života, sa naozaj dostávajú do popredia záujmu jednotlivcov a podnikov. O to dôležitejšiu úlohu zohrávajú tieto faktory v koncepte kreatívneho mesta, kde k mäkkým lokalizačným faktorom priradíme aj tzv. kreatívne – často nehmotné – faktory. Dôležitým rozdielom medzi základnou myšlienkou tohto tvrdenia, na ktorej stojí Floridova práca, a konceptom kreatívneho mesta je skutočnosť, že územie disponujúce, udržiavajúce alebo podporujúce mäkké a kreatívne faktory by malo poskytovať prijateľné zázemie na život a prácu ďaleko širšiemu spektru obyvateľstva, než len kreatívnej triede. Obdobne môžeme povedať, že nielen kreatívny a kultúrny priemysel si zaslúži v meste zvýšenú pozornosť. Ako tvrdí Gertler (2004), prínosom kreatívneho mesta by malo byť zlepšovanie kvality života a rozvoj miestnej ekonomiky s priaznivými dopadmi pre väčšinu spoločnosti, a nielen pre určité privilegované skupiny (napr. kreatívnu triedu podľa Floridu).

Z predchádzajúceho textu je vidieť, že vymedzenie spotrebiteľského prostredia kreatívneho mesta sa v literatúre nevyhnutne spája s pojmom kreatívna trieda, ktorým sú často označované ľudské zdroje v kreatívnej ekonomike, preto považujeme za dôležité tento termín stručne objasniť.

Autorom pojmu kreatívna trieda (z angl. creative class) je Richard Florida (2004), ktorý pri jeho vymedzení vychádza zo skutočnosti, že premenou spoločnosti a hospodárskej štruktúry sa okrem iného menilo aj triedne zoskupenie ľudí z hľadiska charakteru práce, ktorú zastávali v najväčšej miere. Z obdobia, kedy prevládala robotnícka trieda vyznačujúca sa prácou najmä fyzického charakteru, sme sa dostali až po triedu znalostnú, alebo informačnú, reprezentovanú prevažne prácou duševnou. Kreatívna trieda, aj keď takto nebola klasifikovaná, bola nevyhnutnou súčasťou všetkých vývojových štádií spoločnosti, pretože bez kreativity a tvorivosti jednotlivcov alebo skupín by sa takáto premena nemohla vôbec uskutočniť.

Kreatívna trieda vo všeobecnosti znamená zoskupenie tvorivých ľudí, zastávajúcich v súčasnosti výrazné miesto v hospodárskej štruktúre jednotlivých krajín. Kloudová (2010b, s. 27) píše, že „kreatívna trieda je pracovná sila, ktorej hlavným pracovným nástrojom je tvorivosť a kreatívne myslenie, ktoré prináša nové podnety a nové pohľady a vytvára nové, inovované produkty.“

Odvetvia, v ktorých sa uplatňuje práca a prínos predstaviteľov kreatívnej triedy sa v jednotlivých krajinách odlišujú, preto je ťažké vymedziť ich jednoznačne. Florida (2004) rozdeľuje kreatívnu triedu na dve skupiny, na super-kreatívne jadro a na kreatívnych profesionálov (podrobné rozdelenie kreatívnej triedy je znázornené v prílohe 6). Práca predstaviteľov jadra má charakter široko využiteľných nových poznatkov v podobe nových postupov, návodov, alebo stratégií. Popri super-kreatívnom jadre funguje podľa Floridu skupina kreatívnych profesionálov, ktorá pracuje v znalostných odvetviach, vyžadujúcich vysoko tvorivý prístup k riešeniu problémov.

Toto Floridovo rozdelenie kreatívnej triedy je však považované za nedostatočne vymedzené z hľadiska profesií, ktoré by do tejto skupiny pracovníkov mali patriť. Podľa Ian Davida Mossa, riaditeľa výskumu organizácie Fractured Atlas, podporujúcou začínajúcich umelcov, Floridovo vymedzenie v sebe zahŕňa len *snobské* profesie, pričom abstrahuje od ďalších kreatívnych odvetví, vyžadujúcich vysokú dávku kreativity a strategického myslenia, ako napríklad majiteľov barov a reštaurácií, alebo predstaviteľov neziskového sektora (Moss, 2009).

Okrem Mossa sú asi najznámejšími kritikmi Floridovho výskumu a kreatívnej triedy Jamie Peck (2005), Stefan Krätke (2011), Michele Hoyman a Christopher Faricy (2009), Andy C. Pratt (2008; 2011). Svoje osobné skúsenosti ponúka vo svojom článku pre *Thirty Two Magazine* Frank Bures⁸ (2012), ktorý sa práve na základe Floridových zistení presťahoval do Madisonu (USA), ktoré dosiahlo veľmi pozitívne výsledky v rámci 3T indexu, avšak realita im bola ďaleko vzdialená.

Na základe štúdia vedeckej a odbornej literatúry venujúcej sa problematike kreatívnej ekonomiky a kreatívneho mesta sa prikláňame ku kritike Floridovho výskumu⁹ a dopĺňame, že označenie kreatívna trieda nepovažujeme za vhodné. Tento pojem totiž nielenže evokuje akúsi nadradenosť určitej skupiny obyvateľstva voči inej, nekorešponduje ani s myšlienkou, že v kreatívnom meste je nositeľom kreativity a nových nápadov alebo riešení problémov ktokoľvek (pozri strana 30). Ako píše Kozáková (2014), ľudský potenciál predstavuje dôležitý prvok rozvoja území, avšak v súčasnosti je dôležitejšie podporovať špecifický – kreatívny – ľudský potenciál, pričom tento pojem zároveň

⁸ Frank Bures je spisovateľ na voľnej nohe, podľa Floridu teda predstaviteľ kreatívnej triedy, konkrétne super-kreatívneho jadra.

⁹ Floridov výskum, podľa nášho názoru, abstrahuje od širších súvislostí medzi aktuálnou situáciou a problémami v meste a tým, ako jeho jednotlivé zložky môžu prispievať k rozvoju miestnej ekonomiky, a to pri sledovaní potrieb a požiadaviek jeho obyvateľov. Aj napriek tomu, že v dizertačnej práci sa plne nestotožňujeme s jeho výskumom 3T indexu kreativity a vymedzením kreatívnej triedy, nemôžeme od jeho práce celkom abstrahovať.

používa ako, podľa nášho názoru, primeranú alternatívu Floridovej kreatívnej triedy. Pojem kreatívny ľudský kapitál považujeme za vhodnejší aj z dôvodu, že lepšie korešponduje s teóriou kreatívneho mesta ako nástroja podpory rozvoja územia.

Okrem vytvorenia pojmu kreatívna trieda, Florida (2004) zostavil nástroj na určenie potenciálne najvhodnejšieho miesta pre uplatnenie a život kreatívnej triedy – 3T index kreativity. Index pozostáva z troch subindexov, podľa ktorých je pomenovaný, a sice talent, technológie a tolerancia. Každý z uvedených subindexov tvorí viacero indikátorov, ktoré predstavujú hlavné predpoklady rozvoja kreatívnej ekonomiky v konkrétnom území (Vaňová, Kozáková, Miškovičová, 2013), pričom index talentu a tolerancie slúžia na kvantifikáciu atraktívnosti tohto územia pre prilákovanie ďalších predstaviteľov kreatívnej triedy. Zloženie Floridovho 3T indexu je znázornené v nasledovnej tabuľke 3.

Tabuľka 3 3T index kreativity podľa Richarda Floridu

index TALENTU	
index ľudského kapitálu	% populácie s vysokoškolským titulom
index kreatívnej triedy	koncentrácia kreatívnej triedy
index TECHNOLOGIE	
index inovácií	počet patentov na osobu
high-tech index	% výstupu odvetví high-tech oblastí na celkovom výstupe
index TOLERANCIE	
gay index	počet gayov v regióne na celkový počet obyvateľov
bohemian index	populácia s umeleckým zameraním v regióne
index imigrácie	% imigrantov v regióne

Prameň: Vaňová, Kozáková, Miškovičová (2013)

3T index slúži najmä na porozumenie rozloženia kreativity v priestore. Okrem toho vymedzuje indikátory, ktoré reflektujú jej pozitívny vplyv na rozvoj a rast miest a regiónov. Podľa Floridu (2004) je pre územia a ich rozvoj dôležité zabezpečiť súčinnosť všetkých troch T – talentu, technológie a tolerancie. Pokiaľ bude územie ponúkať len jedno z uvedených T, nemá, podľa Floridu, na globalizovaných trhoch rovnakú šancu na úspech ako územie, ktoré disponuje všetkými tromi.

Z tabuľky 3 je vidieť, pre väčšinu európskych krajín sa stal 3T index kreativity v takejto podobe nepoužiteľným, najmä v dôsledku nedostatku štatistických údajov, čo viedlo k jeho rôznym modifikáciám, ako uvádzame v prílohe 7.

Dopĺňame, že nielen Floridovo vymedzenie kreatívnej triedy podliehalo kritike. Viacerí autori (Peck, 2005; Pratt, 2008; Moss, 2009; Bures, 2012; a i.) tvrdia, že jeho model kvantifikácie prínosov kreativity pre územie je viac než zidealizované (pri realizácii

viacerých samostatných výskumov sa nepotvrdili Floridove výsledky, pozri napr. odporúčania v Bures, 2012). Ak by sme chceli postupovať podľa Floridovho indexu kreativity, v rámci Slovenskej republiky narazíme na niekoľko problémov jednak so získavaním údajov, a jednak s ich vypovedacou schopnosťou (pre bližšie informácie pozri Miškovičová, 2013; Miškovičová, Vaňová, 2015a).

Zaujímavý prístup k Floridovmu 3T indexu kreativity prezentuje vo svojej práci Rehák (2014). Keďže zhodnotil, že koncept kreatívneho mesta (ako aj koncept kreatívnej ekonomiky) sa vyvíjal v úplne iných ekonomických, sociálnych a urbánnych podmienkach aké sú charakteristické pre Slovenskú republiku, rozhodol sa v našich podmienkach skúmať jeho tri základné aspekty – veľkosť miest, migráciu kreatívnej triedy (v jeho článku sa kreatívna trieda rovná počtu obyvateľov s vysokoškolským vzdelaním¹⁰) a lokalizáciu firiem z odvetvia high-tech (klasifikácia Eurostatu), kreatívneho a kultúrneho priemyslu (klasifikácia DCMS z roku 2013).

Vo svojom výskume dospel Rehák (2014) k zisteniam, že najväčší podiel kreatívnej triedy sa nachádza práve v okolí hlavného mesta (71,8% kreatívnej triedy, resp. vysokoškolsky vzdelaného obyvateľstva v SR žije v mestách), a zároveň sa tu koncentruje najvyšší podiel kreatívnych, kultúrnych a high-tech odvetví. Mimo hlavného mesta Slovenskej republiky majú tri skúmané aspekty kreatívneho mesta iba nízku relevanciu.

Navzdory výsledkom Rehákovho (2014) výskumu, ako aj na základe štúdia vedeckej a odbornej literatúry, považujeme za dôležité skúmať kreativitu území v našich podmienkach aj naďalej. Za dôležité považujeme vymedziť kreatívne mesto a kreatívny potenciál územia špecificky pre podmienky Slovenskej republiky, keďže neustálym adaptovaním a modifikovaním zahraničných prístupov nemusíme, v konečnom dôsledku, dospieť k relevantným zisteniam. Poslaním dizertačnej práce je na základe komparácie dostupných domácich a zahraničných štúdií a literatúry prispieť k danej téme práve týmto spôsobom.

Aj napriek tomu, že niektorí autori sa skôr venujú podpore *kreatívneho priemyslu* (prístup orientovaný na ekonomické ciele a podniky) než *kvalite života* v meste (prístup orientovaný na ľudí), kreatívne mesto by malo rešpektovať oba prístupy, malo by byť ich prienikom, a teda predstavovať územie, kde sa stretávajú záujmy produkčného aj spotrebného milieua, resp. ich predstaviteľov (Romein, Trip, 2010).

¹⁰Hansen, Nedomysl (2009, In Rehák, 2014, s. 608) zistili, „že korelácia medzi vysokoškolským vzdelaním a príslušnosťou ku kreatívnej triede je veľmi vysoká (korelačný koeficient 0,94), ...“. Práve z tohto dôvodu sa venoval kreatívnej triede na Slovensku z hľadiska počtu obyvateľov s vysokoškolským vzdelaním.

Na základe predošlých zistení hodnotíme, že produkčné a spotrebiteľské prostredie kreatívneho mesta budú charakterizovať rôzne vlastnosti. Autori Trip a Romein (2010) ich identifikujú na základe troch typov priestoru vyskytujúcich sa v územiach: *sociálny priestor*, ktorý zahŕňa sieť funkčných vzťahov a sociálnych interakcií; *fyzický priestor*, ktorý obsahuje jednak morfológiu územia, ako aj usporiadanie urbánnych funkcií; *symbolický priestor*, vnímanie špecifického významu územia a jeho častí zo strany ľudí, ktorí ich využívajú. Jednotlivé vlastnosti produkčného a spotrebiteľského prostredia aj s ich príslušnosťou k uvedeným trom priestorom územia znázorňuje tabuľka 4.

Tabuľka 4 Analytický rámec vlastností produkčného a spotrebiteľského milieua kreatívneho mesta

	Produkčné milieua	Spotrebiteľské milieua
Fyzický priestor	kvalita a ceny pracovných priestorov dostupnosť podnikateľských služieb prítomnosť odvetví znalostného sektora výskumná a vzdelávacia infraštruktúra kreatívne klustre	kvalita a ceny bývania dostupnosť mäkkej infraštruktúry (školy, zdravotnícke zariadenia, športové a kultúrne zariadenia, obchody, atď.)
	rôznorodosť a hustota vystavaného prostredia kvalita architektúry dostupnosť kombinovaných priestorov – práca/bývanie dostupnosť miestnej vybavenosti	
Sociálny priestor	siete (medzi odvetviami kreatívneho priemyslu navzájom, ako aj medzi kreatívnymi a ostatnými odvetviami v meste) kreatívne miesta stretávania (tzv. tretí priestor ¹¹) šum, ruch mesta rôznorodosť pracovných síl	rôznorodosť ľudí rôznorodosť pracovných príležitostí
	kolorit mesta pouličný život (tolerancia) kultúrnej rozmanitosti (tolerancia) sociálnej rozmanitosti	
Symbolický priestor	autentické kultúrne dedičstvo história územia zmysel pre budovanie komunity kreatívny imidž	

Prameň: vlastné spracovanie podľa Trip, Romein, 2010

¹¹**Prvý priestor** – domov, **druhý priestor** – práca, **tretí priestor** – všetky miesta v území umožňujúce rozvíjať neformálne kontakty, komunikáciu, interakciu. Sú to napr. bary, kaviarne, reštaurácie, a ostatné verejné miesta, v neďalekej vzdialenosti od domova či práce, ktoré zjednodušujú a podporujú rôzne formy stretávania alebo plánovania aktivít (Oldenburg, 1999; Törnqvist, 2004; Hesse, Lange, 2007, In Rumpel, Slach, Koutský, 2008)

Autori vo svojej práci identifikovali vlastnosti špecifické nielen samostatne pre produkčné a spotrebiteľské milieu, ale aj také, ktoré by odrážali vzájomnú závislosť a prepojenosť týchto dvoch rôznych prostredí v meste. Podľa autorov sú tieto vlastnosti kreatívneho mesta dôležité pre budovanie miestnej kreatívnej ekonomiky prispievajúcej k rozvoju územia.

Uvedený prehľad vlastností kreatívneho mesta z pohľadu produkčného a spotrebiteľského milieu predstavuje vstup do ďalšej časti dizertačnej práce, venujúcej sa charakteristickým znakom (vlastnostiam) kreatívneho mesta v kontexte sociálno-ekonomického rozvoja.

2.5. Komparácia prístupov k identifikácii kľúčových indikátorov rozvoja území

Faktory sociálno-ekonomického rozvoja sa rôznia v závislosti od skúmaného prostredia – vidieckeho, mestského či regionálneho, ako aj v závislosti od stanovených rozvojových cieľov. Sú taktiež variabilné – čo bolo považované za najdôležitejší rozvojový faktor pred tridsiatimi rokmi sa dnes môže ocitnúť na konci pomyselného zoznamu relevantných faktorov. Tradičné faktory rozvoja území, ako napr. HDP, stupeň technologického rozvoja, kvalita ľudského kapitálu, ekonomická štruktúra, zamestnanosť vo vybraných odvetviach, sú dnes dopĺňané faktormi kvality života a inými mäkkými rozvojovými faktormi.

Nasledujúca tabuľka 5 predstavuje zhrnutie a komparáciu tradičných faktorov miestneho rozvoja, faktorov kvality života a kreatívneho mesta zo všeobecného hľadiska.

V odbornej a vedeckej literatúre sa stretávame s rôznymi názormi na tradičné faktory rozvoja území. Vo všeobecnosti rozlišujeme tvrdé, resp. tradičné a mäkké faktory rozvoja, ktoré tiež výrazne ovplyvňujú lokalizačné rozhodnutia firiem a jednotlivcov. Výrostová (2010) zhrnula poznatky o faktoroch rozvoja území, a rozdelila ich do dvoch základných skupín: (1) endogénne faktory miestneho rozvoja pozostávajú (podľa zhrnutia Výrostovej) najmä z potenciálu územia. Jeho identifikácia a aktívne využívanie v prospech rozvoja územia je kľúčovým znakom konceptu kreatívneho mesta; (2) exogénne faktory, pochádzajúce z vonkajšieho prostredia konkrétneho územia.

Tradičné endogénne faktory miestneho rozvoja sú v súčasnosti dopĺňané a čiastočne aj nahrádzané mäkkými faktormi, ktorých vplyv na rozvoj je vo všeobecnosti

veľmi ťažko viditeľný a merateľný (Rumpel, Slach, Koutský, 2008), čo je často dôvodom, prečo sa im často nevenuje prílišná pozornosť.

Doplňkom k tradičným, resp. tvrdým faktorom miestneho rozvoja sú faktory kvality života. Tie reflektujú skutočnosť, že na meranie ľudského blahobytu a miery rozvoja územia alebo konkrétnej komunity v modernej, globalizovanej spoločnosti nestačí využívať len tradičné (skôr kvantitatívne) faktory, ale je dôležité dopĺňať ich aj o mäkké (kvalitatívne orientované) faktory rozvoja. Nasledujúca tabuľka 5 predstavuje zhrnutie troch vybraných prístupov k faktorom kvality života – prístup Európskej únie (2013), spoločnosti Mercer (2014) a OECD (2014).

Kombináciou oboch prístupov k identifikácii faktorov sociálno-ekonomického rozvoja je prístup kreatívneho mesta. Tabuľka 5 sumarizuje nasledovné tri prístupy k jeho základným charakteristikám: *klúčové elementy kreatívneho mesta* podľa Romeina a Tripa (2009); *faktory kreatívneho mesta* podľa portugalskej konzultačnej skupiny INTELI (2011); *index kreatívneho mesta* podľa Landryho a Hyamsa (2012). Tieto prístupy sme zvolili na základe originality skúmania kreatívneho potenciálu území. Uvedené prístupy nie sú modifikáciami existujúcich prístupov a identifikované ukazovatele kreatívneho mesta sú výsledkom primárnych výskumov. Tabuľka č. 5 predstavuje prehľad skúmaných prístupov k rozvoju území, oblastí, ktorých sa tieto prístupy dotýkajú, ako aj skúmaných indikátorov, ktoré ich charakterizujú.

Tabuľka 5 Porovnanie indikátorov rozvoja územia

Prístup	Oblasť	Indikátory
Tradičné (tvrdé) faktory rozvoja	Endogénne	potenciál mesta – prírodný, ľudský, sociálno-kultúrny, ekonomicko-technický, urbanistický, finančné zdroje, kapitál, poznatky, technológie, atď.
	Exogénne	stupeň rozvoja krajiny; otvorenosť ekonomiky v súvislosti so zahraničnými krajinami; hospodárska a sociálna politika; priame zahraničné investície; politický systém; právny rámec; nadregionálna infraštruktúra
Kvalita života	Politické a sociálne prostredie	vzťahy s inými krajinami; vnútorná stabilita; kriminalita; vymáhateľnosť práva; prítomnosť a integrácia zahraničných imigrantov; bezpečnosť a dôvera; osobná sloboda; média a cenzúra; volebná účasť; konzultovanie tvorby pravidiel s rôznymi miestnymi subjektmi
	Ekonomické prostredie	bezpečnosť práce; osobný príjem; dlhodobá miera nezamestnanosti; bankové služby; príležitosť na zamestnanie; finančná situácia domácností
	Vzdelávanie	dosiahnuté vzdelanie obyvateľstva; zručnosti a schopnosti študentov; počet a dostupnosť škôl
	Zdravotníctvo	služby nemocníc; predpokladaná dĺžka života; služby zdravotnej starostlivosti
	Životné prostredie	kvalita ovzdušia; hlučnosť prostredia; čistota prostredia; kvalita vody; aktivity zamerané na boj proti klimatickým zmenám

Pokračovanie tabuľky 5.

Prístup	Oblasť	Indikátory
Kvalita života	Verejné služby a doprava	elektrická energia; prístup k pitnej vode; telefónna sieť; poštové služby; verejná doprava; preťaženosť dopravných trás; letiská; železnice; vodná doprava; dostupnosť k maloobchodu; rozsah poskytovaných verejných služieb (napr. v oblasti kultúry, športu, voľného času, údržby verejných priestranstiev, zelene a budov); miestne administratívne služby
	Voľný čas	rôznorodosť a množstvo gastronomických zariadení; možnosť kultúrneho vyžitia (divadlá, koncertné sály, kiná, atď.); možnosti trávenia voľného času
	Bývanie	vybavenosť domácimi spotrebičmi a nábytkom; opravy a údržba domácností; náklady na bývanie; počet izieb na osobu
Kreatívne mesto	Politický a verejný rámec	zmysel pre etiku, zodpovednosť, adaptabilnosť medzi miestnymi verejnými činiteľmi; transparentnosť a dostupnosť miestnych verejných činiteľov; ochota spolupracovať; úroveň decentralizácie vybraných zodpovedností; podpora dobrovoľníckeho a komunitného sektora; kvalita zamestnancov mesta; uprednostňovanie vytvárania podmienok rozvoja, nie detailných plánov; úroveň napĺňania stanovených cieľov; úroveň a rozsah poskytovaných verejných služieb
	Sociálna klíma	hodnoty a postoje; sociálna tolerancia; otvorenosť voči diverzite (vierovyznanie, sexuálna orientácia, etnické skupiny, hodnoty, myšlienky) a ochota porozumieť jej; otvorenosť verejného, súkromného, dobrovoľníckeho/komunitného sektora; zapájanie komunity do diania v meste; dôvera; spolupráca; sociálny kapitál; občianske združenia a iné mimovládne organizácie; vzťah spoločnosti k vzdelávaniu a vedomostiam; rôznorodosť vzdelávacích možností; podpora miestnych talentov
	Reprezentácia mesta	imidž mesta; symbolická hodnota kultúrneho dedičstva; jasná identita mesta; sebavedomie obyvateľov; rôznorodosť príležitostí a možností na sebareflexiu obyvateľov; rôznorodosť kultúrnych priestorov a ich dostupnosť; rôznorodosť mäkkej infraštruktúry (pozri nižšie)
	Podnikanie, prieskum a inovácie	priaznivé podmienky pre podnikanie; spoločenské uznanie miestnych podnikateľov; podporný systém pre starých aj nových podnikateľov; možnosti na vznik, rozvoj a implementáciu inovácií; dostupnosť výskumno-vývojových zariadení; kreatívny priemysel; rôznorodosť ľudského kapitálu; odborné a praktické vzdelávanie
	Komunikácia, prepojenosť a sieťovanie	priaznivá prepojenosť mesta (vo vnútri aj navonok); úroveň dostupnosti do/v mesta/e; prechodnosť mestom (možnosti pre peších účastníkov cestnej premávky); kvalita verejného dopravného systému; kvalita cestnej infraštruktúry; znalosť cudzích jazykov; prítomnosť klastrov; hnedé plochy
	Vystavané prostredie	rôznorodosť a veľkosť budov; rôznorodosť verejných priestranstiev a ich vhodnosť pre pešiu chôdzu či cyklistov; stav a kvalita tvrdej a mäkkej infraštruktúry; ekologicky priaznivá infraštruktúra; zdravotnícke, sociálne a vzdelávacie zariadenia a ich kvalita
	Mäkká a kultúrna infraštruktúra	festivály; riadené podujatia; možnosti na športovanie; parky; knižnice; maloobchod; rôznorodosť gastronomických a ubytovacích zariadení; kultúrne dedičstvo; nehmotné dedičstvo; aktívny pouličný život; vedecko-výskumné a rozvojové centrá; možnosti kultúrneho vyžitia (divadlá, kiná, múzeá, galérie, atď.)
	Obývatel'nosť a blahobyť	hrubý domáci produkt; kvalita ponúkaných služieb v meste; kriminalita; bezpečnosť; životné prostredie; celkové vnímanie života v meste

Prameň: vlastné spracovanie Miškovičová, Vaňová (2014)

Z tabuľky 5 vidieť, že indikátory kvality života a kreatívneho mesta sa zameriavajú na kvantitatívne, ale aj kvalitatívne ukazovatele. Myslíme si, že indikátory kreatívneho

mesta sú výrazne ovplyvnené práve indikátormi kvality života v jednotlivých územiach. Na rozdiel od nich však vo väčšej miere zohľadňujú dôležité postavenie kultúry, kultúrnej infraštruktúry a kreativity, ako aj rôzne nemotné a abstraktné prvky mesta – vzájomné vzťahy, postoje, históriu, tradície, hodnoty, zmyslové vnímanie, symbolické hodnoty.

Súbor vlastností kreatívneho mesta možno zároveň považovať za kreatívny potenciál územia. Ako vidieť, spája v sebe tradičný (ekonomický, technologický, infraštruktúrny, a pod.) potenciál, ale aj prvky kreatívneho potenciálu, ktorý má viac abstraktný a kvalitatívny charakter. Zároveň poznanie kreatívneho potenciálu rôznych území v krajine umožňuje komparáciu úrovne ich rozvinutosti v tejto oblasti a analyzovať jej dopad na sociálno-ekonomický rozvoj.

Na základe predošlého skúmania, výsledky ktorého sme doteraz prezentovali v dizertačnej práci, budeme pod pojmom implementácia konceptu kreatívneho mesta rozumieť na jednej strane schopnosť identifikovať a využívať potenciál územia, vrátane toho kreatívneho, v prospech rozvoja územia, a na strane druhej schopnosť identifikovať silné a slabé stránky územia v oblasti jeho ďalšieho rozvoja, ktorých poznanie môže vyústiť do formulácie a aplikácie vhodnej stratégie rozvoja.

2.6. Kreatívne mesto a jeho stratégie

Na základe štúdia vedeckej a odbornej literatúry a príkladov dobrej praxe zo zahraničia sme identifikovali dva hlavné impulzy implementácie konceptu kreatívneho mesta: *interný* – znamená uvedomenie si špecifického problému, potreby, nedostatku, atď. v konkrétnom území, pričom relevantné subjekty identifikovali kreativitu ako základný zdroj na riešenie identifikovaných problémov; *externý* - organizácia športového megaeventu (napr. Olympijské hry, Majstrovstvá sveta), UNESCO sieť kreatívnych miest (pozri prílohu 8), Európske hlavné mesto kultúry (Pratt, 2010).

Bez ohľadu na to, či je impulz interný alebo externý, mal by naplniť nasledovné tri (strategické) ciele: *reštrukturalizácia ekonomiky územia* (prechod od starých/tradičných priemyselných odvetví k novým – kreatívnym a kultúrnym); *revitalizácia a regenerácia územia* (podpora atraktívnosti, atmosféry, vybavenosti, prechodnosť, zelený prístup ku vzhľadu mesta); *celková transformácia územia* (v prípade prírodnej katastrofy, vojnového konfliktu, ale aj v prípade premeny zlého imidžu na dobrý).

Pre akékoľvek územie je vždy dôležité stanoviť si jasnú víziu a ciele, ktoré chce dosiahnuť v procese plánovania, organizovania a riadenia svojho rozvoja. Autori Kotler, Haider, a Rein (1993) uvádzajú päť prístupov k rozvoju územia, resp. cieľom, ktoré môžu týmto procesom zainteresované subjekty sledovať:

- *rozvoj komunity* – stratégie v tejto oblasti sú zamerané na vytvorenie kvalitného prostredia pre ľudí aktuálne žijúcich a pracujúcich v území, pričom sa kladie dôraz na spoluprácu medzi týmito subjektmi a zapájanie ich do rozvojového procesu. Nevýhodou je, že stratégie rozvoja komunit sa týkajú iba jednotlivých častí, štvrtí, a nie mesta ako celku, resp. jeho širšieho okolia. Z toho môžu vyplývať aj problémy zosúladenia rozvojových cieľov takýchto štvrtí s cieľmi mesta, regiónu či dokonca štátu;
- *mestský dizajn* – aktivity sú zamerané na zvyšovanie atraktívnosti fyzického prostredia mesta - kvalita architektúry, verejných priestranstiev, využitie krajiny, vzhľad ulíc, možnosti dopravy, čistota, kvalita životného prostredia (v súčasnosti sa dostáva viac do popredia), a menej na inštitúcie a ľudí. Formou dizajnu môže byť aj zvolenie konkrétnej témy, podľa ktorej sa budú ďalej riešiť už spomenuté prvky fyzického prostredia mesta. Nevýhodou primárnej orientácie na mestský dizajn sú často protichodné názory obyvateľov na vzhľad mesta, ako aj finančná náročnosť, a teda problém ekonomickej realizovateľnosti takýchto projektov;
- *urbanizmus* – väčšinou má podobu určitej organizačnej jednotky riadenia mesta, zameranej na plánovanie rozvoja miestnej infraštruktúry alebo atraktívnosť. Vo všeobecnosti sa členovia takéhoto útvaru zaoberajú zberom námetov a návrhov zo strany obyvateľstva mesta, hodnotia miestnu ekonomickú základňu a identifikujú odvetvia, ktoré by mohli byť zaujímavé pre ďalší rozvoj územia. K praktickej realizácii konkrétnych plánov sa však väčšinou nedostávajú (finančné, materiálne, osobnostné alebo iné príčiny);
- *ekonomický rozvoj* – zameraný na kvantitatívne a kvalitatívne ukazovatele miestneho rozvoja. Vychádza z predpokladu, že územia by sa mali správať ako podniky, uplatňovať ich nástroje na získanie konkurenčnej výhody. Musia si tiež uvedomiť, že si konkurujú s inými územiami pri získavaní zdrojov, podnikov, investorov, turistov a obyvateľov;
- *strategické marketingové plánovanie* – vychádza jednak z už spomínaného vývoja spoločnosti a štádií marketingu územia, ako aj zo zmeny ponukovo orientovaných stratégií, na stratégie riadené dopytom – územia sa snažia prispôsobiť požiadavkám a potrebám cieľových segmentov. Marketing území predstavuje perspektívny proces prepájajúci

miestny potenciál alebo konkurenčnú výhodu so širšími ekonomickými rozvojovými cieľmi. Základným predpokladom strategického marketingového plánovania je integrácia stanovených cieľov, dostupných zdrojov a meniacich sa vonkajších podmienok. Prostredníctvom takéhoto plánovania sa vládne subjekty územia rozhodujú, aké ekonomické aktivity sú kľúčové pre ich ďalší rozvoj.

Z uvedeného prehľadu potenciálnych stratégií ako aj z predošlých častí práce hodnotíme, že koncept kreatívneho mesta má reálny základ v dlhodobo známych a zaužívaných stratégiách miestneho a regionálneho rozvoja, pričom je do značnej miery ovplyvnený marketingom územia. Spája v sebe totiž mnoho prvkov tradičných prístupov k rozvoju územia (ako demonštruje tabuľka 5 na 45), ktorým však pridáva inú váhu na základe zmeny preferencií rôznych skupín obyvateľstva.

V odbornej a vedeckej literatúre sa stretávame s rôznymi druhmi stratégií kreatívneho mesta. Autori Trip a Romein (2010) rozlišujú dve hlavné skupiny stratégií, ku ktorým sme na základe štúdia literatúry priradili ich podoby alebo prístupy k nim, rozlišujúce sa najmä v stanovených cieľoch:

A. stratégie založené na dostupnom potenciáli územia a jeho špecifických potrebách a problémoch. Landry (2007) definuje kreatívny potenciál územia na základe dostupnej tvrdej a mäkkej infraštruktúry v ich tradičnom vnímaní. Podľa autora ich kombináciou vzniká tzv. kreatívna infraštruktúra. Tá okrem tradičných prvkov tvrdej a mäkkej infraštruktúry zahŕňa aj postoje, duševnú a spirituálnu infraštruktúru, celkovú atmosféru mesta, jeho vybavenosť – komfort, symbolické hodnoty, autenticnosť miesta, postoj mesta k príležitostiam a problémom, podmienky pre rozvoj miestnej kreativity. Do tejto kategórie sme zaradili nasledovné čiastkové stratégie: *kreatívne mesto ako stratégia marketingu území* – vychádza z analýzy dopytu, hlavným cieľom je prilákať investorov, turistov alebo nových obyvateľov do územia, a to najmä prostredníctvom zlepšovania konkurenčnej výhody územia, jeho imidžu alebo pozície na trhu území pri sledovaní požiadaviek a potrieb na strane dopytu (Hansen, 2001, In Costa, Magalhaes, et al., 2006); *kreatívne mesto ako stratégia orientovaná na podporu cestovného ruchu* – aj napriek tomu, že cestovný ruch má pozitívny vplyv na rozvoj vybavenosti územia, jeho sociálno-ekonomickej situácie, povedomia alebo sebavedomia jeho obyvateľov, neodporúča sa sústreďovať primárne a najmä na tento segment. Turisti totiž zvyčajne vyžadujú inú starostlivosť, majú iné požiadavky a potreby ako miestni obyvatelia, na ktorých sa potom často zabúda a ich potreby sa zanedbávajú (Joffe, 2009). Taktiež môže byť často

problematická jednotvárná ponuka turistických atrakcií – kúpele, hory, rekreácia, a i., ktorá akoby zaväzuje niektoré územia poskytovať tzv. „mainstream“ produkt pre turistov. Landry (2006) v tomto smere navrhuje územiám orientovať sa na tzv. experimentálny, špecifický, unikátny cestovný ruch¹²; *kreatívne mesto ako stratégia podporujúca produkčné alebo spotrebiteľské milieu* (pozri strany 30 a 37);

B. stratégie napodobňujúce iné, úspešné stratégie. Takáto formulácia rozvojovej stratégie kreatívneho mesta sa v praxi veľmi neodporúča. V práci sme už niekoľkokrát uviedli, že nielen kreativita, ale aj koncept kreatívneho mesta ako taký sú definované a postavené na základe dôkladnej analýzy miestneho potenciálu a špecifik. Aj napriek tomu, že poznanie iných príkladov úspešnej implementácie konceptu kreatívneho mesta je považované za vhodné, na kreatívne mesto by sme nemali hľadiť ako na stratégiu alebo súbor aktivít, ktoré je možné zobrať z jedného územia, a presne takým istým spôsobom a postupom aplikovať na územie iné (Pratt, 2010; 2011).

Iný prístup k stratégiám kreatívneho mesta poskytuje spoločnosť INTELI (2011), ktorá zostavila typológiu daných stratégií na základe svojho výskumu vlastností kreatívneho mesta v malých a stredne veľkých mestách. Všetky uvedené stratégie, ako znázorňuje nasledovná tabuľka 6, zohľadňujú špecifiká skúmaných miest, avšak túto typológiu prístupov ku kreatívnym stratégiám je možné využiť v akomkoľvek území (meste alebo regióne).

Tabuľka 6 Typológia prístupov k rozvojovým stratégiám založených na kreativite

PRÍSTUP KU KREATÍVNYM STRATÉGIÁM	POPIS
Fyzický prístup	stratégie zamerané na zastavané prostredie a jeho renováciu či regeneráciu – hľadanie nových možností využívania starých, nepoužívaných priestorov – hnedé plochy
Zelený prístup	stratégie orientované na kvalitu života a prírodného prostredia
Tematický prístup	stratégie zamerané na kreatívne a kultúrne aktivity – tematické eventy a festivaly (hudba, film, jedlo, literatúra, ...)

¹²Landry (2006) uvádza nasledovné príklady takéhoto typu cestovného ruchu - **katastrofický** (nie niekoho/niečo zachraňovať, len sa pozerat' na akúkoľvek katastrofu a jej následky), **temný** (vyhľadávanie miest súvisiacich so smrťou), **pop-kultúrny** (navštevujú sa konkrétne miesta, o ktorých sme čítali alebo ich videli vo filme), **neustály** (bohatí jedinci sú stále na dovolenke aby sa vyhli situácií, kedy by sa mohli stať rezidentmi nejakého mesta, v ktorom by museli platiť dane), **vacilando** (dôležitejšie je cestovanie než samotná destinácia), **bizarný experimentálny** (destinácia sa vyberá nie podľa typických turistických merítok, ale na základe experimentu, nápadu – návšteva „centier“ byrokracie – čakárne, kancelárie sociálnych služieb, mestské úrady, policajné stanice, a používanie ich vybavenia – kopírok, letákov, časopisov, vzoriek, produkty bufetov), **nočné cestovanie** (do cieľového miesta prichádzajú turisti v noci, kedy aj skúmajú, vnímajú mesto).

PRÍSTUP KU KREATÍVNYM STRATÉGIÁM	POPIS
Integrovaný prístup	komplexné stratégie zamerané na kreatívny a kultúrny priemysel, zahŕňajúci sociálnu, podnikateľskú, environmentálnu a fyzickú sféru

Prameň: vlastné spracovanie podľa INTELI, 2011

Tak ako aj v prípade využívania endogénnych a exogénnych zdrojov pri plánovaní a riadení sociálno-ekonomického rozvoja územia, je nevyhnutné chápať uvedené stratégie ako komplementárne. Pre úspešnú realizáciu stanovených rozvojových cieľov je dôležité vedieť uvedené stratégie, resp. podoby kreatívneho mesta kombinovať v primeranej miere.

Implementovať koncept kreatívneho mesta za účelom podpory sociálno-ekonomického rozvoja uľahčuje poznanie (a akceptácia) jeho troch základných princípov, ako ich definuje Yencken (2013):

1. poznať a podporovať rôznorodosť a komplexnosť územia;
2. viac podporovať holistický, intuitívny prístup k rozvoju územia;
3. zabezpečiť, aby boli stanovené ciele a stratégie transparentné a zrozumiteľné pre občanov.

Dodržiavanie týchto princípov pomôže jednak všetkým zainteresovaným subjektom v procese implementácie konceptu kreatívneho mesta, ako aj jeho ostatným obyvateľom lepšie sa oboznámiť s jeho stanovenými cieľmi a postupmi, a tým sa s ním lepšie stotožniť.

Autori Baycan, Fusco Girard a Nijkamp (2011) sumarizujú, že kreatívne mesto je vo všeobecnosti vnímané ako: ohnisko umenia a kultúrnej infraštruktúry; miesto aktívnej kreatívnej ekonomiky; synonymum silnej kreatívnej triedy; alebo ako miesto podporujúce kultúru a kreativitu. Na základe štúdia odbornej a vedeckej literatúry sa s ich zhrnutím tohto komplexného konceptu zhodujeme len čiastočne, resp. nezhodujeme sa s názorom, že kreatívne mesto je synonymom kreatívnej triedy, keďže má ďaleko širšie spektrum záujmu. Taktiež dopĺňame, že na kreatívne mesto je nevyhnutné nazerať ako na komplexný prístup k podpore sociálno-ekonomického rozvoja – dotýka sa rôznych oblastí života v území a rôznych subjektov tu pôsobiach. Na základe štúdia vedeckej a odbornej literatúry, ktorého výsledky sme prezentovali v celej druhej kapitole predkladanej práce, sme identifikovali tri kľúčové faktory, ktoré charakterizujú tento koncept a sú vždy prítomné pri formulácii stratégií kreatívneho mesta – *kreativita, kultúra a kooperácia*.

Na záver tejto časti práce považujeme za dôležité vyzdvihnúť názor Pratta (2010), s ktorým sa stotožňujeme a máme ho neustále na zreteli, a síce, že na kreatívne mesto nemožno hľadiť ako na nástroj schopný vyriešiť všetky problémy vyskytujúce sa v konkrétnom území. Pre akékoľvek subjekty zainteresované do procesu plánovania a riadenia rozvoja územia je dôležité si uvedomiť, že rozsah možností, ktoré so sebou prináša kreativita nie je možné identifikovať a dosiahnuť kedykoľvek a kdekoľvek, že je dôležité zabezpečiť porozumenie a stotožnenie sa s plánovanými aktivitami všetkých relevantných subjektov (vrátane rezidentov mesta), a predovšetkým si uvedomiť, že niektoré zo stanovených cieľov a akcií si môžu protirečiť.

Na kreatívne mesto je nevyhnutné nazerať ako na jeden z možných prístupov k sociálno-ekonomickému rozvoju, a držať sa odporúčania Landryho (2005, s. 20): „Nenazývajte samých seba *kreatívnym mestom* – nechajte iných nech na základe Vašich úspechov o Vás takto hovoria“.

Zhrnutie druhej kapitoly

Predpokladom skúmania problematiky konceptu kreatívneho mesta v podmienkach Slovenskej republiky je poznanie jeho východísk a základných charakteristík. Štúdiom rozsiahleho množstva domácej a zahraničnej vedeckej a odbornej literatúry a prípadových štúdií sme dospeli k poznatkom uvedeným na predchádzajúcich stranách dizertačnej práce. Zistili sme, že koncept kreatívneho mesta vychádza zo známych teórií rozvoja území, predovšetkým regiónov, pričom spája ich určité vlastnosti, ktoré dopĺňa o nové faktory rozvoja ako ľudská kreativita, kultúra a spolupráca. Z nášho pohľadu sa tak stáva ďalším prístupom k organizácii a riadeniu rozvoja území, nielen miest. Vychádzame pritom z poznatkov o nových trendoch v oblasti kľúčových územných celkoch, ktoré sú v súčasnosti považované za hnacie jednotky rozvoja krajín, akými sú napríklad (polycentrické) mestské regióny. Základným predpokladom rozvoja území sa stáva uplatňovanie integrovaného prístupu, ktorý za centrum rozvoja považuje mesto ako administratívnu jednotku, ktoré svojimi funkciami môže do značnej miery ovplyvňovať rozvoj aj okolitých municipalít, ktoré spolu s ním vytvárajú určité zoskupenie, charakteristické rovnakými alebo podobnými problémami, ale aj potenciálom.

Vzhľadom na pôvod konceptu (pozri strana 27), v podmienkach Slovenskej republiky budeme pod pojmom kreatívne mesto rozumieť zoskupenie konkrétnych

municipalít uplatňujúcich integrovaný prístup k rozvoju. Centrom zoskupenia je mesto disponujúce bohatšou infraštruktúrou a vybavenosťou, ktorá slúži potrebám obyvateľov tohto územia. Ako uvádzame v podkapitole 2.4., v našich podmienkach takémuto vymedzeniu kreatívneho mesta najviac zodpovedá druhá najnižšia územná jednotka – okres. Tá má charakter administratívne ohraničeného členenia a zároveň je štatistickou jednotkou, pričom centrom okresu je vždy okresné mesto.

Po obsahovej stránke vnímame kreatívne mesto ako územie disponujúce tzv. kreatívnym potenciálom, ktorý v sebe spája tradičné prvky tvrdej a mäkkej infraštruktúry, a pridáva k nim aj infraštruktúru kreatívnu. K tej zaraďujeme špecifiká ako zastúpenie kreatívnej ekonomiky, rôznorodosť „tretieho“ priestoru (pozri strana 42), čisté životné prostredie, bezpečné prostredie, rôznorodosť voľno-časových aktivít, angažovanosť občianskeho sektora, tolerancia rôznorodosti, a pod. (viac vlastností kreatívneho mesta sumarizujeme v tabuľke č. 5 na 44).

V dizertačnej práci sa venujeme možnostiam aplikácie konceptu kreatívneho mesta v podmienkach Slovenskej republiky, z pohľadu identifikácie možností kvantifikácie kreatívneho potenciálu územia prostredníctvom súboru vybraných vlastností. Vlastnosti kreatívneho mesta v podmienkach Slovenskej republiky určíme na základe nadobudnutých teoretických poznatkov, ktoré tvoria obsah tejto kapitoly, pričom kľúčovým bude pre nás poznanie vývoja indikátorov rozvoja územia, špecificky indikátorov kreatívneho mesta.

Po zostavení zoznamu relevantných vlastností je dôležité komparovať teóriu s praktickými možnosťami zbierania údajov na Slovensku. Keďže súčasťou prieskumu je aj analýza vplyvu implementácie konceptu kreatívneho mesta na sociálno-ekonomický rozvoj územia, budeme sa zameriavať na zber sekundárnych údajov za vymedzené, dostatočne dlhé, časové obdobie.

Z hľadiska dostupnosti sekundárnych údajov relevantných pre skúmanie konceptu kreatívneho mesta v podmienkach Slovenskej republiky sme dospeli k zisteniu, že ich úroveň je postačujúca na skúmanie kreatívneho potenciálu okresov. Kreatívne mesto v podmienkach Slovenska dokážeme skúmať z hľadiska vybraných demografických ukazovateľov, ako počet obyvateľov cudzej národnosti (otvorenosť voči diverzite), úroveň migrácie a starnutie populácie (schopnosť udržať alebo prilákať obyvateľov do územia). Z hľadiska ekonomických ukazovateľov dokážeme sledovať vývoj kreatívnej ekonomiky, prílevu priamych zahraničných investícií, atraktivity územia pre zahraničné a medzinárodné podniky. V okresoch dokážeme sledovať aj určité ukazovatele podmienok

na život v území, ako bezpečnosť, kvalitu životného prostredia, angažovanosť neziskového sektora, kultúrnu a vedecko-výskumnú infraštruktúru a úroveň cestovného ruchu.

Zároveň však musíme zdôrazniť, že táto situácia nie je ideálna. Z kvantifikácie kreatívneho potenciálu musíme vynechať niekoľko zaujímavých prvkov, napr. kvalitu ľudského kapitálu, reprezentovanú počtom vysokoškolsky vzdelaného obyvateľstva. Tento údaj sa zisťuje len v rámci Sčítania obyvateľov, domov a bytov, uskutočňovaného každých 10 rokov. Taktiež v okresoch nedokážeme sledovať úroveň odvetvia výskumu a vývoja, hrubého domáceho produktu alebo príjmov a výdavkov domácností, ktoré dotvárajú celkový obraz o podmienkach na život v území. Výstupy praktickej časti dizertačnej práce preto treba brať ako parciálne.

Po analýze možností aplikácie konceptu kreatívneho mesta v podmienkach Slovenskej republiky identifikujeme vhodnú stratégiu kreatívneho mesta pre jednotlivé okresy, ktorá bude vychádzať z analýzy ich kreatívneho potenciálu a v budúcnosti by tak mohla prispieť k podpore rozvoja ich územia.

3. CIEĽ, MATERIÁL A METODIKA SKÚMANIA

Nasledujúca časť dizertačnej práce je venovaná formulovaniu vedeckého cieľa, čiastkových cieľov a hypotéz výskumu. V nadväznosti na ciele a hypotézy v tretej kapitole identifikujeme základné materiály a metódy skúmania a metodický postup riešenia problematiky kreatívneho mesta.

Obsahom tretej kapitoly je tiež identifikácia a popis skúmaných dát, reprezentujúcich základ analýzy možností aplikácie konceptu kreatívneho mesta na Slovensku a ich následné spracovanie a vyhodnotenie. Vzhľadom na zistenia prezentované v zhrnutí druhej kapitoly konštatujeme, že pre účely dizertačnej práce budeme zbierať a spracúvať sekundárne údaje.

Záver tretej kapitoly tvorí metodický postup riešenia predmetnej problematiky, ktorý je doplnený grafickým prevedením.

3.1. Cieľ práce, výskumné otázky a hypotézy

V druhej kapitole dizertačnej práce uvádzame, že koncept kreatívneho mesta predstavuje nástroj podpory rozvoja území. Jeho implementácia znamená poznanie, využívanie a zlepšovanie dostupného potenciálu územia, ktorý je tvorený tvrdou, mäkkou a kreatívnou infraštruktúrou. Poznanie tohto potenciálu vytvára podklad pre identifikáciu silných a slabých stránok územia, ktoré tvoria základ tvorby rozvojových stratégií.

V súvislosti s našim vymedzením konceptu kreatívneho mesta formulujeme hlavnú výskumnú otázku (VO₀), ktorá predstavuje východisko pre vedecký cieľ, čiastkové ciele a hypotézy výskumu.

VO₀: Je možné v podmienkach Slovenskej republiky aplikovať koncept kreatívneho mesta a využiť ho ako nástroj rozvoja územia?

Vychádzajúc z výskumnej otázky je **vedeckým cieľom** dizertačnej práce na základe teoretických poznatkov a praktických skúseností z domova a zo zahraničia preskúmať koncept kreatívneho mesta, identifikovať jeho vlastnosti, popísať vzťah so sociálno-ekonomickým rozvojom a navrhnúť možnosti jeho aplikácie v podmienkach Slovenskej republiky.

S prepojením na vedecký cieľ je **predmetom** skúmania predkladanej práce koncept kreatívneho mesta, predstavujúci nový nástroj podpory rozvoja území a **objektom**

dizertačnej práce sú na základe vytvoreného teoretického rámca okresy Slovenskej republiky, pričom základný súbor predstavuje 79 okresov.

V súlade s vedeckým cieľom dizertačnej práce sme formulovali nasledovné čiastkové ciele:

Čiastkový cieľ č. 1: Na základe domácich a zahraničných odborných a vedeckých prác vytvorenie teoreticko-metodologického rámca skúmania konceptu kreatívneho mesta v podmienkach Slovenskej republiky. Prínosom naplnenia tohto cieľa je komplexné a kritické spracovanie problematiky kreatívneho mesta, ktoré v domácej vedeckej a odbornej literatúre absentuje.

Čiastkový cieľ č. 2: Na základe dostupnej literatúry a naplnenia čiastkového cieľa 1, preskúmanie konceptu kreatívneho mesta v kontexte sociálno-ekonomického rozvoja. Prínosom uvedeného čiastkového cieľa bude vyjadrenie vzťahov medzi konceptom kreatívneho mesta a rozvojom území v oblasti ekonomickej, sociálnej, environmentálnej a kultúrnej.

Čiastkový cieľ č. 3: Identifikácia kreatívneho potenciálu skúmaných území. Naplnenie čiastkového cieľa poslúži ako analytický nástroj na zostavenie rankingu a identifikáciu perspektívnych okresov v oblasti ich kreatívneho potenciálu, ktorý môže ďalej poslúžiť pri príprave a plánovaní rozvojových aktivít rôznych aktérov pôsobiacich v území. V porovnaní s predošlými čiastkovými cieľmi má tento najväčší potenciál na praktickú aplikáciu v reálnom prostredí.

Čiastkový cieľ č. 4: Vyhodnotenie výsledkov realizovaného výskumu a návrh možností z nich vyplývajúcich pre rôzne ekonomické subjekty pôsobiace v okresoch. Výstupom naplnenia čiastkového cieľa č. 4 je aj návrh stratégií kreatívneho mesta pre konkrétne okresy Slovenskej republiky.

Hlavná výskumná otázka a s ňou súvisiaci vedecký cieľ a čiastkové ciele predstavujú východisko pre formuláciu nasledovných čiastkových výskumných otázok:

VO₁: Ovplyvňuje veľkosť územia (z hľadiska počtu obyvateľov) jeho kreatívny potenciál?

VO₂: Disponujú vyspelejšie územia (z hľadiska HDP na obyvateľa) rozvinutým kreatívnym potenciálom, vyjadreným hodnotou kompozitného indexu?

Pri formulácii čiastkových výskumných otázok sme brali do úvahy, že v teórii kreatívneho mesta sa vo všeobecnosti stretávame s dvoma názorovými skupinami – v prvej sa nachádzajú autori, ktorí koncept kreatívneho mesta vnímajú ako pozitívny nástroj rozvoja územia (Landry, 2006, 2008; Romein, Trip, 2009; Trip, Romein, 2010; Makogon,

Khadzhynov, 2010; Baycan, et al., 2011), pretože priaznivo vplýva na všetky oblasti života v danom meste, ako aj na jeho rozvoj. V druhej skupine sú naopak autori (Chatterton, 2000; Creative Class Struggle, 2009; Kagan, Hahn, 2011), ktorí tento koncept považujú len za populistický akt predstaviteľov samosprávy, ktorý má zakryť ich skutočnú nečinnosť v dôležitých sférach života v meste, či dokonca ako nástroj segregácie obyvateľstva mesta. Na základe štúdia vedeckej a odbornej literatúry sa v tomto stave poznania nachádzame niekde medzi týmito dvoma názorovými táborami. Zodpovedanie výskumných otázok nám pomôže prikloniť sa k jednej z uvedených skupín.

Výskumné otázky predstavujú východisko pre formuláciu hlavnej hypotézy:

H₀: Kreatívny potenciál prispieva k zlepšovaniu kritérií sociálno-ekonomického rozvoja.

Podľa rôznych svetových inštitúcií (KEA, 2006, 2010; UNCTAD, 2010) a autorov (Florida, 2004; Landry, 2006; Camilleri, 2010) majú územia disponujúce určitými kritériami lepšie možnosti a príležitosti podporovať a zlepšovať svoj sociálno-ekonomický rozvoj. Tieto kritéria možno označiť za kreatívny potenciál územia alebo za ukazovatele kreatívnych zdrojov (Nijkamp, Zwetsloot, Van Der Wal, 2010). Uvedený potenciál území by mal podľa teórie kreatívneho mesta prispievať k podpore sociálno-ekonomického rozvoja. Túto hypotézu budeme verifikovať na základe naplnenia čiastkových cieľov, najmä čiastkového cieľa č. 3.

Stanovené výskumné otázky a hypotézy budeme overovať prostredníctvom naplnenia čiastkových cieľov, kombináciou vybraných výskumných metód, kvantitatívneho výskumu, regresnej analýzy a deskriptívnej štatistiky. Hlavnú hypotézu navyše verifikujeme prostredníctvom testu závislosti meranej Spearmanovým koeficientom poradovej korelácie.

Korelačný koeficient nadobúda hodnoty od -1 do +1. Hodnoty koeficientu bližšie k -1 značia pomerne silnú nepriamu lineárnu závislosť, hodnoty bližšie +1 naopak pomerne silnú priamu lineárnu závislosť. Ak je hodnota korelačného koeficientu rovná 0, medzi skúmanými premennými neexistuje závislosť (Kanderová, Kaščáková, Úradníček, 1996).

V dizertačnej práci budeme považovať hodnoty korelačného koeficientu 0 – 0,3 za minimálnu mieru závislosti, 0,3 – 0,5 za veľmi slabú závislosť, 0,5 – 0,7 za stredne silnú závislosť a hodnoty 0,7 – 1 za veľmi silnú závislosť medzi skúmanými premennými (Cohen, 1988, In Matlovičová, 2010).

3.2. Materiál a metódy skúmania

Na základe stanovených cieľov dizertačnej práce a po formulovaní základných predpokladov výskumu uvádzame v ďalšej časti prehľad materiálu, ktorý je predmetom výskumu, metód získavania a spracovania údajov a metód výskumu.

Pri písaní prvej časti dizertačnej práce predpokladáme rozsiahly sekundárny výskum, keďže na naplnenie čiastkových cieľov 1 a 2 je dôležité poznať pojmový aparát súvisiaci so skúmanou problematikou. Na úspešné splnenie uvedených čiastkových cieľov je nevyhnutná práca s domácou a zahraničnou odbornou a vedeckou knižnou a časopiseckou literatúrou. Významným zdrojom poznatkov sú aj odborné štúdie vypracované inštitúciami ako KEA, OECD, UNESCO, a pod.

Pri písaní tejto časti práce využijeme najmä tieto **metódy vedeckého výskumu**: *historicko-logická metóda* pre zabezpečenie chronologického prehľadu skúmanej problematiky; *obsahovo-kauzálna analýza*, ktorá nám umožní rozsiahly popis skúmaného konceptu; *metóda komparácie* pri teoretickom vymedzení prvkov, charakteristík, podstaty a významu kreatívneho mesta; *syntéza*, ktorá umožňuje identifikovať súvislosti medzi skúmanými pojmami, týkajúcimi sa konceptu kreatívneho mesta; *vedecká abstrakcia* je nevyhnutnou metódou vedeckého výskumu, keďže problematika kreatívneho mesta má multidisciplinárny presah. Použitou **technikou zberu dát** pri písaní prvej časti dizertačnej práce bude štúdium vedeckej a odbornej literatúry venujúcej sa problematike kreatívneho mesta, kreatívnej ekonomiky a miestneho sociálno-ekonomického rozvoja.

Praktická časť rovnako predpokladá štúdium odbornej a vedeckej literatúry, dopĺňa ju však aj práca s databázami Štatistického úradu Slovenského úradu, štatistikami relevantných ministerstiev a iných webových portálov. Nástrojom na spracovanie získaných sekundárnych dát je Microsoft Excel a jeho doplnky.

Spracovanie praktickej časti dizertačnej časti predpokladá použitie týchto metód: *vedecká abstrakcia*, ktorá nám umožní z množstva teoretických poznatkov a dostupných dát selektovať tie najpodstatnejšie pre uskutočnenie nášho prieskumu; *metóda komparácie* bude rovnako nevyhnutnou metódou aj pri spracovaní tejto časti dizertačnej práce, keďže je nevyhnutné identifikovať rozdiely medzi teóriou a praktickými zisteniami; *metóda merania*, ktorá nám poskytne odraz objektívnej reality skúmanej problematiky; *metóda matematickej štatistiky*, nástrojom ktorej bude Spearmanov koeficient poradovej korelácie, a ktorú využijeme pri zisťovaní závislosti skúmaných premenných. **Technika zberu dát**,

ktoré budú podliehať spomenutým metódam je bližšie popísaná v nasledujúcej časti dizertačnej práce.

Pri spracovaní návrhovej časti dizertačnej práce uplatníme najmä *metódy indukcie a dedukcie*, ktoré sú nevyhnutné pre vyvodzovanie záverov, či už na základe zistených sekundárnych alebo primárnych údajov. Napokon je to použitie *metódy analógie*, ktorá vyúsťuje do formulácie nových hypotéz, ktoré môžu predstavovať podklady pre ďalšie skúmanie problematiky kreatívneho mesta v slovenských podmienkach.

3.2.1. Spôsob získavania dát

Z formulovaných čiastkových cieľov a hlavnej hypotézy vyplýva, že kľúčovou aktivitou pre spracovanie dizertačnej práce je identifikácia vlastností kreatívneho mesta, ktoré by sme mohli následne vhodnými spôsobmi spracovať a vyhodnotiť. Zo zhrnutia druhej kapitoly dizertačnej práce vyplýva, že v podmienkach okresov Slovenskej republiky je značným problémom dostupnosť sekundárnych údajov, čím dostávame len parciálne výsledky skúmania predmetnej problematiky. V spomínanej časti práce tiež v nadväznosti na ostatné časti vytvoreného teoretického rámci zdôvodňujeme výber okresov ako administratívnych jednotiek podliehajúcich analýze možností aplikácie konceptu kreatívneho mesta v Slovenskej republike (pozri podkapitolu 2.4. a zhrnutie druhej kapitoly).

Pri zostavovaní súboru vlastností kreatívneho mesta v podmienkach Slovenskej republiky sme vychádzali z teórie konceptu a z tabuľky č. 5 na strane 45, avšak do značnej miery sme museli naše rozhodnutia prispôbovať aj dostupnosti sekundárnych údajov. Výsledkom nášho podrobného skúmania databáz Štatistického úradu Slovenskej republiky a ďalších relevantných zdrojov je nasledovná tabuľka 7. V tabuľke uvádzame namiesto „vlastností“ kreatívneho mesta pojem kritériá. Dôvodom je obsahová podstata pojmu, na základe ktorej považujeme jeho používanie v dizertačnej práci za najvhodnejšie. Podľa Mihóka (2009) pojem kritérium znamená na jednej strane určitý znak, črtu alebo charakteristiku skúmanej problematiky, a na strane druhej reprezentuje aj konkrétne meradlo. Okrem toho sa tento pojem uplatňuje aj v teórii multikritériálnej analýzy, kde je charakterizovaný ako rôzne hľadiská, na základe ktorých posudzujeme stanovené varianty.

Tabuľka 7 predstavuje kritériálnu maticu skúmania kreatívneho potenciálu v podmienkach okresov Slovenskej republiky. Pozostáva z troch hlavných skupín –

kreatívne mesto, ekonomická sféra a sociálna sféra, pod ktoré spadá rozličný počet kritérií, ktoré je možné merať v okresoch Slovenskej republiky. Kritériálna matica je kľúčovým prvkom pre ďalšie spracovanie získaných sekundárnych údajov. Súčasťou kritériálnej matice sú aj skúmané varianty, v našom prípade okresy Slovenskej republiky. Pre veľký počet variant ich však do kritériálnej matice neuvádzame, avšak venujeme sa im v štvrtej kapitole dizertačnej práce.

Tabuľka 7 Kritériálna matica skúmania kreatívneho potenciálu okresov Slovenskej republiky

Č .	Skupina kritérií	P.č.	Kritérium	Skr.	Charakteristika	Jedn.
I.	Kreatívne mesto	1	Obyvatelia cudzej národnosti	OCN	Podiel obyvateľov cudzej národnosti v okrese na celkovom počte obyvateľov okresu.	%
		2	Kultúrny a kreatívny priemysel*	KKP	Podiel zamestnancov podnikov podľa SK NACE spadajúcich do odvetví KKP a fyzických osôb prevádzkujúcich slobodné povolania na celkovom počte zamestnancov podnikov podľa SK NACE (priemerný evidenčný počet zamestnancov) a počte fyzických osôb podľa rôznych právnych foriem v okrese.	%
		3	Neziskové subjekty	NS	Podiel neziskových subjektov (právnické osoby slúžiace finančným a nefinančným korporáciám, štátnej správe a domácnostiam, ako napr. rozpočtové organizácie, príspevkové organizácie, ktorých tržby z činnosti nepresahujú 50 % vykazovaných nákladov, občianske združenia, spolky, kluby, politické strany, cirkvi a iné) v okrese na celkovom počte právnických osôb (ziskových aj neziskových) v okrese.	%
		4	Emisie znečisťujúcich látok**	EZL	Emisie základných znečisťujúcich látok - tuhé emisie, oxid siričitý, oxid dusíka, oxid uhoľnatý - v okrese.	t/km ²
		5	Kultúrna infraštruktúra **	KI	Počet múzeí, knižníc, galérií, divadiel, kín, kultúrno-osvetových zariadení, vedeckých knižníc, zariadení na voľný čas pre deti a mládež, počet ubytovacích zariadení.	natur.
		6	Turistická aktivita* **	TAktiv	Podiel počtu prenocovaní návštevníkov ubytovacích zariadeniach v okrese a počtu obyvateľov okresu.	%

Pokračovanie tabuľky 7

Č.	Skupina kritérií	P.č.	Kritérium	Skr.	Charakteristika	Jedn.
I.	Kreatívne mesto	7	Turistická atraktivita* **	TAtrakt	Podiel počtu prenocovaní návštevníkov v ubytovacích zariadeniach v okrese a rozlohy okresu (v kilometroch štvorcových).	%
		8	Vedecko-výskumná infraštruktúra	VVI	Počet vysokých škôl a univerzít (verejné, štátne, súkromné), oddelení Slovenskej akadémie vied a výskumných ústavov v okrese.	natur.
II.	Ekonomická sféra	9	Zahraničné podniky	ZP	Podiel podnikov v zahraničnom vlastníctve v okrese, ktoré majú subjekty založené a kontrolované zahraničnou právnickou osobou alebo fyzickou osobou - podnikateľom na celkovom počte podnikov v okrese.	%
		10	Medzinárodné podniky	MP	Podiel podnikov v medzinárodnom vlastníctve v okrese, ktoré majú tie subjekty, ktoré boli založené spoločne domácou a zahraničnou právnickou osobou alebo fyzickou osobou - podnikateľom na celkovom počte podnikov v okrese.	%
		11	Priame zahraničné investície* **	PZI	Stav priamych zahraničných investícií (v tom majetkové účasti, reinvestovaný zisk a ostatný kapitál) v okrese.	tis. EUR
III.	Sociálna sféra	12	Migrácia obyvateľstva	M	Migračné saldo - rozdiel medzi počtom prisťahovaných a vystáňovaných (zo SR aj mimo SR) do/z okresu.	natur.
		13	Index starnutia	IS	Počet osôb v poproduktívnom (65+) veku k osobám v predproduktívnom (0-14) veku v okrese.	%
		14	Kriminalita	K	Zistená násilná kriminalita, mravnostná kriminalita a krádeže v okrese.	natur.
		15	Bezpečnosť	B	Percentuálny podiel objasnenej kriminality na celkovej zistenej kriminalite v okrese.	%

Prameň: vlastné spracovanie

*Niektoré údaje nie sú dostupné pre ich dôverný charakter, čo znižuje výslednú hodnotu kritéria.

**Údaje za rok 2013 a/alebo 2014 neboli v čase zisťovania dostupné, pre kompletnosť údajov sú odhadnuté použitím regresnej analýzy.

Väčšinu údajov na praktické spracovanie kritériálnej matice kreatívneho potenciálu okresov sme získali z databáz Štatistického úradu Slovenskej republiky. Údaje pre vyčíslenie kritéria vedecko-výskumnej infraštruktúry (VVI) pochádzajú z Národného portálu pre transfer technológií, ktorého prevádzku zabezpečuje Centrum transferu

technológií pri Centre vedecko-technických informácií Slovenskej republiky, a z Portálu vysokých škôl. Informácie o výške priamych zahraničných investícií (PZI) sú dostupné v databáze Národnej banky Slovenska, a údaje o vývoji kriminality (K) a následne bezpečnosti (B) v jednotlivých okresoch nám poskytol pracovník Prezídia policajného zboru Ministerstva vnútra Slovenskej republiky.

V rámci spracovania údajov o kriminalite a bezpečnosti sme museli pristúpiť aj k redukcii počtu skúmaných variant, resp. okresov, a to v dôsledku skutočnosti, že údaje za tieto kritéria sa v skúmanom období nesledujú vo všetkých 79 okresov. Keďže nami zvolené metódy nedokážu spracovať prázdne polia v matici a nulové hodnoty by viedli k zavádzajúcim výsledkom, rozhodli sme sa zredukovať základný súbor pre vlastnú analýzu na 38 okresov. Súčasťou uvedených 38 okresov sú aj okresy Bratislava I – V a Košice I – IV, ktoré pre účely dizertačnej práce skúmame ako jeden okres – Bratislava a Košice.

V prípade niektorých kritérií (EZL, KI, TAktiv., TAtrakt., PZI) sme pre úplnosť dát v sledovanom období museli pristúpiť k odhadu ich hodnoty v rokoch 2013 a 2014, ktoré v čase spracovania dizertačnej práce neboli dostupné. Za týmto účelom sme použili regresnú analýzu v programe MS Excel, pričom sme v prvom kroku na zvolenom okrese (Bratislava I - V) testovali vhodnosť použitia lineárnej, kvadratickej alebo exponenciálnej funkcie. Okrem výsledkov regresnej analýzy sme vypočítali aj hodnoty priemerných absolútnych chýb (MAE) podľa nasledujúceho vzorca (1):

$$MAE = \frac{\sum |y_t - \hat{y}_t|}{n}, \quad (1)$$

kde y_t predstavuje pôvodné (empirické) hodnoty sledovaného kritéria, $\hat{y}_t$ sú odhadované (teoretické) hodnoty skúmaného kritéria, n predstavuje počet rokov podliehajúcich analýze. Tento krok je dôležité zopakovať pri každej testovanej funkcii, pričom MAE s najnižšou výslednou hodnotou indikuje vhodnosť použitia konkrétnej metódy.

Pri prognózovaní hodnôt kritéria KI sme použili len jednoduchý štatistický vzorec z ponuky programu Excel – FORECAST, a to z dôvodu charakteru údajov, ktoré toto kritérium obsahuje (tieto sa totiž spravidla nemenia s takou intenzitou, ako údaje pri predošlých kritériách).

Pre vymedzenie odvetví spadajúcich pod kultúrny a kreatívny priemysel (KKP) a kvantifikáciu počtu zamestnancov v nich, sme zvolili kombináciu vybraných sektorov zo

štatistickej klasifikácie ekonomických činností SK NACE Rev. 2 a štatistiku fyzických osôb prevádzkujúcich slobodné povolania.

Klasifikácia SK NACE je rozdelená do základných 21 sekcií, z ktorých sme na základe štúdia odbornej a vedeckej literatúry do kategórie KKP zaradili nasledovné: *ubytovacie a stravovacie služby; informácie a komunikácia; finančné a poisťovacie služby; odborné, vedecké a technické činnosti; vzdelávanie; umenie, zábava a rekreácia*. Táto klasifikácia obsahuje aj čiastkové oblasti ekonomických činností, ktoré spadajú do jednotlivých sekcií. Štatistika sa však sústreďujú len na hlavné sekcie, čo znamená, že výsledný počet zamestnancov v odvetviach KKP bude skreslený, keďže čiastkové oblasti v sebe zahŕňajú aj iné, než len kreatívne alebo kultúrne odvetvia.

Podobne to platí aj pre štatistiku fyzických osôb vykonávajúcich slobodné povolania – Štatistický úrad vedie hromadnú databázu týchto pracovníkov, nie jednotlivo za konkrétne činnosti. Túto ekonomickú oblasť sme zahrnuli do kritériálnej matice kreatívneho potenciálu území z dôvodu, že na ich vykonávanie je potrebné dosiahnuté určité (vyššie) vzdelanie, a ich charakteristickou črtou „je poskytovanie duševno-ideových služieb“ (Piko, 2013), pričom zväčša hovoríme o umelcoch, architektoch, reštaurátoroch, advokátoch, samostatných finančných pracovníkoch, tlmočníkoch, a pod. (Zákon č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní, §3).

Pri zostavovaní kritériálnej matice kreatívneho potenciálu okresov sme boli značne limitovaní dostupnosťou údajov. Práve z tohto dôvodu je potrebné na maticu, ako aj na celý výskum, hľadiť ako na relatívny, nie absolútny. Nami zvolené prístupy k skúmaniu konceptu kreatívneho mesta a jeho vzťahu so sociálno-ekonomickým rozvojom považujeme za relevantný príspevok k danej téme, ktorý za ideálnych podmienok (dostupnosť sekundárnych údajov, doplnenie o kvalitatívny výskum, a pod.) môže priniesť komplexnejšie a ešte zaujímavejšie výsledky.

Vzhľadom k tomu, že v práci budeme skúmať aj vplyv kritérií kreatívneho mesta na sociálno-ekonomický rozvoj, je nevyhnuté tieto kritériá skúmať v dostatočne dlhom časovom období. Z hľadiska dostupnosti údajov sme sa rozhodli pre 11-ročný časový rad rokov 2004 až 2014, vrátane, ktorý čiastočne zobjektivizuje nami získané výsledky.

3.3. Metodika hodnotenia možností aplikácie konceptu kreatívneho mesta

Postup spracovania a vyhodnocovania získaných sekundárnych údajov pozostáva z rôznych krokov a použitých matematických metód, ktorým predchádzala tvorba kritériálnej matice kreatívneho potenciálu okresov Slovenskej republiky, ako ju znázorňuje tabuľka 7.

Najdôležitejší krok pre vypracovanie praktickej časti dizertačnej práce predstavuje zozbieranie a spracovanie všetkých relevantných dát vychádzajúcich z kritériálnej matice a charakteristiky jednotlivých zvolených kritérií kreatívneho mesta. Ich ďalšie spracovanie za účelom naplnenia čiastkových cieľov a verifikácie hlavnej hypotézy je znázornené v nasledujúcej schéme 1.

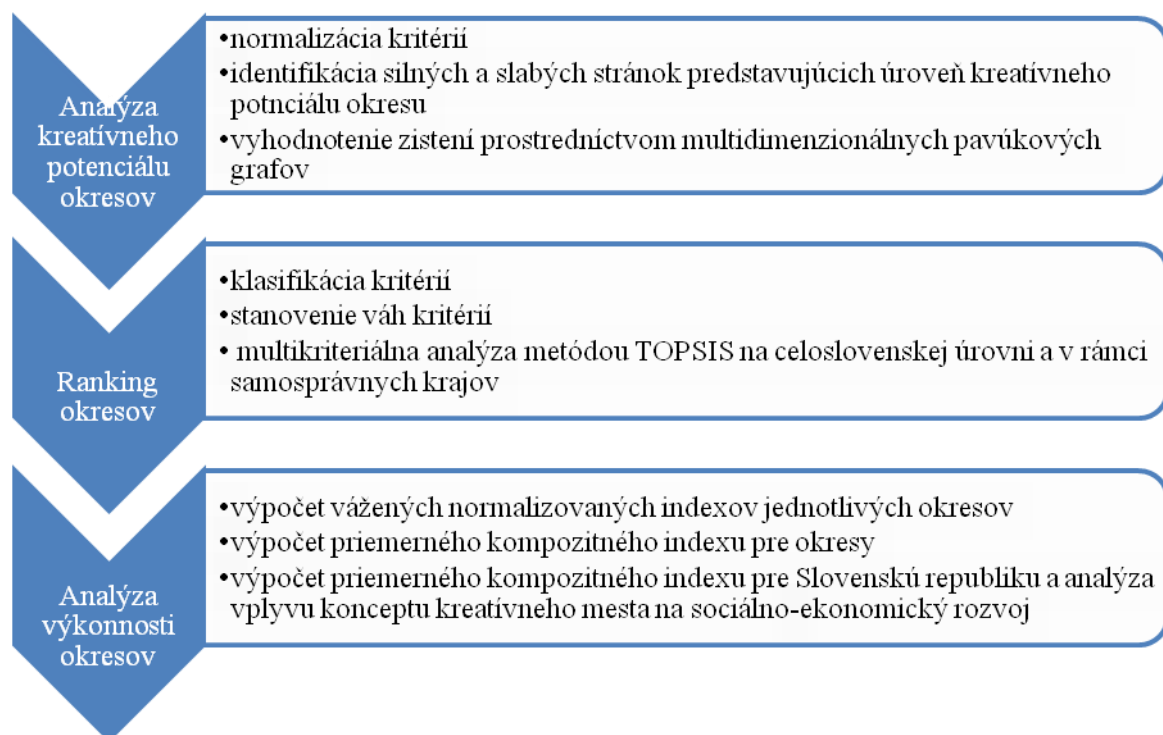


Schéma 1 Postup spracovania dát z kritériálnej matice kreatívneho potenciálu okresov

Prameň: vlastné spracovanie

Analýza kreatívneho potenciálu okresov Slovenskej republiky

Zo schémy 1 je vidieť, že základom tohto kroku je normalizácia pôvodných hodnôt kritériálnej matice kreatívneho potenciálu okresov Slovenskej republiky. Normalizovanú hodnotu kritérií (2) V_{ij} vypočítame nasledovne:

$$V_{ij} = \frac{x_{ij} - \min_j}{\max_j - \min_j}, \quad (2)$$

pričom X_{ij} predstavuje aktuálnu hodnotu kritéria „j“ v okrese „i“, $\min_j$ znamená minimálnu hodnotu kritéria v rámci všetkých hodnôt v okresoch a $\max_j$ znamená najväčšiu zistenú hodnotu kritéria v rámci všetkých okresov. Normalizovaná hodnota jednotlivých kritérií nadobúda hodnoty od 0 do 1, pričom 0 je pridelená okresu s najnižšou zistenou hodnotou kritéria, a hodnota 1 naopak okresu s najvyššou hodnotou (Tinagli, et al., 2007, 2009, in Miškovičová, 2013).

Výsledkom analýzy kreatívneho potenciálu okresov Slovenska je zároveň možnosť identifikovať ich silné a slabé stránky v predmetnej oblasti, čo vytvára podklad pre návrhy vhodných stratégií kreatívneho mesta smerujúcich k rozvoju územia. Keďže v dizertačnej práci skúmane veľké množstvo variant v rámci 11-ročného časového obdobia, potrebujeme získané výsledky znázorniť čo najprehľadnejšie. Tomuto účelu poslúžia multidimenzionálne pavúkové grafy. Zároveň budeme kreatívny potenciál okresov vyhodnocovať len v rámci samosprávnych krajov, do ktorých administratívne prináležia, nebudeme ich komparovať v rámci celého výberového súboru 38 okresov. Na tento účel je vhodnejšia metóda TOPSIS, ktorú popisujeme v nasledujúcej časti práce.

Ranking okresov Slovenskej republiky

Na zistenie poradia okresov Slovenskej republiky v oblasti ich kreatívneho potenciálu a jeho možnosti prispievať k sociálno-ekonomickému rozvoju použijeme multikritériálnu analýzu. Tá nám umožní identifikovať množinu variant (okresov), ktorá je podľa daných kritérií (kritériálna matica) najlepšie hodnotenou, a teda predstavuje vodcu v oblasti kreatívneho potenciálu územia. Výhodou multikritériálnej analýzy je, že umožňuje skúmať kvantitatívne aj kvalitatívne dáta v rôznych jednotkách. Na identifikáciu takéhoto okresu je nevyhnutné vykonať niekoľko krokov:

1. klasifikácia kritérií – kritéria členíme na maximalizačné, keď vyššie hodnoty znamenajú lepšiu situáciu, a minimalizačné, kedy lepšiu situáciu indikujú nižšie hodnoty kritéria. Pred spracovaním dát je vhodné previesť všetky kritéria na jeden typ. Pre potreby dizertačnej práce sme sa rozhodli uplatniť maximalizačný typ kritérií, čo znamená, že minimalizačné kritéria emisie znečisťujúcich látok (EZL), index starnutia (IS) a kriminalitu (K) sme museli **transformovať**. Transformáciu vykonáme, keď od najvyššej dosiahnutej hodnoty v rámci príslušného kritéria (napr. EZL) postupne odčítame ostatné hodnoty tohto kritéria (3). Výsledkom je vzdialenosť skutočnej hodnoty kritéria od tej najhoršej, teda čím je vzdialenosť väčšia, tým je situácia v rámci daného kritéria lepšia;

2. určenie váh kritérií – keďže v dizertačnej práci sledujeme viacero kritérií nerovnomerne rozdelených do troch hlavných skupín, rozhodli sme sa pre stanovenie ich váh použiť **metódu postupného rozvrhu váh**. Tá predpokladá stanovenie normovaných váh jednotlivých skupín kritérií, následne stanovenie takýchto váh pre každé kritérium a konečne vynásobením výsledných hodnôt, čím zistíme výsledné normované váhy kritérií. Pre stanovenie váh skupín kritérií a samotných kritérií sme sa rozhodli použiť ordinálnu metódu poradia, ktorá predpokladá postupnosť kritérií od najdôležitejšieho po najmenej dôležité. Metóda postupného rozvrhu váh je pomerne jednoduchá, avšak v porovnaní s ostatnými metódami (napr. Saatyho, Fullerova) má o niečo subjektívnejší charakter, pretože poradie kritérií určuje riešiteľ, ktorý je považovaný za experta v danej problematike. Pre normovanú váhu kritérií w_j platí nasledovný vzťah (4):

$$w_j = \frac{v_j}{1 + 2 + \dots + n} = \frac{v_j}{\frac{n(n+1)}{2}}, j = 1, 2, \dots, n, \quad (4)$$

kde váhu konkrétneho kritéria značíme v_j , $j = 1, 2, \dots, n$, a kde n je počet všetkých kritérií.

3. stanovenie poradia skúmaných okresov – ranking – za týmto účelom sme sa rozhodli pre metódu TOPSIS (z angl. Technique for Order Preference by Similarity to Ideal Solution - Technika pre poradie preferencií podľa podobnosti s ideálnym riešením). Táto metóda vyžaduje kardinálne informácie o kritériách, teda skutočné hodnoty, ktoré jednotlivé okresy dosahujú v rámci skúmaných kritérií a je založená na identifikácii variantu (okresu), ktorý je najbližšie ideálnej hodnote (t.j. takej, ktorá v rámci všetkých kritérií dosahuje najlepšie možné hodnoty). Takýto okres je potom hodnotený ako najvýkonnejší spomedzi všetkých variantov z hľadiska skúmaných kritérií. Metóda je pomerne jednoduchá, prináša rýchle výsledky a predstavuje inovatívnu a univerzálnu pomôcku pri komparácii rôznych území z hľadiska stanovených kritérií. Aj napriek tomu si treba uvedomiť, že má charakter relatívnej metódy. Znamená to, že ak doplníme alebo zrušíme jeden variant alebo kritérium, dosiahnuté výsledky môžu byť úplne iné. Preto táto metóda vyžaduje dôslednú analýzu potenciálnych kritérií, ktoré chceme v rámci území skúmať.

Po transformácii všetkých kritérií na maximalizačné (podľa vzťahu 3) a po stanovení váh kritérií (vzorec 4) je postup pri metóde TOPSIS nasledovný:

- keďže skúmané kritéria sú vyjadrené v rôznych jednotkách, je dôležité ich normalizovať (5) - r_{ij} :

$$r_{ij} = \frac{y_{ij}}{\sqrt{\sum_{i=1}^m y_{ij}^2}}; i = 1, 2, \dots, m; j = 1, 2, \dots, n, \quad (5)$$

kde y_{ij} predstavuje hodnotenie i-tého variantu (okresu) podľa j-tého kritéria;

- ďalej je potrebné každý stĺpec konkrétného normalizovaného kritéria vynásobiť odpovedajúcou váhou tohto kritéria (6) - z_{ij} :

$$z_{ij} = w_j \times r_{ij}; \quad (6)$$

- pomocou takto upravenej matice vytvoríme ideálny variant ($h_1, h_2, \dots, h_n$) (7) a bazálny (najhoršie hodnotený variant podľa všetkých kritérií) variant ($d_1, d_2, \dots, d_n$) (8), kde:

$$h_j = \max_1 z_{ij}; j = 1, 2, \dots, n \quad (7)$$

$$d_j = \max_1 z_{ij}; j = 1, 2, \dots, n; \quad (8)$$

- vypočítame vzdialenosť od ideálnej (9) a bazálnej (10) varianty:

$$d_i^+ = \sqrt{\sum_{j=1}^n (z_{ij} - h_j)^2}; i = 1, 2, \dots, m, \quad (9)$$

$$d_i^- = \sqrt{\sum_{j=1}^n (z_{ij} - d_j)^2}; i = 1, 2, \dots, m; \quad (10)$$

- na stanovenie poradia skúmaných variant (okresov) potrebujeme vypočítať relatívny ukazovateľ vzdialenosti od bazálneho variantu (11) - c_i . Okres, ktorý dosahuje maximálne hodnoty tejto vzdialenosti je najlepšie hodnotený. Výpočet ukazovateľa c_i znázorňuje nasledovný vzťah:

$$c_i = \frac{d_i^-}{d_i^+ + d_i^-}; i = 1, 2, \dots, m. \quad (11)$$

- nakoľko skúmanú problematiku sledujeme období rokov 2004 až 2014 (vrátane), je nevyhnutné tento postup zopakovať za každý rok, t.j. 11-krát;
- výsledkom je súhrnná tabuľka vývoja poradia skúmaných okresov Slovenskej republiky v rokoch 2004 až 2014;
- pre lepšiu prehľadnosť ako aj pre lepšie vystihnúť situácie v oblasti kreatívneho potenciálu v konkrétnych častiach krajiny, použijeme rovnaký postup aj samostatne v okresoch podľa samosprávnych krajov, do ktorých spadajú. Výsledky tak budú adresnejšie a môžu prispieť k tvorbe nových regionálnych rozvojových plánov a politík.

V tomto prípade však treba brať do úvahy skutočnosť, že kritéria kreatívneho mesta budeme spracúvať nanovo, v menšom počte, a teda dosiahnuté výsledky rankingu okresov v rámci samosprávnych krajov sa môžu líšiť od ich celoslovenského poradia;

- podrobnejšou analýzou údajov získaných prostredníctvom metódy TOPSIS identifikujeme okresy s najnižšou a najvyššou vzdialenosťou od ideálneho variantu v rámci skúmaných kritérií kreatívneho mesta, čím popíšeme trendy v oblasti vývoja týchto kritérií v podmienkach Slovenskej republiky.

Analýza výkonnosti skúmaných okresov v rámci skúmaných kritérií

Výkonnosť jednotlivých okresov na základe údajov z kritériálnej matice sme sa rozhodli skúmať pomocou výpočtu tzv. kompozitného indexu, ktorého autormi sú Damjan Krajnc a Peter Glavič (2005) z Univerzity v Maribore. Kompozitný index je nástroj na integrované hodnotenie skúmaných variant, v našom prípade okresov. Tento index je vhodným doplnkom metódy TOPSIS, keďže prináša hlbší pohľad na zmeny prebiehajúce v rámci skúmaných okresov a vývoja hodnôt jednotlivých kritérií, čo TOPSIS nedokáže.

Kompozitný index v našom prípade má rovnakú podobu ako kritériálna matica – pozostáva z troch hlavných skupín kritérií – kreatívne mesto, ekonomická sféra a sociálna sféra, ku ktorým sme priradili niekoľko kritérií (pozri tabuľku 7). Výpočtu kompozitného indexu predchádza normalizácia údajov podľa vzorca (2), klasifikácia a transformácia kritérií podľa vzťahu (3) stanovenie váh kritérií podľa vzorca (4). Ďalší postup je nasledovný:

- výpočet vážených normalizovaných sub-indexov – pre každú z troch hlavných skupín kritérií v rámci skúmaných okresov je nutné vypočítať súhrnnú hodnotu kritérií podľa nasledovného vzorca (12):

$$SI_{jt} = \sum_{i=1}^n W_{ij} \times NI_{ijt} \quad (12)$$

kde SI_{jt} predstavuje hodnotu sub-indexu skupiny kritérií j v čase t , W_{ij} znamená váhu indikátora i v skupine kritérií j a NI_{ijt} predstavuje normalizovanú hodnotu indikátora i v skupine j a v čase t ;

- výpočet kompozitného indexu – jednotlivé vážené normalizované sub-indexy sa spájajú do jedného – kompozitného – indexu podľa vzorca (13):

$$KI_t = \sum_{jt}^n W_j \times SI_{jt}, \quad (13)$$

kde KI_t predstavuje hodnotu kompozitného indexu v čase t , W_j je váha skupiny kritérií j a SI_{jt} je hodnota sub-indexu skupiny kritérií j v čase t ;

- podobne ako v prípade metódy TOPSIS, kompozitné indexy vyčíslime zvlášť pre Slovenskú republiku ako celok, a následne pre okresy podľa regiónu NUTS 3, do ktorého administratívne spadajú.

3.4. Metodický postup riešenia dizertačnej práce

Metodický postup riešenia dizertačnej práce pozostáva z niekoľkých etáp. *Prvá etapa* je zameraná na naplnenie čiastkových cieľov 1, 2 a čiastočne 3, ktorá je naplnená prostredníctvom rozsiahleho sekundárneho výskumu knižných a časopiseckých zdrojov. Dokončením prvej etapy riešenia dizertačnej práce je vytvorenie podkladov pre metodologickú a praktickú časť výskumu, ktorá predstavuje *druhú etapu*. V tejto etape sa zameriavame na naplnenie čiastkového cieľa 4.

Vzhľadom na charakter výskumu v rámci oboch etáp spracúvame sekundárne údaje. Pri vypracovaní dizertačnej práce využívame nasledovný metodický postup jej riešenia:

1. formulácia hlavného vedeckého cieľa, čiastkových cieľov, výskumnej otázky a hypotéz,
2. výber vhodných metód vedeckého skúmania a techník zberu dát,
3. spracovanie teoretickej časti dizertačnej práce,
4. identifikácia perspektívnych okresov Slovenskej republiky v oblasti ich kreatívneho potenciálu a sociálno-ekonomického rozvoja,
5. naplnenie cieľov, verifikácia hypotéz a výskumnej otázky,
6. vyhodnotenie a interpretácia získaných údajov,
7. diskusia, zhodnotenie teoretických a praktických prínosov dizertačnej práce.

Grafickým znázornením metodického postupu riešenia dizertačnej práce je bloková schéma, ktorú uvádzame v prílohe 9.

4. VÝSLEDKY A DISKUSIA

Analyzovať možnosti aplikácie konceptu kreatívneho mesta v podmienkach Slovenskej republiky môže byť problematické, čo vyplýva najmä z jeho pomerne vágneho vymedzenia v domácej aj v zahraničnej literatúre. Rovnako prípadové štúdie venujúce sa analýze kreatívneho potenciálu miest a regiónov v zahraničí často predstavujú len adaptáciu a modifikáciu už existujúcich prístupov, ktoré v našich podmienkach nemožno použiť, resp. ich treba nanovo modifikovať.

Z uvedených dôvodov sme sa doteraz v dizertačnej práci venovali podrobnému preskúmaniu a popisu konceptu kreatívneho mesta vo všeobecnej rovine, identifikovali sme ho ako nástroj podpory rozvoja území a vymedzili sme jeho obsah pre podmienky Slovenskej republiky. Spolu s vymedzením jeho základných vlastností, resp. indikátorov sme vytvorili teoretický rámec skúmania predmetnej problematiky, na základe ktorého sme formulovali výskumnú otázku, ciele a hlavnú hypotézu dizertačnej práce, ako ich uvádzame v predchádzajúcej kapitole.

V tejto časti práce sa venujeme spracovaniu a vyhodnoteniu zozbieraných údajov predstavujúcich kritéria kreatívneho mesta. Tie analyzujeme v rámci objektu skúmania – v okresoch Slovenskej republiky, ktoré sme zvolili na základe poznania nových trendov riadenia rozvoja území, ako ich uvádzame v podkapitole 2.4. a v zhrnutí druhej kapitoly.

Vychádzajúc z vypracovanej metodiky hodnotenia možnosti aplikácie konceptu kreatívneho mesta v našich podmienkach, ktorú uvádzame v predošlej kapitole, sa v tejto časti práce najskôr venujeme analýze kreatívneho potenciálu okresov Slovenskej republiky. Tú vykonávame na základe normalizácie hodnôt z kritériálnej matice a ich zobrazenia v multidimenzionálnych pavúkových grafoch. Prostredníctvom analýzy kreatívneho potenciálu okresov Slovenska identifikujeme ich silné a slabé stránky, ktoré predstavujú podklad pre návrh vhodných stratégií kreatívneho mesta.

Nakoľko v dôsledku veľkého množstva variant, kritérií a dĺžke skúmaného obdobia skúmame kreatívny potenciál v okresoch v rámci samosprávnych krajov, ku ktorým administratívne prináležia, doplníme túto analýzu výstupmi metódy TOPSIS. Tá nám umožňuje identifikovať silné a slabé stránky skúmaných okresov v rámci celoslovenskej komparácie, avšak jej základným výstupom je prehľad vývoja poradia okresov v rámci kritérií kreatívneho mesta.

Okrem celoslovenského prehľadu kreatívneho potenciálu okresov použijeme metódu TOPSIS aj na komparáciu menších skupín variant. Máme záujem zistiť, ktoré okresy v rámci samosprávnych krajov, ku ktorým administratívne prináležia, majú potenciál na aplikáciu konceptu kreatívneho mesta. Tieto výsledky budú adresnejšie a poskytnú podklad pre podrobnejšie skúmanie kreatívneho potenciálu v okresoch Slovenska.

Keďže metóda TOPSIS nedokáže odpovedať na otázku, čo spôsobuje zmeny rankingu a vývoja silných a slabých stránok okresov, v ďalšej časti dizertačnej práce kvantifikujeme kompozitné indexy. Tie predstavujú integrovaný prístup k hodnoteniu výkonnosti okresov z hľadiska skúmanej problematiky, teda aspoň čiastočne dokážu ilustrovať pozadie zmien predchádzajúcich oblastí skúmania.

V závere tejto kapitoly zhrnieme dosiahnuté výsledky, zhodnotíme ich vo vzťahu k stanoveným cieľom a hypotéze dizertačnej práce a navrhujeme možnosti z nich vyplývajúce z hľadiska kreatívneho potenciálu skúmaných okresov.

4.1. Analýza kreatívneho potenciálu okresov Slovenskej republiky a identifikácia ich silných a slabých stránok v tejto oblasti

Pri vymedzení sociálno-ekonomického rozvoja území v podkapitole 2.1. teoretickej časti práce uvádzame, že v súčasnosti sa do popredia záujmu popri tradičnom potenciály dostáva súbor nehmotných prvkov, ktoré spolu s určitými zložkami mäkkej infraštruktúry tvoria kreatívny potenciál územia. Zložky tohto potenciálu sa následne transformovali do súboru indikátorov kreatívneho mesta, ktorý znázorňuje tabuľka č. 5 na strane 45, a ktorá predstavuje východisko pre naplnenie cieľov a overenie hlavnej hypotézy predkladanej práce.

Kreatívny potenciál okresov Slovenskej republiky tvorí súbor pätnástich kritérií (pozri tabuľka 7), ktoré sme zvolili na základe vytvoreného teoretického rámca a podrobného skúmania databáz Štatistického úradu Slovenskej republiky a ďalších zdrojov. Zostavenie týchto kritérií predstavuje nevyhnutnú súčasť analýzy možností aplikácie konceptu kreatívneho mesta v našich podmienkach.

Kritériálna matica naplnená dátami spracovanými podľa vzťahov v nej vymedzených (tabuľka 7), nám umožňuje v rámci skúmaného obdobia identifikovať úroveň kreatívneho potenciálu, reprezentovaného prostredníctvom silných a slabých

stránok okresov Slovenskej republiky v oblasti kritérií kreatívneho mesta. Poznanie týchto vlastností môže predstavovať významnú pomôcku pre plánovanie rozvojových aktivít v týchto územiach a ich transformáciu na kreatívne mestá, a zároveň môže slúžiť ako nástroj na bližšiu komparáciu okresov Slovenskej republiky v oblasti ich možností pri implementácii konceptu kreatívneho mesta.

Okrem zvolených kritérií je súčasťou kritériálnej matice aj súbor tzv. variant, ktoré sa budú na základe stanovených a spracovaných kritérií vyhodnocovať. V dizertačnej práci považujeme za varianty okresy. Podrobný zoznam skúmaných okresov aj s ich hlavnými charakteristikami uvádzame pre veľký rozsah v prílohe 10. Rovnako pre veľký rozsah v prílohách 11 až 21 uvádzame kompletne vyplnenú kritériálnu maticu za roky 2004 až 2014.

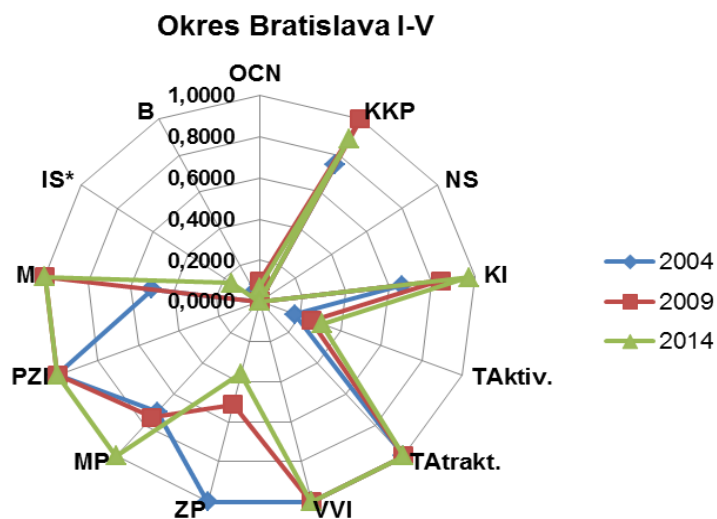
Základným postupom pre získanie takéhoto druhu informácií je normalizácia pôvodných dát z kritériálnej matice, keďže každé kritérium je vyjadrené v inej jednotke. Normalizáciu hodnôt kritérií sme vykonali za použitia vzorca (2) z predchádzajúcej kapitoly.

Výsledok normalizácie znázorňujeme v tzv. pavúkových grafoch 1 až 8. Čím bližšie k vonkajšiemu okraju siete v pavúkovom grafe sa nachádzajú skúmané kritériá, tým lepší výsledok to indikuje, a naopak.

V dôsledku veľkého rozsahu skúmaných kritérií vybraných okresov, ako aj jedenásťročného časového obdobia, sme sa rozhodli skonštruovať tieto grafy na úrovni samosprávnych krajov, a len v rámci vybraných rokov. Výsledné grafy považujeme za prehľadnejšie, pričom reprezentujú situáciu v okresoch príslušných samosprávnych krajov na začiatku obdobia, t.j. v roku 2004, v strede skúmaného obdobia – rok 2009, a na konci skúmaného obdobia, v roku 2014. Z analýzy sme pre zvýšenie relevantnosti výsledkov vynechali kritériá Emisie znečisťujúcich látok (EZL) a Kriminality (K). Tieto kritériá sme totiž museli transformovať na maximalizačné (podľa vzťahu (3) v metodológii), a po ich následnej normalizácii podľa vzorca (2) sme dosiahli hodnoty len s veľmi malými odchýlkami. Výsledkom bolo vyhodnotenie týchto dvoch kritérií ako najsilnejších stránok vo všetkých skúmaných okresoch počas celého skúmaného obdobia. Z tohto dôvodu je vhodnejšie vyhodnocovať uvedené kritériá len opisne, na základe údajov z kritériálnej matice. Takto vieme objektívne identifikovať okresy, ktoré v týchto dvoch oblastiach excelovali, a ktoré, naopak, by ich zlepšeniu mali venovať zvýšenú pozornosť. Pre zaujímavosť, v oblasti kritéria EZL boli okrem okresu Košice I – IV najhoršie hodnotené

okresy Prievidza, Bratislava I – V a Žiar nad Hronom. Tieto okresy nadobúdali v priebehu skúmaného obdobia hodnoty kritéria v desiatkach ton/km², kým ostatné okresy sa pohybovali len v jednotkách ton/km² (okres Košice I – IV pre porovnanie dosahoval v celom skúmanom období hodnoty emisií v stovkách ton/km²).

Okres Bratislava I - V



Graf 1 Potenciálne silné a slabé stránky kreatívneho potenciálu okresu Bratislava I – V

Prameň: vlastné spracovanie

Z grafu 1 vidieť, ako sa v priebehu vybraných rokov vyvíjali jednotlivé oblasti zodpovedajúce kritériám z kritériálnej matice v okrese Bratislava I – V. Najvýraznejšia pozitívna zmena nastala v rámci oblasti migračného salda (M), naopak negatívnu zmenu vidieť v oblasti podielu zahraničných podnikov na celkovom počte podnikov v okrese (ZP). V metodologickej časti dizertačnej práce uvádzame, že normalizované hodnoty kritérií nadobúdajú hodnoty od 0 – najnižšie dosiahnuté hodnoty, do 1 – najvyššie dosiahnuté hodnoty. Okres Bratislava I – V nadobúdala v piatich zo skúmaných kritérií najvyššiu možnú hodnotu normalizovaných kritérií – 1. Znamená to, že tieto oblasti sú v porovnaní s inými okresmi jeho silnými stránkami. Nevýhodou okresu je najmä starnutie populácie, reprezentované kritériom IS, i keď sa v priebehu sledovaného obdobia táto oblasť o niečo zlepšila, slabé zastúpenie neziskového sektora (NS), nízka bezpečnosť (B) a nízky počet obyvateľov cudzej národnosti (OCN).

Graf 1 naznačuje, že okres Bratislava I – V je relatívne rovnomerne rozvinutý vo všetkých troch sférach kriteriálnej matice – kreatívne mesto, ekonomická sféra, sociálna sféra. Ako ukážeme na ďalších pavúkových grafoch, okres Bratislava I – V je v porovnaní s ostatnými okresmi jednoznačne najrozvinutejší v rámci skúmaných kritérií. Prehľad vývoja silných a slabých stránok okresu podľa najvyšších a najnižších normalizovaných kritérií uvádzame v nasledovnej tabuľke 8.

Tabuľka 8 Vývoj najsilnejších a najslabších stránok kreatívneho potenciálu okresu Bratislava I – V

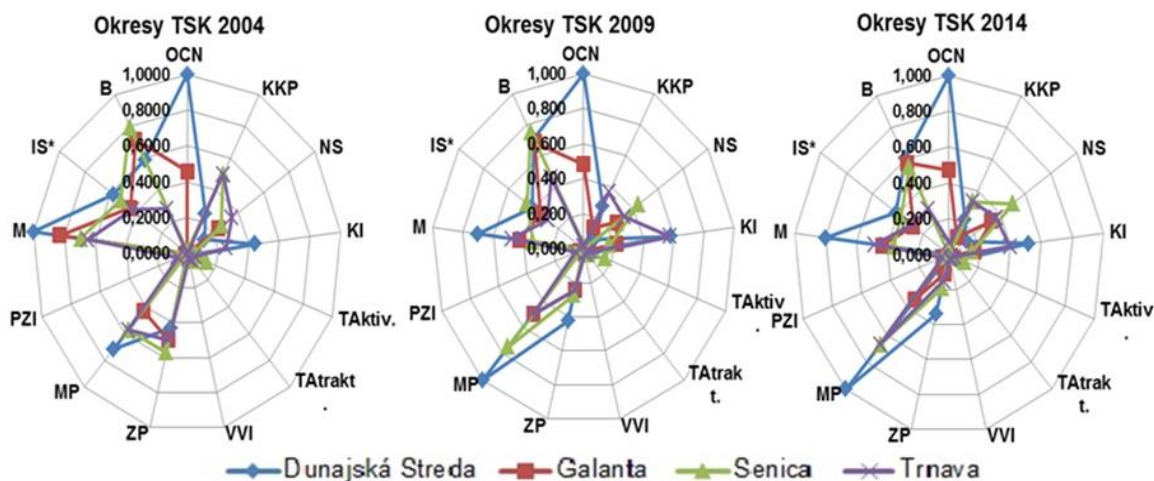
	2004	2009	2014
Najsilnejšia stránka	TAtrak.; VVI; ZP, KKP; TAtrakt.; VVI; PZI	TAtrak.; VVI; PZI; M	TAtrak.; VVI; MP; PZI;M
Najslabšia stránka	NS; IS	NS; IS; B	NS; B

Prameň: vlastné spracovanie

Tabuľka ukazuje, že dlhodobo najsilnejšími stránkami okresu Bratislava I – V je oblasť cestovného ruchu (TAtrakt.), vedecko-výskumnej infraštruktúry (VVI) a prílevu priamych zahraničných investícií (PZI), naopak najslabšou stránkou okresu je zastúpenie neziskového sektora NS) v jeho ekonomike. Tieto kritériá nadobúdali v sledovanom období normalizovanú hodnotu 1,000, čo znamená že v rámci skúmaných okresov sú tieto oblasti kreatívneho mesta najrozvinutejšie práve v okrese Bratislava I – V. Počet kritérií identifikovaných ako najsilnejšie stránky okresu v tabuľke 8 tiež indikuje pozitívny vývoj v oblasti kreatívneho potenciálu v tomto okrese. Naopak vývoj najslabších stránok okresu z hľadiska zmien uvedených v tabuľke 8 predstavujú zhoršovanie v daných oblastiach kreatívneho potenciálu.

Vývoj normalizovaných hodnôt skúmaných kritérií reprezentujúcich silné a slabé stránky okresu Bratislava I - V v rokoch 2004, 2009 a 2014 je znázornený v prílohe 22.

Okresy Trnavského samosprávneho kraja



Graf 2 Potenciálne silné a slabé stránky kreatívneho potenciálu okresov Trnavského samosprávneho kraja

Prameň: vlastné spracovanie

Z grafu 2 vidieť, že situácia v rámci skúmaných kritérií na začiatku, v strede a na konci obdobia bola v okresoch Trnavského samosprávneho kraja pomerne stabilná. K výrazným zlepšeniam alebo zhoršeniam v rámci rôznych oblastí skúmania nedošlo. Zároveň hodnotíme, že z oblastí kreatívneho mesta, ekonomickej a sociálnej sféry sa týmto okresom darí najviac práve v posledných dvoch menovaných, kreatívny potenciál (tvorený zvolenými kritériami uvedenými v tabuľke 7) je tu značne zaostalý.

Dlhodobou najsilnejšou stránkou okresu Dunajská Streda je oblasť podielu obyvateľov cudzej národnosti na celkovom počte obyvateľov okresu (OCN), a to nielen v rámci Trnavského samosprávneho kraja, ale celkovo, medzi všetkými skúmanými okresmi. Táto skutočnosť však môže byť do výraznej miery ovplyvnená polohou okresu Dunajská Streda v južnej časti krajiny, pričom okres hraničí s Maďarskom.

V priebehu troch rokov podliehajúcich tejto komparácii sa situácia v okrese Dunajská Streda významne nemenila. Najvýraznejšie zlepšenie sme zaznamenali len v oblasti medzinárodných podnikov (MP), kedy na konci obdobia dosahovalo toto kritérium hodnotu 1. Zhoršenie naopak vidieť v oblasti počtu zahraničných podnikov (ZP), prílevu priamych zahraničných investícií (PZI) a migračného salda (M).

V okrese Galanta vidieť výraznejšie zhoršenie na konci skúmaného obdobia v počte zahraničných (ZP) a medzinárodných (MP) podnikov, v oblasti migračného salda (M), a bezpečnosti (B). Rovnako nepriaznivo sa vyvíja aj demografická štruktúra v okrese,

reprezentovaná kritériom IS. Malé zlepšenie situácie možno vidieť v oblasti neziskového sektora (NS), rozvoja kreatívnej ekonomiky (KKP), kultúrnej (KI) a vedecko-výskumnej (VVI) infraštruktúry a prílevu priamych zahraničných investícií (PZI).

V okrese Senica tiež prevládali najmä posuny ku stredu siete v grafe XY. Najvýraznejšie negatívne zmeny vidieť v oblastiach cestovného ruchu (TAktiv.), zahraničných podnikov (ZP), migrácie (M), starnutí populácie (IS) a bezpečnosti (B). Slabšiu pozitívnu zmenu sme zaznamenali v počte neziskových subjektov (NS), v rozvoji kultúrnej infraštruktúry (KI), počte medzinárodných podnikov (MP) a vo veľkosti priamych zahraničných investícií (PZI).

Okres Trnava výrazne nevyniká žiadnymi skúmanými vlastnosťami kreatívneho mesta nad ostatnými okresmi kraja. Z grafu 2 vidieť, že negatívne sa zmenila situácia v oblasti kultúrneho a kreatívneho priemyslu (KKP), počtu zahraničných podnikov (ZP), migračného salda (M) a indexu starnutia (IS). Na konci skúmaného obdobia sa o niečo zlepšila situácia v oblasti kultúrnej infraštruktúry (KI) a medzinárodných podnikov (MP).

Na základe grafického znázornenia porovnania silných a slabých stránok okresov Trnavského samosprávneho kraja možno zhodnotiť, že kreatívny potenciál je tu zaostalejší. Prehľad vývoja silných a slabých stránok okresov Trnavského samosprávneho kraja (TSK) na začiatku, v strede a na konci skúmaného obdobia uvádzame v tabuľke 9. Z analýzy sme vylúčili kritérium vedecko-výskumnej infraštruktúry, ktoré vo väčšine okresov nadobúdajú nulové hodnoty pre charakter skúmaných prvkov.

Tabuľka 9 Vývoj najsilnejších a najslabších stránok kreatívneho potenciálu okresov TSK

	2004	2009	2014
DUNAJSKÁ STREDA			
Najsilnejšie stránky	OCN; M	OCN; MP	OCN; MP
Najslabšie stránky	PZI	PZI	PZI
GALANTA			
Najsilnejšie stránky	M	B	B
Najslabšie stránky	KKP	TAtrakt.	TAtrakt.
SENICA			
Najsilnejšie stránky	B	MP; B	MP
Najslabšie stránky	PZI	KKP	OCN
TRNAVA			
Najsilnejšie stránky	M	KI	MP
Najslabšie stránky	OCN	OCN	TAtrakt.

Prameň: vlastné spracovanie

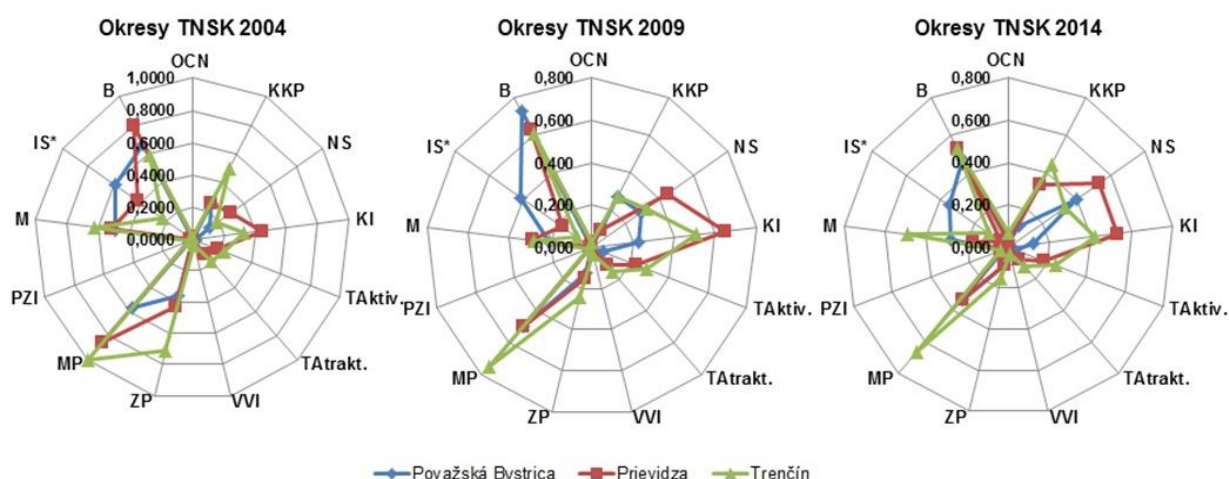
V prípade okresov Trnavského samosprávneho kraja si dlhodobo udržiaval rovnaké silné a slabé stránky hlavne okres Dunajská Streda. Ako sme už uviedli, kritérium OCN však môže do značnej miery ovplyvňovať poloha okresu. Táto stabilita indikuje, že okresu sa nedarí zlepšovať situáciu v rámci ostatných kritérií. Výnimkou je kritérium medzinárodných podnikov (MP), ktoré od polovice skúmaného obdobia dosahovalo rovnakú hodnotu ako kritérium OCN, čím sa stalo druhou najsilnejšou stránkou okresu.

Tabuľka 9 ukazuje, že v ostatných okresoch dochádzalo v priebehu skúmaného obdobia k určitým zmenám. Dôvody týchto zmien môžu vyplývať z pozitívneho alebo negatívneho vývoja v rámci ostatných kritérií. V tomto štádiu výskumu však túto otázku nedokážeme vyriešiť. Na základe tabuľky 9 však hodnotíme, že v okresoch Trnavského kraja je sféra kreatívneho mesta s jej kritériami menej rozvinutá.

V prílohe 23 uvádzame vývoj normalizovaných hodnôt kritérií okresov Trnavského samosprávneho kraja v rokoch 2004, 2009 a 2014.

Okresy Trenčianskeho samosprávneho kraja

Graf 3 znázorňuje výsledky analýzy silných a slabých stránok okresov Trenčianskeho samosprávneho kraja z hľadiska kritérií kreatívneho mesta. Na prvý pohľad v týchto okresoch vidieť už pozitívnejšiu situáciu v oblasti kritérií skupiny kreatívneho mesta (najmä na konci sledovaného obdobia), ako je tomu v prípade okresov Trnavského samosprávneho kraja. Naopak hodnoty kritérií z ekonomickej a sociálnej sféry kreatívneho potenciálu sa vo väčšine prípadov v okresoch znižovali.



Graf 3 Potenciálne silné a slabé stránky kreatívneho potenciálu okresov Trenčianskeho samosprávneho kraja

Prameň: vlastné spracovanie

Z grafu 3 je vidieť, že v okrese Považská Bystrica sme zaznamenali prevažne zhoršenie situácie v rámci skúmaných kritérií, menovite pri zahraničných podnikoch (ZP) a medzinárodných podnikoch (MP), migračnom salde (M) a indexe starnutia (IS). Aj keď v strede skúmaného obdobia sa zdalo, že kritériá kultúrneho a kreatívneho priemyslu (KKP) a bezpečnosti (B) sa výrazne v okrese zlepšili, ku koncu aj u nich evidujeme značný pokles. Na konci skúmaného sme zaznamenali len jednu významnejšiu pozitívnu zmenu, a to v oblasti neziskového sektora (NS).

V okrese Prievidza je dlhodobý viditeľný klesajúci trend v oblasti hodnôt kritérií zahraničných (ZP) a medzinárodných (MP) podnikov, migračného salda (M), indexu starnutia (IS) a bezpečnosti (B). Kultúrna infraštruktúra (KI) sa v okrese zhoršuje od polovice skúmaného obdobia. Naopak je to s kritériom kultúrneho a kreatívneho priemyslu (KKP), ktoré od roku 2009 vykazuje rastúci trend. Aj v prípade tohto okresu je dlhodobá pozitívna zmena zaznamenaná v rámci kritéria neziskového sektora (NS).

V okrese Trenčín sme dlhodobú negatívnu zmenu zaznamenali pri kritériách zahraničných (ZP) a medzinárodných (MP) podnikov, migrácie (M) a indexu starnutia (IS). Kultúrna infraštruktúra do polovice skúmaného obdobia silnela, avšak ku koncu obdobia výraznejšie poklesla. Aj v tomto okrese posilnila oblasť neziskového sektora (NS), ako aj priamych zahraničných investícií (PZI).

Nasledujúca tabuľka 10 sumarizuje vývoj silných a slabých stránok okresov Trenčianskeho samosprávneho kraja z hľadiska kritérií kreatívneho mesta na začiatku, v strede a na konci skúmaného obdobia.

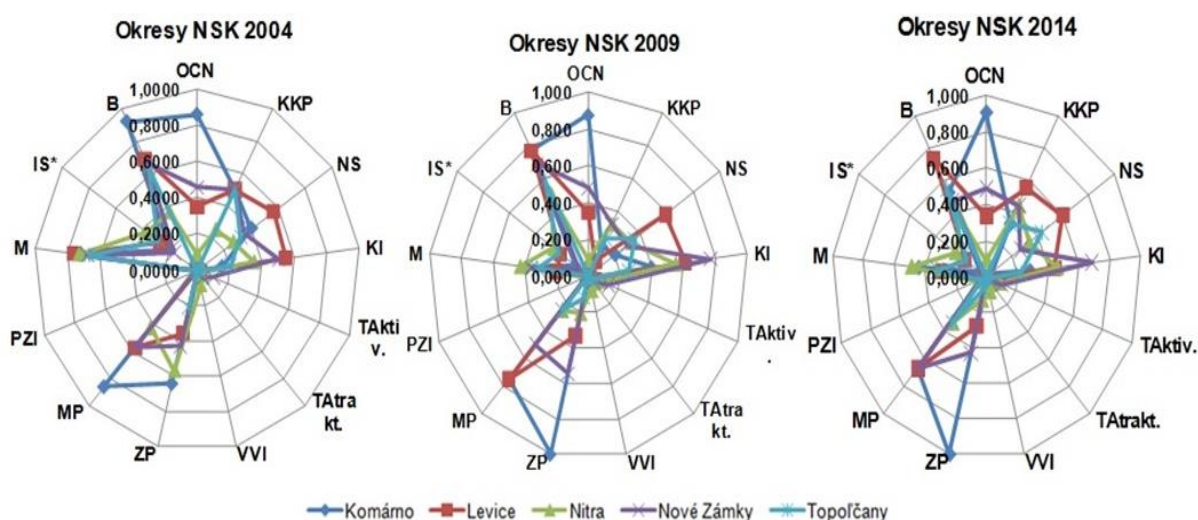
Tabuľka 10 Vývoj najsilnejších a najslabších stránok kreatívneho potenciálu okresov TNSK

	2004	2009	2014
POVAŽSKÁ BYSTRICA			
Najsilnejšie stránky	B	B	B
Najslabšie stránky	OCN	OCN	TAttrakt.
PRIEVIDZA			
Najsilnejšie stránky	MP	KI	NS
Najslabšie stránky	PZI	PZI	OCN
TRENČÍN			
Najsilnejšie stránky	MP	MP	MP
Najslabšie stránky	OCN	PZI	PZI

Prameň: vlastné spracovanie

Najrozsiahljší vývoj silných a slabých stránok kreatívneho potenciálu okresov Trenčianskeho samosprávneho kraja evidujeme v okrese Prievidza, v ostatných okresoch bola situácia pomerne stabilná. Znamená to, že v okresoch Považská Bystrica a Trenčín sa hodnoty skúmaných kritérií kreatívneho mesta viditeľne nezlepšovali. Prehľad vývoja normalizovaných hodnôt kritérií okresov Trenčianskeho samosprávneho kraja uvádzame v prílohe 24.

Okresy Nitrianskeho samosprávneho kraja



Graf 4 Potenciálne silné a slabé stránky kreatívneho potenciálu okresov Nitrianskeho samosprávneho kraja

Prameň: vlastné spracovanie

Z výsledkov analýzy kreatívneho potenciálu v okresoch Nitrianskeho kraja znázornených v grafe 4 vidieť, že vo všetkých prípadoch nastal v skúmanom období výrazný pokles migračného salda (M), čo v praxi znamená, že z týchto okresov sa viac ľudí vysťahovalo, ako sa do nich prisťahovalo.

Najsilnejšími stránkami okresu Komárno boli na konci skúmaného obdobia oblasti rôznorodosti obyvateľstva (OCN) a zahraničných podnikov (ZP). Rovnako ako v prípade okresu Dunajská Streda treba v tomto prípade brať do úvahy skutočnosť, že okres leží v najjužnejšej časti Nitrianskeho kraja. Zhoršenie v okrese nastalo vo väčšine skúmaných oblastí, najvýraznejšie však pri kritériu bezpečnosti (B).

V okrese Levice sme počas skúmaného obdobia zaznamenali zhoršenie v oblasti kreatívneho potenciálu najmä pri kritériách kultúrnej infraštruktúry (KI) a počte

zahraničných podnikov (ZP). Naopak zlepšenie vidieť v oblasti bezpečnosti (B) a od roku 2009 aj v rozvoji kreatívnej ekonomiky (KKP).

V okrese Nitra evidujeme najvýraznejšie zhoršenie v oblasti kritérií kreatívneho mesta v počte zahraničných (ZP) a medzinárodných podnikov (MP), mierne zlepšenie naopak vidieť v rámci kritéria rozvoja kreatívnej ekonomiky (KKP). Nárast normalizovaných hodnôt nastal aj v kritériách neziskového sektora (NS) a kultúrnej infraštruktúry (KI).

Okres Nové Zámky sa v rámci kritérií kreatívneho mesta vyznačuje v skúmanom období poklesom sily v oblastiach kreatívnej ekonomiky (KKP), neziskového sektora (NS), zahraničných podnikov (ZP), indexu starnutia (IS) a bezpečnosti (B). Dlhodobejšie je vidieť zlepšenie v oblasti obyvateľov cudzej národnosti (OCN), kultúrnej infraštruktúry (KI) a medzinárodných podnikov (MP).

Podobná situácia nastala aj v okrese Topoľčany, kde sa negatívne zmenila situácia v oblasti kreatívnej ekonomiky (KKP), zahraničných podnikov (ZP) a bezpečnosti (B), naopak pozitívnu zmenu vidieť pri kritériách neziskového sektora (NS) a medzinárodných podnikov (MP).

Vývoj silných a slabých stránok kreatívneho potenciálu okresov Nitrianskeho samosprávneho kraja uvádzame v nasledovnej tabuľke 11.

Tabuľka 11 Vývoj najsilnejších a najslabších stránok kreatívneho potenciálu okresov NSK

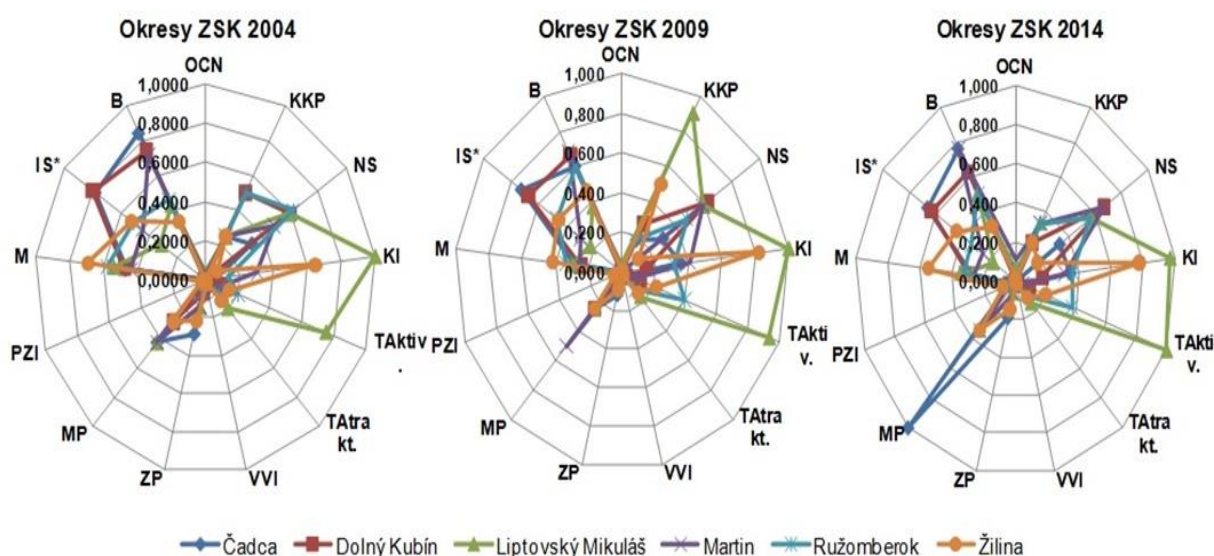
	2004	2009	2014
KOMÁRNO			
Najsilnejšie stránky	B	ZP	ZP
Najslabšie stránky	PZI	PZI	TAtrakt.
LEVICE			
Najsilnejšie stránky	M	B	B
Najslabšie stránky	PZI	PZI	TAtrakt.
NITRA			
Najsilnejšie stránky	M	KI	M
Najslabšie stránky	PZI	PZI	TAtrakt.
NOVÉ ZÁMKY			
Najsilnejšie stránky	M	KI	KI
Najslabšie stránky	PZI	PZI	IS
TOPOĽČANY			
Najsilnejšie stránky	M	B	B
Najslabšie stránky	OCN; MP	OCN	OCN

Prameň: vlastné spracovanie

Aj napriek tomu, že v oblasti migračného salda sme zaznamenali pokles vo všetkých skúmaných okresoch Nitrianskeho samosprávneho kraja, bolo toto kritérium vyhodnotené ako najsilnejšia stránka na konci skúmaného obdobia v okrese Nitra. Z tabuľky 11 vidieť, že ku koncu skúmaného obdobia sa v okresoch Nitrianskeho kraja menili hodnoty kritérií kreatívneho mesta, čo spôsobilo aj zmenu v silných a slabých stránkach kreatívneho potenciálu.

Podrobnejší vývoj normalizovaných hodnôt skúmaných kritérií kreatívneho mesta okresov Nitrianskeho samosprávneho kraja uvádzame v prílohe 25.

Okresy Žilinského samosprávneho kraja



Graf 5 Potenciálne silné a slabé stránky kreatívneho potenciálu okresov Žilinského samosprávneho kraja

Prameň: vlastné spracovanie

Z grafu 5 vidieť, že v okresoch Žilinského samosprávneho kraja sa situácia v rámci skúmaných kritérií kreatívneho mesta vo všeobecnosti výrazne nemenila. Podobne ako v Nitrianskom kraji, aj v týchto okresoch sme zaznamenali znižovanie migračného salda (M) a indexu starnutia (IS), čo znamená zvyšovanie počtu vyst'ahovaných ľudí z okresov a starnutie ich populácie. Najzaujímavejším zistením vyplývajúcim z analýzy je skutočnosť, že v okrese Čadca bola na konci skúmaného obdobia zaznamenaná ako najsilnejšia stránka počet medzinárodných podnikov (MP) s normalizovanou hodnotou 1. Takúto hodnotu kritéria nadobudli už len okresy Bratislava I – V a Dunajská Streda.

Podobná situácia nastala aj pri kritériu turistickej aktivity (TAktiv.), kde normalizovanú hodnotu 1 na konci sledovaného obdobia dosiahol okres Liptovský Mikuláš, a v rámci tohto kritéria kreatívneho mesta tak dosahoval najlepšiu pozíciu spomedzi všetkých 38 skúmaných okresov. Ďalšou zaujímavejšou zmenou v okresoch Žilinského samosprávneho kraja je oblasť kreatívnej ekonomiky (KKP) v okrese Martin. V roku 2009 mala totiž normalizovaná hodnota tohto kritéria hodnotu 0, teda okres Martin bol (spolu s okresom Senica) hodnotený v tejto oblasti kreatívneho potenciálu ako najhorší. Od tohto roka však jeho hodnota rástla, a na konci skúmaného obdobia dosahovala hodnotu 0,333 (okres Senica dosahoval tú istú hodnotu). Rovnako zaujímavá situácia nastala v okrese Ružomberok, ktorý v rámci celého skúmaného obdobia dosahoval nulovú normalizovanú hodnotu kritéria medzinárodných podnikov (MP), čo z tejto oblasti robí jeho najslabšiu stránku. Podrobnejší prehľad silných a slabých stránok v oblasti kreatívneho potenciálu okresov Žilinského kraja znázorňuje nasledovná tabuľka 12.

Tabuľka 12 Vývoj najsilnejších a najslabších stránok kreatívneho potenciálu okresov ZSK

	2004	2009	2014
ČADCA			
Najsilnejšie stránky	B	IS	MP
Najslabšie stránky	OCN	PZI	OCN; KKP
DOLNÝ KUBÍN			
Najsilnejšie stránky	IS	IS	NS
Najslabšie stránky	OCN; KI	OCN; ZP	OCN; MP
LIPTOVSKÝ MIKULÁŠ			
Najsilnejšie stránky	KI	KI	KI
Najslabšie stránky	PZI	PZI	PZI
MARTIN			
Najsilnejšie stránky	B	B	B
Najslabšie stránky	PZI	KKP	TAttrakt.
RUŽOMBEROK			
Najsilnejšie stránky	NS	NS	NS
Najslabšie stránky	OCN; MP	ZP; MP	MP
ŽILINA			
Najsilnejšie stránky	M	KI	KI
Najslabšie stránky	OCN	OCN	OCN

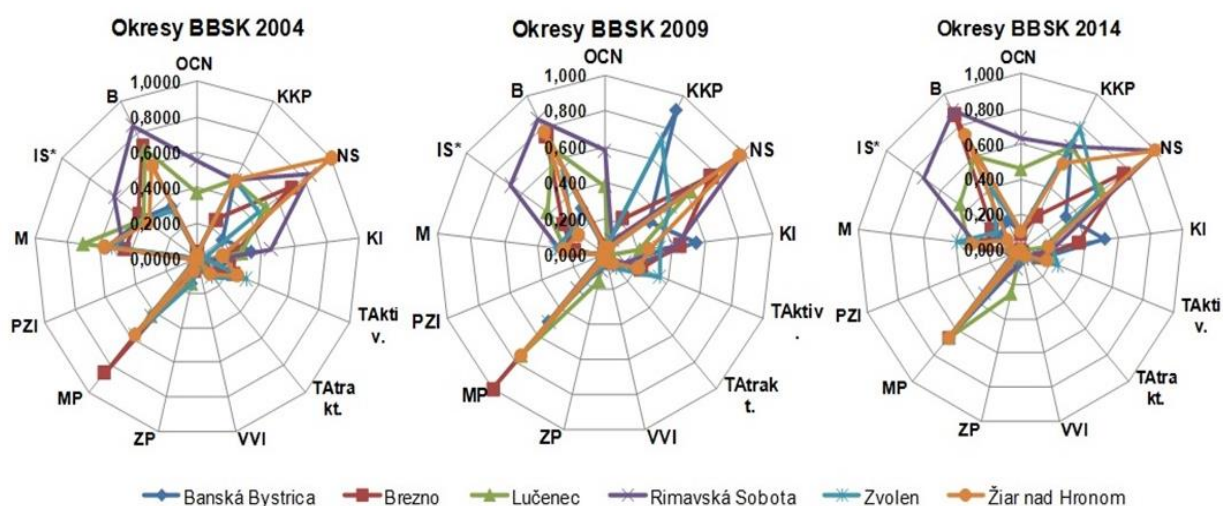
Prameň: vlastné spracovanie

Z tabuľky 12 vidíme, že v oblasti kreatívneho potenciálu okresu Liptovský Mikuláš v skúmaných rokoch nenastal žiadny výrazný vývoj. Dlhodobo najrozvinutejšou oblasťou

v rámci kritérií kreatívneho mesta bola v tomto okrese oblasť kultúrnej infraštruktúry (KI), naopak najmenej rozvinutou je prílev zahraničných investícií (PZI). Podobnú stagnáciu v oblasti kritérií kreatívneho mesta evidujeme aj v okresoch Martin, Ružomberok a Žilina. Tabuľka 12 tiež indikuje, že vo väčšine okresov došlo k zhoršeniu kritérií kreatívneho mesta, nakoľko v oblasti slabých stránok dosahovali viaceré kritéria rovnaké (nízke) hodnoty.

Rozsiahlejší vývoj situácie v rámci skúmaných silných a slabých stránok sme zaznamenali v okresoch Čadca, Dolný Kubín a Martin. Podrobný vývoj normalizovaných hodnôt týchto kritérií uvádzame v prílohe 26.

Okresy Banskobystrického samosprávneho kraja



Graf 6 Potenciálne silné a slabé stránky kreatívneho potenciálu okresov Banskobystrického samosprávneho kraja

Prameň: vlastné spracovanie

Situácia v oblasti kreatívneho potenciálu okresov Banskobystrického kraja je podobná ako v Žilinskom kraji – v priebehu sledovaného obdobia si okresy viac-menej udržiavali dosiahnuté hodnoty v rámci skúmaných kritérií kreatívneho mesta. Ako však vidieť na grafe 6, v strede skúmaného obdobia často nastávali pozitívne alebo negatívne zmeny pri niektorých okresoch a kritériách, ktoré však na konci skúmaného obdobia dosahovali opäť hodnoty rovnaké, alebo podobné, tým zo začiatku obdobia. Za najzaujímavejšie zistenie môžeme označiť všeobecný pokles migračného salda (M) a indexu starnutia (IS) v okresoch Banskobystrického kraja, výraznejší rozvoj kreatívnej

ekonomiky (KKP) v okrese Zvolen, a naopak pokles podielu medzinárodných podnikov (MP) v okrese Brezno, ktorý v roku 2009 dosahoval normalizovanú hodnotu tohto kritéria rovnú jednej, na konci obdobia to však bola už len hodnota 0,667. Pozitívnu zmenu v demografii (IS) sme zaznamenali len v okresoch Lučenec a Rimavská Sobota. Nasledujúca tabuľka 13 poskytuje prehľad silných a slabých stránok okresov Banskobystrického kraja v rámci kreatívneho potenciálu na začiatku, v strede a na konci skúmaného obdobia.

Tabuľka 13 Vývoj najsilnejších a najslabších stránok okresov BBSK

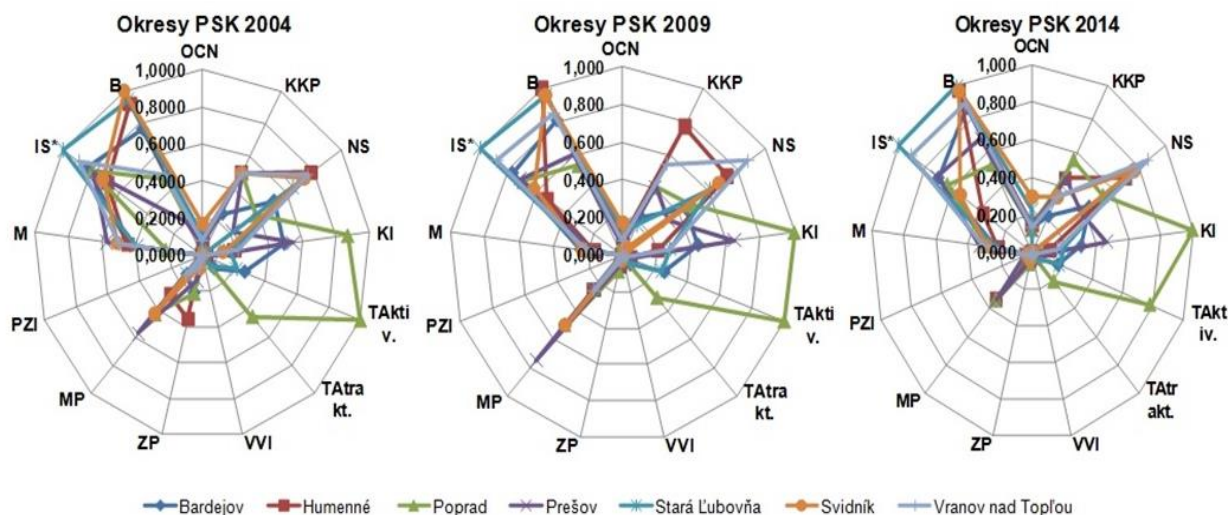
	2004	2009	2014
BANSKÁ BYSTRICA			
Najsilnejšie stránky	MP	KKP	KKP; MP
Najslabšie stránky	PZI	PZI	TAtrakt.
BREZNO			
Najsilnejšie stránky	MP	MP	B
Najslabšie stránky	PZI	PZI	TAtrakt.
LUČENEC			
Najsilnejšie stránky	M	MP	KKP; MP
Najslabšie stránky	PZI	PZI	TAtrakt.
RIMAVSKÁ SOBOTA			
Najsilnejšie stránky	B	NS	NS
Najslabšie stránky	PZI	PZI	TAtrakt.
ZVOLEN			
Najsilnejšie stránky	MP	KKP	KKP
Najslabšie stránky	PZI	PZI	PZI
ŽIAR NAD HRONOM			
Najsilnejšie stránky	NS	NS	NS
Najslabšie stránky	PZI	PZI	ZP

Prameň: vlastné spracovanie

Z tabuľky 13 vidieť, že oblasť priamych zahraničných investícií (PZI) bola do polovice skúmaného obdobia v okresoch Banskobystrického kraja značne zaostalá. Z hľadiska vývoja silných stránok vidíme, že ku koncu obdobia sa zlepšila situácia v okrese Banská Bystrica, kedy kritérium medzinárodných podnikov (MP) dosahovalo rovnako vysokú hodnotu ako kritérium kreatívnej ekonomiky (KKP), a v okrese Lučenec, v ktorom sa okrem pozitívneho vývoja v oblasti medzinárodných podnikov (MP) darilo rovnako aj kreatívnej ekonomike (KKP).

Podrobný vývoj normalizovaných hodnôt skúmaných kritérií uvádzame v prílohe 27.

Okresy Prešovského samosprávneho kraja



Graf 7 Potenciálne silné a slabé stránky kreatívneho potenciálu okresov Prešovského samosprávneho kraja

Prameň: vlastné spracovanie

Situácia v oblasti kreatívneho potenciálu v okresoch Prešovského samosprávneho kraja si tiež udržiavala viac-menej podobné normalizované hodnoty skúmaných kritérií. Všeobecné negatívne zmeny sme zaznamenali v rámci kritéria zahraničných podnikov (ZP), naopak pozitívnu, i keď len minimálnu, zmenu evidujeme pri príleve priamych zahraničných investícií (PZI) do okresov Prešovského kraja. Vo väčšine okresov sa nepriaznivo vyvíjala aj demografia, reprezentovaná indexom starnutia (IS). Z grafu 7 vidieť, že v oblasti indexu starnutia a bezpečnosti (B) sa okresom Prešovského kraja darilo relatívne dobre. V okrese Stará Ľubovňa predstavujú tieto dve kritéria kreatívneho mesta jeho najsilnejšiu stránku, keďže dlhodobo dosahujú hodnotu 1,000. Výraznejší pokles normalizovaných hodnôt vidieť v okrese Poprad pri kritériách cestovného ruchu (predovšetkým TAktiv.). Situácia v tomto okrese sa naopak významne zlepšila v rámci kritéria kultúrnej infraštruktúry (KI), pričom v polovici a na konci skúmaného obdobia nadobúdalo toto kritérium normalizovanú hodnotu 1,000. Žiadne výraznejšie zmeny vo vývoji kreatívneho potenciálu v týchto okresoch počas skúmaného obdobia neevidujeme.

Prehľad vývoja silných a slabých stránok v oblasti kreatívneho potenciálu okresov Prešovského kraja zobrazuje tabuľka 14.

Tabuľka 14 Vývoj najsilnejších a najslabších stránok kreatívneho potenciálu okresov PSK

	2004	2009	2014
BARDEJOV			
Najsilnejšie stránky	IS	B	B
Najslabšie stránky	PZI	PZI	PZI
HUMENNÉ			
Najsilnejšie stránky	B	B	B
Najslabšie stránky	PZI	PZI	TAtrakt.
POPRAD			
Najsilnejšie stránky	TAktiv.	KI; TAktiv.	KI
Najslabšie stránky	PZI	PZI	PZI
PREŠOV			
Najsilnejšie stránky	IS	MP	IS
Najslabšie stránky	PZI	PZI	TAtrakt.
STARÁ ĽUBOVŇA			
Najsilnejšie stránky	IS	IS	IS; B
Najslabšie stránky	KKP; ZP	ZP; PZI	KKP; ZP; MP
SVIDNÍK			
Najsilnejšie stránky	B	B	B
Najslabšie stránky	TAtrakt.; PZI	KI; TAktiv.; TAtrakt.; PZI	KI; TAktiv.; TAtrakt.; MP
VRANOV NAD TOPEOU			
Najsilnejšie stránky	IS	NS; IS	IS
Najslabšie stránky	PZI	PZI	TAtrakt.

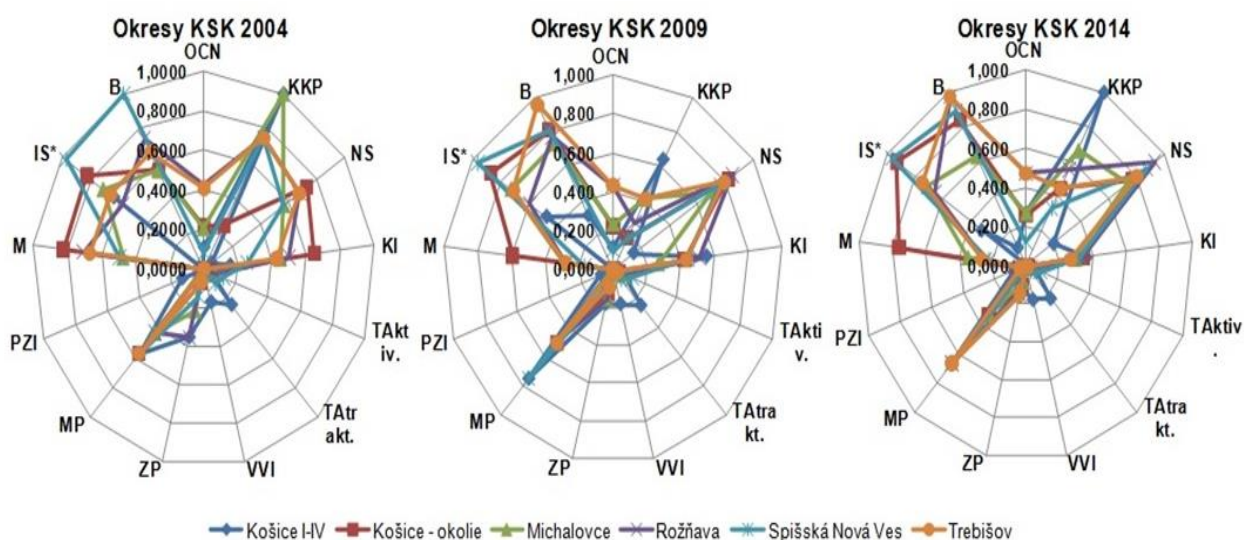
Prameň: vlastné spracovanie

Z tabuľky 14 vidieť, že takmer vo všetkých skúmaných okresoch Prešovského kraja je kritérium prílevu priamych zahraničných investícií (PZI) do polovice skúmaného obdobia hodnotené ako najslabšie. Ku koncu skúmaného obdobia sa začala zhoršovať situácia v oblasti cestovného ruchu (TAktiv., TAtrakt.). Zaujímavosťou je index starnutia (IS), ktorého hodnota v týchto okresoch zabezpečila tomuto kritériu pozíciu ako jednej z najsilnejších stránok kreatívneho potenciálu.

Situácia v oblasti kreatívneho potenciálu sa v rámci skúmaných kritérií najvýraznejšie zhoršovala v okrese Svidník, kedy sa od polovice skúmaného obdobia zvyšoval počet kritérií s rovnako nízkymi normalizovanými hodnotami, predstavujúcich najslabšie stránky okresu. V prílohe 28 uvádzame prehľad vývoja normalizovaných hodnôt

skúmaných kritérií kreatívneho mesta v okresoch Prešovského samosprávneho kraja za roky 2004, 2009 a 2014.

Okresy Košického samosprávneho kraja



Graf 8 Potenciálne silné a slabé stránky kreatívneho potenciálu okresov Košického samosprávneho kraja

Prameň: vlastné spracovanie

V okresoch Košického samosprávneho kraja sme zaznamenali v priebehu skúmaného obdobia všeobecný pokles v kritériách kultúrnej infraštruktúry (KI) a migračného salda (M). Vo väčšine okresov tiež došlo k poklesu podielu zahraničných podnikov (ZP). Naopak v oblasti neziskového sektora (NS) a prílevu priamych zahraničných investícií (PZI) sme zaznamenali pozitívnu zmenu na konci sledovaného obdobia.

V okrese Košice I – IV je jednou z najslabších stránok kreatívneho potenciálu práve oblasť migrácie, v rámci ktorej dosahuje okres dlhodobo normalizovanú hodnotu 0,000, teda je hodnotený ako najslabší v tejto oblasti spomedzi všetkých skúmaných okresov. Na konci skúmaného obdobia sme tiež v okrese zaznamenali výraznejší pokles indexu starnutia (IS), v porovnaní so začiatkom obdobia. Aj napriek poklesu hodnoty v strede skúmaného obdobia, ku koncu sa okresu podarilo opäť dosiahnuť najlepšie hodnotenie 1,000 v oblasti kultúrneho a kreatívneho priemyslu (KKP).

V okrese Košice – okolie sa v priebehu sledovaného obdobia výraznejšie znížila normalizovaná hodnota kritérií kultúrna infraštruktúra (KI) a medzinárodné podniky (MP).

Naopak oblasť kreatívnej ekonomiky (KKP), indexu starnutia (IS) či bezpečnosti (B) vykazujú pozitívnu zmenu ku koncu obdobia.

Okresu Michalovce sa veľmi nedarilo udržať si svoje postavenie zo začiatku skúmaného obdobia v oblasti kreatívnej ekonomiky (KKP), podobne je na tom aj oblasť kultúrnej infraštruktúry (KI), zahraničných (ZP) a medzinárodných (MP) podnikov. Výraznejšiu pozitívnu zmenu sme zaznamenali len v oblasti neziskového sektora.

Podobne ako okres Michalovce, aj okres Rožňava zažil v priebehu skúmaného obdobia pokles hodnôt z oblasti kreatívnej ekonomiky (KKP) a kultúrnej infraštruktúry (KI). Pozitívne zmeny evidujeme v oblasti medzinárodných podnikov (MP), výraznejšie v oblasti bezpečnosti (B) a neziskového sektora (NS).

Okres Spišská Nová Ves sa vyznačuje výraznejším poklesom normalizovanej hodnoty kritérií kultúrny a kreatívny priemysel (KKP) a bezpečnosť (B), ktoré v roku 2004 dosahovalo najlepšiu hodnotu 1,000. Kým v okrese poklesol podiel zahraničných podnikov (ZP), počet tých medzinárodných (MP) sa na konci obdobia v porovnaní so začiatkom zvýšil.

V okrese Trebišov sme tiež zaznamenali pokles hodnôt v oblasti kreatívnej ekonomiky (KKP) a kultúrnej infraštruktúry (KI). Tento okres sa však vyznačuje najväčším počtom pozitívnych zmien v oblasti kreatívneho potenciálu ku koncu obdobia, v porovnaní s ostatnými okresmi Košického samosprávneho kraja. Výraznejšie zmeny nastali v oblastiach neziskového sektora (NS), indexu starnutia (IS) a bezpečnosti (B), o niečo menšie zasa v oblasti cestovného ruchu (TAktiv. a TAtrakt.), zahraničných (ZP) a medzinárodných (MP) podnikov.

Prehľadné zhrnutie silných a slabých stránok v oblasti kreatívneho potenciálu na začiatku, v strede a na konci obdobia znázorňuje nasledovná tabuľka 15.

Tabuľka 15 Vývoj najsilnejších a najslabších stránok kreatívneho potenciálu okresov KSK

	2004	2009	2014
KOŠICE I - IV			
Najsilnejšie stránky	KKP	MP	KKP
Najslabšie stránky	M; B	M	M
KOŠICE – OKOLIE			
Najsilnejšie stránky	IS	IS	IS
Najslabšie stránky	PZI	PZI	TAtrakt.

	2004	2009	2014
MICHALOVCE			
Najsilnejšie stránky	KKP	IS; B	NS
Najslabšie stránky	PZI	PZI	TAtrakt.
ROŽŇAVA			
Najsilnejšie stránky	KKP	NS	B
Najslabšie stránky	PZI	PZI	TAtrakt.
SPIŠSKÁ NOVÁ VES			
Najsilnejšie stránky	B	IS	IS
Najslabšie stránky	PZI	PZI	ZP
TREBIŠOV			
Najsilnejšie stránky	KKP	B	B
Najslabšie stránky	TAktiv.	PZI	TAtrakt.

Prameň: vlastné spracovanie

Podobne ako v predošlých dvoch samosprávnych krajoch, aj v okresy v Košickom kraji sú do polovice obdobia charakteristické slabým prílevom priamych zahraničných investícií (PZI), ku koncu obdobia zasa slabším cestovným ruchom (TAtrakt.). V týchto okresoch je však vidieť najviac zmien vo vývoji najsilnejších a najslabších stránok kreatívneho potenciálu, než v predošlých prípadoch.

V prílohe 29 uvádzame podrobný vývoj normalizovaných hodnôt skúmaných kritérií.

Zhrnutie

Z našich zistení, znázornených graficky aj v tabuľkách, vyplýva, že každý okres sa vyznačuje inými silnými a slabými stránkami v rámci skúmaných kritérií kreatívneho mesta, ktoré sme podrobili prieskumu. Treba si však uvedomiť, že tieto zistenia sa týkajú najmä porovnania okresov v rámci samosprávnych krajov ku ktorým patria. Len normalizované hodnoty 1 (najlepšia) a 0 (najhoršia) informujú o sile konkrétneho kritéria v rámci všetkých skúmaných okresov Slovenskej republiky. Prílohy 22 až 29, zobrazujúce vývoj týchto hodnôt v jednotlivých okresoch za roky 2004, 2009 a 2014, to potvrdzujú.

Z našich zistení vyplýva niekoľko zaujímavostí, ako napríklad že kritérium kultúrneho a kreatívneho priemyslu (KKP) dosahuje najvyššie normalizované hodnoty v okresoch Bratislavského, Banskobystrického a Košického kraja a v oblasti kultúrnej infraštruktúry (KI) a priamych zahraničných investícií (PZI) nemajú okresy Bratislavského kraja, resp. okres Bratislava I – V, žiadnu konkurenciu medzi ostatnými skúmanými

okresmi. Neziskovému sektoru (NS) sa z hľadiska normalizovanej hodnoty najviac darí v najmenej rozvinutých regiónoch – Banskobystrickom, Prešovskom a Košickom. Na základe nášho prieskumu sú tieto kraje aj najbezpečnejšie, pričom prvenstvo v kritériu bezpečnosti (B) získal Prešovský samosprávny kraj. Zaujímavosťou je, že v Prešovskom a Košickom samosprávnom kraji sme zaznamenali aj najvyššie normalizovanej hodnoty indexu starnutia (IS), ktorý na základe jeho transformácie podľa vzťahu (3) vymedzenom v metodologickej časti dizertačnej práce predstavuje najlepšie získané skóre v rámci ostatných skúmaných okresov, čo naznačuje, že v okrese žije viac mladých ľudí ako seniorov.

4.2. Ranking okresov Slovenskej republiky z hľadiska ich kreatívneho potenciálu

Táto podkapitola logicky nadväzuje na zistenia v oblasti analýzy kreatívneho potenciálu okresov Slovenskej republiky, ktoré sú prezentované v predchádzajúcej časti práce. V úvode tejto podkapitoly preto najskôr uvádzame prehľad vývoja najsilnejších a najslabších stránok v oblasti kreatívneho potenciálu okresov, v rámci celoslovenskej komparácie. Na tento účel použijeme parciálne výstupy analýzy kritériálnej matice pomocou metódy TOPSIS. Konečné výstupy analýzy budú prezentovať poradie okresov Slovenskej republiky z hľadiska ich kreatívneho potenciálu. Metódu TOPSIS využijeme aj pri parciálnej analýze poradia okresov v rámci samosprávnych krajov, ku ktorým administratívne prináležia, nakoľko sme obdobne skúmali a vyhodnocovali ich kreatívny potenciál v predchádzajúcej časti práce. Tieto výsledky sú navyše adresnejšie a poskytnú podklad pre podrobnejšie skúmanie kreatívneho potenciálu v okresoch Slovenska, a následne formuláciu potenciálne vhodných rozvojových stratégií.

Použitiu metódy TOPSIS predchádza stanovenie váh kritérií, ktoré tvorí základ ich ďalšieho vyhodnocovania. Po procese zozbierania, skompletizovania a spracovania potrebných dát, ktorý popisujeme v predchádzajúcej kapitole, je dôležité určiť váhy jednotlivých kritérií. V tretej kapitole uvádzame, že sme sa za týmto účelom rozhodli použiť metódu postupného rozvrhu váh podľa nasledovného vzorca (4):

$$w_j = \frac{v_j}{1 + 2 + \dots + n} = \frac{v_j}{\frac{n(n+1)}{2}}, j = 1, 2, \dots, n, \quad (4)$$

Vhodnosť tejto metódy je daná jej pomernou jednoduchosťou a využiteľnosťou v prípadoch, kedy je súbor skúmaných kritérií nerovnomerne rozdelený do hlavných skupín kritérií, ako je to aj v našom prípade.

Normované váhy jednotlivých kritérií skúmania kreatívneho potenciálu vybraných okresov Slovenskej republiky znázorňuje nasledovná tabuľka 16.

Tabuľka 16 Váhy skúmaných kritérií za použitia metódy postupného rozvrhu váh

SKUPINA KRITERIÍ	I.								II.			III.			
Váhy skupín kritérií	0,5								0,17			0,33			
KRITERIÁ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Váhy kritérií	0,14	0,22	0,11	0,06	0,17	0,08	0,03	0,19	0,17	0,33	0,5	0,3	0,4	0,1	0,2
NORMOVANÉ VÁHY KRITERIÍ	0,07	0,11	0,06	0,03	0,09	0,04	0,02	0,10	0,03	0,06	0,09	0,10	0,13	0,03	0,07

Prameň: vlastné spracovanie

V tretej kapitole uvádzame, že prvým krokom pri stanovení váh pomocou nami zvolenej metódy je zoradenie kritérií z hľadiska ich dôležitosti pre výskum od najdôležitejšieho po najmenej dôležité. Toto poradie sme určili na základe vytvoreného teoretického rámca skúmania konceptu kreatívneho mesta, ako aj prostredníctvom osobných rozhovorov s odborníkmi v danej problematike, s ktorými sme sa stretli na rôznych konferenciách, alebo sme s nimi komunikovali prostredníctvom e-mailov. Čísla skupín a jednotlivých kritérií zodpovedajú číslovaniu v kritériálnej matici na strane 59.

Kritéria skupiny kreatívneho mesta (I.) sme na základe predchádzajúceho zoradili nasledovne:

- kultúrny a kreatívny priemysel (KKP - číslo kritéria 2) považujeme za najdôležitejšie kritérium v tejto skupine, pretože je to progresívne odvetvie, ktorého existencia ovplyvňuje aj iné odvetvia pôsobiace v území (pozri spillover effect na 29);
- vedecko-výskumná infraštruktúra (VVI - číslo kritéria 8) odráža dôležitosť tohto sektora pre tvorbu a šírenie inovácií v rôznych odvetviach. Nezahŕňa v sebe počet absolventov vysokých škôl, pretože tento údaj nemá veľkú vypovedaciu hodnotu. Dôležitejším údajom je počet vysokoškolsky vzdelaného obyvateľstva pôsobiaceho v konkrétnom území. Obmedzené možnosti skúmania tohto kritéria, ako aj ukazovateľov odvetvia výskumu a vývoja uvádzame v zhrnutí druhej kapitoly;

- kultúrna infraštruktúra (KI - číslo kritéria 5) tak, ako sa dá sledovať v našich podmienkach a ako ju vymedzujeme v kritériálnej matici na strane 59, plní dôležitú úlohu pre rozvoj spoločnosti ako celku. Toto kritérium sa týka najmä kultúrnej infraštruktúry zabezpečujúcej verejným sektorom, avšak zahrnuli sme sem aj počet ubytovacích zariadení, ktoré aspoň čiastočne reprezentujú tzv. tretí priestor (pozri strana 43) a na základe teórie kreatívneho mesta (pozri napr. tabuľku 5 na strane 45) sú súčasťou mäkkej a kultúrnej infraštruktúry;
- obyvatelia cudzej národnosti (OCN – číslo kritéria 1) podľa teórie kreatívneho mesta a kreatívnej ekonomiky odrážajú schopnosť tolerovať rôznorodosť v konkrétnom území. Okrem toho, stretnutie rôznych národností v konkrétnom území je považované za zdroj tvorby a rozvoja kultúrnej a vedecko-výskumnej infraštruktúry ako aj zamestnanosti;
- neziskové subjekty (NS – číslo kritéria 3) sú dôležitou zložkou implementácie konceptu kreatívneho mesta, resp. kreatívneho potenciálu území, pretože dopĺňajú (v niektorých prípadoch nahrádzajú) úlohy a činnosti verejného a súkromného sektora. Okrem toho sa tieto subjekty často venujú práve rozvoju kreatívnej a kultúrnej infraštruktúry, oblasti životného prostredia či sociálnej inklúzií rôznych skupín obyvateľstva;
- turistická aktivita (TAktiv. – číslo kritéria 6) odráža frekvenciu návštevnosti územia zo strany obyvateľov mimo daného územia;
- emisie znečisťujúcich látok (EZL – číslo kritéria 4) aspoň čiastočne reprezentujú ďalší aspekt kreatívneho mesta - životné prostredie;
- turistická atraktivita (TAtrakt. – číslo kritéria 7) reprezentuje atraktivitu územia z pohľadu jeho návštevnosti. Spolu s kritériom turistickej aktivity tvoria základ pre identifikáciu atraktívnosti okresu z hľadiska rozvoja cestovného ruchu, ako dôležitého prvku konceptu kreatívneho mesta.

Poriadie dôležitosti kritérií skupiny ekonomickej sféry (II.) pre územie sme stanovili nasledovne:

- priame zahraničné investície (PZI – číslo kritéria 11) vyjadrujú záujem subjektov z iných ekonomík sveta o investovanie v domácej ekonomike. Prinášajú so sebou do územia zahraničný kapitál, inovácie, pracovné miesta, zjednodušujú prístup na zahraničné trhy, prispievajú k budovaniu imidžu územia, atď. Práve pre rozsah ich vplyvu na sociálno-ekonomický rozvoj považujeme toto kritérium za najdôležitejšie v rámci druhej skupiny skúmaných kritérií kreatívneho mesta;

- medzinárodné podniky (MP – číslo kritéria 10) predstavujú spojenie zahraničných a domácich podnikateľských subjektov, ktorí môžu z takéhoto spojenia profitovať viac, ako samostatné domáce podnikateľské subjekty;
- zahraničné podniky (ZP – číslo kritéria 9) reprezentujú zastúpenie podnikov v zahraničnom vlastníctve v území. Odrážajú v sebe záujem zahraničných podnikateľských subjektov o slovenský trh.

Napokon kritériá sociálnej sféry (III.) majú nasledovné poradie:

- index starnutia (IS – číslo kritéria 13), ktorý vyjadruje úroveň starnutia populácie v danom území. Je dôležitým kritériom kreatívneho mesta, pretože v sebe čiastočne odráža demografickú situáciu konkrétneho územia, ale tiež nevyhnutnosť pre špecifické zásahy verejnej politiky, napr. pri poskytovaní služieb sociálnej starostlivosti alebo potrebu prilákovania nových (mladších) obyvateľov, ktorí by mohli prispieť k rozvoju rôznych aspektov života v území (zamestnanosť, školstvo, zdravotníctvo, kultúra, a i.);
- migrácia obyvateľstva (M – číslo kritéria 12) nám umožňuje sledovať záujem, resp. nezáujem o zotrvanie či presun rôznych ekonomických subjektov do/z územia. Čím vyššiu hodnotu migračné saldo nadobúda, tým je záujem o územie vyšší (pozri kritériálna matica na strane 59);
- bezpečnosť (B – číslo kritéria 15) a kriminalita (K – číslo kritéria 14) územia sú považované za dôležité vlastnosti kreatívneho mesta, keďže dotvárajú celkový obraz o situácii v danom území, ako tvrdí aj teória kreatívneho mesta (pozri tabuľku 5 na strane 45).

Po spracovaní všetkých potrebných dát a stanovení váh jednotlivých kritérií, sme pristúpili k ich vyhodnocovaniu pomocou metódy TOPSIS. Použili sme pri tom doplnkový softvér programu MS Excel – MCAKOSA. Tento doplnok nie je voľne dostupný, získali sme na ho základe konzultácií s prodekanom pre vedu a výskum Provozně ekonomické fakulty České zemědělské univerzity v Prahe, ktorého sme pre splnenie stanovených cieľov dizertačnej práce kontaktovali so žiadosťou o poskytnutie konzultácie.

Okrem vyhodnotenia celkového poradia skúmaných variant dokážeme pomocou metódy TOPSIS kvantifikovať aj hodnotu ideálnej a bazálnej hodnoty variant. V našom prípade sa jedná o hypotetické hodnoty, pretože ani jeden z okresov počas sledovaného obdobia tieto hodnoty nedosiahol, pričom opačná situácia by do značnej miery zmenila celkové poradie skúmaných 38 okresov. V prílohe 30 uvádzame tabuľku hypotetických ideálnych a bazálnych hodnôt jednotlivých kritérií. Na základe podrobnejšej analýzy

výstupov použitej metódy sme dospeli k nasledovným zisteniam, zobrazeným v tabuľke 17, týkajúcich sa vzdialeností okresov od hypotetického ideálneho variantu v rámci hodnotených kritérií. Okresy znázornené v tabuľke predstavujú varianty, ktoré sú v skúmanom období v rámci jednotlivých kritérií kreatívneho mesta najvýkonnejšie, a ktoré tak predstavujú ich najsilnejšiu stánku z hľadiska celoslovenskej komparácie.

Tabuľka 17 Okresy s najnižšou vzdialenosťou od ideálneho variantu v rámci kritérií kreatívneho mesta

KRIT./R.	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
OCN	DS	DS	DS	DS	DS	DS	DS	DS	DS	DS	DS
KKP	KE; MI	KE; MI	MI	KE; MI	KE	BA	BA	BA	BA	BA	KE
NS	ZH	ZH	ZH	ZH	RS	RS	RS; ZH	RS	RS; ZH	RS; ZH	RS; ZH
EZL*	PP	PP	PP	PP	PP	PP	PP	PP	PP	DS	DS
KI	LM	LM	LM	LM	LM	LM	BA	BA	PP	PP	PP
TAktiv.	PP	PP	PP	PP	LM	PP	PP	LM	LM	LM	LM
TAtrakt.	BA	BA	BA	BA	BA	BA	BA	BA	BA	BA	BA
VVI	BA	BA	BA	BA	BA	BA	BA	BA	BA	BA	BA
ZP	BA	BA	BA	KN	KN	KN	KN	KN	KN	KN	KN
MP	TN	PD; TN	PD; TN; KN; BR	BA; PD; TN; KN; BR	BR	DS; BR	BR	BA; TN; BR; SN	BR	BA; DS; TT; TN; NZ; CA; BR	BA; DS; CA
PZI	BA	BA	BA	BA	BA	BA	BA	BA	BA	BA	BA
M	DS	DS	DS	DS	BA	BA	BA	BA	BA	BA	BA
IS*	SL	SL	SL	SL	SL	SL	SL	SL	SL	SL	SL
K*	SK	SK	SL	SL	SL	SK	SK	SK	SL	SK	SL
B	SK; SN	CA	HE	SK	HE	HE	HE	SL; SN	HE; SL	SL	SL

*Tieto kritéria sme transformovali z minimalizačných (najnižšia hodnota je najlepšia) na maximalizačné (vzťah (3) v metodologickej časti dizertačnej práce)

Prameň: vlastné spracovanie

Z tabuľky vidieť, že niektoré okresy si v skúmanom období udržiavali pozíciu najlepšieho reálneho variantu v rámci niektorých kritérií, ako napr. okres Dunajská Streda (DS) pri kritériu obyvateľov cudzej národnosti (OCN), Bratislava (BA) v rámci kritérií turistická atraktivita (TAtrakt.), vedecko-výskumná infraštruktúra (VVI), priame zahraničné investície (PZI) a migrácia (M), a Stará Ľubovňa (SL) v rámci kritéria index starnutia (IS). Už v predchádzajúcej časti dizertačnej práce sme uviedli, že vysoké hodnoty kritéria OCN v okrese Dunajská Streda môžu byť výrazne ovplyvnené jeho geografickou polohou, preto musíme na tento výsledok hľadiť ako na skreslený.

Taktiež je možné všimnúť si určité trendy pri ideálnych variantoch vo väčšine kritérií. V tabuľke 17 je, napríklad, vidieť, že neziskovému sektoru sa najviac darí v okresoch banskobystrického kraja, medzinárodné podniky sú najviac zastúpené v oblasti stredného Slovenska, alebo v oblasti bezpečnosti a kriminality sú na tom lepšie okresy vo východnej časti krajiny. Z tabuľky 17 okrem toho vidieť, že vo väčšine prípadov v rámci konkrétneho kritéria kreatívneho mesta dominoval vždy len jeden okres.

Podobne dokážeme vyhodnotiť aj situáciu v prípade najvyššej vzdialenosti skúmaných okresov od hypotetického ideálneho variantu, teda vieme identifikovať najmenej výkonné okresy z hľadiska stanovených kritérií kreatívneho mesta. Výsledky sú znázornené v tabuľke 18.

Tabuľka 18 Okresy s najvyššou vzdialenosťou od ideálneho variantu v rámci kritérií kreatívneho mesta

KRIT./R.	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
OCN	TT; PB; TO; CA; DK; RK; ZA	TT; PB; TO; RK; ZA	PB; TO; DK; RK	PB; TO; DK; RK	PB; TO; DK	PB; TO; DK	PB; TO; DK	SE; TO	TO	SE; TO; CA; DK	SE; TO; CA; DK
KKP	GA; SL	DS; GA; BR; BJ; SL	GA; CA; BR; SL	GA; CA; SL	CA; SL	SE; MT	GA	ZH	GA; SK	GA	CA; SL
NS	BA	BA	BA	BA	BA	BA	BA	BA	BA	BA	BA
EZL*	KE	KE	KE	KE	KE	KE	KE	KE	KE	KE	KE
KI	DK	DK	DK	DK	PB	SK	SK	SK	PB	SK	SK
TAktiv.	TV	TV	TV	SK	SK	SK	SK	SK	SK	SK	SK
TAtrakt.	SK	TV	SK	SK	SK	SK	SK	SK	SK	SK	SK
VVI	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
ZP	SL	RK; SK	SK	RK; SK	RK	DK; RK; SL	BR; SL	DK; BR; ZH; SL	BR; ZH; PO; SL	SL	SL
MP	TO; RK	TO; RK; VT	TO; BJ; VT	TO; RK; RS; VT	RK	RK	TO; RK	TO; CA; LM; RK; ZA; VT	SL; SK	RK; SL; SK	DK; RK; SL; SK; VT
PZI	BJ	BJ	SK	SK	SK	SK	DS	DS	DS	DS	DS
M	KE	KE	KE	KE	KE	KE	KE	KE	KE	KE	KE
IS*	BA	BA	BA	BA	BA	BA	BA	BA	NZ	NZ	NZ
K*	BA	BA	BA	BA	BA	BA	BA	BA	BA	BA	BA
B	KE	KE	BA	BA	BA	BA	BA	BA	BA	BA	BA

Z tabuľky 18 vidieť, že pri niektorých kritériách kreatívneho mesta sa vyskytuje viac okresov. Je to spôsobené tým, že tieto okresy dosahovali rovnaké hodnoty vzdialenosti od ideálneho variantu. Pri kritériu vedecko-výskumnej infraštruktúry (VVI) neuvádzame okresy s najväčšou vzdialenosťou od ideálneho variantu, nakoľko počas celého riešeného obdobia v tejto oblasti kreatívneho mesta najvýraznejšie vynikal iba okres Bratislava I – V. Ostatné okresy v rámci tohto kritéria dosahovali veľmi nízke hodnoty, veľmi často rovnaké (vo väčšine prípadov nulové), čo by spôsobilo zhoršenie prehľadnosti tabuľky 18. Ako však vyplýva z uvedeného, väčšina okresov Slovenskej republiky značne zaostáva v oblasti vedecko-výskumnej infraštruktúry za okresom Bratislava I – V. Treba však brať na vedomie, že tento trend je spôsobený charakterom prvkov tvoriacich túto infraštruktúru, ako ich uvádzame v kritériálnej matici na strane 59.

Rovnako ako pri otázke najvýkonnejších okresov Slovenskej republiky v rámci jednotlivých skúmaných kritérií vieme situáciu vyhodnotiť aj v oblasti najmenej výkonných okresov. Z predchádzajúcej tabuľky môžeme identifikovať predovšetkým nasledovné trendy: okres Bratislava I-V (BA) je dlhodobo najmenej výkonný v oblasti neziskového sektora (NS), demografického vývoja (IS), kriminality (K) a bezpečnosti (B); východná časť Slovenska sa vyznačuje menším záujmom o cestovný ruch, reprezentovaný zvolenými kritériami kreatívneho mesta (TAktiv. a TAtrakt.); najviac znečistené životné prostredie je v okrese Košice I-IV (KE); pre zahraničné investície boli v prvej polovici sledovaného obdobia najmenej atraktívne okresy Bardejov (BJ) a Svidník (SK) v Prešovskom samosprávnom kraji, v druhej polovici to bol okres Dunajská Streda (DS) v Trnavskom samosprávnom kraji.

Hlavným výstupom analýzy kritérií kreatívneho mesta pomocou metódy TOPSIS je okrem uvedeného vývoja silných a slabých stránok kreatívneho potenciálu okresov Slovenskej republiky ich ranking – určenie najperspektívnejšieho okresu v oblasti dostupného kreatívneho potenciálu. Poradie skúmaných okresov odráža vzdialenosť variantov od ideálneho a bazálneho variantu, pričom najlepšie je hodnotený okres, ktorý dosahuje maximálne hodnoty vzdialenosti od bazálneho variantu, resp. najnižšie od ideálneho. Výsledné poradie skúmaných okresov v rokoch 2004 až 2014 uvádzame v nasledovnej tabuľke 19.

Tabuľka 19 Ranking skúmaných okresov Slovenskej republiky z hľadiska ich kreatívneho potenciálu

ROK	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
OKRES											
Bratislavský kraj											
Bratislava I-V	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Trnavský kraj											
Dunajská Streda	2	2	2	2	2	2	2	2	3	2	2
Galanta	4	6	8	4	3	6	4	7	12	12	11
Senica	13	16	14	11	9	18	15	14	13	15	18
Trnava	14	10	10	5	11	5	7	8	7	6	9
Trenčiansky kraj											
Považská											
Bystrica	30	33	36	29	34	37	32	33	35	30	33
Prievidza	28	34	20	9	12	26	33	37	37	37	37
Trenčín	16	5	4	8	6	24	10	10	10	9	7
Nitriansky kraj											
Komárno	5	7	5	7	5	4	5	6	4	7	5
Levice	6	11	12	10	7	27	34	34	27	27	22
Nitra	8	12	7	6	8	9	6	5	5	8	6
Nové Zámky	10	8	13	12	13	10	11	12	16	16	20
Topoľčany	15	15	15	21	19	20	19	24	22	32	26
Žilinský kraj											
Čadca	32	35	33	35	35	21	35	36	31	34	30
Dolný Kubín	29	28	31	30	32	28	30	27	24	22	28
Liptovský											
Mikuláš	17	17	9	14	16	7	8	9	9	5	8
Martin	36	24	32	25	37	32	22	35	23	31	32
Ružomberok	18	27	17	22	17	16	23	26	32	28	19
Žilina	12	3	6	16	10	8	9	4	6	4	4
Banskobystrický kraj											
Banská Bystrica	21	26	24	27	27	17	16	21	18	14	16
Brezno	34	30	30	37	28	36	37	30	34	36	35
Lučenec	9	13	21	26	21	31	21	19	19	17	15
Rimavská											
Sobota	25	23	29	13	15	13	14	17	20	20	14
Zvolen	22	18	22	19	25	15	12	11	15	13	12
Žiar nad Hronom	20	19	19	28	30	35	29	32	30	33	27
Prešovský kraj											
Bardejov	31	36	35	31	33	22	27	29	36	26	34
Humenné	33	32	34	34	36	30	28	28	26	25	36
Poprad	37	31	28	23	26	11	17	13	8	11	10

ROK		2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
OKRES												
Prešov		19	21	11	17	20	33	20	18	11	10	17
Stará Ľubovňa		35	25	27	36	29	25	31	22	28	24	29
Svidník		24	22	26	32	22	29	25	25	25	23	25
Vranov	nad											
Topľou		27	29	25	24	31	23	24	20	29	29	24
Košický kraj												
Košice I-IV		38	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38
Košice - okolie		3	4	3	3	4	3	3	3	2	3	3
Michalovce		26	14	23	18	23	19	26	23	21	21	13
Rožňava		7	9	16	15	18	14	13	15	17	18	21
Spišská	Nová											
Ves		23	37	37	33	24	34	36	31	33	35	31
Trebišov		11	20	18	20	14	12	18	16	14	19	23

Prameň: vlastné spracovanie

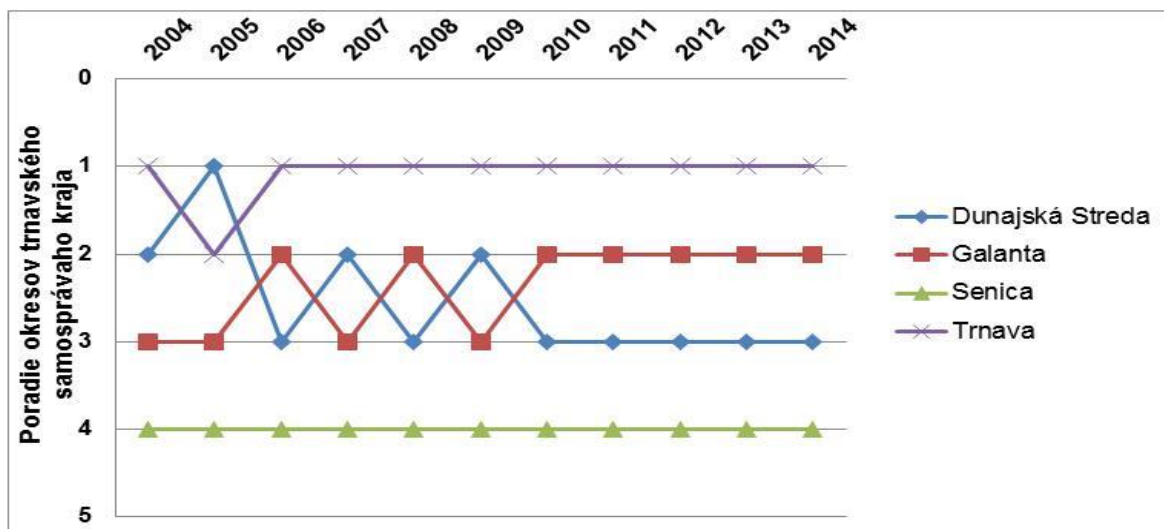
Tabuľka 19 znázorňuje celkové poradie v rámci skúmaného súboru 38 okresov Slovenskej republiky. Je vidieť, že jedine okresy Bratislava I – V a Košice I – IV, čiastočne aj Dunajská Streda, si v celom sledovanom období udržali svoje pozície v oblasti ich kreatívneho potenciálu, ktorý je dôležitý pre následnú aplikáciu konceptu kreatívneho mesta. Z tabuľky vidieť, že tretie miesto dlhodobo prináleží okresu Košice – okolie.

Súčasťou dizertačnej práce je aj podrobnejšie skúmanie situácie v jednotlivých okresoch. Keďže skúmaný časový rad a počet variant je pomerne veľký, rozhodli sme sa pre určenie poradia skúmaných okresov v rámci samosprávnych krajov, ku ktorým prináležia. Pracovali sme s údajmi získanými zo sekundárnych zdrojov, ako ich uvádzame v kriteriálnej matici za sledované obdobie (prílohy 11 až 21). Tieto údaje sme spracovali rovnakým metodickým postupom, ako aj v prípade celoslovenského rankingu.

Okres Bratislava I – V si počas celého riešeného obdobia udržuje prvé miesto v rámci celoslovenského hodnotenia kritérií kreatívneho mesta, a zároveň je z hľadiska dostupnosti údajov jediným skúmaným okresom Bratislavského samosprávneho kraja, na základe čoho sme sa rozhodli, že nemá zmysel tieto údaje znázorňovať graficky.

Vývoj poradia ostatných skúmaných okresov v rámci jednotlivých samosprávnych krajov Slovenskej republiky, ku ktorým v rámci administratívneho členenia krajiny pripadajú, zobrazujú nasledovné grafy 9 až 15. Ako uvádzame aj v tretej kapitole práce, parciálne výsledky analýzy kreatívneho potenciálu skúmaných okresov, znázornené

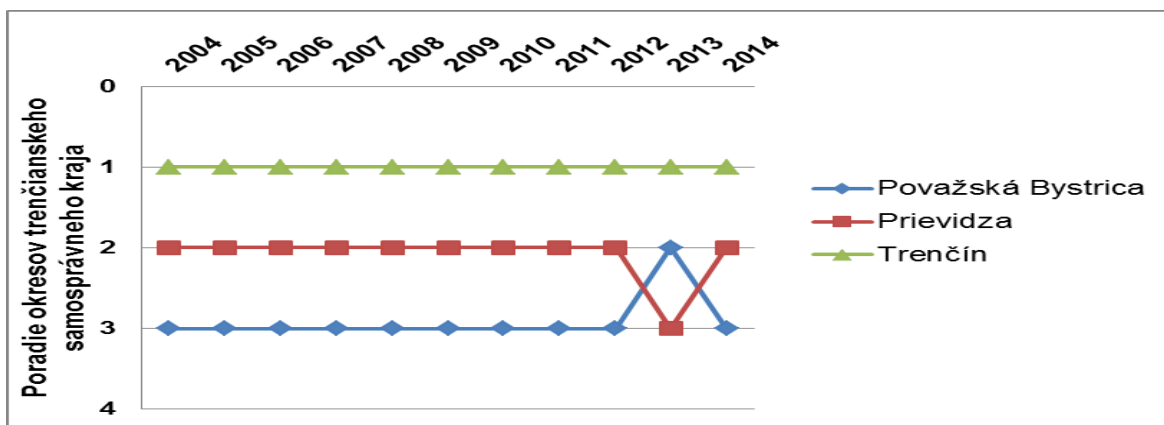
graficky, môžu nadobúdať iné hodnoty, ako v prípade celoslovenskej komparácie. Je to spôsobené znížením počtu variant, ktoré hodnotíme prostredníctvom metódy TOPSIS.



Graf 9 Vývoj poradia okresov Trnavského samosprávneho kraja

Prameň: vlastné spracovanie

Z grafu 9 vidieť, že aj napriek výbornej celoslovenskej pozícii sa okres Dunajská Streda ku koncu sledovaného obdobia nachádza až na treťom mieste v rámci kreatívneho potenciálu okresov Trnavského samosprávneho kraja. Najmenej rozvinutým okresom z hľadiska kritérií kreatívneho mesta je Senica, a to počas celého skúmaného obdobia.

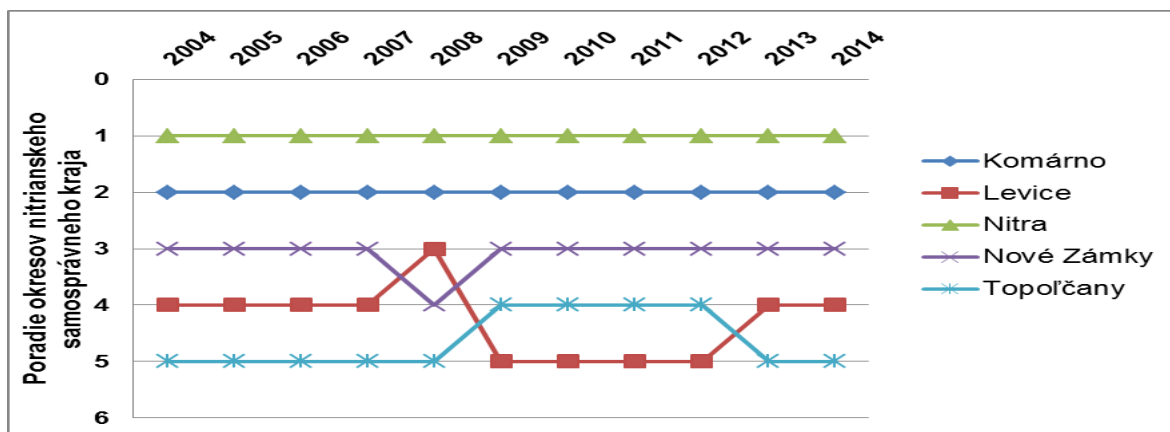


Graf 10 Vývoj poradia okresov Trenčianskeho samosprávneho kraja

Prameň : vlastné spracovanie

V rámci parciálnej analýzy okresov Trenčianskeho samosprávneho kraja si okres Trenčín udržal prvé miesto z hľadiska jeho kreatívneho potenciálu počas celého riešeného obdobia. Z celoslovenskej komparácie je vidieť, že okres Trenčín dosahoval dlhodobo

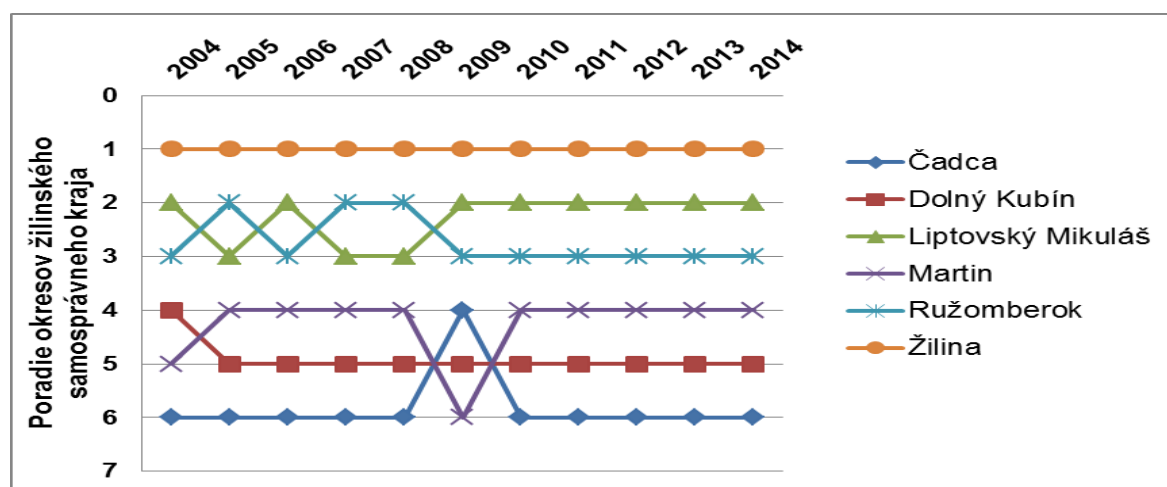
najlepšie poradie v rámci kraja aj v tomto prípade. Pri takomto porovnaní tiež vidieť, že okresy Považská Bystrica a Prievidza obsadzovali ku koncu skúmaného obdobia opačné poradie v rámci kritérií kreatívneho mesta, než znázorňujeme graficky v rámci parciálnej analýzy. Dôvodom je najmä postup hodnotenia kritérií pomocou metódy TOPSIS, ktorého výsledky sú ovplyvnené počtom skúmaných variant.



Graf 11 Vývoj poradia okresov Nitrianskeho samosprávneho kraja

Prameň : vlastné spracovanie

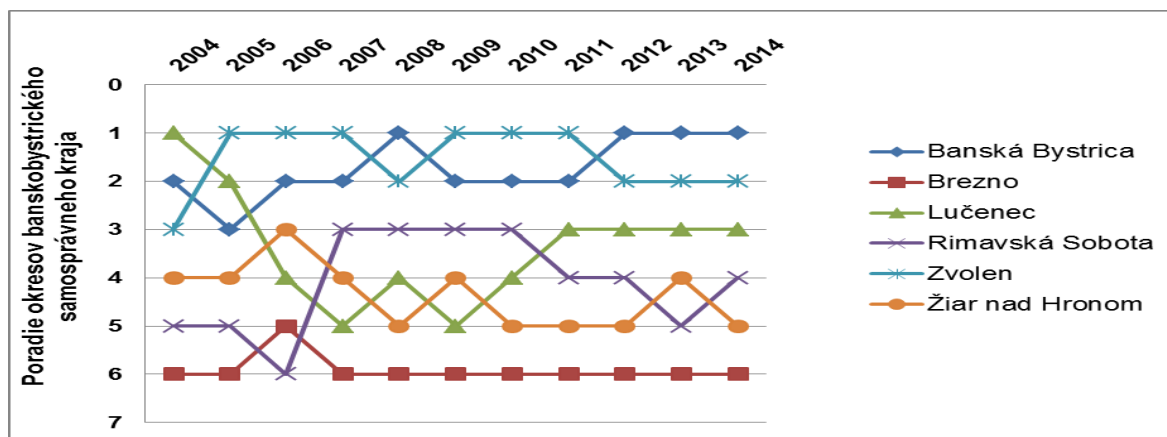
Najstabilnejšími okresmi z hľadiska kritérií kreatívneho mesta sú v rámci Nitrianskeho samosprávneho kraja okresy Nitra a Komárno. V tabuľke 19, v ktorej uvádzame výsledky celoslovenského rankingu vybraných okresov, vidíme, že ku koncu sledovaného obdobia začal okres Komárno dosahovať lepšie hodnotenie ako Nitra, v parciálnej analýze však kreatívny potenciál okresu Komárnu nedosahoval úroveň okresu Nitra.



Graf 12 Vývoj poradia okresov Žilinského samosprávneho kraja

Prameň : vlastné spracovanie

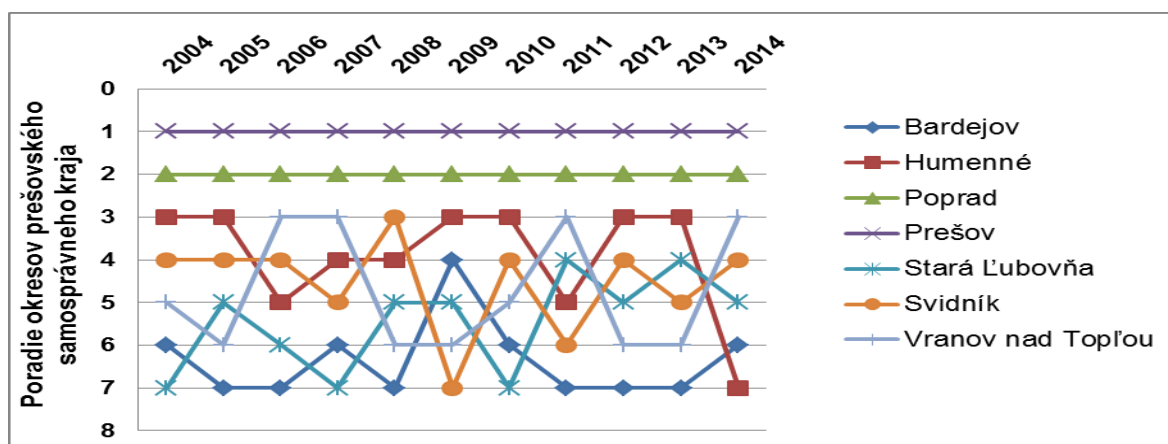
Z grafu 12 vidieť, že okres Žilina si počas celého sledovaného obdobia udržal v rámci okresov Žilinského kraja prvé miesto z hľadiska jeho kreatívneho potenciálu. Jediná zmena v poradí nastala v okrese Martin, ktorý je v rámci celoslovenskej komparácie na konci sledovaného obdobia na poslednom mieste v rámci okresov Žilinského kraja, pričom z výsledkov parciálneho výskumu znázornených na grafe 12 vidieť, že ku koncu obdobia obsadzoval okres Martin štvrté miesto. Stabilnú pozíciu na piatom mieste si počas sledovaného obdobia udržiaval aj okres Dolný Kubín.



Graf 13 Vývoj poradia okresov Banskobystrického samosprávneho kraja

Prameň : vlastné spracovanie

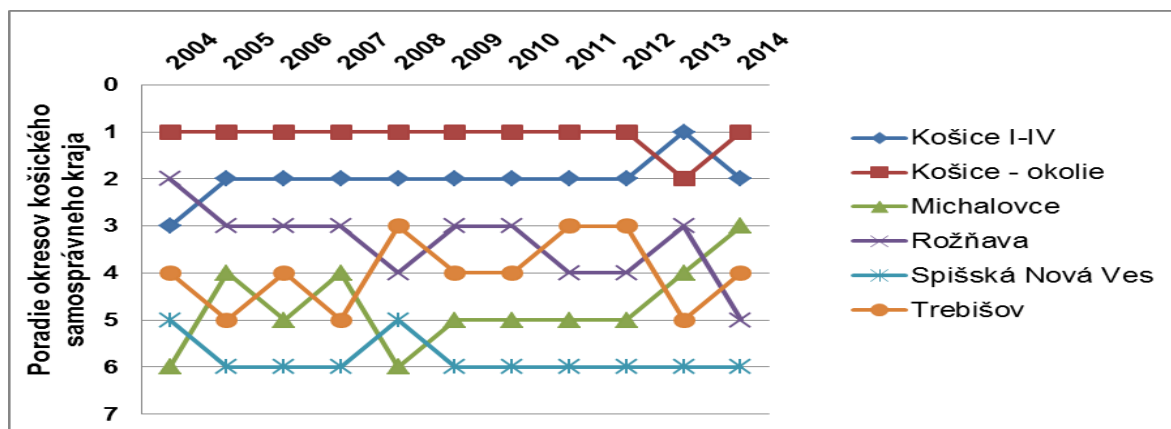
Z grafu 13 vidieť, že dlhodobo najlepšie pozície v oblasti kritérií kreatívneho mesta Banskobystrického kraja dosahujú okresy Banská Bystrica a Zvolen, ktoré takmer počas celého skúmaného obdobia súťažili o prvé miesto. Najmenej rozvinutý kreatívny potenciál v rámci Banskobystrického kraja má podľa výstupov analýzy prezentovaných v grafe 13 okres Brezno, keďže takmer v celom riešenom období sa nachádza na poslednom mieste.



Graf 14 Vývoj poradia okresov Prešovského samosprávneho kraja

Prameň: vlastné spracovanie

Z grafu 14 vidieť, že dlhodobo si dokázali udržať svoje poradie jedine okresy Prešov a Poprad. Ako vyplýva z ich pozície, tieto dva okresy disponujú najrozvinutejším kreatívnym potenciálom v rámci Prešovského kraja. Pozície ostatných okresov sa počas riešeného obdobia výrazne menili, čo indikuje zmeny v rámci hodnôt jednotlivých kritérií kreatívneho mesta, ktoré tieto okresy dosahovali.



Graf 15 Vývoj poradia okresov košického samosprávneho kraja

Prameň: vlastné spracovanie

Okres Košice - okolie si takmer počas celého sledovaného obdobia udržal prvé miesto v rámci vyhodnotenia jeho kreatívneho potenciálu. V porovnaní s výsledkami z celoslovenskej komparácie (tabuľka 19) vidíme výraznú zmenu v poradí okresu Košice I - IV. Tento okres dosiahol posledné miesto pri hodnotení kritérií kreatívneho mesta v rámci komparácie všetkých skúmaných okresov Slovenskej republiky, a rovnako najhoršie hodnotenie dosiahol aj pri celoslovenskej komparácii v rámci Košického kraja. Z parciálnej analýzy, výsledky ktorej znázorňuje graf 15, vyplýva, že sa okresu Košice I - IV dlhodobo darilo udržať si druhé miesto, čo indikuje silný kreatívny potenciál v porovnaní s ostatnými skúmanými okresmi Košického kraja.

Zhrnutie

V úvode podkapitoly sme nadviazali na analýzu silných a slabých stránok v oblasti kreatívneho potenciálu okresov Slovenska, výsledky ktorej sme znázornili pomocou multidimenzionálnych pavúkových grafov v predchádzajúcej časti dizertačnej práce. Kvantifikáciou najnižšej a najvyššej vzdialenosti okresov od ideálneho a bazálneho variantu v oblasti kreatívneho potenciálu sme boli schopní určiť vývoj silných a slabých stránok v predmetnej oblasti v rámci celoslovenskej komparácie.

V ďalšej časti sme sa zamerali na ranking okresov. V prvom kroku sme komparovali všetky skúmané okresy, aby sme dosiahli ich celoslovenský ranking v oblasti kritérií kreatívneho mesta. Výsledný ranking odhaľuje rozvinutosť kreatívneho potenciálu z hľadiska nami zvolených kritérií kreatívneho mesta jednotlivých okresov na Slovensku.

Ďalší krok predstavoval parciálnu analýzu, ktorej objektom boli okresy v rámci samosprávnych krajov, ku ktorým administratívne prináležia. Výsledky analýzy rovnako reprezentujú rozvinutosť týchto území z hľadiska zvolených kritérií kreatívneho mesta, avšak v porovnaní s celoslovenským rankingom môžu dosahovať iné výsledky. Pre lepšiu prehľadnosť sme výstupy znázornili graficky.

Podľa grafov 9 až 15 si v rámci parciálnej analýzy vo väčšine samosprávnych krajov prvé miesto dlhodobo udržiavali okresy, ktorých centrom sú aj krajské mestá (výnimkou sú okresy Banská Bystrica a Košice I - IV). Dôvodom by mohla byť skutočnosť, že takéto mestá disponujú rozsiahlejšou tvrdou, mäkkou a, v našom prípade, aj kreatívnou infraštruktúrou, ako napríklad len mestá okresné. Taktiež sú tieto okresy väčšie z hľadiska počtu obyvateľov, ako vidieť aj z prílohy 10 (výnimkou je okres Prievidza, ktorý je z tohto hľadiska väčší ako okres Trenčín). Tento trend sa však neodráža v tabuľke 19, znázorňujúcej celoslovenskú komparáciu poradia skúmaných okresov v rokoch 2004 až 2014.

Domnienka, že väčšie územia (z hľadiska počtu obyvateľov) dosahujú lepšie poradie v rámci ich kreatívneho potenciálu predstavuje čiastkovú výskumnú otázku VO₁: *Ovplyvňuje veľkosť územia (z hľadiska počtu obyvateľov) jeho kreatívny potenciál?* Výskumnú otázku sme overovali prostredníctvom regresnej analýzy v programe MS Excel. Korelačný koeficient dosiahol hodnotu 0,334, čo podľa Cohena (Cohen, 1988, In Matlovičová, 2010) indikuje veľmi slabú závislosť medzi skúmanými premennými – veľkosťou okresu a dosiahnutým poradím v rámci hodnotenia kreatívneho potenciálu. Nakoľko výsledná p-hodnota je 0,04, na hladine významnosti $\alpha = 0,05$ konštatujeme, že veľkosť okresu z hľadiska počtu obyvateľov ovplyvňuje jeho dosiahnuté poradie len veľmi slabo. Výsledky analýzy indikujú, že za zmenou poradia okresov Slovenskej republiky v rámci ich kreatívneho potenciálu je skôr vývoj hodnôt skúmaných kritérií kreatívneho mesta.

Z výsledkov analýzy rankingu okresov v oblasti ich kreatívneho potenciálu je vidieť, že metóda TOPSIS poskytuje pohodlné a komplexné riešenie. Kritéria z matice vyhodnocuje na základe stanovených váh, čo čiastočne zaručuje objektivnosť výsledkov.

Jej najväčšou výhodou a dôvodom, prečo sme ju zvolili pri analýze kreatívneho potenciálu okresov Slovenskej republiky, je, že umožňuje spracovať veľké množstvo rôznych kritérií v rámci skupiny variantov. Nevýhodou, ako uvádzame aj v tretej kapitole, je, že prezentuje relatívne výsledky – v prípade zmeny kritérií, ich váh alebo variant by sme dosiahli úplne iné výsledky. Aj napriek tomu považujeme túto metódu za inovatívny prístup ku skúmaniu problematiky implementácie konceptu kreatívneho mesta v našich podmienkach.

4.3. Analýza výkonnosti okresov v oblasti implementácie konceptu kreatívneho mesta a jeho vplyvu na sociálno-ekonomický rozvoj

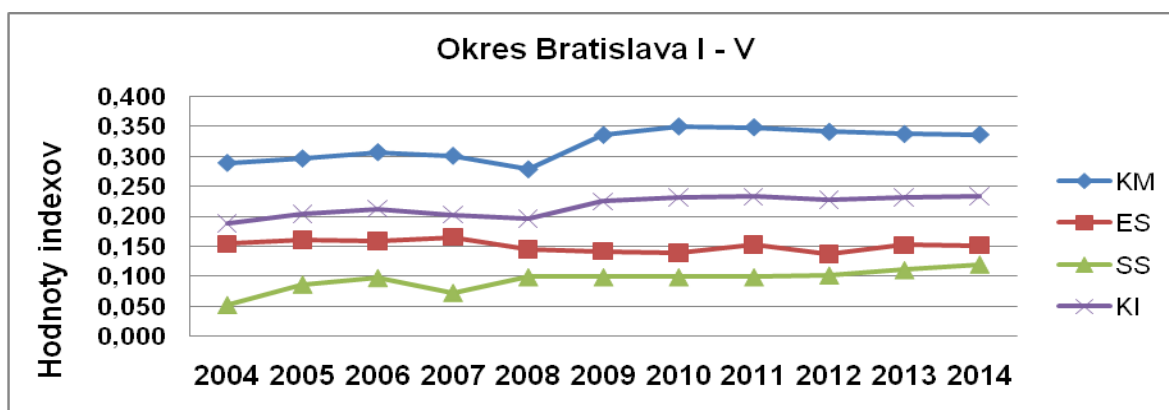
Za účelom sledovania dlhodobej výkonnosti skúmaných okresov Slovenskej republiky v oblasti stanovených kritérií kreatívneho mesta sme sa rozhodli zostaviť kompozitný index, nakoľko táto metóda je vhodná pri skúmaní väčšieho počtu kritérií. Kompozitný index pomáha identifikovať vývoj kritérií v rámci troch hlavných skupín, pod ktoré spadajú, a síce skupín kreatívneho mesta, ekonomickej sféry a sociálnej sféry. Zároveň poskytuje rýchlu interpretáciu kreatívneho potenciálu skúmaných okresov Slovenskej republiky, ako aj ich rozvinutosť v rámci stanovených hlavných skupín kritérií. Spolu s predošlými výsledkami analýzy považujeme túto metódu za vhodný doplnok, ktorý aspoň čiastočne odhaľuje pozadie zmien v rankingu okresov a identifikácii ich potenciálnych silných a slabých stránok.

Podrobný postup výpočtu kompozitného indexu pre skúmané okresy Slovenskej republiky uvádzame v metodologickej časti dizertačnej práce. Výsledky nášho výpočtu znázorňujeme graficky, a interpretujeme ich nasledovne: (1) čím vyššiu hodnotu dosahuje kompozitný index (označovaný KI), tým vyššia je výkonnosť okresov Slovenskej republiky v oblasti implementácie konceptu kreatívneho mesta. Ten istý vzťah platí aj pre jednotlivé sub-indexy a sledované kritériá – kreatívne mesto (KM), ekonomická sféra (ES), sociálna sféra (SS); (2) dosiahnutá hodnota kompozitného indexu a jeho sub-indexov odhaľuje rozvinutosť okresov v oblasti ich kreatívneho potenciálu v čase – ak bola hodnota indexu v roku $N+1$ vyššia ako v roku N , okres sa v konkrétnej oblasti v čase rozvíja.

Na nasledujúcich stranách dizertačnej práce sa venujeme interpretácii výsledkov analýzy kompozitného indexu kreatívneho mesta jednotlivých okresov Slovenskej republiky. Súčasťou analýzy je hľadanie odpovede na čiastkovú výskumnú otázku VO₂: *Disponujú vyspelejšie územia (z hľadiska HDP na obyvateľa) rozvinutým kreatívnym*

potenciálom, vyjadreným hodnotou kompozitného indexu? Ukazovateľ HDP na obyvateľa sa v podmienkach Slovenskej republiky sleduje na úrovni regiónov NUTS 3. Keďže aj kompozitné indexy musíme z dôvodu veľkého množstva údajov počítať ako priemer skúmaných okresov v rámci samosprávnych krajov, do ktorých administratívne prináležia, budeme môcť tieto dve premenné vyhodnotiť prostredníctvom regresnej analýzy. Vzhľadom k tomu, že za rok 2014 ešte nie je známy údaj o HDP na obyvateľa, budeme v rámci analýzy komparovať údaje za roky 2004 až 2013. Východiskom pre zodpovedanie čiastkovej výskumnej otázky tvorí aj prehľad vývoja regionálneho HDP na obyvateľa, ktorý uvádzame v prílohe 31.

Okres Bratislava I - V



Graf 16 Vývoj kompozitného indexu a sub-indexov kreatívneho mesta v okrese Bratislava I – V

Prameň: vlastné spracovanie

Graf 16 znázorňuje, že okres Bratislava I – V sa v skúmanom období rozvíjal v oblasti stanovených kritérií kreatívneho mesta, resp. podmienky na jeho implementáciu sú v tomto okrese priaznivé. Svedčí o tom rastúca krivka kompozitného indexu. Zároveň vidíme, že sub-index kreatívneho mesta je najrozvinutejším v tomto okrese, a to aj napriek tomu, že okres dlhodobo dosahoval najvyššie normalizované hodnoty stanovených kritérií v ostatných dvoch sub-indexoch. Najmenej rozvinutou oblasťou okresu je sociálna sféra, ktorá však od roku 2012 vykazuje rastúcu tendenciu.

Na potvrdenie alebo vyvrátenie týchto tvrdení slúži analýza trendového vývoja, ktorú sme uskutočnili prostredníctvom funkcií MS Excel. Zistili sme, že skúmané okresy Bratislavského kraja vykazujú rastúci trend v kompozitnom indexe a jeho sub-indexoch

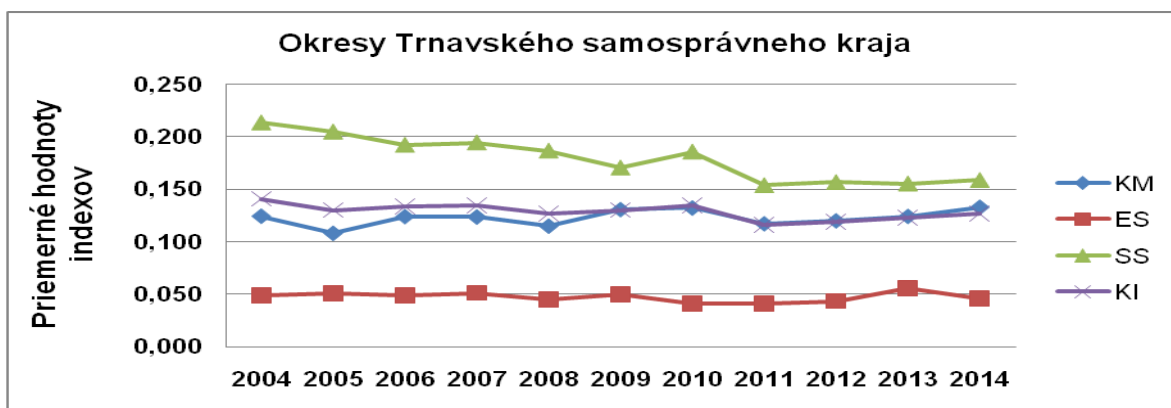
kreatívneho mesta a sociálnej sféry, naopak klesajúci trend vývoja vykazujú kritériá obsiahnuté v ekonomickom sub-indexe.

Vzhľadom k tomu, že hodnoty kompozitného indexu vykazujú v skúmanom období rastúci trend, môžeme okres Bratislava I – V v rámci skúmaných kritérií charakterizovať ako progresívny, resp. v týchto okresoch sú podmienky na aplikáciu konceptu kreatívneho mesta priaznivé.

Súčasťou tejto parciálnej analýzy je aj hľadanie odpovede na čiastkovú výskumnú otázku VO₂. Z výsledkov regresnej analýzy uvedenej v prílohe 32 je vidieť, že hodnota korelačného koeficientu v okrese Bratislava I – V je 0,794, čo indikuje veľmi silnú mieru závislosti medzi skúmanými premennými. Pri p-hodnote 0,006116 na hladine významnosti $\alpha = 0,05$ konštatujeme, že vyspelosť Bratislavského kraja, vyjadrená ukazovateľom HDP/obyvateľ, ovplyvňuje úroveň kreatívneho potenciálu okresu Bratislava I - V, ktorý reprezentuje hodnota kompozitného indexu.

Na nasledujúcich stranách obdobne analyzujeme ostatné okresy Slovenskej republiky, ktoré boli súčasťou výskumu. Rovnako v týchto prípadoch sme pre väčšiu prehľadnosť museli prejsť k zjednodušeniu v podobe analýzy priemerných hodnôt skúmaných indexov v rámci samosprávnych krajov, ku ktorým konkrétne okresy patria.

Okresy Trnavského samosprávneho kraja



Graf 17 Vývoj kompozitného indexu a sub-indexov kreatívneho mesta v okresoch Trnavského samosprávneho kraja

Prameň: vlastné spracovanie

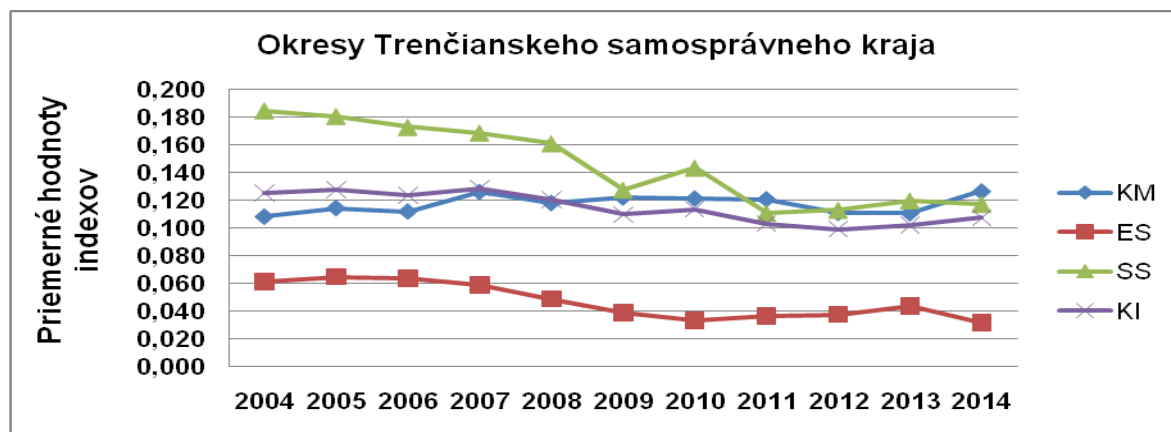
Z grafu 17 vyplýva, že okresy Trnavského samosprávneho kraja sú o niečo menej rozvinuté v kritériách kreatívneho mesta, než okres Bratislava I – V. Najmenej rozvinutou oblasťou je ekonomická sféra, ktorej hodnota sa počas celého skúmaného obdobia

pohybuje okolo 0,050. Hodnota kompozitného indexu počas sledovaného obdobia o niečo klesla, čo indikuje nižšiu rozvinutosť okresov Trnavského kraja v oblasti stanovených kritérií kreatívneho mesta a podmienok na implementáciu tohto konceptu. Aj napriek tomu, že samotný sub-index kreatívneho mesta bol o niečo vyšší, než krivka kompozitného indexu, od roku 2009 do 2013 vykazujú rovnaké hodnoty, na konci obdobia tento sub-index opäť o niečo vzrástol. Z výsledkov analýzy znázornených v grafe 17 vyplýva, že najrozvinutejšou oblasťou v okresoch Trnavského samosprávneho kraja je sociálna sféra, aj napriek tomu, že jej krivka vykazuje klesajúcu tendenciu.

Z výsledkov trendovej analýzy možno vyhodnotiť, že kompozitný index v skúmaných okresoch Trnavského kraja bude mať aj v ďalších rokoch klesajúci trend. Rovnako je na tom sub-index sociálnej sféry. Pre sub-index kreatívneho mesta možno predpokladať iba veľmi pomalý rast, v prípade ekonomického sub-indexu by mala byť situácia v nasledujúcich rokoch stabilná.

Hodnota korelačného koeficientu je v okresoch Trnavského samosprávneho kraja 0,670, čo indikuje stredne silnú mieru závislosti medzi skúmanými premennými. Kompletne výsledky regresnej analýzy uvádzame v prílohe 33. Vzhľadom na p-hodnotu 0,033854 na hladine významnosti $\alpha = 0,05$ konštatujeme, že vyspelosť Trnavského kraja, vyjadrená ukazovateľom HDP/obyvateľ, má vplyv na úroveň kreatívneho potenciálu skúmaných okresov v kraji, ktorý je vyjadrený prostredníctvom kompozitného indexu.

Okresy Trenčianskeho samosprávneho kraja



Graf 18 Vývoj kompozitného indexu a sub-indexov kreatívneho mesta v okresoch Trenčianskeho samosprávneho kraja

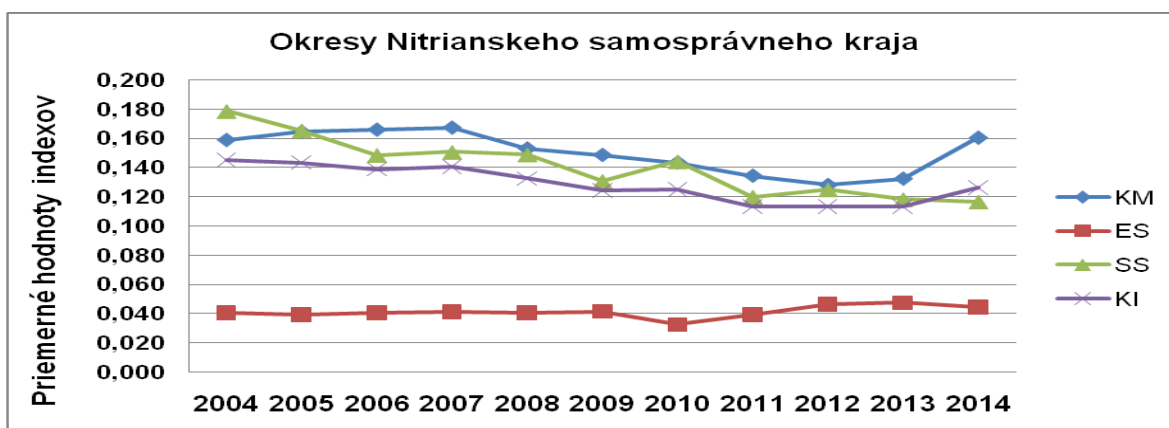
Prameň: vlastné spracovanie

Okresy Trenčianskeho samosprávneho kraja na základe kvantifikácie kompozitného indexu kreatívneho mesta a jeho sub-indexov nevykazujú veľkú rozvinutosť v oblasti kreatívneho potenciálu. Z grafu 18 nevidieť, že jednotlivé indexy majú počas skúmaného obdobia klesajúcu tendenciu. V posledných dvoch rokoch však krivky kompozitného indexu a sub-indexu kreatívneho mesta indikujú mierne zlepšenie. Z ekonomického hľadiska (na základe nami stanovených kritérií) nie je situácia v týchto okresoch veľmi priaznivá. Z grafu 18 je vidieť, že situácia v sociálnej sfére sa počas skúmaného obdobia tiež výrazne zhoršila.

Aj v tomto prípade sme využili lineárnu trendovú funkciu na zistenie skutočnej úrovne rozvinutosti jednotlivých indexov v čase. Z výsledkov analýzy vyplýva, že skúmané okresy Trenčianskeho samosprávneho kraja budú aj v nasledovných rokoch charakteristické klesajúcim trendom v oblasti skúmaných kritérií kreatívneho mesta obsiahnutých v jednotlivých sub-indexoch. Jedine pre sub-index kreatívneho mesta evidujeme v týchto okresoch pozitívny trend vývoja, i keď len veľmi pomalý.

Z výsledkov regresnej analýzy, ktoré uvádzame v prílohe 34, je vidieť, že korelačný koeficient v okresoch Trenčianskeho samosprávneho kraja dosahuje hodnotu 0,723, čo indikuje veľmi silnú mieru závislosti medzi premennými HDP/obyvateľ a kompozitným indexom. Pri p-hodnote 0,018084 na hladine významnosti $\alpha = 0,05$ konštatujeme, že vyspelosť Trenčianskeho kraja, vyjadrená prostredníctvom ukazovateľa HDP/obyvateľ, ovplyvňuje úroveň kreatívneho potenciálu skúmaných okresov v kraji, ktorý reprezentuje hodnota kompozitného indexu.

Okresy Nitrianskeho samosprávneho kraja



Graf 19 Vývoj kompozitného indexu a sub-indexov kreatívneho mesta v okresoch Nitrianskeho samosprávneho kraja

Prameň: vlastné spracovanie

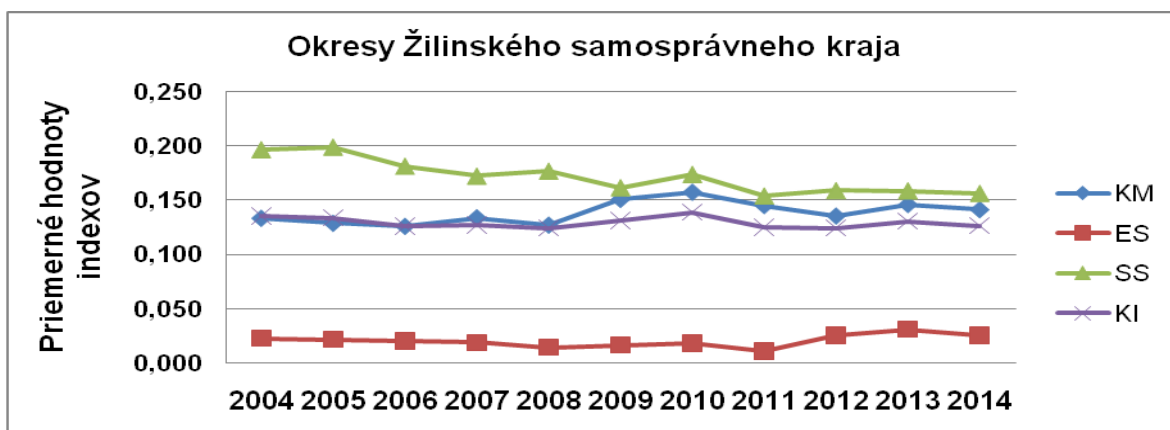
Na základe grafického zobrazenia možno zhodnotiť, že v oblasti rozvoja kritérií stanovených pre ekonomickú sféru výrazne zaostávajú aj okresy Nitrianskeho samosprávneho kraja. Rozdiel medzi krivou ekonomickej sféry (ES) a ostatnými indexmi je výrazný. Krivka kompozitného indexu (KI) má klesajúci trend, čo znamená, že v oblasti implementácie konceptu kreatívneho mesta sa okresy Nitrianskeho kraja v skúmanom období nerozvíjajú, skôr naopak. Zmenu v nasledujúcich obdobiach môže priniesť mierny nárast hodnoty tohto indexu v roku 2014 v porovnaní s predošlým rokom. Oblasť kreatívneho mesta je takmer počas celého skúmaného obdobia najvyspelejšia, aj napriek tomu, že od začiatku obdobia výraznejšie klesala. Na konci obdobia už dosahuje rovnakú hodnotu ako na začiatku. Výraznejší pokles aj v tomto prípade evidujeme v rámci kritérií sociálnej sféry.

Na potvrdenie alebo vyvrátenie predošlých tvrdení, založených na deskriptívnej štatistike, sme aj v prípade skúmaných okresov Nitrianskeho samosprávneho kraja použili analýzu lineárneho trendu vývoja stanovených kritérií kreatívneho mesta. V skúmanom období vykazuje jedine sub-index ekonomickej sféry rastúci trend, ostatné sub-indexy, ako aj kompozitný index sú charakteristické klesajúcim trendom.

Na základe deskriptívnej štatistiky a výsledkov trendovej analýzy hodnotíme, že výkonnosť skúmaných okresov Nitrianskeho kraja v oblasti implementácie konceptu kreatívneho mesta sa v budúcnosti nebude zlepšovať. Podobnú situáciu možno predvídať aj v prípade jednotlivých subindexov.

Z výsledkov regresnej analýzy, ktoré uvádzame v prílohe 35, sme zistili, že v okresoch Nitrianskeho kraja dosahuje korelačný koeficient hodnotu 0,931, čo indikuje veľmi silnú mieru závislosti medzi skúmanými premennými. Vzhľadom na p-hodnotu 0,000090 na hladine významnosti $\alpha = 0,05$ konštatujeme, že vyspelosť Nitrianskeho kraja, vyjadrená prostredníctvom ukazovateľa HDP/obyvateľ, ovplyvňuje úroveň kreatívneho potenciálu skúmaných okresov v kraji, vyjadreného prostredníctvom kompozitného indexu.

Okresy Žilinského samosprávneho kraja



Graf 20 Vývoj kompozitného indexu a sub-indexov kreatívneho mesta v okresoch Žilinského samosprávneho kraja

Prameň: vlastné spracovanie

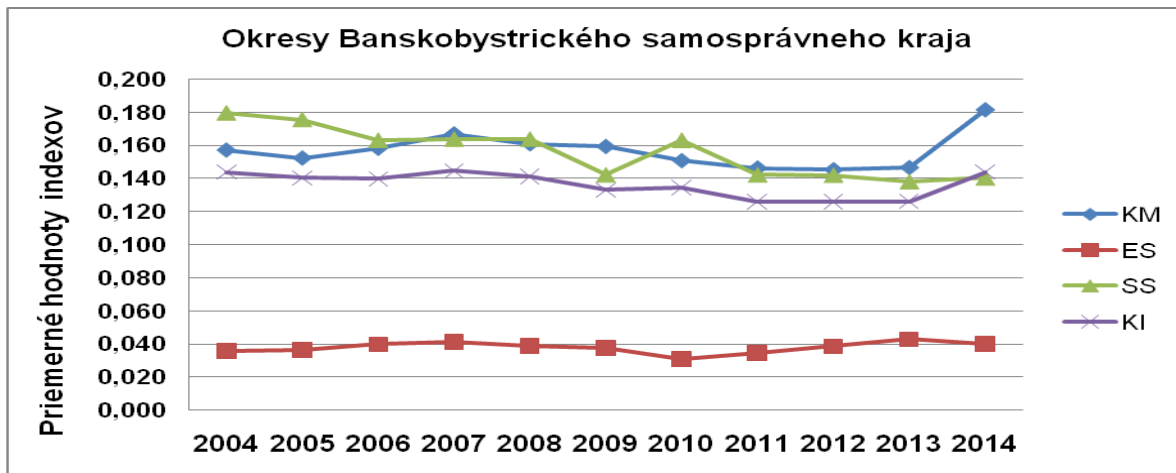
V porovnaní s predošlými územiaми sú okresy Žilinského samosprávneho kraja najmenej rozvinuté v ekonomickej oblasti. V oblasti kompozitného indexu vidíme mierne zhoršenie, teda ani o týchto okresoch nemôžeme povedať, že by sa z hľadiska skúmaných kritérií rozvíjali v oblasti kreatívneho potenciálu. Graf 20 znázorňuje, že jednoznačne najrozvinutejšou je v rámci skúmaných kritérií sociálna sféra, no aj tu vidíme klesajúci trend krivky jej sub-indexu.

Trendová analýza potvrdila, že stanovené kritériá sub-indexu sociálnej sféry majú vo všeobecnosti klesajúci trend. Jedine v sub-indexe kreatívneho mesta evidujeme pozitívny trend. V prípade kompozitného indexu sme zaznamenali konštantný trend vývoja. Na základe deskriptívnej štatistiky a trendovej analýzy hodnotíme, výkonnosť v oblasti implementácie konceptu kreatívneho mesta je v skúmaných okresoch Žilinského kraja veľmi slabá, rovnako ako rozvinutosť jeho kreatívneho potenciálu.

Na základe výsledkov regresnej analýzy, ktoré uvádzame v prílohe 36, konštatujeme, že v okresoch Žilinského samosprávneho kraja evidujeme hodnotu korelačného koeficientu 0,368, čo indikuje veľmi slabú mieru závislosti medzi skúmanými premennými. Pri p-hodnote 0,295652 na hladine významnosti $\alpha = 0,05$ konštatujeme, že vyspelosť Žilinského kraja, vyjadrená prostredníctvom ukazovateľa HDP/obyvateľ, neovplyvňuje úroveň kreatívneho potenciálu skúmaných okresov v kraji, ktorý reprezentuje hodnota kompozitného indexu. V rámci nášho výskumu sa nám nepodarilo odhaliť príčiny tohto vzťahu, nakoľko skúmané okresy Žilinského kraja v porovnaní

s ostatnými skúmanými okresmi nevykazujú výrazne horšie výsledky predošlých analýz. Bližšie sa k tejto problematike vraciame v časti diskusia.

Okresy Banskobystrického samosprávneho kraja



Graf 21 Vývoj kompozitného indexu a sub-indexov kreatívneho mesta v okresoch Banskobystrického samosprávneho kraja

Prameň: vlastné spracovanie

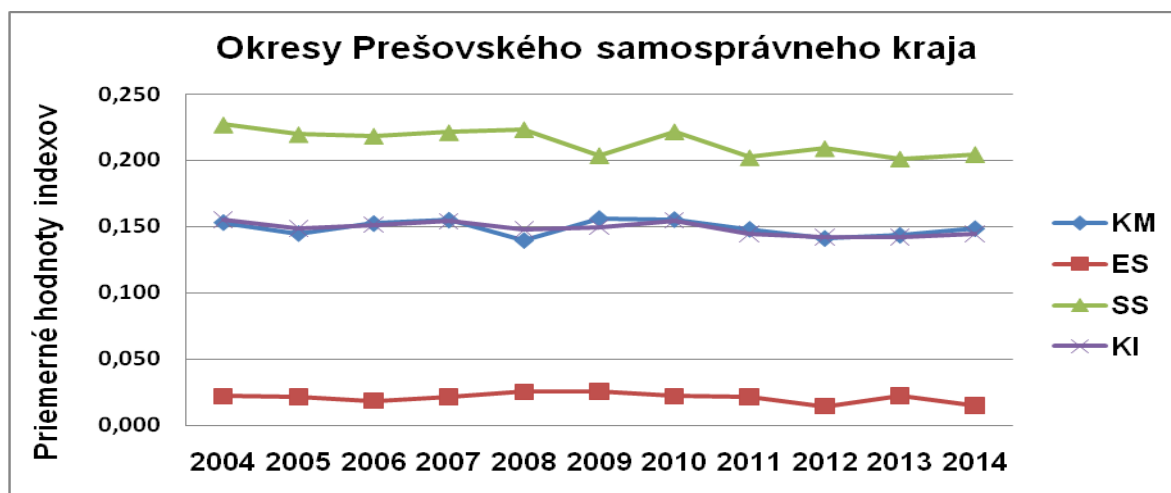
V oblasti ekonomickej výkonnosti, ktorú reprezentuje krivka sub-indexu ekonomickej sféry, dosiahli okresy Banskobystrického kraja najnižšiu úroveň v porovnaní s ostatnými indexmi. Pozitívom je, že v roku 2010 sme v tejto oblasti zaznamenali mierny nárast, ktorý pokračoval až do roku 2014. Z hľadiska celkovej výkonnosti, resp. rozvinutosti okresov v oblasti kreatívneho potenciálu, evidujeme rozvoj len na konci skúmaného obdobia. Rozvinutosť sociálnej sféry a kritérií kreatívneho mesta bola od roku 2011 na veľmi podobnej úrovni, od roku 2013 však vidíme rastúcu tendenciu pri kritériách kreatívneho mesta.

Aj v tomto prípade doplníme deskriptívnu štatistiku výsledkami analýzy vývoja skúmaných kritérií obsiahnutých v jednotlivých sub-indexoch. V skúmaných okresoch Banskobystrického samosprávneho kraja evidujeme klesajúci trend v prípade sub-indexu sociálnej sféry a kompozitného indexu. V prípade ostatných sub-indexov sme nezaznamenali výrazné zmeny.

Na základe výsledkov regresnej analýzy, ktoré uvádzame v prílohe 37, konštatujeme, že v okresoch Banskobystrického kraja evidujeme hodnotu korelačného koeficientu 0,639, čo indikuje stredne silnú mieru závislosti medzi skúmanými

premennými. Vzhľadom na dosiahnutú p-hodnotu 0,046898 konštatujeme na hladine významnosti $\alpha = 0,05$, že vyspelosť Banskobystrického kraja, vyjadrená prostredníctvom ukazovateľa HDP/obyvateľ, ovplyvňuje úroveň kreatívneho potenciálu skúmaných okresov v kraji, vyjadreného prostredníctvom kompozitného indexu.

Okresy Prešovského samosprávneho kraja



Graf 22 Vývoj kompozitného indexu a sub-indexov kreatívneho mesta v okresoch Prešovského samosprávneho kraja

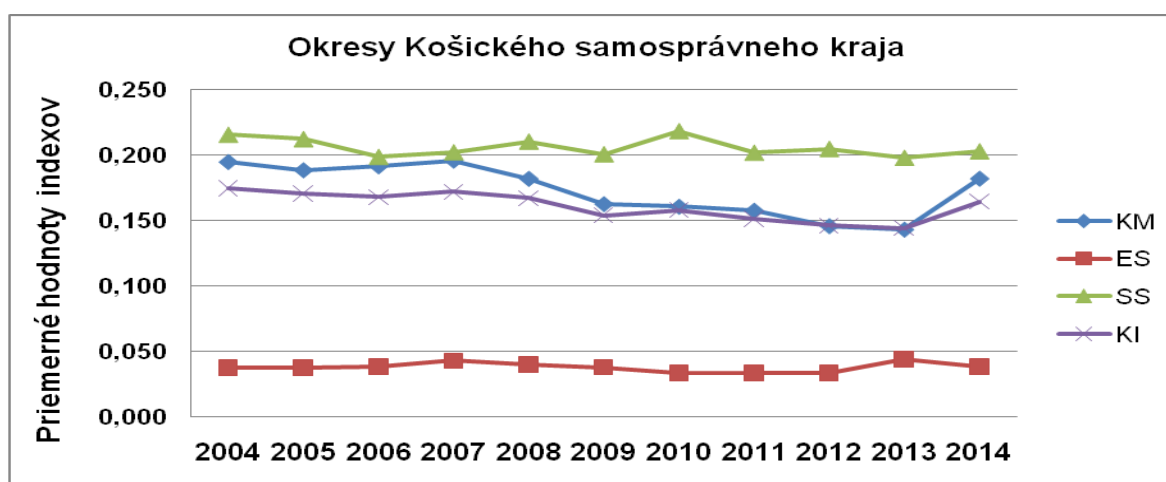
Prameň: vlastné spracovanie

Z hľadiska komplexnej rozvinutosti okresov (krivka KI) Prešovského samosprávneho kraja v oblasti kreatívneho potenciálu môžeme na základe výsledkov analýzy znázornených v grafe 22 zhodnotiť, že počas sledovaného obdobia si tieto okresy udržiavajú viac-menej tú istú intenzitu výkonnosti. Podobne je na tom aj sféra kreatívneho mesta (KM). Okresy Prešovského kraja sú opäť najrozvinutejšie v rámci kritérií sociálnej sféry (SS), i keď aj tu na konci obdobia vidíme mierny pokles hodnoty sub-indexu v porovnaní s rokom 2004. Ekonomická sféra je taktiež najmenej rozvinutou oblasťou v okresoch Prešovského kraja, ako je tomu aj pri predošlých okresoch (okrem okresu Bratislava I – V). Dosiahnuté hodnoty ekonomického sub-indexu (ES) sú v týchto okresoch ešte nižšie, ako tie v prípade okresov Žilinského kraja.

Deskriptívnu štatistiku sme doplnili aj o analýzu trendu vo vývoji jednotlivých sub-indexov a kompozitného indexu. Zistili sme, že jedine pre sub-index ekonomickej sféry možno hovoriť o konštantnej úrovni vývoja, v ostatných sub-indexoch a kompozitnom indexe sme zaznamenali klesajúci trend.

Z výsledkov regresnej analýzy, ktoré uvádzame v prílohe 38, hodnotíme, že v okresoch Prešovského samosprávneho kraja evidujeme hodnotu korelačného koeficientu 0,745, čo indikuje veľmi silnú mieru závislosti medzi skúmanými premennými. Pri p-hodnote 0,013438 na hladine významnosti $\alpha = 0,05$ konštatujeme, že vyspelosť Prešovského kraja, vyjadrená prostredníctvom ukazovateľa HDP/obyvateľ, ovplyvňuje úroveň kreatívneho potenciálu skúmaných okresov v kraji, ktorý reprezentuje hodnota kompozitného indexu.

Okresy Košického samosprávneho kraja



Graf 23 Vývoj kompozitného indexu a sub-indexov kreatívneho mesta v okresoch Košického samosprávneho kraja

Prameň: vlastné spracovanie

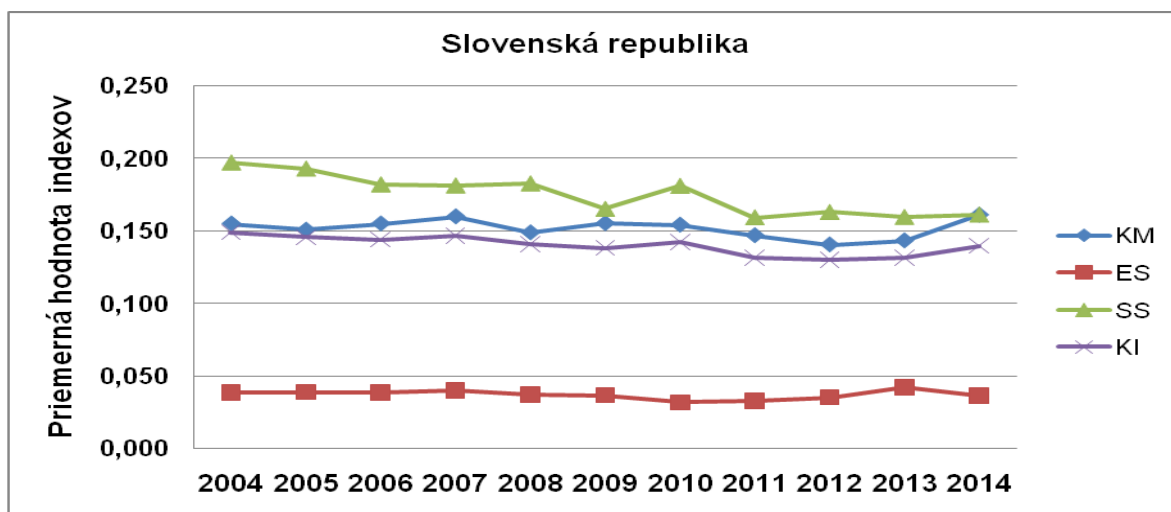
Ani v prípade okresov Košického samosprávneho kraja nemožno hovoriť o rozvoji v oblasti ich kreatívneho potenciálu. Kompozitný index začal výraznejšie rásť až v roku 2014 v porovnaní s rokom 2013, no aj tak nedosahuje svoju pôvodnú hodnotu zo začiatku skúmaného obdobia. Podobný vývoj vidíme aj v oblasti kritérií kreatívneho mesta a sociálnej sféry, ktorá je aj v tomto prípade najvýkonnejšou. V ekonomickej oblasti evidujeme len minimálne zlepšenie na konci obdobia v porovnaní so začiatkom, no ani tu nemožno hovoriť o rozvoji.

Na základe trendovej analýzy vývoja jednotlivých sub-indexov a kompozitného indexu hodnotíme, že v skúmaných okresoch Košického samosprávneho kraja evidujeme rastúci trend. Najpriaznivejší vývoj sme zaznamenali v rámci sub-indexu sociálnej sféry, nasledovanej sub-indexom kreatívneho mesta

Na základe výsledkov regresnej analýzy, ktoré uvádzame v prílohe 39, hodnotíme, že v okresoch Košického kraja evidujeme hodnotu korelačného koeficientu 0,727, čo indikuje veľmi silnú mieru závislosti medzi skúmanými premennými. Vzhľadom na p-hodnotu 0,017260 na hladine významnosti $\alpha = 0,05$ konštatujeme, že vyspelosť Košického kraja, vyjadrená prostredníctvom ukazovateľa HDP/obyvateľ, ovplyvňuje úroveň kreatívneho potenciálu skúmaných okresov v kraji, vyjadreného prostredníctvom kompozitného indexu.

Zhrnutie

Z predošlých grafov 16 až 23 je vidieť, že len v minimálnom počte prípadov môžeme hovoriť o výkonnosti území v oblasti kritérií kreatívneho mesta, ktorý vyjadrujeme prostredníctvom kompozitného indexu a jeho troch sub-indexov. Vo väčšine prípadov sme zaznamenali skôr pokles kriviek, a to ako v komplexnej výkonnosti (krivka kompozitného indexu KI), tak aj v parciálnej (krivky sub-indexov KM, ES, SS). Podobné výsledky dosahuje aj Slovenská republika ako celok, reprezentovaná priemernou sumou hodnôt jednotlivých kritérií v skúmaných okresoch, tak ako je znázornené na nasledovnom grafe 24.



Graf 24 Vývoj kompozitného indexu a sub-indexov kreatívneho mesta v Slovenskej republike

Prameň: vlastné spracovanie

Aj v tomto prípade vidíme, že krivka kompozitného indexu je nižšia ako krivky sub-indexov kreatívneho mesta a sociálnej sféry. Krivka kompozitného indexu má väčšinu skúmaného obdobia klesajúcu tendenciu, čo indikuje menej rozvinutý kreatívny potenciál

v Slovenskej republike a slabšiu výkonnosť v oblasti implementácie konceptu kreatívneho mesta. Krivka kreatívneho mesta však na konci skúmaného obdobia opäť vykazuje rastúcu tendenciu.

Tak ako v prípade jednotlivých krajov, aj tu sme deskriptívnu štatistiku doplnili o analýzu trendu vývoja jednotlivých sub-indexov a kompozitného indexu. Z celoslovenského hľadiska vykazujú takmer všetky sub-indexy a kompozitný index klesajúci trend. Jedine v sub-indexe ekonomickej sféry sme zaznamenali konštantný vývojový trend.

Okrem uvedeného sme sa bližšie sa bližšie pozreli aj na hodnoty kompozitného indexu v rámci jednotlivých samosprávnych krajov a skúmaných okresov, ktoré k nim administratívne prináležia. Zitili sme, že okresy Bratislavského kraja dosahujú v porovnaní s ostatnými skúmanými okresmi najvyššiu hodnotu kompozitného indexu (v priemere za skúmané obdobie na úrovni 0,200), čo indikuje na jednej strane najväčšiu výkonnosť v oblasti aplikácie konceptu kreatívneho mesta, ako aj najrozvinutejší kreatívny potenciál v čase. Skúmané okresy Košického samosprávneho kraja sa v tejto oblasti nachádzajú na druhom mieste, s priemernou hodnotou kompozitného indexu na úrovni 0,161. Najslabšiu výkonnosť a najmenej rozvinutý kreatívny potenciál v čase sme zaznamenali v skúmaných okresoch Trenčianskeho samosprávneho kraja, kde hodnota kompozitného indexu dosahovala úroveň 0,115.

Súčasťou vyhodnotenia komplexného prieskumu kreatívneho potenciálu okresov Slovenskej republiky na základe stanoveného súboru kritérií uvedených v kritériálnej matici (tabuľka 7) je aj analýza vplyvu kritérií kreatívneho mesta na sociáno-ekonomický rozvoj.

Výsledky predchádzajúcej analýzy naznačujú, že nami stanovené kritéria kreatívneho mesta nemajú vplyv na ekonomický rozvoj a v prípade sociálneho rozvoja možno hovoriť len o minimálnom vplyve. Za účelom overenia hypotézy H_0 : *Kreatívny potenciál prispieva k zlepšovaniu kritérií sociálno-ekonomického rozvoja*, sme vypočítali Spearmanov koeficient poradovej korelácie pre celú Slovenskú republiku a pre okresy Slovenska v rámci samosprávnych krajov, do ktorých prináležia. Vychádzali sme pri tom z vážených normalizovaných hodnôt. Vzorec (14) Spearmanovho koeficientu poradovej korelácie má nasledovný tvar:

$$p = 1 - \frac{6 * \sum d_i^2}{n^3 - n}, \quad (14)$$

kde p predstavuje hodnotu Spearmanovho koeficientu, d_i predstavuje diferencie čísiel a n znamená počet pozorovaní (variant).

Spearmanov korelačný koeficient vo vzťahu k váženými normalizovanými kritériami kreatívneho mesta (kompozitný index) a ekonomicko-sociálnej sféry (sub-indexy) dosiahol hodnotu $p = 0,836$ čo podľa Cohena (Cohen, 1988, In Matlovičová, 2010) indikuje veľmi silnú závislosť medzi skúmanými premennými. Kritická hodnota Spearmanovho koeficientu je 0,536, čo znamená, že vzhľadom na dosiahnuté výsledky zamietame nultú hypotézu na hladine významnosti $\alpha = 0,05$. Z celoslovenského hľadiska existuje veľmi silná miera závislosti medzi úrovňou kreatívneho potenciálu (reprezentovaného prostredníctvom kompozitného indexu) a sociálno-ekonomickými kritériami (sub-indexy kompozitného indexu).

Hodnotenie závislosti medzi úrovňou kreatívneho potenciálu a sociálno-ekonomickými kritériami v rámci okresov podľa samosprávnych krajov, do ktorých prináležia na úrovni kritickej hodnoty 0,536 zobrazujeme v nasledovnej tabuľke 20.

Tabuľka 20 Vyhodnotenia testovania hlavnej hypotézy podľa Spearmanovho koeficientu poradovej korelácie

SAMOSPRÁVNÝ KRAJ	p	POTVRDENIE HYPOTÉZY
BSK	0,509	x
TSK	0,882	✓
TNSK	0,864	✓
NSK	0,845	✓
ZSK	0,427	x
BBSK	0,618	✓
PSK	0,773	✓
KSK	0,518	x

Prameň: vlastné spracovanie

Z tabuľky 20 vyplýva, že na hladine významnosti $\alpha = 0,05$ kreatívny potenciál skúmaných okresov Trnavského, Trenčianskeho, Nitrianskeho a Prešovského samosprávneho kraja prispieva k rozvoju ich sociálno-ekonomických kritérií na veľmi vysokej úrovni. V okresoch Banskobystrického kraja je vzťah medzi kreatívnym potenciálom a sociálno-ekonomickými kritériami len na stredne silnej úrovni. V rámci okresov uvedených krajov sa nám tak podarilo hlavnú hypotézu potvrdiť.

V okresoch Bratislavského a Košického kraja sme na hladine významnosti $\alpha = 0,05$ zaznamenali stredne silnú mieru závislosti medzi skúmanými premennými, ale vzhľadom

na kritickú hodnotu Spearmanovho koeficientu v týchto prípadoch zamietame hlavnú hypotézu, že kreatívny potenciál prispieva k rozvoju sociálno-ekonomických kritérií.

V okresoch Žilinského kraja sme na hladine významnosti $\alpha = 0,05$ zaznamenali len veľmi slabú mieru závislosti medzi skúmanými premennými. Vzhľadom na kritickú hodnotu Spearmanovho koeficientu aj v tomto prípade zamietame hlavnú hypotézu.

Súčasťou tejto podkapitoly bolo hľadanie odpovede na čiastkovú výskumnú otázku VO₂: *Disponujú vyspelejšie územia (z hľadiska HDP/na obyvateľa) rozvinutým kreatívnym potenciálom, vyjadreným hodnotou kompozitného indexu?*

Na základe deskriptívnej štatistiky sme dospeli k zisteniu, že kreatívny potenciál sa v skúmaných okresoch Slovenskej republiky rozvíja len veľmi pomaly. Kritériá ekonomickej sféry nedosahovali v skúmanom období vysoké hodnoty, v kritériách sociálnej sféry sme vo väčšine prípadov evidovali pokles hodnôt. Z tohto dôvodu sme skúmané okresy v rámci samosprávnych krajov, ku ktorým administratívne prináležia, vyhodnocovali pomocou regresnej analýzy. Z jej výsledkov vyplýva, že v okresoch väčšiny samosprávnych krajov (BSK, TNSK, NSK, PSK, KSK) môžeme hovoriť o veľmi silnej závislosti medzi premennými HDP na obyvateľa a kreatívnym potenciálom. V okresoch Trnavského samosprávneho kraja sme zaznamenali len stredne silnú mieru závislosti. Na základe výsledkov regresnej analýzy sme dospeli k zisteniu, že úroveň ukazovateľa HDP/obyvateľ má vplyv na kreatívny potenciál. V okresoch Žilinského a Banskobystrického kraja sa tento vzťah nepotvrdil. Z týchto zistení vyplýva, že na čiastkovú výskumnú otázku VO₂ dokážeme odpovedať len čiastočne.

4.4. Diskusia

Aj napriek tomu, že v súčasnosti sa už pojem kreatívne mesto často skloňuje aj v našich podmienkach, iniciatívy na jeho skúmanie pochádzajú prevažne z národnej (Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky) a nadnárodnej úrovne (Európska únia). Pre nás zásadnými chybami publikovaných stratégií rozvoja tejto sféry je na jednej strane skutočnosť, že iniciatíva vychádza z centra, na strane druhej, že sa na ňu nazerá len cez kreatívnu ekonomiku. Ako sme uviedli aj v teoretickej časti dizertačnej práce, nemyslíme si, že koncept kreatívneho mesta možno obmedzovať len na tento jeden aspekt. Rovnako sme poukázali na to, že z hľadiska teórie sa jedná o stratégiu, ktorá by mala vychádzať

zdola nahor (bottom-up), na základe poznania miestnych podmienok, špecifik a problémov.

Pri spracovaní dizertačnej práce sme narazili na niekoľko problémov súvisiacich jednak s teoretickým vymedzením konceptu kreatívneho mesta, ako aj praktickými aspektmi jeho skúmania v našich podmienkach. Nemenej problematickým bolo vymedzenie územia, v rámci ktorého je možné tento koncept skúmať v podmienkach Slovenskej republiky. Koncept kreatívneho mesta sa totiž rozvíjal v krajinách s iným územným usporiadaním a veľkosťou miest, než aké je charakteristické pre Slovensko. Typickou územnou jednotkou v zahraničí, v rámci ktorej sa tento koncept skúma, je metropolitné územie (metropolitan area, skrátene aj metro). Toto územie predstavuje určitý región, tvorený husto osídleným mestským jadrom a menej osídlenými susediacimi oblasťami. Ekonomika regiónu je pritom charakteristická spoločným (alebo podobným) druhom priemyslu a infraštruktúry (Frumkin, Frank, Jackson, 2004).

V teoretickej časti práce uvádzame aj ďalšie prístupy k progresívnym územným jednotkám (mestské regióny, polycentrické mestské regióny) ovplyvňujúcich rozvoj určitého územia. Porovnaním uvedených skutočností s vymedzením pojmu mesto v našich podmienkach sme zvolili za objekt skúmania okresy Slovenskej republiky, keďže táto územná jednotka, podľa nášho názoru, najlepšie odráža územie kreatívneho mesta, ako ho vymedzuje teória.

Rovnako obsahová podstata pojmu kreatívneho mesto je v domácej a zahraničnej literatúre vymedzená vágne. Na základe štúdia vedeckej a odbornej literatúry a syntézy poznatkov z rôznych súvisiacich oblastí kreatívneho mesta v práci formulujeme myšlienku, že kreatívne mesto je územie disponujúce kreatívnym potenciálom, ktorý v sebe spája prvky tvrdej, mäkkej a tzv. kreatívnej infraštruktúry, ktorá má viac abstraktný (kvalitatívny) charakter ako predošlé dve skupiny.

Z vytvoreného teoretického základu skúmania dizertačnej práce vyvodzujeme, že kreatívny potenciál, resp. koncept kreatívneho mesta je nástroj, ktorý má priaznivý vplyv na sociálno-ekonomický rozvoj územia. V literatúre sa pritom stretávame s rôznymi prístupmi na vymedzenie kreatívneho potenciálu, ktoré uvádzame v tabuľke 5 na strane 45. Keďže v dizertačnej práci skúmame vplyv konceptu na sociálno-ekonomický rozvoj, je nevyhnutné analyzovať údaje za dlhšie časové obdobie. Vzhľadom na obmedzený čas spracovania dizertačnej práce sme preto zvolili zozbieranie, spracovanie a interpretáciu sekundárnych údajov. Už v tomto bode identifikujeme rozdiel medzi teóriou a praktickými

možnosťami skúmania konceptu v našich podmienkach. Zatiaľ čo v teórii sa stretávame prevažne s kvalitatívnymi ukazovateľmi kreatívneho potenciálu územia, v praxi Slovenskej republiky majú tieto ukazovatele skôr kvantitatívny charakter.

Problematickým sa nám javí aj metodika skúmania kreatívneho potenciálu, ako ju opisujeme v teoretickej, a čiastočne aj metodologickej, časti dizertačnej práce. Z nášho pohľadu nie je vhodné pre analýzu možností aplikácie konceptu kreatívneho mesta v Slovenskej republike používať dostupné indexy (napr. 3T index kreativity), prípadne ich modifikácie. Z tohto dôvodu sme pristúpili k alternatívnej možnosti, ktorá vyžaduje jednak poznanie teórie kreatívneho mesta a súvisiacich prvkov, ako aj možnosti získavania údajov za zvolený objekt skúmania. Výsledkom je nami zostavená kritériálna matica, ktorá obsahuje 15 kritérií kreatívneho mesta, reflektujúce možnosti analýzy konceptu v našich podmienkach. V dôsledku obmedzeného množstva údajov, ktoré možno v rámci okresov Slovenskej republiky skúmať, je nevyhnutné hľadiť na kritériálnu maticu ako na relatívny nástroj analýzy možností aplikácie konceptu kreatívneho mesta v našich podmienkach.

Kritériálna matica predstavuje východisko pre zodpovedanie výskumných otázok a verifikáciu hlavnej hypotézy. Za týmto účelom sme zostavili špecifickú metodiku hodnotenia možností aplikácie konceptu kreatívneho mesta, ako ju uvádzame v tretej kapitole dizertačnej práce. Aj napriek tomu, že tento postup považujeme za obohatenie teoretickej aj praktickej sféry skúmania problematiky kreatívneho mesta, uvedomujeme si aj jej nedostatky, ktoré sú predmetom diskusie.

Asi najpodstatnejším podnetom ďalšieho výskumu je analýza pozadia nami zistených výsledkov parciálnych skúmaní, ktoré sú obsahom štvrtej kapitoly dizertačnej práce. Z metód, ktoré sme použili totiž ani jedna neodhaľuje, čo stojí za jednotlivým vývojom silných a slabých stránok kreatívneho potenciálu, rankingu skúmaných okresov či hodnotou kompozitného indexu a jeho sub-indexov. Práve preto majú nami prezentované výstupy parciálny charakter.

Taktiež je nevyhnutné poukázať na skutočnosť, že naše výstupy sú pre nedostatok dostupných sekundárnych údajov skreslené. Tento problém sa vyskytuje na niekoľkých úrovniach, pričom prvá – východisková – sa týka už spomínanej kritériálnej matice. Ďalšou úrovňou možno označiť objekt skúmania, kedy sme museli základný súbor 79 okresov zredukovať na 38. Na tento problém nadväzuje analýza silných a slabých stránok v oblasti kreatívneho potenciálu skúmaných okresov a ich rankingu, ako aj kvantifikácia

kompozitného indexu, kedy sme museli pristúpiť k priemerným hodnotám skúmaných okresov podľa samosprávnych krajov, do ktorých administratívne prináležia.

Najzásadnejší nedostatok nami zvolenej metodiky je viditeľný pri kvantifikácii kompozitného indexu v okresoch Žilinského samosprávneho kraja, v ktorom ako jedinom sa nám nepodarilo potvrdiť závislosť medzi vyspelosťou regiónu danú úrovňou ukazovateľa HDP/obyvateľ a hodnotou kompozitného indexu. Keďže tieto okresy v rámci ostatných parciálnych analýz nedosahujú výrazne horšie hodnoty jednotlivých kritérií ako ostatné skúmané okresy, nami zvolené postupy nám neodhaľujú dôvody spomínaného vzťahu. Odpoveď na túto otázku sme neodhalili ani pri skúmaní a komparácii demografických a geografických ukazovateľov.

Na základe výsledkov našej analýzy a uvedených problémov sa nám podarilo len čiastočne zodpovedať VO₂. Rovnako hlavnú hypotézu sa nám podarilo prijať len v piatich samosprávnych krajoch, v rámci ktorých sme analyzovali jednotlivé okresy.

4.5. Návrhy a odporúčania

V nasledujúcej časti dizertačnej práce uvádzame naše návrhy a odporúčania pre praktickú sféru, ale aj pre budúci výskum, vychádzajúc pritom z výsledkov prieskumu kreatívneho potenciálu okresov Slovenskej republiky a z predchádzajúcej diskusie.

V podmienkach Slovenskej republiky je veľký problém skúmať rozvoj jednotlivých kritérií na úrovni miest, pretože neexistuje údajová základňa, ktorá by k tomu dopomohla. Aj na úrovni okresov, ktoré sme si na základe štúdia odbornej a vedeckej literatúry zvolili za objekt skúmania, sme narazili na značné obmedzenia v dostupnosti údajov. V dôsledku tohto problému sme z výskumu kreatívneho potenciálu okresov Slovenska museli vynechať niekoľko zaujímavých prvkov, ktoré tento potenciál tvoria, napr. kvalitu ľudského kapitálu reprezentovanú počtom vysokoškolsky vzdelaného obyvateľstva žijúceho v okresoch. Tento údaj sa sleduje len v desaťročných intervaloch, v rámci Sčítania obyvateľov, domov a bytov. Taktiež na úrovni okresov nedokážeme sledovať úroveň odvetvia výskumu a vývoja, hrubého domáceho produktu alebo príjmov a výdavkov domácností. Aj napriek tomu sme sa však pokúsili zostaviť čo možno najrelevantnejší súbor kritérií kreatívneho mesta v podmienkach Slovenskej republiky, ktorý znázorňujeme v tzv. kritériálnej matici (tabuľka 7) v tretej kapitole dizertačnej práce.

Týmto sa dostávame aj k odporúčaniam pre praktickú sféru. Naše zistenia, aj napriek obmedzenému počtu relevantných kritérií, ponúkajú zaujímavý prehľad o silných a slabých stránkach v rámci rôznych kritérií. Nami zvolená kritériálna matica totiž môže prispieť k rozvoju rôznych oblastí verejných politík. Vďaka našej analýze vieme identifikovať územia, z ktorých ľudia v priebehu jedenásťročného skúmaného obdobia najviac migrovali, vieme, v ktorých oblastiach dochádza k výraznejšiemu starnutiu populácie, znečisťovaniu životného prostredia, zvyšovaniu kriminality či poklesu cestovného ruchu. Každé územie je charakteristické niečím iným, vďaka našim výsledkom vieme povedať, v akých sférach vyniká, a kde sú naopak jeho nedostatky a možnosti na nápravu, čo môže výrazne pomôcť pri formulácii rozvojových cieľov či plánovaní konkrétnych aktivít. Tieto informácie môžu poslúžiť predstaviteľom konkrétnych samospráv nachádzajúcich sa v území skúmaných okresov pri formulovaní vlastných strategických dokumentov.

Okrem toho, nami vypracovaná komparačná analýza zvolených kritérií môže poslúžiť ako východisko pre pomoc najmenej rozvinutým okresom podľa Zákona č. 336/2015 o podpore najmenej rozvinutých okresov a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Tento zákon vychádza z celoslovenskej potreby znižovania medziregionálnych disparít a „umožňuje koncentráciu nástrojov, opatrení a prirodzene aj peňažných zdrojov na rozhybanie hospodárskeho a sociálneho rozvoja a zamestnanosti“ (Podpora najmenej rozvinutých okresov, 2016). Prijemcom podpory sú obce a ďalšie subjekty územnej spolupráce, ktoré sa nachádzajú v najmenej rozvinutom okrese, teda v takom, v ktorom „miera evidovanej nezamestnanosti vypočítaná z disponibilného počtu uchádzačov o zamestnanie, ktorú vykazuje Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, bola v období za aspoň deväť kalendárnych štvrtírokov počas predchádzajúcich dvanástich po sebe nasledujúcich kalendárnych štvrtírokov vyššia ako 1,6 násobok priemernej miery evidovanej nezamestnanosti v Slovenskej republike za rovnaké obdobie“ (Podpora najmenej rozvinutých okresov, 2016).

V súčasnosti je v zozname najmenej rozvinutých okresov zapísaných 12 okresov, pričom 6 z nich bolo súčasťou aj nášho objektu skúmania. Menovite sú to okresy Lučenec, Rimavská Sobota, Svidník, Vranov nad Topľou, Rožňava a Trebišov. Obce v týchto okresoch môžu byť prijímateľom podpory zo štátneho rozpočtu až po vypracovaní akčného plánu, ktoré zabezpečuje Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky. Akčný plán obsahuje zhodnotenie súčasnej nepriaznivej situácie v okrese, ako aj zhodnotenie jeho rozvojového potenciálu a návrhov opatrení na realizáciu

akčného plánu. Výsledky našej analýzy vymenovaných okresov by mohli do značnej miery poslúžiť pri hodnotení celkovej situácie v okrese v rámci jeho rozvojového potenciálu. Charakter nášho výskumu a jeho výstupy umožňujú ich využitie aj na takéto účely.

Naše zistenia môžu využiť aj predstavitelia mikroregionálnych združení, miestnych akčných skupín alebo menej formalizovaným zoskupeniam v konkrétnych regiónoch Slovenska pri vypracovaní akčných plánov a stratégií rozvoja územia.

Podľa nášho názoru je kľúčom k akémukoľvek rozvoju poznanie miestneho potenciálu a špecifických potrieb ekonomických subjektov pôsobiacich v území, a následne formulácia rozvojových stratégií na tomto poznaní. Toto tvrdenie potvrdzuje Pratt (2010), ktorý tvrdí, že na kreativitu mesta treba hľadiť individuálne, nie na základe rôznych šablón. Vychádzajúc z Pratta (2010), za kreatívne môžeme považovať aj územie, ktoré si je vedomé svojich silných a slabých stránok a je schopné (a ochotné) si ich pripustiť a pracovať s nimi v prospech svojho ďalšieho rozvoja. Práve preto si myslíme, že akejkolvek kvantifikácii kreatívneho potenciálu územia by mala predchádzať situačná analýza a stanovenie konkrétnych cieľov, ktoré chce územie dosiahnuť. Na základe štúdia odbornej a vedeckej literatúry hodnotíme, že koncept kreatívneho mesta sa stal v relatívne krátkom čase celosvetovým fenoménom, na základe ktorého sa krajiny po celom svete rozhodli merať úroveň svojho kreatívneho potenciálu adaptovaním alebo modifikovaním rôznych dostupných metód, ako napr. Floridov 3T index. Nemyslíme si, že je to správny prístup, pretože v skutočnosti neposkytuje relevantné a komplexné informácie, a už vôbec neodráža širšiu realitu konkrétnych území.

V časti 2.6. dizertačnej práce sme sa venovali rôznym stratégiám kreatívneho mesta. Zo všeobecného hľadiska zastávame názor, že pre okresy Slovenskej republiky je nevyhnutné formulovať stratégie na základe vlastného potenciálu a prijať integrovaný prístup ku kreatívnym stratégiám rozvoja. Tento prístup ovplyvňujú tri základné faktory kreatívneho mesta – kreativita, kultúra a kooperácia, ako uvádzame aj teoretickej časti práce. Stratégie kreatívneho mesta rešpektujúce tento prístup sú zamerané na renováciu alebo regeneráciu zastaveného prostredia, podporu kvality života a rozvoja ekonomiky územia (INTELI, 2011; URBACT, 2014).

Okrem všeobecného odporúčania dokážeme na základe výsledkov analýzy kreatívneho potenciálu odporučiť skúmaným okresom Slovenskej republiky, resp. mestám, ktoré sa v nich nachádzajú a ktoré by mali byť podľa teórie integrovaného prístupu lídrami v oblasti plánovania rozvoja, aj konkrétne stratégie kreatívneho mesta. Ako uvádzame

v časti 2.6. dizertačnej práce, rozlišujeme medzi týmito stratégiami: (1) kreatívne mesto ako stratégia marketingu území – založená na priťahovaní investorov, turistov alebo nových obyvateľov (Hansen, 2001, In Costa, Magalhaes, et al., 2006); (2) kreatívne mesto ako stratégia orientovaná na podporu cestovného ruchu – inovatívny cestovný ruch (Landry, 2006); (3) kreatívne mesto ako stratégia podporujúca produkčné milieum (Evans, 2009; Flew, 2010; Chapain, Comunian, 2010; Trip, Romein, 2010; Booyens, Molotja, Phiri, 2011, a ďalší) – rozvoj kreatívnej ekonomiky a klastrov; (4) kreatívne mesto ako stratégia podporujúca spotrebiteľské milieum (Florida, 2004; Clifton, Cooke, 2009; Trip, Romein, 2010; Chantelot, Pérès, Viroi, 2011; Gordon, 2013, a ďalší).

Na základe našich zistení v oblasti kreatívneho potenciálu okresov Slovenskej republiky zastávame názor, že odporúčania v oblasti vhodnej stratégie kreatívneho mesta by mali vychádzať zo silných stránok okresov. Ako sme už uviedli, dôležitým prvkom formulovania stratégie kreatívneho mesta je rešpektovanie vlastného potenciálu. Odporúčanie stratégií na základe slabých stránok územia teda predpokladá podrobnejšiu analýzu kreatívneho potenciálu okresov, doplnenú o kvalitatívne údaje. V takomto prípade je nevyhnutné kritériálnu maticu doplniť o kritéria, ktoré budú výsledkom primárneho výskumu.

Napriek tomu na základe našich zistení konštatujeme, že pre okres Košice I – IV je dlhodobý vážnym problémom odlev obyvateľstva. Z tabuľky 18 na strane 94 vidíme, že v rámci okresu sme ako dlhodobú najslabšiu oblasť kreatívneho potenciálu identifikovali kritérium migrácie (M). Starnutie populácie, reprezentované kritériom index starnutia (IS), predstavuje výrazný problém okresu Bratislava I – V, a ku koncu obdobia aj okresu Nové Zámky. Z hľadiska skúmanej problematiky kreatívneho mesta odporúčame týmto okresom zamerať sa najmä na prístup marketingu územia a podpory spotrebiteľského prostredia, ktoré môžu pomôcť zvrátiť tieto trendy.

Na základe parciálnych výstupov metódy TOPSIS odporúčame vybraným skúmaným okresom Slovenskej republiky uplatňovať tieto stratégie kreatívneho mesta:

- okres Bratislava I – V, okres Košice I – IV - **kreatívne mesto ako stratégia produkčného milieum**. Tieto okresy dosahovali dlhodobé vysoké hodnoty kritéria kreatívnej ekonomiky (KKP), ktorá predstavuje perspektívne sa rozvíjajúci sektor. Z v rámci tejto stratégie sa odporúča nielen podporovať existujúce podniky, ale aj vznik nových. Dôležitou úlohou v rámci uplatňovania tejto stratégie je podpora klastrovania podnikov a ostatných ekonomických subjektov v rámci odvetvia aj mimo neho. Aj napriek

tomu, že v okrese Bratislava I – V sme nepotvrdili vplyv kreatívneho potenciálu na sociálno-ekonomický rozvoj, z hľadiska jeho úrovne je jednoznačne najrozvinutejší. V celoslovenskom rankingu okresov dosahoval okres v celom skúmanom období prvé miesto, rovnako jeho výkonnosť v oblasti kreatívneho potenciálu je najvyššia. Uplatnenie tejto stratégie je pre okres vhodné aj na základe dosiahnutých hodnôt kritérií medzinárodných podnikov (MP) a priamych zahraničných investícií (PZI);

- okres Liptovský Mikuláš bol v posledných rokoch výskumu kreatívneho potenciálu charakteristický silnou oblasťou cestovného ruchu (TAktiv.), čo indikuje zaujímavú ponuku územia pre segment turistov. Na základe tohto zistenia odporúčame zamerať sa na rozvoj svojej ponuky, k čomu môže slúžiť **stratégia kreatívneho mesta orientovaná na podporu** alternatívneho a inovatívneho **cestovného ruchu**. Zároveň by mal okres rozširovať a zlepšovať aj ostatné zložky svojho potenciálu, na základe čoho môže formulovať aj **stratégiu kreatívneho mesta na podporu spotrebiteľského milieu**;

- okresy Komárno, Dunajská Streda a Čadca vykazovali v posledných rokoch analýzy najvyššie hodnoty v rámci kritérií zahraničných (okres Komárno) a medzinárodných podnikov, na základe čoho by mohli uplatňovať **stratégiu podpory produkčného prostredia**. V rámci existujúceho potenciálu sa môžu zamerať na jeho rozširovanie, podporu klastrovania ako aj priťahovania nových podnikateľských subjektov či odvetví. Z tohto hľadiska sa môže v prípade týchto okresov uplatniť aj prístup **kreatívneho mesta ako stratégie marketingu územia**;

- v okrese Stará Ľubovňa sme počas skúmaného obdobia zistili jeho veľmi dobré postavenie z hľadiska kritérií indexu starnutia (IS), kriminality (K) a bezpečnosti (B), na základe čoho môže byť tento okres príťažlivý pre určité skupiny obyvateľstva (napr. rodiny s deťmi). Využiť tieto skutočnosti môžu relevantné subjekty prostredníctvom **kreatívneho mesta ako stratégie marketingu území**, ako aj v rámci stratégií zameraných na **spotrebiteľské milieu**. Rovnaké odporúčania platia aj pre okres Svidník, ktorého najlepšie hodnotené kritériá kreatívneho mesta boli index starnutia (IS) a kriminalita (B).

Z našich odporúčaní pre praktickú sféru vyplývajú aj návrhy pre akademickú sféru. Ako vidieť, aj z hľadiska identifikácie vhodnej stratégie kreatívneho mesta na základe silných stránok okresov je tu veľký priestor pre rozšírenie analýzy o ďalšie kritériá, ktoré by boli výsledkom primárneho výskumu.

Ďalšie odporúčania pre akademickú sféru vyplývajú najmä z predošlej časti dizertačnej práce, venovanej diskusii. Tieto odporúčania sa týkajú najmä rozšírenia kritérií

aj o kvalitatívne ukazovatele, ktoré sú reflektujú aktuálnu situáciu v konkrétnom okrese pri analýze jeho kreatívneho potenciálu. Vhodným je tiež rozšíriť našu analýzu aj o metodiku schopnú identifikovať pozadie, resp. dôvody pre konkrétne zmeny, ktoré sme zaznamenali v jednotlivých okresoch v priebehu skúmaného obdobia a v rámci skúmaných kritérií kreatívneho mesta.

Okrem uvedených možností sa môžu v súčasnosti okresy Slovenskej republiky zamerať aj na pomoc z vonkajšieho prostredia. Nehovoríme pritom o tzv. externých impulzoch na uplatnenie stratégie kreatívneho mesta, ako ich spomíname v časti 2.6. dizertačnej práce, ale o možnostiach vyplývajúcich z novej Kohéznej politiky Európskej Únie.

O tom, že podpora kreatívnej ekonomiky a zamestnanosti kreatívnych talentov sú stimulmi ekonomického a sociálneho rozvoja svedčia aj aktuálne projekty Európskej únie (pozri strana 36). V súčasnosti najaktuálnejšou aktivitou je nový Integrovaný regionálny operačný program (IROP) 2014 – 2020, ktorého hlavným cieľom je „prispieť k zlepšeniu kvality života zabezpečiť udržateľné poskytovanie verejných služieb s dopadom na vyvážený a udržateľný územný rozvoj, hospodársku, územnú a sociálnu súdržnosť regiónov, miest a obcí“ (IROP, 2014, s 6.). Na naplnenie tohto cieľa slúži aj prioritná os číslo 3: Mobilizácia kreatívneho potenciálu v regiónoch. Táto prioritná os prispieva k tematickému cieľu 8: Podpora udržateľnej zamestnanosti a mobility pracovnej sily, pričom sa orientuje na podporu rozvoja kultúrneho a kreatívneho priemyslu a uplatnenia kreatívnych talentov na trhu.

Myslíme si, že pre rôzne subjekty pôsobiace v území je dôležité poznať možnosti získania finančnej a, v tomto prípade aj materiálnej, pomoci pri podpore miestneho rozvoja. Aj napriek tomu, že špecifický cieľ, ako aj súvisiace aktivity, prioritnej osi č. 3 považujeme za obmedzené (podpora len odvetví kreatívneho priemyslu za účelom rozvoja územia) a vágne interpretované, budeme sa im v nasledujúcej časti venovať. Dôvodom je najmä potenciálny presah týchto aktivít aj do ostatných sfér (ekonomická, sociálna, environmentálna) fungovania území.

Výsledkom špecifického cieľa prioritnej osi 3 má byť vytvorenie priaznivého prostredia pre rozvoj kreatívneho talentu, ktoré je založené na rozvojovom potenciály kultúrneho a kreatívneho priemyslu regiónov úrovne NUTS 3 Slovenskej republiky so zameraním na nasledovné odvetvia kultúrneho a kreatívneho priemyslu: (1) reklama a marketing, (2) architektúra, (3) dizajn, (4) módny dizajn, (5) film, televízia, video, rádio

a fotografia, (6) umelecké vizuálne umenie, (7) multimedialný priemysel, (8) vydavateľstvo, literatúra a knižný trh, (9) hudba a scénické umenie, (10) remeslá tradičnej, ľudovej a mestskej kultúry, (11) trh s umením.

Na identifikáciu rozvojového potenciálu kultúrneho a kreatívneho priemyslu regiónov Slovenskej republiky sa použijú tri faktory: (1) počet škôl a študentov zameraných na štúdium odborov spadajúcich do kreatívneho sektora; (2) špecifické možnosti ľudského kapitálu vyplývajúce z histórie konkrétneho regiónu (vyplývajúce z dlhodobej tradície v niektorých odvetviach kultúrneho a kreatívneho priemyslu, ale nevýhodných podmienok na uplatnenie takéhoto talentu na trhu); (3) koncentrácia podnikov, ktoré tvoria dopyt po výrobkoch a službách kreatívneho sektora.

Identifikácia tohto potenciálu by mala pomôcť k vytvoreniu priaznivých podmienok pre rozvoj kreatívnej ekonomiky v regiónoch Slovenskej republiky, a tým aj k vzdelávaniu, odbornej príprave a zamestnanosti absolventov či nezamestnaným, osobám v slobodnom povolaní, malým a stredným podnikom, organizáciám neziskového či verejného sektora pôsobiacich v odvetviach kreatívneho a kultúrneho priemyslu, alebo s najväčším kreatívnym potenciálom v danom regióne (potenciál v tomto prípade vymedzuje IROP, ako uvádzame vyššie v texte).

Za týmto účelom sú naplánované nasledovné aktivity: (1) rozvoj kreatívneho talentu, jeho podnikateľského ducha a podpora netechnologických inovácií s použitím informačných technológií – aktivita sa bude realizovať prostredníctvom zakladania kreatívnych centier, ktoré budú poskytovať rôzne služby kreatívnym osobám a subjektom, ako napr. inkubátor, otvorený ateliér, sieťovanie, komerčný prenájom. Počet kreatívnych centier zodpovedá počtu krajských miest, pričom cieľom do roku 2018 je vybudovať tri centrá – v Bratislavskom kraji a v dvoch menej rozvinutých regiónoch. Konečný cieľ osem kreatívnych centier je naplánovaný na rok 2023. (2) podpora dopytu po kreatívnej tvorbe v podporených kreatívnych centrách – ako vyplýva z IROP, cieľom tejto aktivity je uplatnenie špecifického druhu propagačných aktivít, ako workshopy, osvetová činnosť a výstavy, pričom súčasťou má byť aj vybudovanie samostatných výstavných a prezentačných priestorov. Z dokumentu IROP nie je jasné, či tieto priestory majú byť súčasťou kreatívneho centra, alebo samostatnou jednotkou. (3) finančné nástroje – v podobe mikropôžičiek pre osoby v slobodnom povolaní a malé a stredné podniky v kultúrnom priemysle na obstaranie hmotného a nehmotného majetku za účelom tvorby

pracovných miest; (4) poskytovanie nenávratnej finančnej pomoci – granty pre subjekty pôsobiace v odvetviach kultúrneho a kreatívneho priemyslu.

Výhodou tejto prioritnej osi je, že subjekty vzniknuté a podporované v IROP sa môžu aj naďalej uchádzať o podporu z už spomínaného programu Kreatívna Európa, pokiaľ subjekty nebudú žiadať o prostriedky na financovanie rovnakých aktivít. Nevýhodu vidíme najmä v zakladaní kreatívnych centier v krajských mestách, ktoré, aj na základe výsledkov našej parciálnej analýzy, sú viac rozvinutejšie ako menšie mestá v regiónoch. Dôvod, prečo sa kreatívne centrá vybudujú práve v krajských mestách vyplýva zo stanovených troch faktorov kreatívneho potenciálu, ako uvádzame vyššie v texte.

Z dôverných zdrojov však máme informáciu, že momentálne je celý IROP 2014 – 2020 pozastavený, a s najväčšou pravdepodobnosťou sa bude nanovo prerokovávať v Európskej komisii.

Na základe výsledkov rozsiahlej analýzy kreatívneho potenciálu okresov Slovenskej republiky, našich odporúčaní pre prax aj vedeckú sféru, dokážeme odpovedať na hlavnú výskumnú otázku VO₀: *Je možné v podmienkach Slovenskej republiky aplikovať koncept kreatívneho mesta a využiť ho ako nástroj rozvoja územia?* Z našich zistení vyplýva, že skúmať koncept kreatívneho mesta z hľadiska kreatívneho potenciálu územia má v podmienkach Slovenska zmysel. Vďaka použitým metódam výskumu sme tiež dospeli k zisteniu, že kreatívny potenciál môže prispievať k rozvoju územia, čím sme potvrdili naše tvrdenie, že koncept kreatívneho mesta je nástrojom podpory rozvoja.

5. TEORETICKÉ A PRAKTICKÉ PRÍNOSY DIZERTAČNEJ PRÁCE

Vedeckým cieľom dizertačnej práce bolo na základe teoretických poznatkov a praktických skúseností z domova a zo zahraničia preskúmať koncept kreatívneho mesta, identifikovať jeho vlastnosti, popísať jeho vzťah so sociálno-ekonomickým rozvojom a navrhnúť možnosti jeho aplikácie v podmienkach Slovenskej republiky. Za účelom naplnenia hlavného cieľa sme formulovali aj niekoľko čiastkových cieľov, ktoré sa nám podarilo naplniť. Naplnenie cieľov dizertačnej práce predstavuje súbor teoretických a praktických prínosov dizertačnej práce.

5.1. Teoretické prínosy dizertačnej práce

Použitím metód obsahovo-kauzálnej analýzy, vedeckej abstrakcie, komparácie a syntézy sme v dizertačnej práci preskúmali, zhodnotili a spracovali dostupnú vedeckú a odbornú literatúru venujúcu sa problematike kreatívneho mesta a súvisiacich konceptov kreatívnej ekonomiky a kreatívnej triedy. Vzhľadom na stanovený vedecký cieľ sme značnú časť analýzy venovali aj problematike sociálno-ekonomického rozvoja a hľadaniu jeho prepojenia s konceptom kreatívneho mesta. Výsledkom je vytvorenie teoretického rámca skúmania problematiky implementácie konceptu kreatívneho mesta ako nástroja na podporu sociálno-ekonomického rozvoja v podmienkach Slovenskej republiky.

Za pridanú hodnotu spracovania teoretického rámca konceptu kreatívneho mesta považujeme kritický prístup k skúmaniu, vyhodnocovaniu a spracovaniu dostupných literárnych zdrojov. Teória kreatívneho mesta je rozsiahla, najmä pre jeho multidisciplinárny charakter, no ako sme zistili, vo väčšine prípadov poskytuje vágne vymedzenia konceptu, čo nevedie ku komplexným zisteniam. Práve preto sme hľadali prepojenia a súvislosti problematiky s inými témami a názorovými skupinami, než s tzv. hlavným prúdom.

V snahe podrobnejšie preskúmať koncept kreatívneho mesta a jeho postavenie v teóriách sociálno-ekonomického rozvoja, sme sa v dizertačnej práci venovali skúmaniu a popisu území, charakteristike miest a identifikácii nových trendov v oblasti perspektívnych územných jednotiek, ktoré predstavujú kľúč k rozvoju krajín. Zistili sme, že mestá samotné by mali predstavovať centrá rozvoja širšieho okolia, keďže plnia dôležité ekonomické, sociálne a kultúrne funkcie, ktoré menšie municipality často nezvládajú samé

zabezpečovať. Do popredia záujmu sa dostáva uplatňovanie tzv. integrovaného prístupu k riadeniu rozvoja územia, ktorého hlavná myšlienka je prostredníctvom zoskupenia viacerých municipalít, charakteristických spoločnými znakmi, vlastnosťami, problémami, zabezpečiť podporu rozvoja tohto územia. Tak ako je to aj v prípade iných formálnych a neformálnych zoskupení samospráv, takáto forma spolupráce nevylučuje ani určitý stupeň konkurencie.

V dizertačnej práci sme tiež preskúmali, komparovali a vyhodnotili základné prístupy ku konceptu kreatívneho mesta (produkčné a spotrebiteľské milieu) a identifikovali jeho stratégie (rozvoj kreatívnej ekonomiky, cestovného ruchu, zlepšovanie kvality života, atď.). Nevyhnutnou súčasťou teoretického spracovania dizertačnej práce je náhľad do histórie a popis vývoja konceptu z pôvodných stratégií rozvoja kultúry. V dizertačnej práci sme identifikovali vzťah medzi kultúrou a ekonomikou, ktorý vyústil až do súčasnej kreatívnej ekonomiky, reprezentovanej odvetviami kultúrneho a kreatívneho priemyslu. Poukázali sme na pritom na skutočnosť, že kultúra a ekonomika neboli vždy vnímané ako prvky, ktoré by súčinnosťou mohli prispieť k rozvoju územia.

Nevyhnutnou súčasťou spracovania teoretického rámca skúmanej problematiky bola analýza zmien vo vnímaní kreativity, ktorá sa dnes skloňuje práve v súvislosti s ekonomikou a rozvojom územia. V dizertačnej práci uvádzame rozsiahly prehľad teoretických prístupov k tejto problematike, ako aj samotné vymedzenie pojmu a jeho postavenia v koncepte kreatívneho mesta

Preskúmanie a vymedzenie pojmov kreatívnej ekonomiky, kultúrneho a kreatívneho priemyslu, kreatívnych klastrov a kreatívnej triedy predstavuje nevyhnutný krok k popisu prístupov ku kreatívnehomu mestu. V tejto časti práce sme upozornili na to, že o kreatívnej ekonomiky a kreatívnom (a kultúrnom) priemysle nemožno hovoriť oddelene, keďže druhé je praktickým zhmotnením prvého. Okrem toho sme odmietli používanie termínu kreatívna trieda, pričom sa odvolávame aj na predošlú vedeckú prácu Ing. Kozákovej.

Pri vymedzení kreatívnej ekonomiky sme sa tiež venovali jej postaveniu v podmienkach Slovenskej republiky, kde sa tento pojem postupne etabluje. Poukázali sme na dostupné dokumenty venujúce sa danej problematike z rôznych uhlov pohľadu, vrátane snahy o identifikáciu a kvantifikáciu prínosov kreatívnej ekonomiky.

Za účelom naplnenia vedeckého cieľa a čiastkových cieľov dizertačnej práce sme sa venovali preskúmaniu a vyhodnoteniu prístupov ku kvantifikácii prínosu implementácie

konceptu kreatívneho mesta. Vychádzali sme pritom z pôvodnej práce Richarda Floridu, v ktorej sa pokúšal o vyčíslenie kreatívneho potenciálu regiónov v Spojených štátoch amerických. Na základe štúdia a spracovania vedeckej a odbornej literatúry sme dospeli k záveru, že v našich podmienkach nie je vhodné tento prístup aplikovať.

Z tohto dôvodu sme v dizertačnej práci skúmali problematiku vývoja indikátorov rozvoja území z rôznych hľadísk. Zaoberali sme sa tradičnými prístupmi k rozvoju území prostredníctvom endogénnych a exogénnych ukazovateľov, indikátormi kvality života, ktoré reflektujú stále väčšiu silu nehmotných ukazovateľov rozvoja, a napokon indikátormi kreatívneho mesta podľa troch špecifických prístupov. Poznanie vývoja a charakteristík hlavných indikátorov rozvoja území nám výrazne poslúžilo pri spracovaní praktickej časti dizertačnej práce. Práve preto súhrnný prehľad týchto indikátorov (pozri tabuľka 5) považujeme za dôležitý teoretický prínos k problematike kreatívneho mesta.

Okrem vytvorenia teoretického rámca konceptu kreatívneho mesta považujeme za významný teoretický prínos dizertačnej práce návrh metodologického rámca skúmania danej problematiky v podmienkach Slovenskej republiky. Tento prístup je výsledkom analýzy vývoja indikátorov rozvoja území, vďaka ktorému sme zostavili súbor kritérií kreatívneho mesta, a ten sme podrobili rozsiahlej analýze v rámci objektu skúmania dizertačnej práce. Nami zvolené metódy určenia rankingu okresov, identifikácie ich silných a slabých stránok a analýzy výkonnosti, predstavujú inovatívne doplnenie teórie kreatívneho mesta, hlavne možností jeho kvantifikácie, v našich podmienkach. Vytvorenie metodologického rámca má presah aj do praktickej roviny prínosov dizertačnej práce.

Nemenej dôležitým prínosom dizertačnej práce je, že otvára rozsiahlu vedeckú diskusiu v problematike kreatívneho mesta a vďaka nej je možné formulovať hypotézy a výskumné otázky pre ďalší výskum.

5.2. Praktické prínosy dizertačnej práce

Jedným z najdôležitejších praktických prínosov dizertačnej práce je vypracovanie metodológie skúmania kreatívneho potenciálu okresov Slovenskej republiky. V dizertačnej práci sme uplatnili špecifický spôsob kvantifikácie tohto potenciálu prostredníctvom multikriteriálnej analýzy TOPSIS a ďalších prístupov. Výhodou nami zvoleného prístupu je, že nepredstavuje modifikáciu rôznych dostupných indexov kreativity a kreatívneho potenciálu. Dá sa uplatniť v akejkolvek sfére vedeckého skúmania, pretože súbor kritérií

určuje riešiteľ, resp. skupina riešiteľov, ktorí sú považovaní za expertov v danej problematike.

Za účelom naplnenia cieľov dizertačnej práce sme zostavili súbor 15 kvantitatívnych kritérií skúmania kreatívneho potenciálu v našich podmienkach, ktoré spolu s vybranými 38 okresmi Slovenskej republiky tvoria tzv. kritériálnu maticu. Tá obsahuje informácie o samotných kritériách, o ich priradení k hlavným skupinám kritérií, charakteristiku a mernú jednotku. Matica naplnená tzv. surovými údajmi má potenciálnu využiteľnosť aj v iných oblastiach skúmania, než len v rámci problematiky kreatívneho mesta. Príkladom jej využiteľnosti v praxi je vypracovanie akčného plánu tzv. menej rozvinutých okresov, ako uvádzame aj v návrhovej časti dizertačnej práce.

Výsledkom metódy TOPSIS je ranking skúmaných okresov z hľadiska ich kreatívneho potenciálu, ktorý uvádzame v tabuľke 19. Okrem komplexného rankingu všetkých skúmaných okresov sme túto metódu použili na zistenie parciálneho rankingu okresov v rámci krajov, ku ktorým administratívne prináležia. Prostredníctvom tejto metódy sme identifikovali potenciálnu ideálnu (najlepšiu) a bazálnu (najhoršiu) hodnotu stanovených kritérií, čo nám umožnilo skúmať vývoj reálne najlepších a najhorších oblastí v rámci týchto kritérií. Výsledky rankingu môžu poslúžiť pri identifikácii konkurenčnej výhody jednotlivých okresov, predstavujúcej dôležitý prvok formulácie rôznych rozvojových stratégií. Zároveň predstavujú podklad pre vytvorenie rôznych stratégií rozvoja na lokálnej či regionálnej úrovni.

Keďže si plne uvedomujeme výhody a nevýhody plynúce z uplatnenia tejto metódy, cheme zdôrazniť, že ju nepovažujeme za jediný spoľahlivý prístup k identifikácii a kvantifikácii kreatívneho potenciálu území, ale skôr za inovatívne rozšírenie doteraz dostupných a známych prístupov. Nami zvolený prístup tak prispieva nielen praktickej sfére, ale obohacuje aj teóriu kreatívneho mesta, najmä v oblasti kvantifikácie kreatívneho potenciálu území.

Súčasťou nášho výskumu bola tiež identifikácia silných a slabých stránok okresov Slovenskej republiky v rámci skúmaných kritérií. Tu sme pre veľký počet variant (okresov) pristúpili k zjednodušeniu prezentácie výsledkov. Prostredníctvom normalizovaných hodnôt jednotlivých kritérií v rámci okresov sme identifikovali silné a slabé stránky okresov v rámci krajov, ku ktorým patria. Výsledky sme interpretovali graficky prostredníctvom multidimenzionálnych pavúkových grafov, pričom sme sa pre rozsah variant a skúmaného časového obdobia venovali stavu na začiatku (2004), v strede

(2009) a na konci (2014) skúmaného obdobia. Praktickú využiteľnosť nami dosiahnutých výsledkov vidíme najmä v oblasti formulácie strategických cieľov jednotlivých území za účelom podpory rozvoja slabšie hodnotených aspektov kreatívneho mesta, alebo stavaní na objavených silných stránkach.

Napokon sme prostredníctvom kompozitných indexov identifikovali mieru rozvoja skúmaných okresov v rámci skupín kritérií kreatívneho potenciálu. Aj tu sme pre rozsah variant museli pristúpiť ku zovšeobecneniu, a vývoj kompozitných, ako aj parciálnych, indexov sme uvádzali ako priemerné hodnoty za skúmané okresy v rámci samosprávnych krajov, ku ktorým prináležia. Súčasťou analýzy kompozitných indexov bolo aj vyčíslenie schopnosti kritérií kreatívneho mesta prispievať k sociálno-ekonomickému rozvoju skúmaných okresov. Tieto zistenia môžu nájsť uplatnenie v teórii kreatívneho mesta, ako aj rozvoja území.

Všetky nami použité metódy považujeme za vzájomne prepojené, pretože spolu poskytujú hlbší pohľad na skúmanú problematiku. Výsledky našej analýzy môžu poslúžiť nielen pri rozširovaní výskumu kreatívneho potenciálu území, ale aj pre formuláciu rozvojových stratégií či plánovaní konkrétnych aktivít rozvoja územia zo strany verejného sektora. Zároveň tieto výsledky môžu poslúžiť rôznym subjektom zo súkromného či neziskového sektora, či už pri realizácii samostatných projektov, vyjednávaní s verejným sektorom alebo hľadaní možnosti riešenia spoločných aktivít. Významný praktický prínos práce vidíme najmä v prehľadom spracovaní metodologického postupu kvantifikácie kreatívneho potenciálu okresov Slovenskej republiky. Vďaka tomu môže práca poslúžiť aj pre účely spracovania ďalších záverečných a vedeckých prác, venujúcich sa rôznym témam a problémom v oblasti rozvoja území.

Parciálne výsledky dizertačnej práce sme prezentovali na domácich a zahraničných konferenciách a publikovali v domácich a zahraničných časopisoch, konferenčných zborníkoch a monografiách, čo považujeme za prínos v rámci teoretickej aj praktickej roviny.

Spolu s publikáciami má dizertačná práca praktické a teoretické prínosy v oblasti výskumných projektov, keďže nadväzuje na projekt VEGA 1/0680/14 Kreatívne odvetvia ako zdroj kľúčových nehmotných aktív verejného sektora v kontexte inovácií a inteligentného rastu.

ZÁVER

Nevyhnutnosť reagovať na problémy spôsobené globalizáciou sveta vyústila v 80tych rokoch 20. storočia do vytvorenia nového prístupu k podpore rozvoja území založeného na kreativite. Koncept kreatívneho mesta predstavuje nový prístup k podpore rozvoja, ktorý je založený na identifikácii, vylepšovaní alebo dotváraní endogénneho potenciálu území. Kľúčovým prvkom rozvoja sa tak stáva tzv. kreatívny potenciál územia, ktorý predstavuje kombináciu tradičnej tvrdej a mäkkej infraštruktúry, doplnenú aj o prvky abstraktného charakteru, ako napr. kreativita, atmosféra, imidž, symbolická hodnota. Súčasťou kreatívnej infraštruktúry je kreatívna ekonomika reprezentovaná odvetviami kultúrneho a kreatívneho priemyslu, ako aj ďalšie zložky dotvárajúce celkový potenciál územia.

Za účelom preskúmania konceptu kreatívneho mesta sme formulovali hlavnú výskumnú otázku: Je možné v podmienkach Slovenskej republiky aplikovať koncept kreatívneho mesta a využiť ho ako nástroj rozvoja územia? Vychádzajúc z výskumnej otázky je cieľom dizertačnej práce na základe teoretických poznatkov a praktických skúseností z domova a zo zahraničia preskúmať koncept kreatívneho mesta, identifikovať jeho vlastnosti, popísať vzťah so sociálno-ekonomickým rozvojom a navrhnúť možnosti jeho aplikácie vhodné pre mestá Slovenskej republiky. Za účelom naplnenia vedeckého cieľa sme formulovali aj niekoľko čiastkových cieľov. Ich zámerom bolo na základe domácich a zahraničných odborných a vedeckých prác vytvoriť teoreticko-metodologický rámec skúmania konceptu kreatívneho mesta v podmienkach Slovenskej republiky a preskúmať jeho postavenie v kontexte sociálno-ekonomického rozvoja. Z uvedeného vyplýva, že predmetom skúmania je koncept kreatívneho mesta. Objektom skúmania sú, na základe vytvoreného teoretického rámca, okresy Slovenskej republiky. Naplnením týchto cieľov sme mohli pristúpiť k analýze kreatívneho potenciálu okresov Slovenska a identifikácii ich rankingu a potenciálu ďalšieho rozvoja v tejto oblasti.

Hlavná výskumná otázka spolu s cieľmi dizertačnej práce predstavujú východisko pre formulovanie čiastkových výskumných otázok a hlavnej hypotézy H_1 : Kreatívny potenciál prispieva k zlepšovaniu kritérií sociálno-ekonomického rozvoja. Výskumné otázky a hypotézu sme overovali prostredníctvom rôznych matematicko-štatistických metód.

Dizertačná práca je rozdelená do piatich, logicky nadväzujúcich, kapitol. V prvej kapitole sa stručne venujeme úvodu do skúmanej problematiky kreatívneho mesta, na čo nadväzuje druhá kapitola, ktorá predstavuje teoretické východiská predmetnej problematiky. V nej sa venujeme vymedzeniu sociálno-ekonomického rozvoja, kreativity, kreatívnej ekonomiky a kreatívnemu mestu. Okrem toho tu uvádzame prehľad vývoja ukazovateľov rozvoja území a identifikujeme prístupy ku stratégiám kreatívneho mesta.

V tretej kapitole stanovujeme ciele, výskumné otázky a hypotézy skúmania problematiky kreatívneho mesta, identifikujeme materiál a metódy skúmania a spôsob získavania dát a zostavujeme kritériálnu maticu kreatívneho potenciálu okresov Slovenskej republiky, ktorá predstavuje východisko ďalšej analýzy. Súčasťou tejto kapitoly je aj vytvorenie prehľadného metodického rámca analýzy predmetnej problematiky.

Štvrtá kapitola prezentuje výsledky rozsiahlej analýzy kreatívneho potenciálu okresov Slovenska. Venujeme sa v nej identifikácií silných a slabých stránok okresov v tejto oblasti, ktoré znázorňujeme pomocou multidimenzionálnych pavúkových grafov, prostredníctvom multikritériálnej analýzy stanovujeme ranking okresov z hľadiska úrovne ich kreatívneho potenciálu a kvantifikáciou kompozitných indexov odhadujeme ich výkonnosť v oblasti kritérií kreatívneho mesta, ekonomickej a sociálnej sféry. Na základe syntézy teoretických poznatkov a našich zistení formulujeme odporúčania pre akademickú aj praktickú sféru.

Piata kapitola predstavuje vyhodnotenie celého výskumu dizertačnej práce v podobe vymedzenia teoretických a praktických prínosov dosiahnutých výsledkov.

Na základe výsledkov výskumu kreatívneho potenciálu sme dospeli k odpovedi na hlavnú výskumnú otázku, že v podmienkach Slovenskej republiky je vhodné pokračovať v štúdiu a vo výskume konceptu kreatívneho mesta. Nakoľko sa nám vo väčšine skúmaných okresov podarilo nulú hypotézu zamietnuť, myslíme si tiež, že tento koncept môže pozitívne prispievať k sociálno-ekonomickému rozvoju území.

Pri spracovaní dizertačnej práce sme identifikovali aj niekoľko problémov súvisiacich s analýzou konceptu kreatívneho mesta v našich podmienkach. Z teoretického hľadiska sa jedná najmä o často vágne vymedzenie konceptu, ktoré nás niekedy nedokázalo presvedčiť o význame a úlohe tohto konceptu. Keďže našim cieľom bolo zistiť aj vzťah konceptu kreatívneho mesta a sociálno-ekonomického rozvoja, museli sme skúmať údaje za dlhšie časového obdobia, v dôsledku čoho náš výskum vyžadoval spracovanie sekundárnych údajov. Zásadný problém v našich podmienkach pri skúmaní

kreatívneho potenciálu nižších územných jednotiek je v dostupnosti relevantných štatistických údajov. V dôsledku tejto skutočnosti má kritériálna matica svoju aktuálnu podobu. Z hľadiska metodického postupu vidíme problém, resp. nedostatok zvolených metód v ich schopnosti identifikovať pozadie zmien, ktoré sme v rámci vývoja kreatívneho potenciálu v okresoch zaznamenali.

Pri spracovaní dizertačnej práce sa nám na základe zvolených postupov a metód podarilo naplniť všetky stanovené ciele, odpovedať na výskumné otázky a verifikovať hlavnú hypotézu.

SUMMARY

The concept of creative cities and its application in Slovakia

The necessity to respond to problems caused by globalization of the world resulted in the 80's of the 20th century into creation a new approach to supporting the development of area-based creativity. Creative city concept represents a new approach to promoting development that is based on the identification, improvement or the generating the endogenous potential of the area. A key element of development becomes creative potential of the territory, which is a combination of traditional hard and soft infrastructure, with the abstract elements such as creativity, atmosphere, image, symbolic value. Part of the creative infrastructure is creative economy represented embodied in the cultural and creative industries as well as other components completing overall potential of the territory.

In order to examine the concept of creative city, we formulated the main research question: Is it possible to apply the concept of creative city in the Slovak Republic and use it as an instrument of territorial development? Based on the research questions is the aim of dissertation based on theoretical knowledge and practical experience from home and abroad to examine the concept of creative city, identify its characteristics, analyze its relationship with socio-economic development and possibilities for its application suitable for Slovakia. In order to fulfill the scientific objective, we formulated several targets. Their intention was based on domestic and foreign professional and scientific literature to create a theoretical and methodological framework for examining the concept of creative city in the Slovak Republic and to review its position in the context of socio-economic development. Subject of the investigation is the creative city concept. The object of the investigation are, based on creation of a theoretical framework, districts of Slovak Republic. After fulfillment of these objectives we will be able to analyze the creative potential of the districts of Slovakia and identify their ranking and potential for further development in this area.

The main research question along with the objectives constitute the basis for the formulation of partial research questions and main hypothesis H_0 : creative potential is conducive to the improvement of socio-economic development criteria. Research questions and hypothesis was verified through various statistical methods.

Dissertation is divided into five chapters. The first chapter is a brief introduction to the research of creative city concept, followed by the second chapter, which is the theoretical basis of relevant issues. In this chapter we define the socio-economic development, creativity, creative economy and creative city. In addition, there is an overview of territorial development indicators and approaches to creative city strategies.

The third chapter sets out the objectives, research questions and hypotheses of the research topic, we identify here the materials and methods of investigation and method of data acquisition and set a criterial matrix of creative potential of Slovak Republic's districts, which is the starting point for further analysis. Part of this chapter is the creation of transparent methodological framework for analysis of relevant issues.

The fourth chapter presents the results of an extensive analysis of the creative potential of Slovakia's districts. We identified their strengths and weaknesses in this area, which are shown in a multidimensional spider graphs, through multi-criteria analysis we establish ranking of districts in terms of the level of their creative potential and quantifying the composite index to estimate their performance on the creative city criteria, economic and social spheres. Based on a synthesis of theoretical knowledge and our findings we formulated recommendations for both academic and practical spheres.

The fifth chapter presents the evaluation of dissertation research in the form of defined theoretical and practical achievements.

Based on the research results of the creative potential we have come to answer to the main research question that in the Slovak Republic it is appropriate to continue to study and research the creative city concept. Since we managed, in majority of the districts surveyed, to reject the zero hypothesis, we also believe that this concept can positively contribute to the socio-economic development of the territory.

When processing dissertation, we identified several problems related to the analysis of the concept of creative city in our country. In theory this is particularly the often vague definition of the concept, which sometimes made us failed to demonstrate the importance and role of this concept. Since our goal was to investigate the relationship of the creative city concept and socio-economic development, we had to examine data over a longer period of time, making our research requires the processing of secondary data. The fundamental problem in our country when examining the creative potential of smaller territorial units is availability of relevant statistics. Due to this fact, the criterial matrix has its current form. In terms of method, we see the problem or shortcomings of selected

methods in their ability to identify the background of the changes that we have recorded in the development of creative potential in the districts.

However, in the processing of the dissertation thesis we successfully achieved all its objectives and answered the research questions and verified the zero hypothesis based on selected practices and techniques.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

1. ANDERSSON, Å. E. 2011. Creative People Need Creative Cities. In ANDERSSON, D. E.; ANDERSSON, Å. E.; MELLANDER, CH. (eds.). *Handbook of Creative Cities*. Gheltenham : Edward Elgar Publishing Limited, 2011. ISBN 978-1-84980-150-8, s. 14 – 55.
2. BALOG, M., et al. 2014. *Možnosti rozvoja kreatívneho priemyslu na Slovensku*. Bratislava : Slovenská inovačná a energetická agentúra, 2014. 68 s. ISBN 978-80-88823-56-8
3. BARCA, F. 2009. *An Agenda for a Reformed Cohesion Policy. A Place-based Approach to Meeting European Union Challenges and Expectations* [online]. Europarl.europa.eu. 2009. Dostupné na internete: http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/regi/dv/barca_report_/barca_report_en.pdf
4. BAYCAN, T.; GIRARD FUSCO, L.; NIJKAMP, P. 2011. Creative and Sustainable Cities: A New Perspective. In GIRARD FUSCO, L.; BAYCAN, T.; NIJKAMP, P. (eds.). *Sustainable City and Creativity. Promoting Creative Urban Initiatives*. Farnham : Ashgate Publishing Limited, 2011. ISBN 978-1-4094-2001-9, s. 3-12. Dostupné na internete: http://www.ashgate.com/pdf/SamplePages/Sustainable_City_and_Creativity_Ch1.pdf
5. BOBIRCA, A.; DRAGHICI, A. 2011. *Creativity and Economic Development*, [online]. Waset.org. 2011. Dostupné na internete: <http://www.waset.org/journals/waset/v59/v59-171.pdf>
6. BOGEN, P.; FLEMING, T.; VAN LOON, L.; et al. 2013. *Košice 2020. Kreatívna ekonomika. Master plán 2013 - 2015*. Košice : Košice – Európske hlavné mesto kultúry 2013, 2013. 55 s. ISBN 978-80-971159-3-7
7. BOOYENS, I.; MOLOTJA, N.; PHIRI, M. Z. 2011. *Creative Industries and Innovation: the Case of New Media Firms in Cape Town* [online]. Ungs.edu.ar. 2011. Dostupné na internete: <http://www.ungs.edu.ar/globalics/wp-content/uploads/2011/12/ID-129-Booyens-Molotja-Phiri-Innovation-economic-development-and-inequality.pdf>
8. BOP CONSULTING. 2010. *Mapping the Creative Industries: A Toolkit*. London : The British Council, 2010. 63 s. ISBN 978-086355-640-1.
9. BORRUP, T. 2010. *Shaping a Creative Milieu: Creativity, Process, Pedagogy, Leadership, and Place*, [online]. Communityandculture.com. 2010. Dostupné na internete: http://communityandculture.com/pdfs/Creative_Milieu_Borrup_JUCR-2010.pdf
10. BUČEK, M., et al. 2008. *Regionálny rozvoj. Novšie teoretické koncepcie*. Bratislava : EKONÓM, 2008. 270 s. ISBN 978-80-225-2542-8
11. BURES, F. 2012. *The Fall of the Creative Class* [online]. Thirtytwomag.com. 2012. Dostupné na internete: <http://thirtytwomag.com/2012/06/the-fall-of-thecreative-class/>
12. CAMILLERI, N. 2010. *The Creative City: Reality or Rhetoric? A Critique of the Recent Work of Charles Landry and COMEDIA*. Saarbrücken : LAP LAMBERT Academic Publishing, 2010. 90 s. ISBN 978-3-8383-7376-8

13. CLIFTON, N.; COOKE, P. 2009. Creative knowledge workers and location in Europe and North America: a comparative review. In *Creative Industries Journal*, roč. 2, 2009, číslo 1. ISSN 1751-0694, s. 73-89.
14. COSTA, P.; MAGALHÃES, M.; VASCONCELOS, B.; SUGAHARA, G. 2006. *On 'Creative Cities' Governance Models: a Comparative Approach* [online]. Repositorio-iul.iscte.pt. 2006. Dostupné na internete: http://repositorio-iul.iscte.pt/bitstream/10071/512/4/DINAMIA_WP_2006-54.pdf
15. COSTA, P.; SEIXAS, J.; ROLDÃO, A. 2009. *From 'Creative Cities' to 'Urban Craetivity'? Space, Creativity and Governance in the Contemporary City* [online]. Repositorio.iscte-iul.pt. 2009. Dostupné na internete: https://repositorio.iscte-iul.pt/bitstream/10071/3231/1/DINAMIA_WP_2009-80.pdf
16. COY, P. 2000. *The Creative Economy. Which Companies will Thrive in the Coming Years? Those That Value Ideas Above All Else* [online]. BloombergBusinessweek.com. 2000. Dostupné na internete: http://www.businessweek.com/2000/00_35/b3696002.htm
17. CREATIVE CLASS STRUGGLE. 2009. *Welcome to the Creative City* [online]. Creativeclassstruggle.wordpress.com. 2009. Dostupné na internete: <https://creativeclassstruggle.wordpress.com/2009/05/02/109/>
18. ČAPKOVÁ, S. 2004. *Rozvoj miestnej ekonomiky*. Banská Bystrica : Univerzita Mateja Bela, Ekonomická fakulta v Banskej Bystrici, 2004. 94 s. ISBN 80-8055-994-5
19. DE BONO, E. 1995. Serious Creativity. In *The Journal for Quality and Participation*, roč. 18, 1995, číslo 5. ISSN 1040-9602, s. 12-18.
20. DE BONO, E. 1997. *Šest klobouků*. Praha : Argo, 1997. 192 s. ISBN 80-7203-128-7
21. DEPARTMENT FOR CULTURE, MEDIA & SPORT. 2014. *Creative Industries Economic Estimates* [online]. Gov.uk. 2014. Dostupné na internete: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/271008/Creative_Industries_Economic_Estimates_-_January_2014.pdf
22. DISMAN, M. 2002. *Jak se vyrábí sociologická znalost. Příručka pro uživatele*. Praha : Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2002. 374 s. ISBN 80-246-0139-7
23. EUROPEAN COMMISSION. 2011. *Sustainable Development in the European Union — 2011 Monitoring Report of the EU Sustainable Development Strategy*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2011. 377 s. ISBN 978-92-79-18516-8
24. EUROPEAN COMMISSION. 2014a. Creative Europe. In *Creative Europe Opportunities* [online]. Ec.europa.eu. 2014. Dostupné na internete: http://ec.europa.eu/culture/opportunities/index_en.htm
25. EUROPEAN COMMISSION. 2014b. Culture Programme (2007-2013). In *Tools, Portals & Partners* [online]. Ec.europa.eu. 2014. Dostupné na internete: http://ec.europa.eu/culture/tools/culture-programme_en.htm
26. EUROPEAN UNION. 2013. *Quality of Life in Cities*. Luxembourg : Publications Office of the European Union, 2013. 145 s. ISBN 978-92-79-32344-7

27. EVANS, G. 2009. Creative Cities, Creative Spaces and Urban Policy. In *Urban Studies*, roč. 46, 2009, číslo 5-6. ISSN 0042-0980, s. 1003-1040.
28. FLEW, T. 2010. Toward a Cultural Economic Geography of Creative Industries and Urban Development: Introduction to the Special Issue on Creative Industries and Urban Development. In *The Information Society: An International Journal*, roč. 26, 2010, číslo 2. ISSN 1087-6537, s. 85-91.
29. FLORIDA, R. 2004. *The Rise of the Creative Class. ...and How It's Transforming work, leisure, community, & everyday life*. New York : Basic Books, 2004. 434 s. ISBN 978-0-465-02477-3
30. FLORIDA, R., TINAGLI, I. 2004. *Europe in the Creative Age* [online]. Demos.co.uk. 2004. Dostupné na internete: <http://www.demos.co.uk/files/EuropeintheCreativeAge2004.pdf?1240939425>
31. FLORIDA, R. 2005. *Cities and The Creative Class*. New York : Routledge, 2005. 208 s. ISBN 0-203-99767-0
32. FORSON, J. A.; JANRATTANAGUL, J.; CARSAMER, E. 2013. Culture Matters: A Test of Rationality on Economic Growth. In *Asian Social Science*, roč.9, 2013, číslo 9. ISSN 1911-2025, s. 287-300.
33. FRANCOVÁ, Z. 2004. Marketing mesta a obchod. In MATÚŠ, J., et al. *Marketing a media: Regionálny marketing: zborník z medzinárodného odborného seminára*. Trnava : Fakulta masmediálnej komunikácie Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave, 2004. ISBN 80-89034-82-9, s. 135-139
34. FRANKOVÁ, E. 2011. *Kreativita a inovace v organizaci*. Praha : Grada Publishing, a. s., 2011. 256 s. ISBN 978-80-247-3317-3
35. FRUMKIN, H.; FRANK, L.; JACKSON, R. 2004. *Urban Sprawl and Public Health. Disigning, Planning, and Building for Healthy Communities*. Washington : Island Press, 2004. 338 s. ISBN 1-55963-305-0
36. GERTLER, M. S. 2004. *Creative Cities: What Are They For, How Do They Work, and How Do We Build Them?* [online]. Oldvancouver.com. 2004. Dostupné na internete: http://www.oldvancouver.com/pdfs/creative_cities_gertler.pdf
37. GORDON, P. 2013. Thinking about Economy Growth: Cities, Networks, Creativity and Supply Chains for Ideas. In *Annals of Regional Science*, roč. 50, 2013, č. 3. ISSN (online) 1432-0592, s. 667-684. Dostupné na internete: http://www-bcf.usc.edu/~pgordon/pdf/THINKING_ABOUT_GROWTH.pdf
38. HARTLEY, J.; POTTS, J. D.; MCDONALD, T.; et al. 2012. Creative City Index [report]. In *Cultural Science*, roč. 5, 2012, číslo 1. ISSN 1836-0416, s. 1-138.
39. HOSPERS, G. J. 2003. Creative Cities in Europe. Urban Competitiveness in the Knowledge Economy. In *Intereconomics*, roč. 38, 2003, číslo 5. ISSN 1613-964X, s. 260-269.
40. HOWKINS, J. 2007. *The Creative Economy. How People Make Money from Ideas*. London : Penguin Books, 2007. 288 s. ISBN 978-0-140-28794-3
41. HOYMAN, M.; FARICY, CH. 2009. It Takes a Village : A Test of the Creative Class, Social Capital, and Human Capital Theories. In *Urban Affairs Review*, roč. 44, 2009, číslo 3. ISSN 1552-8332, s. 311-333.

42. HUI, D., CHUN-HUNG, NG, MOK, P. 2005. *A Study on Creativity Index* [online]. Hab.gov.hk. 2005. Dostupné na internete: http://www.hab.gov.hk/file_manager/en/documents/policy_responsibilities/arts_culture_creation_and_sport/HKCI-InteriReport-printed.pdf
43. CHANTELOT, S.; PÉRÈS, S.; VIROL, S. 2011 *From Talent to Creative Cities: Toward a Conceptual Framework* [online]. Sre.wu.ac.at. 2011. Dostupné na internete: <http://www-sre.wu.ac.at/ersa/ersaconfs/ersa11/e110830aFinal00373.pdf>
44. CHAPAIN, C.; COMUNIAN, R. 2010. Enabling or Inhibiting the Creative Economy: The Role of the Local and Regional Dimensions in England. In *Regional Studies*, roč. 44, 2010, číslo 06. ISSN 717-734, s. 717-734
45. CHATTERTON, P. 2000. Will the Real Creative City Please Stand Up? In *City: Analysis of Urban Trends, Culture, Theory, Policy, Action*, roč. 4, 2000, číslo 3. ISSN 1470-3629, s. 390-397.
46. INTELI. 2011. *Creative-based Strategies in Small and Medium-sized Cities: Guidelines for Local Authorities* [online]. Urbact.eu. 2011. Dostupné na internete: http://urbact.eu/fileadmin/Projects/Creative_Clusters/documents_media/URBACTCreative_Clusters_TAP_INTELI_Final.pdf
47. IVANIČKOVÁ, A. 2011. Malé mestá – priestor a možnosti kreatívnych činností. In JEŽEK, J.; KAŇKA, L. (eds.). *Konkurencieschopnosť a udržateľný rozvoj malých miest a venkovských regiónů*. Plzeň : Západočeská univerzita v Plzni, 2011. ISBN 978-80-0094-2. s. 34 – 54.
48. JOFFE, A. 2009. Creative Cities or Creative Pockets? Reflections From South Africa. In FONSECA REIS, A. C.; KAGEYAMA, P. 2009. *Creative City Perspectives* [online]. Colunistas.ig.com.br. 2009. Dostupné na internete: <http://colunistas.ig.com.br/monadorf/files/2010/03/Creative-City-Perspectives.pdf>
49. JUSKOVÁ, M. 2009. *Klastre – cesta k rozvoju regiónov* [online]. Pulib.sk. 2009. Dostupné na internete: http://www.pulib.sk/elpub2/FM/Kotulic10/pdf_doc/12.pdf
50. KAGAN, S.; HAHN, J. 2011. Creative Cities and (Un)Sustainability: From Creative Class to Sustainable Creative Cities. In *Culture and Local Governance / Culture et gouvernance locale*, roč. 3, 2011, č. 1 – 2. ISSN 1911-7469, s. 11 – 27.
51. KANDEROVÁ, M., KAŠČÁKOVÁ, A., ÚRADNÍČEK, V. 1996. *Vybrané kapitoly zo štatistiky. Praktikum*. Banská Bystrica : Univerzita Mateja Bela, Fakulta financií, 1996. 212 s. ISBN 80-88825-70-9
52. KAVARATZIS, M.; ASHWORTH, G. 2008. Place Marketing: How Did We Get Here and Where Are We Going? In *Journal of Place Management and Development*, roč. 1, 2008, číslo 2. ISSN 1753-8335, s. 150-165
53. KEA EUROPEAN AFFAIRS. 2006. *The Economy of Culture in Europe* [online]. Keanet.eu. 2006. Dostupné na internete: <http://www.keanet.eu/ecoculture/studynew.pdf>
54. KEA EUROPEAN AFFAIRS. 2009. *The Impact of Culture on Creativity* [online]. Keanet.eu. 2009. Dostupné na internete: <http://www.keanet.eu/docs/impactculturecreativityfull.pdf>
55. KEA EUROPEAN AFFAIRS. 2010. *Promoting Investment in the Cultural and Creative Sector: Financing Needs, Trends and Opportunities* [online]. Keanet.eu. 2010. Dostupné na internete:

http://www.keanet.eu/docs/access%20to%20finance%20study_final%20report_kea%20june2010.pdf

56. KLOUDOVÁ, J. 2009. *Kreativní ekonomika a její měření* [online]. Creative-economy.cz. 2009. Dostupné na internetu: <http://www.creative-economy.cz/dokumenty/9-ekonomicky-casopis32009pdf.pdf>
57. KLOUDOVÁ, J. 2010b. Kreativní ekonomika a vymezení pojmů. In KLOUDOVÁ, J., et al. *Kreativní ekonomika. Trendy, výzvy, příležitosti*. Praha : Grada Publishing, a. s., 2010. ISBN 978-80-247-3608-2, s. 21-44.
58. KLOUDOVÁ, J. 2010b. Předpoklady, rozhodující faktory a dopady rozvoje kreativní ekonomiky. In KLOUDOVÁ, J., et al. *Kreativní ekonomika. Trendy, výzvy, příležitosti*. Praha : Grada Publishing, a. s., 2010. ISBN 978-80-247-3608-2, s. 45-66
59. KOTLER, P.; HAIDER, D. H.; REIN, I. 1993. *Marketing Places. Attracting Investment, Industry, and Tourism to Cities, States, and Nations*. New York :THE FREE PRESS, 1993. 388 s. ISBN 0-7432-3636-x
60. KOZÁKOVÁ, V. 2014. *Vplyv kreatívnej ekonomiky na rozvoj územia* [dizertačná práca]. Banská Bystrica : Ekonomická fakulta Univerzity Mateja Bela, 2014. 187 s.
61. KRÄTKE, S. 2011. *The Creative Capital of Cities : Interactive Knowledge Creation and the Urbanization Economies of innovation*. Chichester : Wiley-Blackwell, 2011. 264 s. ISBN 978-1-4443-3621-4
62. LAMBE, W. 2008. *Small Towns, Big Ideas. Case Studies in Small Towns. Community Economic Development* [online]. [iog.unc.edu](http://www.iog.unc.edu). 2008. Dostupné na internetu: http://www.iog.unc.edu/programs/cednc/stbi/pdfs/stbi_final.pdf?q=programs/cednc/stbi/pdfs/stbi_final.pdf
63. LANDRY, CH. 2005. *Lineages of the Creative City* [online]. Charleslandry.com. 2005. Dostupné na internetu: <http://charleslandry.com/panel/wp-content/plugins/email-before-download/download.php?dl=4df87e2f0e700e5ad56c87722d6d4b17>
64. LANDRY, CH. 2006. *The Art of City Making*. London : Earthscan, 2006. 462 s. ISBN 978-1-84407-246-0
65. LANDRY, CH. 2007. *Creativity and the City Thinkin Through the Steps*, [online]. Eukn.org. 2007. Dostupné na internetu: http://www.eukn.org/E_library/Urban_Policy/Creativity_and_the_City_thinking_through_the_steps
66. LANDRY, CH. 2008. *The Creative City. A Toolkit for Urban Innovators*. London : Earhscan, 2008. 350 s. ISBN 978-1-84407-598-0
67. LANDRY, CH.; BIANCHINI, F. 1995. *The Creative City*. London : Demos, 1995. 60 s. ISBN 1 898309 16 7
68. LANDRY, CH.; HYAMS, J. 2012. *The Creative City Index: Measuring the Pulste of the City*. Gloucestershire : Comedia, 2012. 64 s. ISBN 978-1-908777-02-7
69. LUKNIČ, A. S. 2008. *Manažment kreativity a inovácií*. Bratislava : Univerzita Komenského v Bratislave, 2008. 208 s. ISBN 978-80-223-2452-6
70. MAIER, G.; TÖDTLING, F. 1998. *Regionálna a urbanistická ekonomika 2*. Bratislava : ELITA, 1998. 320 s. ISBN 80-8044-049-2

71. MAKOGON, Y.; KHADZHYNOV, I. 2010. Research of Creative Role of City in Attraction of Globalizing Investment Flows. In *Economics and Management*, roč. 2010, 2010, číslo 15. ISSN 1822-6515, s. 145-148.
72. MATLOVIČOVÁ, K. 2010. Percepcia bezpečnostného rizika v meste Prešov. In *GEOGRAPHIA CASSOVIENSIS IV.*, roč. 2010, číslo 2. Dostupné online: [http://geografia.science.upjs.sk/images/geographia_cassoviensis/articles/GC-2010-4-2/17Matlovicova_a.pdf]
73. MERCER LLC. 2014. *Location Evaluation and Quality-of-Living Reports* [online]. Imercer.com 2014. Dostupné na internete: <http://www.imercer.com/uploads/common/pdfs/hardship-brochure.pdf>
74. MIHÓK, P. 2009. *Alternatívy merania rozvoja regiónov a ich aplikácia v regionálnej politike Európskej únie* [dizertačná práca]. Banská Bystrica : Ekonomická fakulta Univerzity Mateja Bela, 2009. 150 s.
75. MIKULÁŠTÍK, M. 2010b. Kreativní ekonomika a kreativní manažer. In KLOUDOVÁ, J., et al. *Kreativní ekonomika. Trendy, výzvy, příležitosti*. Praha : Grada Publishing, a. s., 2010. ISBN 978-80-247-3608-2, s. 109-162.
76. MINISTERSTVO KULTÚRY SLOVENSKEJ REPUBLIKY. 2011. *Východiská koncepcie na podporu kultúrneho a kreatívneho priemyslu v Slovenskej republike* [online]. Rokovania.sk. 2011 Dostupné na internete: http://www.rokovania.sk/File.aspx/ViewDocumentHtml/Mater-Dokum-140744?prefixFile=m_
77. MIŠKOVIČOVÁ, A. 2013. *Kreatívna ekonomika v regióne* [diplomová práca]. Banská Bystrica : Ekonomická fakulta Univerzity Mateja Bela, 2013. 120 s.
78. MIŠKOVIČOVÁ, A.; VAŇOVÁ, A. 2015a. Creative Places and Limits to Quantification of Their Impact On Territorial Socio-Economic Development In the Slovak Republic. In *Pour une Europe forte, rénover les structures économiques, entrepreneuriales, politiques, territoriales et éducatives. Travaux scientifiques du Réseau PGV*. Banská Bystrica : Belianum, 2015. ISBN 978-80-557-0921-5. s. 287-301.
79. MIŠKOVIČOVÁ, A.; VAŇOVÁ, A. 2015b. What Makes the City Creative – Comparison of Creative City's and Local Socio-economic Development's Factors. In NIJKAMP, P.; KOURTIT, K.; BUČEK, M.; HUDEC, O. eds. *5th Central European Conference in Regional Science. Conference Proceedings* [CD-ROM]. Košice : Technical University of Košice, 2015. ISBN 978-80-553-2015-1, s. 610-621.
80. MORONI, S. 2011. Land-use Regulation for the Creative City. In ANDERSSON, D. E.; ANDERSSON, Å. E.; MELLANDER, CH. (eds.). *Handbook of Creative Cities*. Gheltenham : Edward Elgar Publishing Limited, 2011. ISBN 978-1-84980-150-8, s. 343 – 364.
81. MOSS, I., D. 2009. Deconstructing Richard Florida [online]. Createquity.com. 2009. Dostupné na internete: <http://createquity.com/2009/04/deconstructing-richard-florida.html>
82. MUNCK, T. 2002. *Evropa sedmnáctého století. 1598 – 1700*. Praha : Vyšehrad, 2002. 472 s. ISBN 80-7021-508-9
83. MUNDY, J. H. 2008. *Evropa vrcholného stredoveku. 1150 – 1300*. Praha: Vyšehrad, 2008. 448 s. ISBN 978-80-7021-927-0

84. NEULOGY. 2007. Neulogy, a.s. In *O nás: Ktosme* [online]. Neulogy.com. 2007. Dostupné na internete: <http://www.neulogy.com/kto-sme>
85. NEULOGY. 2014. *Správa o stave a potenciáli kreatívneho priemyslu na Slovensku* [online]. Mksr.sk. 2014. Dostupné na internete: <http://www.mksr.sk/aktuality-36.html?id=440>
86. NEWBIGIN, J. 2010. *The Creative Economy: An Introductory Guide*. London : The British Council, 2010. 79 s. ISBN 978-086355-639-5
87. NIJKAMP, P.; ZWETSLOOT, F.; VAN DER WAL, S. 2010. Innovation and Growth Potentials of European Regions: A Meta-Multicriteria Analysis. In *European Planning Studies*, roč. 18, 2010, číslo 4. ISSN 1469-5944, s. 595-611.
88. OECD. 2009. *Regions Matter. Economic Recovery, Innovation and Sustainable Growth*. Paris : OECD PUBLISHING, 2009. 201 s. ISBN 978-92-64-07651-8
89. OECD. 2014. *Better Life Index* [online]. Oecdbetterlifeindex.org. 2014. Dostupné na internete: <http://www.oecdbetterlifeindex.org/>
90. PECK, J. 2005. Struggling with the Creative Class. In *International Journal of Urban and Regional Research*, roč. 29, 2005, číslo 4. ISSN 1468-2427, s. 740-770.
91. PETROV, A. N. 2007. A Look Beyond Metropolis: Exploring Creative Class in the Canadian Periphery. In *Canadian Journal of Regional Science / Revue canadienne des sciences régionales*, roč. 30, 2007, č. 3. ISSN 0705-4580, s. 451 – 474.
92. PIKE, A.; RODRÍGUEZ-POSE, A.; TOMANEY, J. (2006). *Local and Regional Development*. Abingdon : Routledge, 2006. 310 s. ISBN 978-0-415-35718-0
93. PIKO, M. 2013. Slobodné povolania [online]. Podnikajte.sk. 2013. Dostupné na internete: <https://www.podnikajte.sk/start-podnikania/c/845/category/pravne-formy/article/slobodne-povolania.xhtml>
94. PODPORA NAJMEŇEJ ROZVINUTÝCH OKRESOV. 2016. *Pomoc nedostatočne rozvinutým okresom* [online]. Nro.vlada.gov.sk. 2016. Dostupné na internete: <http://www.nro.vlada.gov.sk/pomoc-nedostatocne-rozvinutym-okresom/>
95. PORTER, M. E. 1998. Clusters and the New Economics of Competition. In *Harvard Business Review* [online]. 1998. Dostupné na internete: <http://xa.yimg.com/kq/groups/23061093/2055444036/name/M.Porter-nw%252Band%252Bclusters.pdf>
96. PRATT, A. C. 2008. Creative Cities: The Cultural Industries and the Creative Class. In *Geografiska annaler: Series B - Humangeography*, roč. 90, 2008, číslo 2. ISSN 0435-3684, s. 107-117.
97. PRATT, A. C. 2010. Creative Cities: Tension Within and Between Social, Cultural and Economic Development. A Critical Reading of the UK Experience. In *City, Culture and Society*, roč. 1, 2010, číslo 1. ISSN 1877-9166, s. 13-20.
98. PRATT, A. C. 2011. The Cultural Contradictions of the Creative City. In *City, Culture and Society*, roč. 2, 2011, číslo 3. ISSN 1877-9166, s. 123-130.
99. REHÁK, Š. 2014. Kreatívna trieda a kreatívne mestá. Teoretický koncept a jeho limity. In *Sociológia*, roč. 46, 2014, č. 5. ISSN 1336-8613, s. 599 – 619.

100. RIVAS, M. 2011. From Creative Industries to the Creative Place. Refreshing the Local Development Agenda in Small and Medium-sized Towns. In *Redige*, roč. 2, 2011, číslo 2. ISSN 2179-1619, s. 131-147.
101. ROMEIN, A.; TRIP, J. J. 2009. *Key Elements of Creative City Development: an Assessment of Local Policies in Amsterdam and Rotterdam* [online]. Repository.tudelft.nl. 2009. Dostupné na internete: <http://repository.tudelft.nl/view/ir/uuid%3Ac53f0f71-da54-4591-879e-618b9d69421b/>
102. ROMEIN, A.; TRIP, J. J. 2010. *The Creative Production and Consumption Milieu* [online]. Northsearegion.eu. 2010. Dostupné na internete: http://www.northsearegion.eu/files/repository/20100816174712_CCC6.1.2FrameworkReport.pdf
103. RUMPEL, P., SLACH, O., KOUTSKÝ, J. 2008. *Měkké faktory regionálního rozvoje*. Ostrava : Ostravská univerzita v Ostravě, 2008. 186 s. ISBN 978-807-3684-358
104. SELADA, C.; DA CUNHA, I. V.; TOMAZ, E. 2011. Creative-Based Strategies in Small Cities: a Case-Study Approach. In *Redige*, roč. 2, 2011, číslo 2. ISSN 2179-1619, s. 79-111.
105. SILVERMAN, D. 2005. *Ako robiť kvalitatívny výskum*. Bratislava : Ikar, 2005. 327 s. ISBN 80-551-0904-4
106. SIMETI, A. M. 2006. *The 'Creative City': Moving from Ideas to Planning Practise* [magisterská práca]. Massachusetts : Massachusetts Institute of Technology, 2006. 94 s.
107. STEWARD, W. C.; KUSKA, S. S. B. 2008. *Developing and Sustaining Creative Cities: A Sustainability Tool for Designers, Planners, and Public Administrators* [online]. Ecospheres.com. 2008. Dostupné na internete: http://www.ecospheres.com/creative_cities.pdf
108. STORPER, M. 2010. Why Does a City Grow? Specialisation, Human Capital or Institutions? In *Urban Studies*, roč. 47, 2010, číslo 10. ISSN 1360-063X, s. 2027-2050.
109. ŠEBOVÁ, M. 2009. Lokálny ekonomický rozvoj. In HUDEC, O.; URBANČÍKOVÁ, N.; DŽUPKA, P.; et al. *Podoby regionálneho a miestneho rozvoja*. Košice : Ekonomická fakulta, TU Košice, 2009. ISBN 978-80-553-0117-4, s. 53-115.
110. ŠVANTNEROVÁ, Ľ., KOŽIAK, R. 2005. *Ekonomika miestnej samosprávy*. Banská Bystrica : Univerzita Mateja Bela, Ekonomická fakulta, 2005. 98 s. ISBN 80-8083-117-3
111. TEICHOVÁ, A. (eds.). 1968. *Dějiny středověku II*. Praha : SPN, 1968. 436 s.
112. THE WORLD BANK. 2011. Local Economic Development. In *Topics: Urban Development* [online]. Web.worldbank.org. 2011. Dostupné na internete: <http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/TOPICS/EXTURBANDEVELOPMENT/EXTLED/0,,menuPK:341145~pagePK:149018~piPK:149093~theSitePK:341139,00.html>
113. THE WORLD BANK. 2014. Social Development Overview. In *Topics: Social Development* [online]. Worldbank.org. 2014. Dostupné na internete: <http://www.worldbank.org/en/topic/socialdevelopment/overview>
114. THROSBY, D. 2008. *From Cultural to Creative Industries: the Specific Characteristics of the Creative Industries* [online]. 2008. Dostupné na internete: http://www.google.sk/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=10&ved=0CFYQFjAJ&url=http%3A%2F%2Fjec.culture.fr%2FThrosby.doc&ei=d06SUNOSGdHNsgbu_YHo

BA&usg=AFQjCNH9IHIW-

20rwwYoo5zpwL2Lg9ysUg&sig2=RWEqYd_jy0ihYsslRz1jRQ

115. TINAGLI, I. 2009. *Norway in The Creative Age* [online]. 2009. Dostupné na internete:

http://www.google.sk/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CCwQFJA A&url=http%3A%2F%2Fwww.bystrategi.no%2Fgetfile.php%2F950770.466.dfuuwucfbv %2FNorway%2Bin%2Bthe%2Bcreative%2Bage_ORG_sammensatt.pdf&ei=ZXEHub7Z PIKYtQbP2YHoBA&usg=AFQjCNFuJkCBchw3xJTwe_DYjBQOX5ja-A&sig2=jbzujSiO8CuXHk9FK3Ktw&bvm=bv.41524429,d.Yms

116. TINAGLI, I., et al. 2007. *Sweden in The Creative Age* [online]. Szocialispartnerek.hu. 2007. Dostupné na internete:

http://store1.digitalcity.eu.com/store/clients/release/AAAAGNJH/doc/sweden_in_the_creative_age_2007.06.30-16.21.18.pdf

117. TOMANEY, J. 2010. *Place-based Approach to Regional Development: Global Trends and Australian Implications*. Sydney : Australian Business Foundation Limited, 2010. 34 s. ISBN 978-0-9804138-8-5

118. TRIP, J. J.; ROMEIN, A. 2010. *Creative City Policy: Bridging the Gap with Theory*, [online]. Dur.ac.uk. 2010. Dostupné na internete:

<https://www.dur.ac.uk/resources/geography/conferences/eursc/17-09-10/TripandRomein.pdf>

119. TVRDOŇ, J.; HAMALOVÁ, M.; ŽÁRSKA, E. 1995. *Regionálny rozvoj*. Bratislava : Ekonóm, 1995. 180 s. ISBN 80-225-0671-0

120. UNCTAD, 2010. *The Creative Economy Report 2010* [online]. Unctad.org. 2010. Dostupné na internete: http://unctad.org/es/Docs/ditctab20103_en.pdf

121. UNESCO. 2009. *UNESCO Framework for Cultural Statistic* [online]. Uis.unesco.org. 2009. Dostupné na internete:

<http://www.uis.unesco.org/culture/Documents/framework-cultural-statistics-culture-2009-en.pdf>

122. UNESCO. 2013a. *Creative Economy Report 2013. Special Edition. Widening Local Development Pathways* [online]. Unesco.org. 2013. Dostupné na internete:

<http://www.unesco.org/culture/pdf/creative-economy-report-2013.pdf>

123. UNESCO. 2013b. *Creative Cities Network*. In *Culture* [online]. Unesco.org. 2013.

Dostupné na internete: <http://www.unesco.org/new/en/culture/themes/creativity/creative-cities-network/>

124. UNESCO. 2014. *Culture for Sustainable Development*. In *Themes: Protecting Our Heritage and Fostering Creativity* [online]. En.unesco.org. 2014. Dostupné na internete:

<http://en.unesco.org/themes/protecting-our-heritage-and-fostering-creativity>

125. URBACT. 2014. *What are Integrated Territorial Development Investments* [online]. Urbact.eu. 2014. Dostupné na internete: <http://urbact.eu/what-are-integrated-territorial-investments>

126. VAŇOVÁ, A. 2006. *Strategické marketingové plánovanie rozvoja územia*. Banská Bystrica : Univerzita Mateja Bela, Ekonomická fakulta v Banskej Bystrici, 2006. 140 s. ISBN 80-8083-301-X

127. VAŇOVÁ, A.; KOZÁKOVÁ, V.; MIŠKOVIČOVÁ, A. 2013. Modifikácia indexu kreativity pre Slovensko. In *Region Direct*, roč. 6, 2013, číslo 1. ISSN 1337-8473, s. 58-79.
128. VÝROSTOVÁ, E. 2010. *Regionálna ekonomika a rozvoj*. Bratislava: Iura Edition, 2010. 351 s. ISBN 978-80-8078-361-7
129. WHO. 2014. Urban Population Growth. In *Global Health Observatory* [online]. Who.int. 2014. Dostupné na internete: http://www.who.int/gho/urban_health/situation_trends/urban_population_growth_text/en/
130. YENCKEN, D. 2013. Creative Cities. In SYKES, H. (eds.). *Space Place & Culture*. Sydney : Future Leaders, 2013. 234 s. ISBN 9780987480705
131. Zákon SNR č. 369/90 Zb. O obecnom zriadení.
132. Zákon č. 336/2015 o podpore najmenej rozvinutých okresov a o zmene a doplnení niektorých zákonov
133. ZLATÁ, D. 2011. *Kreatívne mesto a kreatívne „klastre“* [online]. Jetotak.sk. 2011. Dostupné na internete: <http://www.jetotak.sk/autonomna-zona/kreativne-mesto-a-kreativne-klastre>

PRÍLOHY

Príloha 1 Vývoj odvetví spadajúcich do kreatívneho a kultúrneho priemyslu podľa DCMS

Príloha 2 Prístupy k vymedzeniu kreatívneho a kultúrneho priemyslu I

Príloha 3 Prístupy k vymedzeniu kreatívneho a kultúrneho priemyslu II – KEA

Príloha 4 Prístupy k vymedzeniu kreatívneho a kultúrneho priemyslu III – UNESCO

Príloha 5 Prístupy k vymedzeniu kreatívneho a kultúrneho priemyslu IV – UNCTAD

Príloha 6 Kreatívna trieda podľa Richarda Floridu

Príloha 7 Porovnanie 3T indexu kreativity s jeho európskymi modifikáciami

Príloha 8 UNESCO sieť kreatívnych miest

Príloha 9 Grafické znázornenie metodického postupu riešenia dizertačnej práce v blokovej schéme

Príloha 10 Vybrané okresy Slovenskej republiky a ich základné charakteristiky

Prílohy 11 až 21 Kriteiálna matica za roky 2004 - 2014

Príloha 22 Vývoj normalizovaných hodnôt skúmaných kritérií v okrese Bratislava I – V

Príloha 23 Vývoj normalizovaných hodnôt skúmaných kritérií v okresoch Trnavského samosprávneho kraja

Príloha 24 Vývoj normalizovaných hodnôt skúmaných kritérií v okresoch Trenčianskeho samosprávneho kraja

Príloha 25 Vývoj normalizovaných hodnôt skúmaných kritérií v okresoch Nitrianskeho samosprávneho kraja

Príloha 26 Vývoj normalizovaných hodnôt skúmaných kritérií v okresoch Žilinského samosprávneho kraja

Príloha 27 Vývoj normalizovaných hodnôt skúmaných kritérií v okresoch Banskobystrického samosprávneho kraja

Príloha 28 Vývoj normalizovaných hodnôt skúmaných kritérií v okresoch Prešovského samosprávneho kraja

Príloha 29 Vývoj normalizovaných hodnôt skúmaných kritérií v okresoch Košického samosprávneho kraja

Príloha 30 Vývoj hypotetických ideálnych a bazálnych hodnôt jednotlivých kritérií v skúmanom období

Príloha 31 Vývoj regionálneho hrubého produktu na obyvateľa v eurách

Príloha 32 Výstupy regresnej analýzy za okres Bratislava I – V

Príloha 33 Výstupy regresnej analýzy za okresy Trnavského samosprávneho kraja

Príloha 34 Výstupy regresnej analýzy za okresy Trenčianskeho samosprávneho kraja

Príloha 35 Výstupy regresnej analýzy za okresy Nitrianskeho samosprávneho kraja

Príloha 36 Výstupy regresnej analýzy za okresy Žilinského samosprávneho kraja

Príloha 37 Výstupy regresnej analýzy za okresy Banskobystrického samosprávneho kraja

Príloha 38 Výstupy regresnej analýzy za okresy Prešovského samosprávneho kraja

Príloha 39 Výstupy regresnej analýzy za okresy Košického samosprávneho kraja

Príloha 1 Vývoj odvetví spadajúcich do kreatívneho a kultúrneho priemyslu podľa DCMS

1998	2014
Reklama	Reklama a marketing
Architektúra	Architektúra
Trh s umením a starožitnosťami	Remeslá
Remeslá	Módny a grafický dizajn
Dizajn	Film, televízia, vide, rádio, fotografia
Módny dizajn	Informačné technológie
Film a video	Softvér
Softvér	Počítačové služby
Hudba	Vydavateľstvá
Hrané umenie	Múzeá, galérie, knižnice
Vydavateľstvo	Hudba, hrané a vizuálne umenie
Počítačové služby	
Televízia	

Prameň: vlastné spracovanie podľa BOP Consulting, 2010; Department for Culture, Media and Sport, 2014

Príloha 2 Prístupy k vymedzeniu kreatívneho a kultúrneho priemyslu I

NÁZOV MODELU	CHARAKTERISTIKA MODELU	ODVETVIA KREATÍVNEHO A KULTÚRNEHO PRIEMYSLU
Howkinsov model odvetví autorsko-právneho priemyslu (2001)		- Autorskoprávny priemysel - reklama, tvorba počítačových programov, film, hudba, televízia a rozhlas, scénické a výtvarné umenie, dizajn, architektúra - Patentový priemysel - zdravotníctvo, informačno-komunikačné technológie, chemický priemysel - Odvetvia priemyslu ochranných známk - Dizajnový priemysel
Throsbyho model koncentrických kruhov (2001)	Kultúrna hodnota produktu kreatívneho priemyslu je jeho najzákladnejšou charakteristikou. Kreatívne nápady vychádzajú z určitého centra, ktoré je vyznačené najvýraznejšou kultúrnou hodnotou, a rozvíjajú sa ďalej smerom von v podobe kruhov, pričom takýmto pohybom sa kultúrna hodnota produktov znižuje	- Centrálne kreatívne umenie – literatúra, hudba, interpretačné umenie, vizuálne umenie - Iný centrálny kultúrny priemysel – film, múzeá, knižnice - Širší kultúrny priemysel – služby spojené s kultúrnym dedičstvom, vydateľská činnosť, výroba zvukových záznamov, rozhlasové a televízne vysielanie, video a počítačové hry - Súvisiace odvetvia – reklama, architektúra, dizajn, móda
Hesmondhalghov model symbolického textu (2002)	Model sa sústreďuje na populárnu kultúru, správy, ktoré v sebe obsahuje kreatívny produkt sa šíria rôznymi médiami	- Jadro kultúrneho priemyslu – reklama, film, internet, hudba, vydateľská činnosť, rozhlasové a televízne vysielanie, video a počítačové hry - Periférny kultúrny priemysel – tvorivé umenie, hraničný kultúrny priemysel, spotrebiteľská elektronika, móda, softvér, šport
WIPO autorskoprávny model (2002)	Duševné vlastníctvo je považované za stelesnenie kreativity. Každá úroveň kreatívneho priemyslu sa vyznačuje iným podielom duševného vlastníctva na kreatívnom produkte.	- Jadro autorskoprávneho priemyslu – reklama, organizácie kolektívnej správy práv, film a video, hudba, interpretačné umenie, vydateľská činnosť, softvér, rozhlasové a televízne vysielanie, vizuálne a grafické umenie - Nezávislý autorskoprávny priemysel – výroba záznamových médií, spotrebná elektronika, hudobné nástroje, papier, kopírovacie, fotografické prístroje - Čiastočný autorskoprávny priemysel – architektúra, odev, obuv, dizajn, móda, spotrebný tovar v domácnosti, hračky

Prameň: vlastné spracovanie podľa *Východiská koncepcie na podporu kultúrneho a kreatívneho priemyslu v Slovenskej republike* (Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky, 2011); Howkins (2001)

Príloha 3 Prístupy k vymedzeniu kreatívneho a kultúrneho priemyslu II – KEA

Okruhy	Sektory	Podsektory	Charakteristika
Kľúčové odvetvia umenia	Výtvarné (vizuálne) umenie	Remeslá Maľba, sochárstvo, fotografia	- Nie priemyselné aktivity - Výstupy sú prototypy a potenciálne autorské diela (t.j. tieto diela majú vysoký vstup kreativity, vďaka ktorému by mohli byť považované za autorské, avšak nie sú systematicky za také označované, napríklad výsledky remeselnej činnosti).
	Výkonní umelci	Divadlo, tanec, cirkus, festivaly	
	Kultúrne dedičstvo	Múzeá, knižnice, archeologické náleziská, archívy	
Okruh 1 Kultúrny priemysel	Film a video		- Aktivity priemyslu zamerané na masovú reprodukciu - Výstupy sú založené na autorskom práve
	Televízne a rozhlasové vysielanie		
	Video hry		
	Hudba	Trh hudobných vydavateľstiev, živé predvedenia hudby, príjmy OKS z hudobného sektora	
	Knihy a tlač	Knižné vydavateľstvo, časopisy a tlač	
Okruh 2 Kreatívny priemysel a aktivity	Dizajn	Módny dizajn, grafický dizajn, interiérový dizajn a priemyselný dizajn	- Aktivity nie sú nevyhnutne priemyselného charakteru a môže ísť o prototypy - Aj keď sú výstupy založené na autorskom práve, môžu zahŕňať aj iné vstupy z oblasti práva duševného vlastníctva (napríklad ochranné známky) - Využitie kreativity (kreatívne zručnosti a kreatívnych profesionálov z oblastí umenia) je podstatné pre výkon týchto nie kultúrnych sektorov
	Architektúra		
	Reklama		

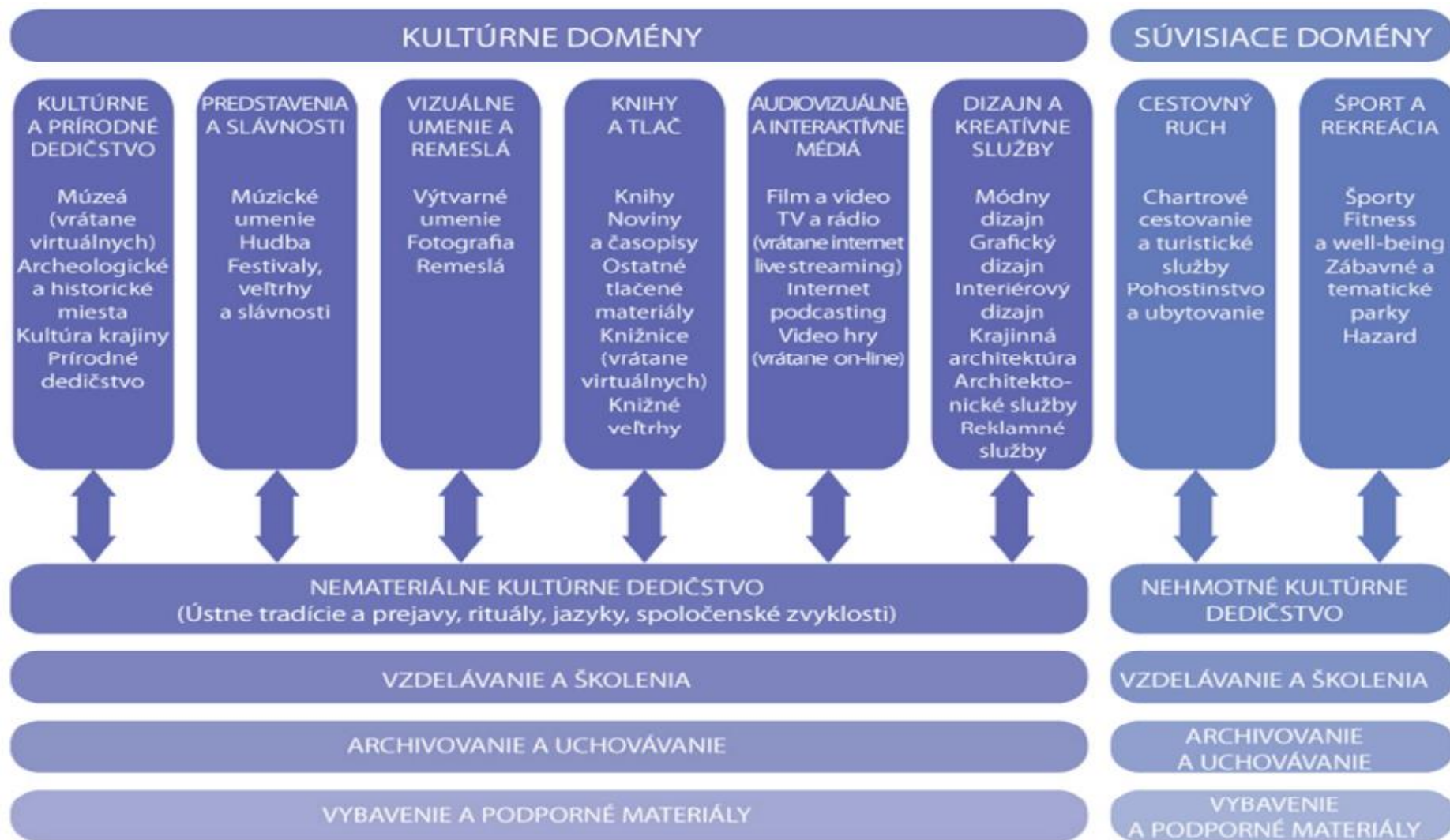


Okruh 3 Súvisiaci priemysel	Výroba PC, MP3 prehrávačov, priemysel mobilných telefónov atď.		- Táto kategória je široká a nie je ju možné vymedziť na základe jednoznačných kritérií. - Zahŕňa mnoho ďalších hospodárskych sektorov, ktoré sú závislé na predchádzajúcich "okruhoch" ako napríklad IKT sektor.
--------------------------------	--	--	--

	kultúrny sektor
	kreatívny sektor

Prameň: KEA (2006), preklad Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky (2011)

Príloha 4 Prístupy k vymedzeniu kreatívneho a kultúrneho priemyslu III - UNESCO



Prameň: UNESCO (2009), preklad Balog, et al. (2014)

Príloha 5 Prístupy k vymedzeniu kreatívneho a kultúrneho priemyslu IV – UNCTAD



Prameň: UNCTAD (2010), vlastný preklad

Príloha 6 Kreatívna trieda podľa Richarda Floridu

Super-kreatívne jadro	vedci, inžinieri, univerzitní profesori, spisovatelia, umelci, zabávači, herci, dizajnéri, architekti, vydavatelia, tvorcovia kultúrnych hodnôt, výskumníci, analytici, mienkotvorcovia
Kreatívni profesionáli	pracovníci v odvetviach high-tech, finančných služieb, právnej starostlivosti, zdravotnej starostlivosti, manažmentu

Prameň: vlastné spracovanie podľa Floridu (2004)

Príloha 7 Porovnanie 3T indexu kreativity s jeho európskymi modifikáciami

TALENT	3T index kreativity (2002)	Európsky index kreativity - ECI (2004)	Švédsky index kreativity - SCI (2007)	Nórsky index kreativity – NCI (2009)
	Percentuálny podiel obyvateľstva s vysokoškolským vzdelaním	Percentuálny podiel obyvateľstva s vysokoškolským vzdelaním	Podiel obyvateľstva s vysokoškolským vzdelaním	Podiel obyvateľstva pracujúcim v kreatívnych odvetviach
	Koncentrácia kreatívnej triedy v území	Miera kreatívnych zamestnaní	Podiel obyvateľstva pracujúcim v kreatívnych odvetviach	Podiel obyvateľstva s vysokoškolským vzdelaním prvého stupňa
TECHNOLÓGIE	Počet patentov na obyvateľa	Počet výskumníkov a inžinierov na 1000 robotníkov	Počet ľudí pracujúcich v R&D inštitúciách na 10 000 robotníkov	Podiel obyvateľstva s vysokoškolským vzdelaním druhého a tretieho stupňa
	Percentuálny podiel výstupu high-tech odvetví na celkovom výstupe	Počet žiadostí o patent na 1 mil. obyvateľov	Počet žiadostí o patent na 10 tis. obyvateľov	Podiel miestnej zamestnanosti v high-tech odvetviach
		Počet patentov v high-tech odvetviach na 1 mil. obyvateľov	Počet žiadostí o patent v high-tech odvetviach na 10 000 obyvateľov	Počet patentov na 10 000 obyvateľov
		Podiel výdavkov na výskum a vývoj na HDP	Relevantnosť high-tech odvetví (hardvér a produkty, softvér a služby, telekomunikácie a audio-vizuálna produkcia) na lokálnej ekonomike	
TOLERANCIA	Počet homosexuálov v regióne na celkovom počte obyvateľov	Stupeň tolerancie obyvateľstva voči menšinám	Počet obyvateľov narodených v zahraničí	Percentuálny podiel imigrantov zo západných a z nezápadných krajín
	Počet ľudí v regióne s umeleckým zameraním	Stupeň orientácie na tradičné alebo moderné hodnoty	Rozmanitosť (etnická, kultúrna) v krajinách pôvodu ľudí narodených v zahraničí	Percentuálny podiel obyvateľstva pracujúcich v umeleckých odvetviach
	Percento imigrantov v regióne	Hodnota prikladaná individuálnym právam a sebavyjadreniu	Podiel ľudí pracujúcich v umeleckých odvetviach	
			Sociálne a inštitucionálne postoje voči homosexuálom	

Prameň: vlastné spracovanie na základe údajov Florida (2004); Hui, Chun-hung, Mok (2005); Kloudová (2009); Florida, Tinagli (2004); Tinagli, et al. (2007); Tinagli (2009).

Príloha 8 UNESCO sieť kreatívnych miest

Tento projekt UNESCO predstavuje medzinárodnú sieť, ktorá rozvíja cezhraničnú spoluprácu, šírenie informácií a skúseností medzi mestami, ktoré za strategický faktor udržateľného rozvoja identifikovali kreativitu. V súčasnosti združuje 41 miest z celého sveta, v rámci ktorých taktiež podporuje spoluprácu medzi rôznymi subjektmi verejného, súkromného a neziskového sektora.

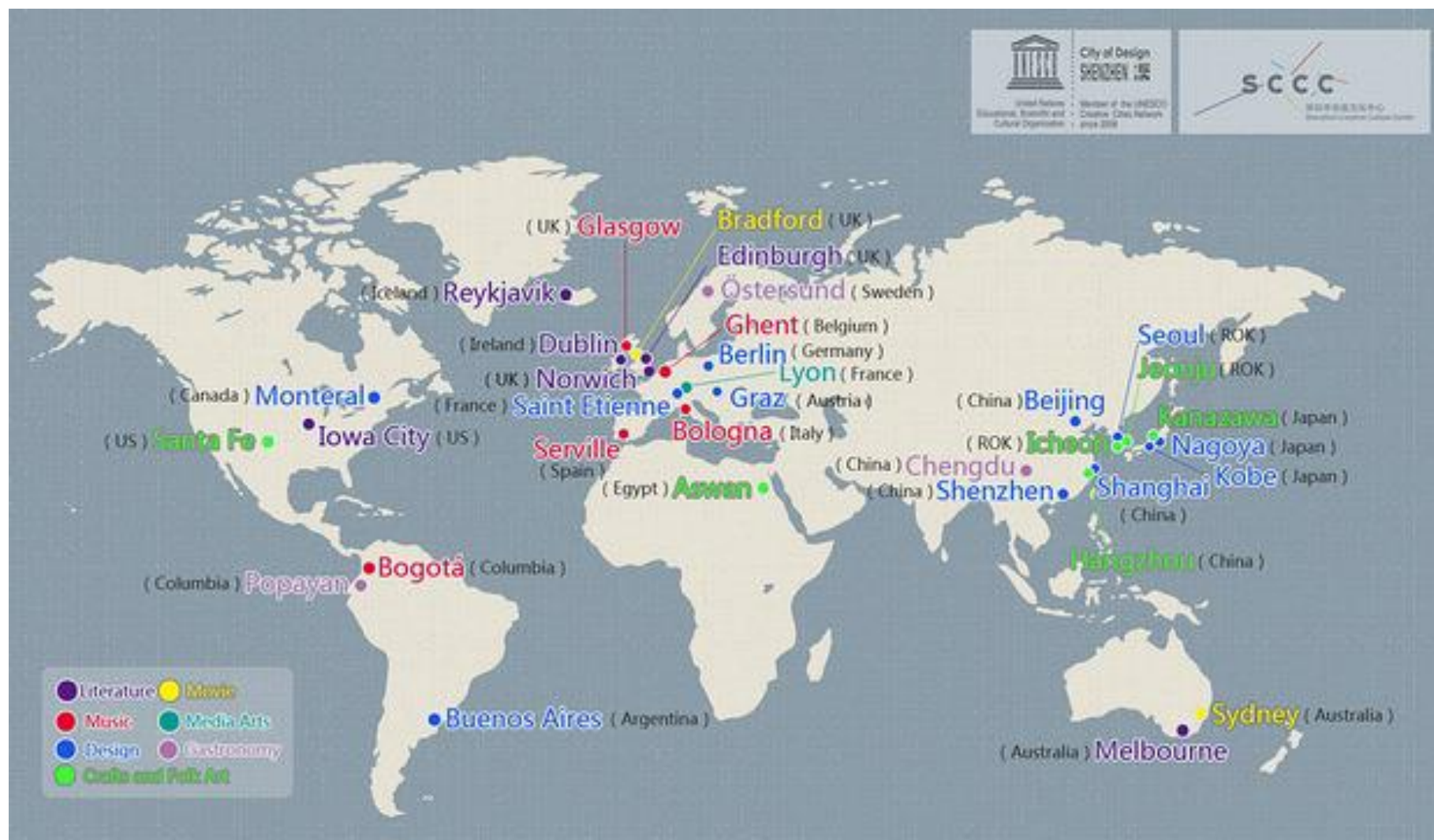
Základnými cieľmi Siete sú:

1. posilnenie tvorby, produkcie, distribúcie a spotreby kultúrnych tovarov a služieb,
2. podpora kreativity ,
3. zlepšenie prístupu a participácie na kultúrnom živote,
4. integrácia kultúrnych a kreatívnych odvetví do miestnych rozvojových plánov.

Základné aktivity Siete sú: podpora tvorby pilotných projektov a vypracovania štúdií; šírenie good practices; organizácia stretnutí, kurzov, seminárov, atď.

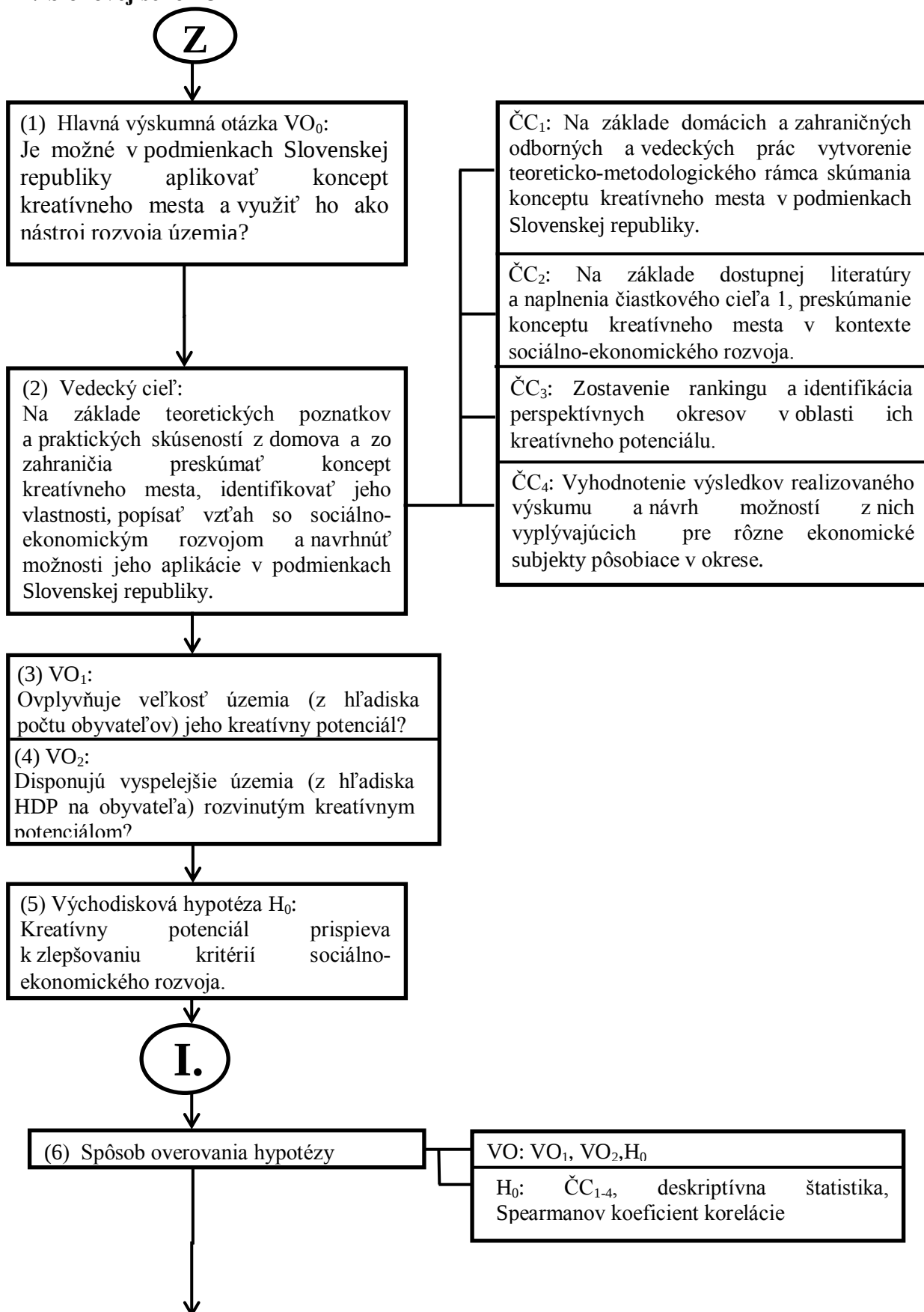
Členské mestá sú rozdelené do nasledovných oblastí podľa zamerania podpory na vybrané kreatívne odvetvie: literatúra; film; hudba; remeslá a ľudové umenie; dizajn; new media; gastronómia. Bližší prehľad jednotlivých členských miest Siete ako aj ich priradenie ku konkrétnemu odvetviu je znázornený na nasledovnej mape.

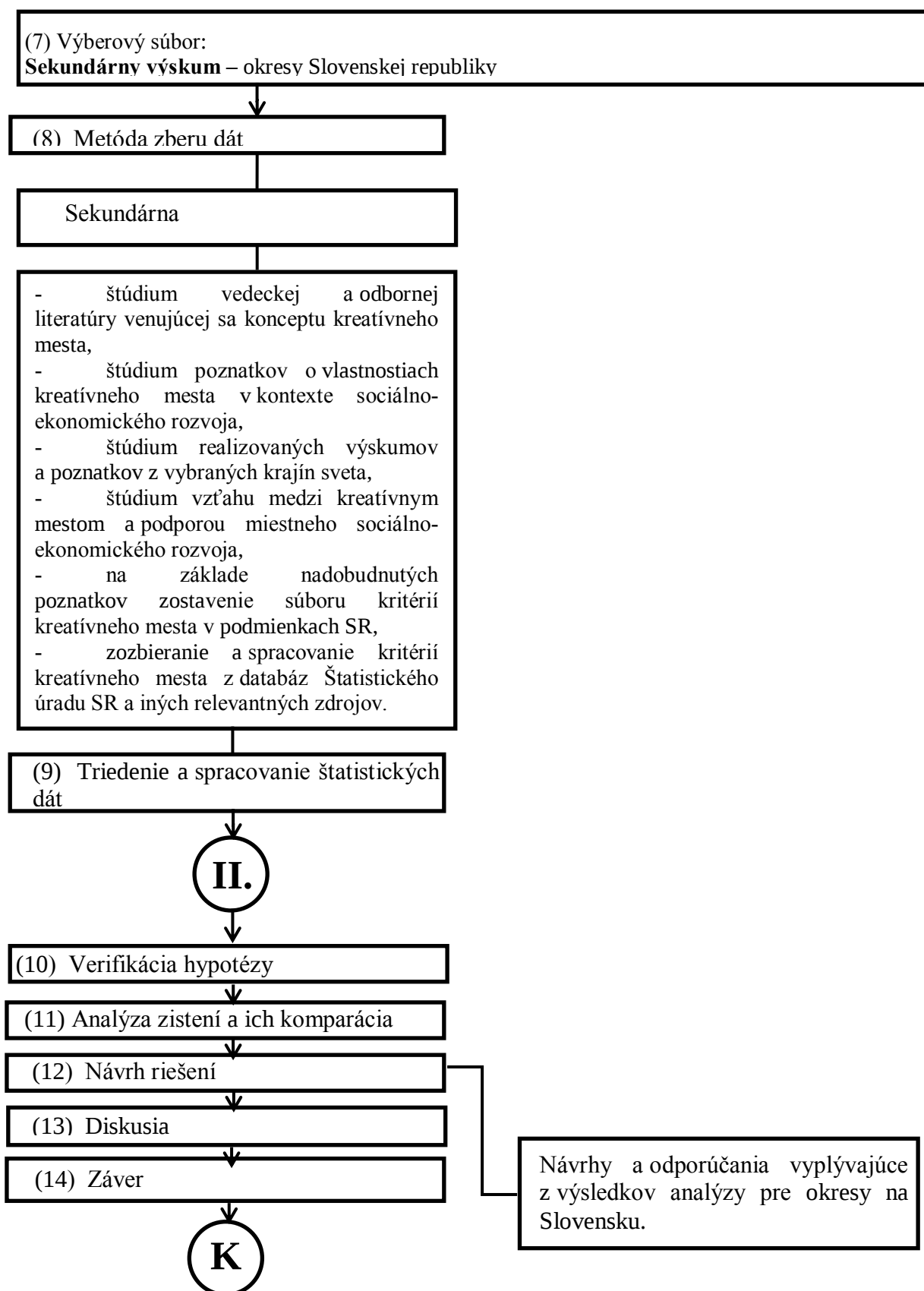
Mapa Siete kreatívnych miest podľa UNESCO



Prameň: UNESCO, 2013

Príloha 9 Grafické znázornenie metodického postupu riešenia dizertačnej práce v blokovej schéme





Príloha 10 Vybrané okresy Slovenskej republiky a ich základné charakteristiky

ÚZEMIE	POČET OBYVATEĽOV											ROZLOHA OKRESU	POČET MUNICIPALÍT V OKRESE (v tom miest)
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014		
Bratislavský kraj													
Bratislava I-V	425101	425208	425539	426628	427403	429526	432005	411568	414545	416279	418667	367,6	1 (1)
Trnavský kraj													
Dunajská Streda	113915	114525	114983	115712	116882	117581	118334	116511	117022	117660	117964	1074,6	67 (3)
Galanta	94970	94991	95036	94957	95428	96119	96315	93554	93646	93565	93501	641,7	36 (3)
Senica	60743	60841	60779	60856	61168	61291	61322	60523	60596	60630	60596	683,3	31 (2)
Trnava	126805	126904	127090	127501	127878	128351	128942	128587	128939	129416	129778	741,3	45 (1)
Trenčiansky kraj													
Považská Bystrica	64781	64636	64496	64329	64181	64069	63929	63528	63462	63296	63205	463,2	28 (1)
Prievidza	139525	139341	139203	139297	139593	139611	139574	137876	137561	137204	136779	959,8	52 (4)
Trenčín	112437	112611	112860	113323	113631	113695	113807	113045	113290	113525	113790	674,8	37 (3)
Nitriansky kraj													
Komárno	107251	107135	106956	106768	106707	106601	106488	103980	103829	103763	103529	1100,1	41 (3)
Levice	119101	118858	118522	118230	118145	118074	117465	115329	114771	114214	113707	1551,1	89 (4)
Nitra	163649	163649	163719	163902	164188	164354	164758	159195	159485	159882	160100	870,7	62 (2)
Nové Zámky	148189	147805	147442	146979	146534	146182	145881	144353	143818	143230	142571	1347,1	62 (3)
Topoľčany	74006	74091	74037	73932	73929	74015	73980	72222	72111	71943	71743	597,6	54 (1)
Žilinský kraj													
Čadca	92972	92909	92711	92568	92471	92425	92394	91664	91519	91419	91206	760,6	23 (3)
Dolný Kubín	39421	39439	39449	39418	39440	39523	39549	39518	39465	39523	39503	491,8	24 (1)
Liptovský Mikuláš	73604	73462	73368	73361	73263	73257	73211	72615	72537	72580	72518	1341	56 (2)
Martin	97764	97652	97527	97484	97496	97475	97569	97103	97156	97107	97063	735,7	43 (2)
Ružomberok	59142	59096	59017	59073	58952	59043	59129	57983	57848	57661	57485	646,8	25 (1)
Žilina	156747	157227	157578	157744	157900	158177	158564	154252	154764	155300	155802	815,1	53 (3)

Pokračovanie tabuľky 10
Banskobystrický kraj

Banská Bystrica	111399	111244	111066	110990	110864	110953	110936	111216	111181	111126	111082	809,4	42 (1)
Brezno	65248	65005	64783	64478	64265	64163	63863	64143	63892	63586	63130	1265,2	30 (1)
Lučenec	73220	73291	73327	73156	72981	72901	72797	74828	74764	74620	74472	825,6	57 (2)
Rimavská Sobota	82841	82755	82579	82402	82564	82537	82695	84880	84887	84773	84804	1471,1	107 (3)
Zvolen	67663	67620	67620	67637	67582	67515	67517	69011	69036	69006	68969	759	26 (2)
Žiar nad Hronom	47878	47841	47777	47832	47692	47579	47465	48267	48124	47947	47801	517,7	35 (2)
Prešovský kraj													
Bardejov	76405	76442	76590	76650	76718	76930	77151	77815	77871	77822	77768	936,1	86 (1)
Humenné	64666	64581	64491	64400	64231	64113	63984	64414	64215	63989	63741	754,2	62 (1)
Poprad	104347	104377	104369	104356	104553	104623	105003	103911	104029	104307	104530	1105,1	29 (3)
Prešov	163484	164033	164678	165363	165961	166465	167292	169503	170129	170776	171448	933,7	91 (2)
Stará Ľubovňa	51278	51426	51618	51687	51759	51962	52255	52863	53067	53181	53353	707,9	44 (2)
Svidník	33390	33437	33362	33311	33199	33202	33197	33202	33163	33090	33100	549,7	68 (2)
Vranov nad Topľou	77436	77769	78044	78306	78595	78801	79192	79710	79950	80079	80310	769,2	68 (2)
Košický kraj													
Košice I-IV	830211	831469	832634	833807	834854	837085	839551	852453	853785	854786	239760	243,7	1 (1)
Košice - okolie	109861	110595	111343	112139	113396	114540	115751	119227	120444	121579	122673	1534,6	114 (2)
Michalovce	109320	109414	109566	109700	109723	109918	110120	110756	110852	110777	110815	1019,2	78 (3)
Rožňava	61881	61915	62003	61948	61853	61805	61787	63330	63180	63140	62930	1173,3	62 (2)
Spišská Nová Ves	94910	95339	95692	96068	96490	97008	97552	97644	97989	98399	98673	587,5	36 (3)
Trebišov	104328	104530	104696	104676	104852	104965	105244	106045	106014	106120	105981	1073,5	82 (4)

Prameň: vlastné spracovanie na základe údajov z databáz Štatistického úradu Slovenskej republiky

Príloha 22 Vývoj normalizovaných hodnôt skúmaných kritérií v okrese Bratislava I – V

ROK	OCN	KKP	NS	KI	TAktiv.	TAtrakt.	VVI	ZP	MP	PZI	M	IS*	B
2004	0,084	0,750	0,000	0,664	0,173	1,000	1,000	1,000	0,714	1,000	0,500	0,000	0,051
2009	0,099	1,000	0,000	0,842	0,256	1,000	1,000	0,515	0,750	1,000	1,000	0,000	0,000
2014	0,068	0,889	0,000	0,973	0,306	1,000	1,000	0,362	1,000	1,000	1,000	0,160	0,000

Prameň: vlastné spracovanie

Príloha 23 Vývoj normalizovaných hodnôt skúmaných kritérií v okresoch Trnavského samosprávneho kraja

	OCN	KKP	NS	KI	TAktiv.	TAtrakt.	VVI	ZP	MP	PZI	M	IS*	B
2004													
Dunajská Streda	1,000	0,250	0,135	0,439	0,036	0,020	0,000	0,429	0,714	0,008	1,000	0,577	0,590
Galanta	0,458	0,000	0,243	0,040	0,020	0,018	0,000	0,500	0,429	0,013	0,828	0,446	0,718
Senica	0,012	0,500	0,270	0,051	0,137	0,058	0,000	0,571	0,571	0,006	0,691	0,522	0,795
Trnava	0,000	0,500	0,351	0,253	0,053	0,048	0,034	0,500	0,571	0,066	0,646	0,430	0,282
2009													
Dunajská Streda	1,000	0,273	0,088	0,577	0,064	0,024	0,000	0,424	1,000	0,009	0,701	0,414	0,708
Galanta	0,481	0,136	0,265	0,222	0,024	0,014	0,017	0,242	0,500	0,038	0,429	0,346	0,688
Senica	0,025	0,000	0,441	0,173	0,154	0,045	0,000	0,273	0,750	0,007	0,336	0,454	0,750
Trnava	0,012	0,364	0,324	0,574	0,046	0,029	0,033	0,242	0,500	0,056	0,479	0,289	0,458
2014													
Dunajská Streda	1,000	0,222	0,133	0,518	0,077	0,025	0,000	0,340	1,000	0,000	0,797	0,413	0,605
Galanta	0,473	0,111	0,333	0,166	0,018	0,010	0,016	0,106	0,333	0,041	0,433	0,278	0,579
Senica	0,000	0,333	0,500	0,149	0,108	0,027	0,000	0,191	0,667	0,037	0,359	0,377	0,553
Trnava	0,068	0,333	0,367	0,398	0,036	0,022	0,032	0,149	0,667	0,045	0,480	0,295	0,289

Prameň: vlastné spracovanie

Príloha 24 Vývoj normalizovaných hodnôt skúmaných kritérií v okresoch Trenčianskeho samosprávneho kraja

	OCN	KKP	NS	KI	TAktiv.	TAtrakt.	VVI	ZP	MP	PZI	M	IS*	B
2004													
Považská Bystrica	0,000	0,250	0,135	0,020	0,021	0,017	0,000	0,357	0,571	0,010	0,490	0,597	0,667
Prievidza	0,012	0,250	0,297	0,443	0,169	0,120	0,000	0,429	0,857	0,011	0,519	0,418	0,795
Trenčín	0,012	0,500	0,189	0,328	0,214	0,173	0,034	0,714	1,000	0,021	0,623	0,228	0,590
2009													
Považská Bystrica	0,000	0,273	0,294	0,229	0,060	0,029	0,000	0,121	0,500	0,008	0,205	0,417	0,729
Prievidza	0,025	0,091	0,441	0,648	0,227	0,108	0,000	0,152	0,500	0,009	0,289	0,173	0,625
Trenčín	0,025	0,273	0,324	0,507	0,279	0,155	0,033	0,242	0,750	0,018	0,280	0,089	0,604
2014													
Považská Bystrica	0,027	0,111	0,400	0,119	0,035	0,016	0,000	0,085	0,333	0,036	0,284	0,350	0,474
Prievidza	0,027	0,333	0,533	0,528	0,183	0,075	0,000	0,085	0,333	0,042	0,175	0,049	0,526
Trenčín	0,068	0,444	0,333	0,424	0,243	0,117	0,032	0,149	0,667	0,043	0,489	0,119	0,526

Prameň: vlastné spracovanie

Príloha 25 Vývoj normalizovaných hodnôt skúmaných kritérií v okresoch Nitrianskeho samosprávneho kraja

	OCN	KKP	NS	KI	TAktiv.	TAtrakt.	VVI	ZP	MP	PZI	M	IS*	B
2004													
Komárno	0,855	0,500	0,405	0,154	0,015	0,008	0,017	0,643	0,857	0,006	0,723	0,204	0,923
Levice	0,349	0,500	0,568	0,545	0,019	0,007	0,000	0,357	0,571	0,002	0,759	0,269	0,692
Nitra	0,084	0,250	0,270	0,352	0,040	0,042	0,086	0,571	0,429	0,018	0,724	0,373	0,359
Nové Zámky	0,458	0,500	0,351	0,502	0,107	0,057	0,000	0,429	0,571	0,011	0,679	0,170	0,667
Topoľčany	0,000	0,500	0,324	0,206	0,017	0,013	0,000	0,214	0,000	0,003	0,670	0,290	0,641
2009													
Komárno	0,877	0,182	0,206	0,398	0,035	0,012	0,017	1,000	0,750	0,008	0,387	0,102	0,771
Levice	0,346	0,091	0,588	0,613	0,049	0,012	0,000	0,333	0,750	0,007	0,204	0,211	0,771
Nitra	0,086	0,318	0,324	0,549	0,084	0,055	0,083	0,212	0,250	0,014	0,431	0,268	0,500
Nové Zámky	0,481	0,318	0,294	0,771	0,133	0,048	0,000	0,545	0,500	0,008	0,360	0,064	0,688
Topoľčany	0,000	0,227	0,353	0,254	0,049	0,022	0,000	0,121	0,250	0,003	0,319	0,222	0,583
2014													
Komárno	0,905	0,333	0,033	0,286	0,024	0,007	0,016	1,000	0,667	0,041	0,443	0,053	0,526
Levice	0,338	0,556	0,600	0,444	0,051	0,011	0,000	0,277	0,667	0,039	0,290	0,169	0,737
Nitra	0,095	0,444	0,333	0,459	0,087	0,048	0,081	0,128	0,333	0,057	0,489	0,244	0,368
Nové Zámky	0,486	0,444	0,267	0,687	0,104	0,032	0,000	0,426	0,667	0,040	0,259	0,000	0,474
Topoľčany	0,000	0,333	0,433	0,223	0,015	0,007	0,000	0,064	0,333	0,034	0,321	0,159	0,553

Prameň: vlastné spracovanie

Príloha 26 Vývoj normalizovaných hodnôt skúmaných kritérií v okresoch Žilinského samosprávneho kraja

	OCN	KKP	NS	KI	TAktiv.	TAtrakt.	VVI	ZP	MP	PZI	M	IS*	B
2004													
Čadca	0,000	0,250	0,324	0,059	0,034	0,022	0,000	0,286	0,429	0,001	0,467	0,784	0,846
Dolný Kubín	0,000	0,500	0,595	0,000	0,093	0,035	0,000	0,071	0,286	0,003	0,478	0,801	0,744
Liptovský Mikuláš	0,036	0,250	0,595	1,000	0,753	0,193	0,017	0,143	0,429	0,007	0,541	0,316	0,436
Martin	0,024	0,250	0,486	0,304	0,101	0,066	0,000	0,143	0,429	0,008	0,440	0,450	0,718
Ružomberok	0,000	0,500	0,622	0,134	0,202	0,088	0,017	0,071	0,000	0,012	0,580	0,513	0,462
Žilina	0,000	0,250	0,081	0,644	0,148	0,140	0,017	0,214	0,286	0,025	0,693	0,527	0,333
2009													
Čadca	0,012	0,182	0,294	0,352	0,046	0,020	0,000	0,121	0,250	0,001	0,288	0,729	0,604
Dolný Kubín	0,000	0,273	0,618	0,148	0,115	0,030	0,000	0,000	0,250	0,003	0,248	0,679	0,667
Liptovský Mikuláš	0,037	0,909	0,588	1,000	0,937	0,164	0,017	0,030	0,250	0,009	0,299	0,229	0,375
Martin	0,025	0,000	0,588	0,405	0,085	0,038	0,000	0,030	0,500	0,006	0,253	0,298	0,688
Ružomberok	0,012	0,182	0,471	0,313	0,399	0,118	0,017	0,000	0,000	0,010	0,336	0,470	0,604
Žilina	0,012	0,500	0,118	0,820	0,219	0,141	0,017	0,091	0,250	0,048	0,420	0,462	0,458
2014													
Čadca	0,000	0,000	0,333	0,343	0,043	0,016	0,000	0,191	1,000	0,034	0,270	0,660	0,763
Dolný Kubín	0,000	0,222	0,667	0,167	0,092	0,021	0,000	0,021	0,000	0,038	0,292	0,633	0,632
Liptovský Mikuláš	0,054	0,333	0,567	0,965	1,000	0,149	0,016	0,064	0,333	0,037	0,340	0,164	0,500
Martin	0,108	0,333	0,667	0,309	0,052	0,021	0,000	0,064	0,333	0,043	0,262	0,243	0,763
Ružomberok	0,014	0,333	0,567	0,360	0,375	0,093	0,016	0,064	0,000	0,042	0,321	0,335	0,500
Žilina	0,014	0,222	0,167	0,774	0,200	0,110	0,016	0,149	0,333	0,085	0,547	0,448	0,316

Prameň: vlastné spracovanie

Príloha 27 Vývoj normalizovaných hodnôt skúmaných kritérií v okresoch Banskobystrického samosprávneho kraja

	OCN	KKP	NS	KI	TAktiv.	TAtrakt.	VVI	ZP	MP	PZI	M	IS*	B
2004													
Banská Bystrica	0,036	0,500	0,189	0,336	0,141	0,095	0,052	0,143	0,571	0,012	0,555	0,400	0,333
Brezno	0,036	0,250	0,703	0,233	0,239	0,057	0,000	0,071	0,857	0,001	0,447	0,435	0,718
Lučenec	0,373	0,500	0,514	0,277	0,035	0,016	0,000	0,143	0,429	0,002	0,700	0,394	0,692
Rimavská Sobota	0,554	0,500	0,838	0,455	0,049	0,012	0,000	0,071	0,429	0,002	0,452	0,612	0,846
Zvolen	0,024	0,500	0,459	0,040	0,321	0,136	0,052	0,143	0,571	0,005	0,531	0,381	0,308
Žiar nad Hronom	0,024	0,500	1,000	0,158	0,264	0,116	0,000	0,071	0,571	0,012	0,571	0,362	0,590
2009													
Banská Bystrica	0,037	0,909	0,324	0,546	0,172	0,078	0,050	0,061	0,500	0,012	0,258	0,220	0,292
Brezno	0,049	0,227	0,765	0,447	0,229	0,037	0,000	0,030	1,000	0,002	0,183	0,302	0,750
Lučenec	0,383	0,045	0,618	0,208	0,020	0,006	0,000	0,152	0,750	0,001	0,237	0,417	0,667
Rimavská Sobota	0,580	0,091	1,000	0,426	0,127	0,023	0,000	0,091	0,250	0,002	0,274	0,679	0,854
Zvolen	0,025	0,727	0,471	0,327	0,347	0,100	0,050	0,061	0,500	0,008	0,296	0,233	0,542
Žiar nad Hronom	0,037	0,045	0,971	0,261	0,211	0,063	0,000	0,030	0,750	0,008	0,243	0,192	0,771
2014													
Banská Bystrica	0,108	0,667	0,333	0,518	0,127	0,051	0,048	0,085	0,667	0,055	0,309	0,144	0,184
Brezno	0,095	0,222	0,767	0,359	0,118	0,016	0,000	0,021	0,667	0,034	0,216	0,216	0,868
Lučenec	0,459	0,667	0,600	0,147	0,010	0,004	0,000	0,255	0,667	0,035	0,320	0,456	0,605
Rimavská Sobota	0,635	0,667	1,000	0,218	0,086	0,014	0,000	0,106	0,333	0,034	0,273	0,722	0,895
Zvolen	0,108	0,778	0,567	0,189	0,244	0,062	0,048	0,043	0,667	0,040	0,389	0,174	0,395
Žiar nad Hronom	0,108	0,556	1,000	0,173	0,170	0,044	0,000	0,021	0,667	0,039	0,302	0,095	0,737

Prameň: vlastné spracovanie

Príloha 28 Vývoj normalizovaných hodnôt skúmaných kritérií v okresoch Prešovského samosprávneho kraja

	OCN	KKP	NS	KI	TAktiv.	TAtrakt.	VVI	ZP	MP	PZI	M	IS*	B
2004													
Bardejov	0,084	0,250	0,514	0,486	0,266	0,102	0,000	0,214	0,143	0,000	0,437	0,828	0,769
Humenné	0,084	0,500	0,784	0,190	0,030	0,013	0,000	0,357	0,286	0,007	0,445	0,682	0,923
Poprad	0,048	0,500	0,378	0,866	1,000	0,445	0,017	0,214	0,429	0,007	0,221	0,798	0,462
Prešov	0,048	0,500	0,216	0,542	0,024	0,025	0,017	0,143	0,571	0,007	0,571	0,778	0,205
Stará Ľubovňa	0,108	0,000	0,649	0,162	0,217	0,074	0,000	0,000	0,143	0,000	0,393	1,000	0,949
Svidník	0,169	0,500	0,730	0,123	0,003	0,000	0,000	0,071	0,429	0,000	0,507	0,719	1,000
Vranov nad Topľou	0,072	0,500	0,757	0,213	0,015	0,009	0,000	0,071	0,143	0,000	0,497	0,888	0,487
2009													
Bardejov	0,111	0,227	0,441	0,440	0,258	0,069	0,000	0,061	0,500	0,000	0,244	0,771	0,813
Humenné	0,086	0,773	0,735	0,208	0,049	0,014	0,000	0,061	0,250	0,003	0,165	0,528	1,000
Poprad	0,062	0,409	0,471	1,000	1,000	0,305	0,017	0,091	0,500	0,004	0,209	0,692	0,542
Prešov	0,049	0,409	0,324	0,651	0,049	0,032	0,033	0,061	0,750	0,008	0,173	0,714	0,604
Stará Ľubovňa	0,136	0,182	0,618	0,278	0,242	0,058	0,000	0,000	0,250	0,000	0,211	1,000	0,958
Svidník	0,173	0,045	0,676	0,000	0,000	0,000	0,000	0,030	0,500	0,000	0,235	0,622	0,958
Vranov nad Topľou	0,074	0,545	0,882	0,271	0,021	0,008	0,000	0,030	0,250	0,000	0,213	0,882	0,854
2014													
Bardejov	0,135	0,222	0,433	0,309	0,173	0,040	0,000	0,064	0,333	0,034	0,221	0,705	0,868
Humenné	0,149	0,444	0,700	0,110	0,010	0,003	0,000	0,043	0,333	0,035	0,208	0,366	0,974
Poprad	0,122	0,556	0,533	1,000	0,781	0,205	0,016	0,064	0,333	0,039	0,279	0,634	0,526
Prešov	0,122	0,444	0,367	0,465	0,041	0,025	0,032	0,043	0,333	0,047	0,326	0,709	0,684
Stará Ľubovňa	0,230	0,000	0,700	0,199	0,180	0,038	0,000	0,000	0,000	0,034	0,230	1,000	1,000
Svidník	0,297	0,333	0,767	0,000	0,000	0,000	0,000	0,043	0,000	0,034	0,287	0,541	0,974
Vranov nad Topľou	0,135	0,333	0,867	0,154	0,020	0,007	0,000	0,021	0,000	0,036	0,309	0,908	0,895

Prameň: vlastné spracovanie

Príloha 29 Vývoj normalizovaných hodnôt skúmaných kritérií v okresoch Košického samosprávneho kraja

	OCN	KKP	NS	KI	TAktiv.	TAtrakt.	VVI	ZP	MP	PZI	M	IS*	B
2004													
Košice I-IV	0,108	1,000	0,054	0,154	0,043	0,243	0,172	0,357	0,571	0,135	0,000	0,638	0,000
Košice - okolie	0,217	0,250	0,730	0,648	0,030	0,010	0,000	0,071	0,571	0,003	0,828	0,829	0,564
Michalovce	0,205	1,000	0,568	0,451	0,068	0,036	0,000	0,214	0,429	0,007	0,472	0,710	0,564
Rožňava	0,422	0,750	0,676	0,502	0,077	0,018	0,000	0,357	0,429	0,002	0,707	0,574	0,744
Spišská Nová Ves	0,084	0,750	0,568	0,253	0,123	0,098	0,000	0,143	0,571	0,004	0,496	0,975	1,000
Trebišov	0,410	0,750	0,676	0,427	0,000	0,001	0,000	0,071	0,571	0,001	0,669	0,663	0,667
2009													
Košice I-IV	0,111	0,636	0,147	0,556	0,071	0,248	0,183	0,182	0,750	0,075	0,000	0,476	0,313
Košice - okolie	0,222	0,182	0,824	0,423	0,035	0,009	0,000	0,121	0,500	0,004	0,596	0,875	0,813
Michalovce	0,235	0,409	0,706	0,268	0,078	0,028	0,000	0,152	0,500	0,004	0,289	0,729	0,729
Rožňava	0,432	0,273	0,853	0,511	0,074	0,012	0,000	0,152	0,500	0,006	0,282	0,597	0,771
Spišská Nová Ves	0,099	0,182	0,765	0,440	0,121	0,068	0,000	0,061	0,750	0,006	0,169	0,967	0,813
Trebišov	0,432	0,409	0,794	0,433	0,029	0,010	0,000	0,091	0,500	0,001	0,281	0,713	0,958
2014													
Košice I-IV	0,270	1,000	0,200	0,361	0,070	0,222	0,177	0,128	0,667	0,078	0,000	0,320	0,105
Košice - okolie	0,257	0,444	0,767	0,340	0,017	0,004	0,000	0,106	0,333	0,044	0,762	0,933	0,842
Michalovce	0,270	0,667	0,733	0,295	0,033	0,012	0,000	0,085	0,333	0,038	0,350	0,714	0,632
Rožňava	0,473	0,556	0,933	0,343	0,036	0,005	0,000	0,149	0,667	0,035	0,244	0,661	0,974
Spišská Nová Ves	0,122	0,333	0,867	0,327	0,091	0,046	0,000	0,021	0,667	0,035	0,223	0,965	0,895
Trebišov	0,473	0,444	0,800	0,268	0,012	0,005	0,000	0,149	0,667	0,037	0,263	0,750	0,974

Prameň: vlastné spracovanie

Príloha 30 Vývoj hypotetických ideálnych a bazálnych hodnôt jednotlivých kritérií v skúmanom období

ROK	2004		2005		2006		2007		2008		2009	
HODNOTA KRITÉRIA	ideálna	bazálna	ideálna	bazálna	ideálna	bazálna	ideálna	bazálna	ideálna	bazálna	ideálna	bazálna
OCN	0,85	0,02	0,85	0,02	0,84	0,02	0,84	0,02	0,83	0,02	0,83	0,02
KKP	0,06	0,02	0,06	0,02	0,07	0,02	0,07	0,02	0,08	0,02	0,29	0,07
NS	0,61	0,24	0,58	0,23	0,56	0,22	0,54	0,21	0,52	0,18	0,52	0,18
EZL*	0,94	569,35	1,07	498,48	1,02	563,50	0,95	520,02	0,89	477,41	0,87	365,18
KI	338,00	85,00	314,00	82,00	302,00	82,00	348,00	94,00	393,00	102,00	336,00	52,00
TAktiv.	14,41	0,16	13,07	0,13	13,40	0,16	13,88	0,20	13,92	0,25	11,71	0,12
TAtrakt.	3039,79	12,06	3641,18	12,91	3753,89	14,61	3974,68	12,19	4214,08	15,01	3621,77	7,14
VVI	58,00	0,00	58,00	0,00	59,00	0,00	59,00	0,00	60,00	0,00	60,00	0,00
ZP	0,17	0,03	0,18	0,03	0,19	0,03	0,23	0,03	0,35	0,03	0,37	0,04
MP	0,11	0,04	0,10	0,04	0,09	0,04	0,08	0,04	0,08	0,03	0,07	0,03
PZI	13020249,66	-1067,58	14002733,73	-1023,93	17813634,62	2436,00	19359422,00	0,00	23242364,00	1623,00	23491591,00	1333,00
M	605,00	-758,00	565,00	-564,00	668,00	-611,00	1061,00	-769,00	1286,00	-1045,00	1213,00	-494,00
IS*	40,69	100,74	41,74	104,34	42,35	107,38	43,78	109,59	44,41	110,96	45,43	111,04
K*	479,00	20553,00	501,00	19438,00	656,00	20253,00	582,00	20806,00	609,00	19909,00	583,00	19337,00
B	0,60	0,21	0,65	0,25	0,69	0,26	0,69	0,23	0,71	0,22	0,72	0,24

Pokračovanie prílohy na nasledujúcej strane

Pokračovanie prílohy 30

ROK	2010		2011		2012		2013		2014	
HODNOTA KRITÉRIA	ideálna	bazálna	ideálna	bazálna	ideálna	bazálna	ideálna	bazálna	ideálna	bazálna
OCN	0,82	0,02	0,80	0,05	0,80	0,05	0,79	0,05	0,79	0,05
KKP	0,31	0,07	0,33	0,08	0,32	0,09	0,32	0,07	0,12	0,03
NS	0,50	0,16	0,49	0,16	0,48	0,15	0,46	0,15	0,44	0,14
EZL*	0,83	454,86	0,88	499,79	0,91	498,37	0,80	457,98	0,70	451,43
KI	348,00	54,00	329,00	85,00	401,00	89,00	386,00	49,00	378,49	51,52
TAktiv.	11,71	0,22	12,67	0,17	13,39	0,13	14,95	0,15	13,91	0,18
TAtrakt.	3756,87	13,01	4152,74	10,04	4687,05	7,98	5222,59	8,84	4998,40	10,69
VVI	60,00	0,00	61,00	0,00	62,00	0,00	62,00	0,00	62,00	0,00
ZP	0,42	0,04	0,45	0,05	0,49	0,05	0,49	0,04	0,51	0,04
MP	0,07	0,03	0,06	0,03	0,06	0,02	0,05	0,02	0,05	0,02
PZI	24313773,00	-	26442451,00	-	27790280,00	-	28440059,04	-	29087937,23	-
M	755,00	-678,00	1354,00	-546,00	1359,00	-753,00	955,00	-469,00	1021,00	-577,00
IS*	45,94	109,86	45,30	114,24	46,83	115,19	49,33	119,39	51,95	123,95
K*	544,00	16315,00	530,00	15143,00	594,00	14063,00	566,00	10901,00	509,00	11589,00
B	0,71	0,26	0,74	0,29	0,75	0,33	0,75	0,35	0,76	0,38

Prameň: vlastné spracovanie na základe výstupov metódy TOPSIS

Príloha 31 Vývoj regionálneho hrubého produktu na obyvateľa v eurách

Samosprávny kraj/Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Bratislavský kraj	19 410,70	22 782,12	24 342,86	27 611,86	29 162,71	28 877,46	29 833,64	32 150,07	32 281,51	33 259,62
Trnavský kraj	9 008,47	10 059,21	12 647,98	13 952,99	14 424,71	12 981,56	13 909,91	14 500,13	14 918,61	14 790,61
Trenčiansky kraj	7 964,44	8 264,62	9 749,96	10 748,87	11 431,48	10 450,19	10 962,17	11 455,17	11 791,28	11 929,15
Nitriansky kraj	7 559,55	8 277,76	8 893,23	9 677,04	10 644,74	9 939,60	10 281,73	11 584,56	11 973,95	11 919,16
Žilinský kraj	6 947,50	7 699,93	8 433,82	9 754,37	10 961,93	10 168,19	10 964,12	11 199,80	11 506,62	11 663,04
Banskobystrický kraj	7 064,02	6 727,50	7 703,76	8 648,22	9 501,54	8 619,02	9 155,48	9 125,13	9 495,55	9 884,77
Prešovský kraj	5 141,48	5 513,75	5 700,37	6 397,03	7 396,64	6 801,17	6 999,71	7 589,83	7 933,41	8 097,51
Košický kraj	7 562,49	7 907,86	8 794,88	9 595,84	10 384,75	9 213,72	9 774,73	10 098,68	10 461,43	10 629,42

Prameň: Štatistický úrad Slovenskej republiky

Príloha 32 Výstupy regresnej analýzy za okres Bratislava I – V

SUMMARY OUTPUT

<i>Regression Statistics</i>	
Multiple R	0,793794296
R Square	0,630109384
Adjusted R Square	0,583873057
Standard Error	0,010554128
Observations	10

<i>ANOVA</i>					
	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>
Regression	1	0,00151802	0,00151802	13,62801559	0,006116
Residual	8	0,000891117	0,00011139		
Total	9	0,002409137			

	<i>Coefficients</i>	<i>Standard Error</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-value</i>	<i>Lower 95%</i>	<i>Upper 95%</i>	<i>Lower 95,0%</i>	<i>Upper 95,0%</i>
Intercept	0,134768607	0,022063415	6,108238857	0,000286856	0,083890281	0,185646933	0,083890281	0,185646933
X Variable 1	2,8784E-06	7,79712E-07	3,691614225	0,01	1,08038E-06	4,67642E-06	1,08038E-06	4,67642E-06

Prameň: výstup programu MS Excel

Príloha 33 Výstupy regresnej analýzy za okresy Trnavského samosprávneho kraja

SUMMARY OUTPUT

<i>Regression Statistics</i>	
Multiple R	0,670481515
R Square	0,449545462
Adjusted R Square	0,380738644
Standard Error	0,006031368
Observations	10

ANOVA

	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>
Regression	1	0,00023767	0,00023767	6,533443626	0,033854
Residual	8	0,000291019	3,63774E-05		
Total	9	0,000528689			

	<i>Coefficients</i>	<i>Standard Error</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-value</i>	<i>Lower 95%</i>	<i>Upper 95%</i>	<i>Lower 95,0%</i>	<i>Upper 95,0%</i>
Intercept	0,161777145	0,013067373	12,3802345	1,68969E-06	0,131643728	0,191910562	0,131643728	0,191910562
X Variable 1	-2,51866E-06	9,85366E-07	-2,556060177	0,03	-4,79091E-06	-2,46397E-07	-4,79091E-06	-2,46397E-07

Prameň: výstup programu MS Excel

Príloha 34 Výstupy regresnej analýzy za okresy Trenčianskeho samosprávneho kraja

SUMMARY OUTPUT

<i>Regression Statistics</i>	
Multiple R	0,723255774
R Square	0,523098914
Adjusted R Square	0,463486278
Standard Error	0,008285094
Observations	10

ANOVA

	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>
Regression	1	0,000602338	0,000602338	8,77496705	0,018084
Residual	8	0,000549142	6,86428E-05		
Total	9	0,00115148			

	<i>Coefficients</i>	<i>Standard Error</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-value</i>	<i>Lower 95%</i>	<i>Upper 95%</i>	<i>Lower 95,0%</i>	<i>Upper 95,0%</i>
Intercept	0,176352777	0,020764706	8,492909816	2,83253E-05	0,128469279	0,224236275	0,128469279	0,224236275
X Variable 1	-5,82533E-06	1,96652E-06	-2,962257087	0,02	-1,03601E-05	-1,2905E-06	-1,03601E-05	-1,29053E-06

Prameň: výstup programu MS Excel

Príloha 35 Výstupy regresnej analýzy za okresy Nitrianskeho samosprávneho kraja

SUMMARY OUTPUT

<i>Regression Statistics</i>	
Multiple R	0,931253175
R Square	0,867232476
Adjusted R Square	0,850636535
Standard Error	0,004975136
Observations	10

ANOVA

	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>
Regression	1	0,001293432	0,001293432	52,25569924	0,000090
Residual	8	0,000198016	2,4752E-05		
Total	9	0,001491448			

	<i>Coefficients</i>	<i>Standard Error</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-value</i>	<i>Lower 95%</i>	<i>Upper 95%</i>	<i>Lower 95,0%</i>	<i>Upper 95,0%</i>
Intercept	0,208437237	0,011106914	18,76643963	6,71489E-08	0,182824647	0,234049828	0,182824647	0,234049828
X Variable 1	-7,88875E-06	1,09129E-06	-7,228810361	0,00009	-1,04053E-05	-5,37223E-06	-1,04053E-05	-5,37223E-06

Prameň: výstup programu MS Excel

Príloha 36 Výstupy regresnej analýzy za okresy Žilinského samosprávneho kraja

SUMMARY OUTPUT

<i>Regression Statistics</i>	
Multiple R	0,367852935
R Square	0,135315782
Adjusted R Square	0,027230254
Standard Error	0,005034736
Observations	10

ANOVA

	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>
Regression	1	3,17347E-05	3,17347E-05	1,251932476	0,295652
Residual	8	0,000202789	2,53486E-05		
Total	9	0,000234523			

	<i>Coefficients</i>	<i>Standard Error</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-value</i>	<i>Lower 95%</i>	<i>Upper 95%</i>	<i>Lower 95,0%</i>	<i>Upper 95,0%</i>
Intercept	0,140728617	0,010040955	14,01546151	6,51518E-07	0,117574134	0,163883101	0,117574134	0,163883101
X Variable 1	-1,11709E-06	9,98388E-07	-1,118897884	0,30	-3,41938E-06	1,18519E-06	-3,41938E-06	1,18519E-06

Prameň: výstup programu MS Excel

Príloha 37 Výstupy regresnej analýzy za okresy Banskobystrického samosprávneho kraja

SUMMARY OUTPUT

<i>Regression Statistics</i>	
Multiple R	0,638579351
R Square	0,407783588
Adjusted R Square	0,333756536
Standard Error	0,006057032
Observations	10

ANOVA

	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>
Regression	1	0,000202097	0,000202097	5,5085753	0,046898
Residual	8	0,000293501	3,66876E-05		
Total	9	0,000495598			

	<i>Coefficients</i>	<i>Standard Error</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-value</i>	<i>Lower 95%</i>	<i>Upper 95%</i>	<i>Lower 95,0%</i>	<i>Upper 95,0%</i>
Intercept	0,173157948	0,01615965	10,71545189	5,05557E-06	0,135893729	0,210422	0,135893729	0,210422166
X Variable 1	-4,38288E-06	1,86741E-06	-2,347035428	0,05	-8,68914E-06	-7,7E-08	-8,68914E-06	-7,66223E-08

Prameň: výstup programu MS Excel

Príloha 38 Výstupy regresnej analýzy za okresy Prešovského samosprávneho kraja

SUMMARY OUTPUT

<i>Regression Statistics</i>	
Multiple R	0,744893685
R Square	0,554866602
Adjusted R Square	0,499224927
Standard Error	0,003509503
Observations	10

ANOVA

	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>
Regression	1	0,000122823	0,000122823	9,972140569	0,013438
Residual	8	9,85329E-05	1,23166E-05		
Total	9	0,000221356			

	<i>Coefficients</i>	<i>Standard Error</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-value</i>	<i>Lower 95%</i>	<i>Upper 95%</i>	<i>Lower 95,0%</i>	<i>Upper 95,0%</i>
Intercept	0,172966615	0,00767671	22,53134686	1,59394E-08	0,15526409	0,19066914	0,15526409	0,19066914
X Variable 1	-3,54996E-06	1,12416E-06	-3,157869625	0,01	-6,14228E-06	-9,57635E-07	-6,14228E-06	-9,57635E-07

Prameň: výstup programu MS Excel

Príloha 39 Výstupy regresnej analýzy za okresy Košického samosprávneho kraja

SUMMARY OUTPUT

<i>Regression Statistics</i>	
Multiple R	0,726783649
R Square	0,528214473
Adjusted R Square	0,469241282
Standard Error	0,008215898
Observations	10

ANOVA

	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>
Regression	1	0,000604597	0,000604597	8,956858	0,017260
Residual	8	0,000540008	6,7501E-05		
Total	9	0,001144605			

	<i>Coefficients</i>	<i>Standard Error</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-value</i>	<i>Lower 95%</i>	<i>Upper 95%</i>	<i>Lower 95,0%</i>	<i>Upper 95,0%</i>
Intercept	0,232946348	0,024357648	9,563581277	1,18E-05	0,176777511	0,289115186	0,176777511	0,289115186
X Variable 1	-7,67621E-06	2,56489E-06	-2,99280096	0,02	-1,35909E-05	-1,76156E-06	-1,35909E-05	-1,76156E-06

Prameň: výstup programu MS Excel